

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

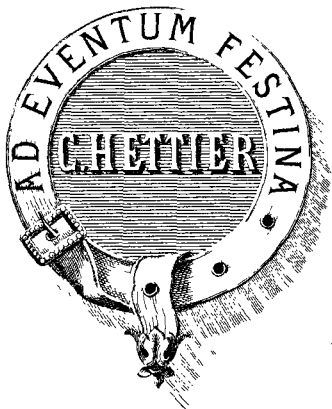
Copyright - © Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Vois d'écrit.

éd. de 1514 plus complète que celle de 1508 & 1509, y a un supplément
par le 3e vol de la fin.

184.

sur. sur. spectant per part qui sont à adage germanica.

1 2 3 4
5 6 7 8
9 10 11 12

Charles Better

... .. Rue Guibert: 17.

0

IN HOC LIBRO CONTINETVR HAEC

Bebeliana opuscula noua & adoleſcētiæ labores.

Epistola ad Petrum Iacobi Arlunensem de laudibus, & auctoribus facetiarum *facia est barosa quædam dicitur 11*
Libri facetiarum iucundissimi, atq; fabulæ admodum ridendæ.

Epistola ad Cancellarium de laudibus, & philosophia veterum Germanorum.

Prouerbia germanica in latinatē reduc̄ta.

Mithologia, hoc est fabula contra hostem poetarum.

Elegia in obitum doctoris Henrici Starrenvuadel præteritorum vaticinatoris.

Elegia hecatosticha de institutione vitæ Bebelij dum pestis Tubingæ grassaretur. M. D. II.

Elegia ad Appoloniam puellam pulcherrimam de meditatione venturæ mortis, & senectutis.

Ad Thomam Vuolphium iuniorem de laude doctorum, & poeticæ.

Egloga contra vituperatores poetarum.

Epitaphium Cytharedi ad Ioannem Streler Vlmēsem Cantio vernacula.

Laus musicæ. Apologia poetæ de stirpe sua.

Elegia Cimonis stulti qui ex amore factus est prudentissimus.

NOVA ET ADDITA.

Nouus Liber facetiarum. Prognosticon, seu practica utilis & vera vsq; ad finem mundi.

Carmina de miseria humanæ conditionis.

De Inuidia.

De Baccho.

Contra Simoniacos.

De Philomela.

Varia de rebus lætis, & iucundis.

Hæc oia per auctore correctâ, cū quibusdâ additionibus.

FACETIAE BEBELIANAE AD DO-
minū Petrum Iacobi Arlunensem balneantem.
Ad lectorem Liber. H. B.

Pone supercilium lector Nasute, dīcaces
Afferō ego risus, atq; sales lepīdos
Curia me spernat, fora me clamosa refutent
Solus ego mensis, lætitiæq; cano,
Atq; etiā sapiens nos inter pœula tractet.
Et tetricas curas mitiget ipse iocis.
Nemo etiā carpet tristem qui fronte Catonem
Nouerit in libris composuisse sales.

τέλος

MAXIMILIANI TRANSSYLVANI
Bruxellensis ad lectorem in cōmendationem
facetiarum Bebelianarum.

Qui sua sub tristi semper terit ocia vultu,
Et sua qui in grauibus tempora rebus agit
Displicet, hæc rigidos spernūt nam sæcla Catones,
Paruaq; nunc tetricæ gratia frontis adest
Moribus hinc nostrī decet, vt temporis aptes
Inter vt humanos viuere rite queas.
Disce igitur lepīdosq; sales, hilaresq; lepores
Bebelius libro, quos canit ipse suo,
Inter enim hos poteris doctissima verba referre,
Namq; iuuant placidis seria mixta iocis.

τέλος

VIRO DISERTISSIMO IVRISCONSULTIS-
simo, atq; integerrimo Petro Iacobi Arlunēsi Præpo-
sito Baccknāgenſi canonico Stutgardiano &c.
Ducaliq; Senatori, Henricus Bebelius. S.D.

Et re viroꝝ optime aduerſa valetudo tua tā
vehemēs tanq; diuturna, q̄nto mihi dolori
fuerit, & mœrori, p̄t aī aduertere, quicūq;
ex tua ſalute meā ſalutē, & magnā ſœlicita-
tis partē p̄dere nouerit. Ecōtrario cū iam paulū reualu-
eris, febriliſq; ille īpetus, & feruor reſederit gratulor p̄fe-
cto tibi pluſq; dici p̄t, optoq; & optimū, maximūq; de-
um p̄cor, vt de die ī diē vegetior, ſaniorq; reddaris, Ther-
maꝝq; ille vel ferinaꝝ, ſiue hercineaꝝ naturali ſuo calore
efficaces te ītegris viribus, reſtitutaq; penit^o ſanitate do-
mū remittāt. Sed cū boni amici (vt moris eſt Sueuis) bal-
neātes aliqua gratificatiōe, & munuſculo honorare cō-
ſueuerint, neq; īnīqtas fortunæ ī illā anguſtiā colloca-
uerit, vt nulla ſint mihi, niſi chartacea munera, ne oīno
amici officiū negligere videar, aggreſſus ſum ea cōmen-
tari, ſingere atq; ad te mittere, quæ maxīe balneantibus
idonea & grata eſſe exiſtimo. Accipe igit̄ vir optime, atq;
q; patrone chariſſime has noſtras facetias, q̄ ſumma cū
difficultate ad latinū eloquiū cōmutaui. Ea em̄ quæ
ī vernacula lingua iocoſe, atq; facete dicunt̄, vix eadē
quadrabūt ī latino, & econtrario, ſum tamē non nihil
cōſecutus, vt videant̄ etiā nō inepte ſarſari, vbi locus
& tēpus, & perſonæ admittunt, q; ſi hæc tibi placitura
ſenſero, multo plura ſcriba ī poſterū, puto em̄ hoc eſſe
ſtudiū, vel etiā honeſtiſſimū, vt homo poſſit diſpenſare
tēpus, & ad ociū, & negociū, ad ſerā & iocos item. Vale
& me cōmendatum habe, Tubingæ ſexto Idus Maias
Anno. M. D. VI.

Sm. Paul. Saramet

*vt moris est
Sueuis*

A a ij

ADOLESCENTIAE BEBELIANAE OPUSCULA

*Facetum a facere
Fideliter a fide
Facetia a facere
Facetia a facere*

Facetum dictum cuiusdam sacerdotis.

no p[ro]p[ri]o n[on] r[ati]o[n]e d[ic]t[ur] G[er]m[an]o
 Vm pnceps noster Vdalric^o dux Vuir^o
 tenbergēsis victoriosus, cui dā comiti ex
 actis tpibus iustissimo bello oppidulū,
 cū arce abstulisset, venit quidā sacerdos
 comiti not^o & familiaris ad comitē, nūc
 cians rem tritē & dānosam, oppidulū & arcē esse expu
 gnatā & captā a pncipe Vdalrico. Rndit comes nihil ob
 esse, qm carius vēdere nō voluerit, ad hęc sacerdos face
 tissime, p veritatē hoc ego libentissime audio. Timui em̄
 maxie ne vilius vēdiderimus, deditio[n]i em̄ interfuerat.

Facetum dictum cuiusdā Iudaicę mulieris.

Fui olim in oppido Hechinga qd est in dñio comitis
 Zollerñ. Illic repperi vnam Iudęam, quę cum esset con
 spicue forme, fuit & pfaceta, cui ego cū psuadere cona
 tus essem fidē christianā, nihil ineptū respōdebat, tandē
 circumcisiōnē credidit tm̄ valere quantū baptismū, quę
 siuitq; a me qnti nos christiani baptismū faceremus. Re
 spōdebā, multi, & sine eo claudī portas regni celoz. ipā
 subiūxit, at nos iudaicę mulieres parę tenemus de circū
 cisiōne, q; cum causam inqsiuissem, dixit, qm̄ mallemus
 addi virorū nostrorū virilibus portiōem q̄ adimi, vnde
 cunctis astantibus maximū risum cōmouit.

Facetum dictum in molitores.

Venit mēdicus ad pistorē vt ei elemosynā exhiberet
 propter cognatū artificium, quęsiuit pistor, quod artifi
 cium esset professus, respondit mēdicus, molitorē se fuis
 se. Subdit pistor, quot rustici accesserūt molā seu molens
 dinā tuam, septē, respondit mēdicus. Septem inquit pi
 stor: o fatuū caput & ineptū, prius enim oēs septem rus

stici coacti fuissent ire mendicatum quod ego. Alludens ad opinionem quam de furto molitorum vulgus facit.

Contra eosdem.

Erat quidam regulus, qui molitorum suum in furto deprehensum laqueo suspenderi volebat. Et cum iam crucem ascenderet molitor, rogauit ille & obsecrabat, perque fidem obligabat, ut sibi molitorum aliquem ostenderet, qui fidus & probus esset, affirmavit iure iurando molitor se nullum demonstrare posse, si ita est dixit regulus, descende & viues, malo enim te quam alium furem experiri forsan rapaciorem.

Contra eosdem.

Nobilis quidam me praesente dixit ad molitorum mihi notum, Si ego tam multa bona deus & aris sanctorum obtulissim, quanta tu es furatus, quis esset me inter omnes mortales sanctior? Cogereris enim diem mortis meae tenere festum & ieiunium sacrum, sed parcant molitores, scribo enim fabellas, & facetias non rem veram & gestam.

Dictum facetum contra quandam vagantem.

Sunt quidam scolastici, qui cum nullius bonae frugis sint, neque operis, nec studeant, nec laborare velint, vagantur hinc inde medicando, variisque artibus & illusionibus, atque praestigijs simplices rusticos circumueniunt. Dicentes se fuisse in monte Veneris (nescio quem mentientes) ubi omnem magiam didicerint, pollicenturque mirabilia, de quibus multa in triumpho Veneris scripsi. Ex illorum numero vnus olim ad Plaustrarium Iustingensem, hoc est plaustrorum confectorum, venerat (qui ab illis plusquam semel erat delusus, & decipus) petens ab eo eleemosynam nomine magistri septem artium liberalium, & illi qui in monte Veneris aliquando fuisset, quos vulgus vagantes scholasticos appellat. Dixit ad illum plaustrarius, Fuisti superiori anno etiam hic, cum ille abnuisset, vade ergo, & posthac non reuenias, nihil enim dabo tibi.

Aa liij

vagās indignabundus, cur se numero ſingulari alloqueretur interrogat (ita amicos tantū & notos, aut viles, & humiles hoīes germani affant) cū ſit ſeptem artiū magiſter & magus. Reſpondit Plauſtrarius. Ego multo plura ſcio quā tu, nam vna tantū arte, & artificio me, & ſeptē liberos cū vxore mecū ego ſolus nutrio & educo, tu autē te ſolū cū ſeptē artibus nō potes nutrire, ſed mēdicas, inde me honorabis nō ego te. Abijt ille facetiſſime deriſus. Et ita merito cōtigit illis, qui ſolo titulo gloriantes, nihil poſſunt de ſe preſtare earū rerum quas profitentur, quā ſolum titulum, attamen multo ferocius ſuperbiunt maiori ex parte, quā ille qui ſumma eruditione inſtructi ſunt.

De ſacerdote vera hitoria.

Fuit ſacerdos Vlmēſis noīe Mutſcheller, qui cū cōcio nareſ ad plabē in die cinerū in quādam oppidulo, dixit filiū dei. Ego hodie prohibeo vobis oīem cibū humanū (volens eos coercere ab eſu carniū) ſubiūxit ruſticus aſtās. Optime ergo mecū agitur, qui meū foenum nondū vendidi, nā ſi ita eſſet cogereſ hoīes pabula iumētorū comedere Idē. Cauete vobis a diabolo o fratres, oīem enim hoīm peſſimus eſt. Adhærete autē amorī dei, qui adeo dulcis eſt, ſicut iuſculū torridorum pīrorū, ſolent em̄ agreſtes hoīes ſylueſtria pīra torrere, & reſeruare ad ieiuniū qua drageſimale, & poſtea liquefacere aqua, vñ iuſculū ſatis dulce cōficiſ, cui ſacerdos ille amorē dei cōparabat. Idē cum cōcionē primā haberet in oppidulo ſupradictō dixit. Cathedra illa cōcionatoria (quā indocti ambonē vocāt) o fratres pinea modo eſt, oportet vt ex querco alia conficiatur, vt efficaciffima, & fortiffima verba mea perpeti poſſit. Poſtquā libri mei ad me afferent, ſermones Gritſch, ſermones diſcipuli, ſermōes dormiſecure, & ſimiles auctores, hæc Leonhartus clāmens hoſpes meus

BEBELIANAE,

alpestris, & iisdē musis mecū inīciat^o, sepe mihi rettulit.

Proverbium in loquaces.

In arce Zvuifuldensi est vigil nocturnus, hō simplex noīe Ioannes Scropharius, a scrophis & suisbus q̄s olim p̄auit, hic cū apud dñam suam sarcinatrix quēdā iugiter loquacitate p̄streperet, accedēs illā dixit, Sinas te semel interrogari, ne scilicet semp sola loquerē, inde in pueri biū cessit. Est & aliud in eosdē loquaces, vt dicūt nostri, verba mille, vel duo, aut quattuor milia nō sunt colligata in illū hoīem, designātes multiloquiū, nā si colligata essent cohererēt corpori, nec tā affluenter exciderēt ore. In eosdē dici cōsuetū est. Ille est homo facilis, nā non est opus vt interroget, dū scilicet per seipsum plus q̄ deceat loquat. Et ego cū nuper quidā papyropola, vt vocant & chartarius plus equo loquax esset dixi, Os illius hoīs & lingua summo gaudio affici deberēt, quādo dormitum iret, quēsiuerūt astātes causam, respōdi, vt a labore quiescerēt. subiunxit alter. Si tantū robur in manibus haberet, quantū in ore & lingua, nullo labore frangeretur.

Proverbium in Polonos.

Cum in Sarmatia essem audiui esse puerbiū intergermanos qui ibidē morabant. Polonus fur est, Prutenus proditor dñi, Boemus hæreticus, Sueuus loquax. quod cū olim inter nostros recitassem, subiūxit alter tanta religione teneri Polonos, vt saniori cōscientia furarentur equū dñica die, q̄ q̄ die Veneris lac vel butyrū comederent. Alter festiuus, tā religiosus est, vt prius q̄ abesset a tēplis deorū, in tempesta nocte per fenestras intraret, designans furtū eorum. Nolim tamē serio quicq̄ inhonestius de illa natione dicere, christiana sana & proba.

Fabula.

Nesciebat quidā sacerdos satis insulsus, qd esset canis

FACETIAE

tandum in officio diuino die resurrectionis christianae misit itaque aditum ad vicinum sacerdotem, qui cum dixisset, Resurrexi, aditus literarum ignarus, tantum meminuit re quod saepius repetiuit, quo audito sacerdos ille simplex & rudis, bene est, dixit requiem cantandum est, quoniam diem depositionis (vt vocant) Iesu Christi celebrari conuenit, nam in triduo mortuus est.

Egregium facinus.

Erat quidam Friburgi in balneo, & cum praeter ceteris negligenter, nec debitus honor ei impederetur, hoc est nec fricaretur manibus eliciendo sudorem. Secessit ad secretiorem locum balnei, & ibi cacauit, postquam ultimo balneator ad eum venisset fricareque vellet. Dixit, abi, non est opus fricatione, nam immundus sudor abiit a me, tandem odore suo sudor eius proditus est.

Facetum dictum insulsi hominis.

Sarcinator in oppido Rutlinga quaesiuit tempore paschali a seruo. An sacra Christi comunione in coena domini adisset. Respondit seruus, adiuui, & merito, quia bene mercatus sum. Et cum ab eo quereretur quod emisisset, dixit, accessi enim altare, & ibi pro ea re denarium obtuli. castigauit sarcinator seruum de inscientia, quam nullo pretio nec toto mundo comparabilis esset. subdidit seruus, desine ita sentire, nam si ita preciosa res esset, nec tibi, nec mihi unquam daretur.

De sacerdote.

Novi ego sacerdotem, qui cum sub excommunicatione vigiliam Sancti Matthiae ieiunandam esse praecipere debuisset, praecipit per iuramentum.

De altero.

Erat alter, qui cum de ingressu Christi in Hierusalem ad imperitam plebem concionaretur dixit, nobili & egregio caballio insidentem illum urbem esse ingressum, & cum admonere

BEBELIANAE

tur ab ædituo asinū fuisse, clamauit alta voce. Vade lingue culum asini. Si etiam alijs in rebus honestare possem Saluatorē meum, nullis parcerē laboribus, cuius honorem ego tuebor, donec dominus Ioānes uocabor.

Prouerbiū est
Prouerbiū.

Prouerbiū est in eos qui se ostētare uolūt in aliqua re cū sint minus idonei, ut dicamus. Ille semel lancea trās siuit uestibulū illius artis uel rei. Et alij dicūt, ille semel in dedicatione templi fuit illius uel alterius artis.

In sulum dictum.

Noui duos frēs q̄ cū funus p̄is p̄sequerent̄ alter atro alter cōtra morē lugentiū ruffo capitiō sequebat̄, qui cū esset correptus a fratre cur ita icederet. Desine ait, nam ita me male habet in ruffo capitiō, uti te in nigro.

Facetum dictum.

Diciē mihi de alio stupido hoīe & fatuo qui cū funus maternū p̄sequeret̄ cātauit alta uoce, quē cū pater castis garet, dixit. Haud esse te sanū credo pater, cū precio conducas sacerdotes qui canerēt, ego uero gratis cōcinam.

De sacerdote facetio Historia.

Georgius Echingē, eques auratus satis celebris & famatus habebat (ut fertur) in quodā uico sacerdotē noīe Vuēdelinū, contra quē cum rustici querelā ad eum deferret̄, peterētq; in cōspectu sacerdotis eis dari aliū sacerdotē, petiuit euestigio Vuēdelinū, alios sibi dari rusticos asserens se adeo ægre illos pati posse, uti illi se. & cū ab eisdē accusaret̄, q̄ tā raro diuina officia celebraret. Rñdit se ideo facere, ne si frequēter sacrificaret, discerēt et rustici q̄ tam p̄pe sacrificati astaret̄, vn̄ sibi tandē emolumentum suū eriperet̄. accusatus ab eisdē, q̄ tā raro domi eēt, semp̄q; foris prāsitarēt. Rñdit, & mures in panario suo esse mortuos, vbi nemo sanus ei manendū persuaderet.

B

^{Supra} Fabula cuiusdam sarcinatoris.
 Venit claudus sarcinator ad portas celi, petiuitq; a sc̄to
 Petro intromitti, denegauit Petrus p̄pter crebra furta
 que ip̄e fecisset, vti cōsueuissent sarcinatores. Ille suppli-
 citer rogauit misericordiā, seq; fessum nō posse longius
 p̄gredi, pollicit⁹ est se t̄m post fornacē velle delitescere,
 sordidissimaq; queq; officia obitur⁹, q̄d tandē multis p̄
 cibis impetrauit. Cum aut̄ semel cōlestis impator cum
 toto cōlico exercitu, in quendā ortum extra celū pro so-
 latio secessisset, remāsit solus ille sarctor, qui cū in absen-
 tia domini & oīm seruor⁹, cuncta loca plusstrasset, Deue-
 nit tādē ad solū sup̄emi regis, vbi cum oīa mortaliū
 facta cōspicere posset. Vidit quādam vetulā alteri in lia-
 quido riuo lauanti, vestes clam furari, vnde indignatus
 (in seip̄o expertus q̄ graue peccatū esset furtum) scabel-
 lum quod sub pedibus habebat, in vetulam furantem
 cōñciebat. Dum aut̄ reuerteretur rex summus, & scabel-
 lum deesse vidisset, quesiuit q̄s amouisset, repperit tan-
 dem sarctorē, a quo cum causam audiisset, dixit. O fili-
 si mihi vltio & v̄dicta tam cordi fuisset quam tibi, iam
 olim nec suppedanea, nec sellas, nec scamna haberem.
 Ad quod alludit Ouidius. Si quoties peccant hoīes sua
 fulmīna mittat Iuppiter, exiguo tēpore inermis erit.

Aliud.

Erat quidā Laterarius artifex qui cū in summa infir-
 mitate peccata cuidā sacerdoti confiteret̄, nec offensam
 inimicis & hostibus cōdonare & remittere vellet, Dixit
 sacerdos. Nisi hoc feceris rapieris ad inferos. Si ita est
 respondit laterarius. Discede protinus a me, nō est opus,
 extrema vnctione. Congentur enim me deuorare inferi,
 in nomine mille diabolorum (v̄ti mos est nostris iurans-
 di) crudum & inunctum.

BEBELIANAE

Facetia de dominatione mulierum.

In die Resurrectionis dominicæ cōcionator quidam Vuablingensis (vt plærumq; eo die aliquid ioci ac facetiarum inter concionādum afferri solet) carmen triumphale Saluatoris nostri, illi viro demandabat inchoandum, qui domi suæ imperaret nō vxor, sed cum diu neminē inueniret, exclamauit. Proh deorū atq; hoīm fidē, refrixit ne a deo anūs virilis in vobis oībus, vt nemo viriliter imperet. Tandē vnus rei indignitate motus inceperat, quē tādē oēs cōmuniter viri tanq; virilis honoris vindicatorē ad conuiuū deduxerunt, & summa liberalitate, ac reuerētia tractauerunt, qm̄ omnibus viris decori & honestati fuisset, hoc aut̄ anno scilicet M. d. vi. in Monasterio marktello in ripa Danubij sito, hoc idem fecit quidam frater ordinis prædicatorum. Sed cum nullus virorum incipere vellet, iussit incipere mulieres quæ imperium domus agerent. Vbi protinus oīes de principatu contententes inceperunt.

Dictum domini Bernardi Recz.

Disputauimus aliquñ de ordinib; & statibus, vt dicitur hoīm, quā longe vniuersi a suis institutis veterūq; pbi; tate recesserūt. Cuncq; dixissent aliq; rusticos maiori integritate viuere, q̄ vllū aliud hoīm genus. Subiunxit dñs Bernardus Recz meus hospes, sibi æq;ssimos videri balneatores, quoniam pauperi vt diuiti æquis portionibus calorem in balneo administrarent.

Notabile dictum.

Conradus Vuilensis dixit mihi aliquñ in cōuiuio quodam se vindicatus; gladio mortem cuiusdam amici sui. In occisore eo qui adulescentiorem iam pridem duxisset vxorem, Zelotipusq; summus esset. Oh fines eum viuere dixi, viuūt enim in pœnam suam. Consultius enim

FACETIAE

tibi est, vt decem annos vel plures etiam in summis per-
turbationibus, & cōtinuis curis viuat q̄ q̄ vna hora om-
nes dolores finiat, Durissimā enim crucem suffert qui

Zelotipus suspiciosusq̄ maritus est,

Pulchrū factum cuiusdā militis Tubingēsis,

Conradus collicul^o Tubingēsis inter p̄fectos cohors-
tum Cēsaris Maximiliani semp̄ augusti in expeditione
vngarica, animi magnitudīe insignis, cū in castris supi-
nus iaceret in stramine nihil sinistri suspicatus, supuenit
alter miles, cui Conradus aliquādo iniuriam intulerat,
qui cū illum in tergo iacentē inuenisset, germanica ani-
mi nobilitate & magnitudīe vsus dixit, nisi iaceres ego
te gladio transfoderem, subiūxit Conradus. non vis me
ledere nisi stantem & paratū, & ille annuisset, quoniam
turpe duceret quemq̄ parū viriliter adoriri aut inermē
cōficere. Nuncq̄ igitur hac nocte surgam inquit Conra-
dus, sed postriedie alterum cuspide transfixit.

Pulchra hīstoriā simplicis p̄fecti & furis.

Dñi mei de stoeffel liberę & excellētis nobilitatis q̄s
barones vocant, habuerunt p̄fectum rusticorū quē vul-
gus scultetū nominat mihi notū. Is eum olim quendā
furti accusatū & cōuictū iam ad crucis tormentū dānas-
set, prius rustica simplicitate ad sacrā ædem misit vt pec-
cata sua cōfiteret, accepta prius fidē vt post confessionē
reuerteret. ille intrauit eadem cōfessusq̄ est, et nō attenda-
ecclesiastica immunitate, vbi salu^o esse potuit. Fidē prae-
fecto seruauit, regressusq̄ & se religari passus ad vltimū
supplicii p̄fect^o est. Tanta autē animi alacritate ad pati-
bulū ascendit, vt mortē desiderāter sitiuisse crederetur,
mihi ab infantia notus, Sacerdoti autē cui confessus erat
plurimi improperabant, q̄ hominem imprudētem non
admonuisset, ne ecclesiasticam libertatem exiret.

Fabula pulcherrima de fatuo rustico.

Cuidā ditissimā viduē vnic^o erat filius, sed crasso pecuarioq; ingenio, oīm^q stultissimus, qui cum in vicinia quandā virginem nobilē efflētū deperiret, petit illam sibi dari vxorē, parentes virginis etsi nobiles essent, inopia tñ & angustia rei domesticæ p̄mebantur, neq; facile eorundē nataliū filiaē virū deligere potuerūt, vnde opulentia rustici permoti, non difficulter sunt p̄cibus rustici assensī. Mater aut̄ illius stulticiē gnati conscia, verita ne propter incōpositos mores virgo illū negligeret atq; fastidiret, curiose satis qbus moribus esse debeat instituit. Et cum primū fatuus virginē adīisset cōciliandi amoris gratia, virgo abeuntē chirothecis donauit ex aluta, hoc est tenuioribus pellibus cōfectis, qui cū indutus abiret, imbris tēpestate in nihilū redegit. Vnde mater eum corripuens aiebat, debesas fili thecas cōplicasse atq; pectorali inuoluissē. At ille secundo virginē accedens. Accipitre donatus est, abiens ergo & maternę institutiōis memor eundē pectorali inuoluit, qui cū matri munus ostēdere vellet, mortuū accipitrem eduxit, quē rursus mater castigans ait. eundē manibus gestandū fuisse. Tertio cū virginē salutasset, nec pri^o thecas, aut accipitrē curasset, donauit eū illa cribro frumētario, ex p̄cepto matris. abiens hoc ineptū capitulum cribrū sup̄ manibus vtī accipitrē debuisset, gestauit. matre iterū docente, idē equinę caudæ appendi debuissē tenacissimæ memorię cōmendauit. Vltimo virgo desperatos hoīs mores cōtemptuū hñs eum larido cōdonauit, qđ ille abiēs caudæ æquī appendit, in diuersasq; partes anteq; domū veniret, per rubos & fentes discerpit. Tandē mater v̄ita ne filius propter incompositos mores oīno repudiaretur, custodiam domus illi cōmisit, ipsaq; ad parentes virginis profecta

Stulte et incaute
agunt.

B iij

FACETIAE

est, obtinuitq; vt dies nuptiar; diceret, filio tñ mandata dedit, ne quid interea turbar; domi faceret. hac abeũte, ipse se in apothecas vinarias cõtulit, vinũq; depromere volens, totũ vas in pauimentũ profudit, qđ ne mater videret vini profluiũ tosto farre & quidẽ plurimo cõstrauit. Deinde in coenaculũ diuertẽs, & insolẽter ingressus anserem incubantẽ exterruit qui clamitãs gag gag gag stulto timorẽ incussit, quasi diceret. Ich vuils sagẽ. i. ego volo dicere, quare anserẽ arripĩs qđ se dicitur; pollicetur, qđ in cellis vinarijs egisset, obrũcauit, seq; & totum corpus, p̄tinus melle qđ in propinquo vasculo inueniebat colliniuit, cõtractis vndiq; ex puluinaribus plumis ex mellis natura, in locũ anseris incubandi gratia cõsedit. Matre itaq; ex arce virginis domũ repedãte, filium more anseris incubantẽ repperit, quẽ dum hostiũ pulsasset filiũq; vocasset, Respondit filius, gagag, quasi voce & incubatiõẽ anseris officio fungeretur. tandem relicta cauea, multis minis & interminatiõibus matrẽ intromisit, quã cum nuptura virgo illico subsequeret, illa omnia incomoda quæ interim cõmiserat indulgendo, illum instituit quibus moribus sponsa esset salutanda, Vt scilicet oculos hilare & comiter in eam cõijceret, at ille hac adueniẽte, maternis ouibus vniuersis & multis oculos eruit, omnesq; illos in faciem virginis proiecit. sic enim oculos in illam cõijciendos esse putauit. Nihilominus diuitiq; optimum amoris vinculum matrimonium procurauerunt, quæ cui suppetunt, nobilitatem, formam, prudentiam, & cuncta alia donant.

Alia consimilis.

Alius nõ minus stupidus atq; diues, cũ ei pulcra puella desponsanda esset, iamq; de dote & similibus tractaretur in p̄sentia amicor;, sponsi & sponsæ, ille nihil eor;

BEBELIANÆ

rum quæ dicebant aduertens, semp muscæ tantū vola-
 tus considerabat, & cū serio quo modo sibi res placeret
 interrogaret, nihil respondebat, sed muscis intentus dis-
 xit. o q̄ magna ibi musca, & nūc ad aliā conuersus, Vi-
 dete, inquit, ibi multo maior est, atq; per totū negocium
 ipse tantum muscæ res expediebat. Verū diuitiæ eius
 nuptias pcurauerunt, qui postridie in domū sponsæ ad
 cenā inuocatus, cū eis essent scriblitæ appositæ, & alij
 cōiuiæ illas modeste in partes scindētes comederēt, ille
 rusticus vnā totam tamq̄ in fascē conuoluēs ori intrusit,
 adeo vt summo anhelitu deglutire cogeret, & domū res-
 diens, req; cū matre cōmunicata acriter castigat ab illa,
 atq; in partes fuisse illas scindendas admonet, quod me-
 moriæ cōmendat, atq; paulo post rursus inuitatus, cum
 ei lentes essent appositæ, illas in quattuor ptes discidit,
 atq; vnā post aliā absumit, reuersusq; domū, suam matri
 vrbānitātē, aliorū vero rusticitatē narrauit, q̄ alij in nu-
 meras simul lentes comediissent, ipse singulas particula-
 tim, sed multo acrius de imperitiā castigatus, a matre iu-
 betur, imaginē ab hoībus esse accipiendā, vt ita dicam,
 hoc est, cōformare se debuisse moribus aliorū hominū;
 verū ipse intellexit effigiē alicuius sancti vel Christi no-
 stri esse accipiendā, atq; dum dice dñica cedes sacra esset
 frequētissima hoībus, nam & diuina officia celebraban-
 tur, ille stupidus asellus cōcitatū pedib⁹ templū ingresa-
 sus, atq; ex pximo sibi altari lignēā crucifixi effigiē ab-
 ripiens, velocissime se cōmendat fugæ, vnde hoīes fur-
 rem esse rati turmatim insequunt, atq; illū consecuti ver-
 beribusq; efflictū cesum de furto accusant, ille flēs ma-
 trē non se fuisse verberandū contestat. quoniā ei p̄cepis-
 set imaginē esse apud hoīnes accipiendā, Sed cum post
 nuptias iam aliq̄t noctes cū vxore accubisset, nec illā

FACETIAE

10
villo modo contrectaret, illa tandē sumpto año dixit, o bone marite, qñ semel lætabimur, intelligēs congressū venereo, ad hoc ille, o bona dña, inquit, cras pfecto, curābo em̄ vt lac nobis recens affit cū candidissimo tenero rīmoq; pane, qđ ille vnicū gaudiū existimauit, vt retulit mihi Andreas Matthiæ pistior, & caupo in hutten, hoc est, casula q̄ est villula infra arcē Iustingēsem.

De quodam imperito sacerdote historia.

Dum in libro cuiusdā sacerdotis cōtineret festū conceptionis virginalis celebrandū vti festū natiuitatis m̄sādo tantū natiuitatē in conceptionē. Sacerdos ille cum peruenisset ad euangeliū vbi dicit, Abraam autē genuit Isaac, Isaac autē genuit Iacob &c. Ipse cōmutādo festum cōceptionis legebat. Abraā autē cōcepit Isaac, Isaac autē cōcepit Iacob, Iacob autē cōcepit &c. Cum autē reprehendēret a quibusdā, Vultis vos (inquit) corrigere sacrā scripturam? Videte Breuiariū meum. Illi viso breuiario, & stulticia hoīs industriā illius effuse laudauerunt.

Fabula de adultera.

Habebat quidā rusticus vxorem impudicā, multisq; adulterijs famosam, quā rem maritus egerime ferēs ad focerū denulit, repudiaturūq; cā minitatus est. Socer cōsolatus gener, equo sis animo ait, si nasq; eam suis moribus vtī ad aliquod tempus, reuocabitur em̄ aliquando ad pudorem & continentiam, sicuti & mater eius vxor mea. quæ cum in viridiori ætate ijsdem criminibus obnoxia esset, attamen nunc in prouecto æuo est omnium castissima, ita & spes firmissima est de filia.

De Lolhardo.

Vidimus nuper begardū, siue Lolhardū siluestrē promissa barba insignē, qui cū multæ sanctimonie ab aliquibus p̄dicaret, surrexit vnus ex nostris qui paruā ext

BEBELIANÆ

Stimulationem tribuebat vniuersis illis fratricellis dicēs:
Vnde sanctitatē auguramini, an ex promissa barba: nō
est sic o simplices sodales. Si enim barba probitatē ad-
deret, hircus esset vel omnium probissimus.

De contemptoribus poetices.

Exposuit mihi iam pridē vnus discipulorū meorum,
quoniā multi eum odio psequerent̄ q̄ deditus esset stu-
dijs humanitatis. Quæsiui an ne docti: negauit, verū ru-
des esse, a musisq̄ & gratijs penit̄ alienos. Tū ego. Ne-
scis dicebā scientiā nō h̄re inimicos nisi ignorātes eam,
vt est in veteri prouerbio, vnde nequaq̄ perturbari dixi
debes, faciunt em̄ sicut olim Vulpecula quædam, quæ
cum pirū arborem cauda tentaret mouēdo vt pira cade-
rent, & frustra mouisset, q̄a nulla cadebat, dixisse fertur.
O q̄ amara sunt ista pira, ego nunq̄ manducare potuis-
sem. Subiūxit alter eandē vulpem olim ad multa milia
passuū asinum secutā esse, q̄ testiculos eius qui caluris
similes videbantur speraret, & cum tandem spe sua fru-
stratam se videret dixisse. O q̄ nigri sunt & foetidi, ego
nunq̄ illos esse potuissem. Sic pfecto fit, nemo doctus
& disertus vnq̄ vitupauit poeticam & studia humani-
tatis, sed solum illis nigra sunt & contemptui, qui nihil
neq̄ legerunt, neq̄ didicerūt, quibus natura inuidit, alis
quid egregium intueri & cognoscere. Sed quibus profe-
cto non inuideo suam ignorantiam.

De Histrione.

Quidā histrio cū noctu quosdā fures in domo sua de-
prehēdisset, ait ad illos. Nescio qd vos nocte hic inueni
revelitis, cum sereno die ego nihil inuenire possim.

De quodam equum emente.

Quidā emens equū quæsiuit a venditore, an valeret.
Respondente venditore valere. Quæsiuit cur venderet:

Cc

FACETIAE

Respondit ille, quia nimis comederet, quē ipse pauper egre aleret, quarente emptore de alijs malis conditionibus. Respondit venditor. Nullā aliam habere quā quod non ascendat arbores. Cum autem emptor domum rediret, atque equum omnes mordentem videret, dixit verum esse, quod nimis comedat. Posthac veniēs ad ligneum pontem non potuit equum compellere vt trāsiret pontem, inde inuenit equum non ascendere arbores.

De quodā in tempestate maris dephenso.

Quidam orta tempestate in mari, coepit audissime comedere carnes salitas, dicēs hodie plus se habiturum ad bibendum quā nunquam antea.

De alio.

Alius cū coorta tempestate vniuersi res ponderosiores in mare proicere iuberent, vxorē suam in mare primā proiecit, nullam se grauiorem rem habere testatus.

De concubina sacerdotis.

Dixerunt maiores nostri, tempore melioris & probioris aui concubinas sacerdotum in aere, a daemionibus non aliter quā feras syluestres a canibus venaticis agitari atque tandē disceptas inueniri, quod si hoīem quispiam hęc audiens venationem suo clamore adiuuerit illi partem vel membrum concubinae dissectum ad ianuam domus mane a daemionibus suspensum. Vnde cum nuper quidam sacerdos concubinae suae totus deditus ad quod arbitrium illius omnia faciens, praefectum pagi cuiusdam rogasset, vt pro solatio eos in rheda per niuem veheret, vt mos est nostris hiemali tempore & diebus stultificis carnis priuū, hęc cū fierent, profiliit quaedā mulier & dixit, olim daemones in aera vexisse meretrices sacerdotales, nunc hoc facere in altis curribus praefectos & potentes huius mundi, atque omnia praepostere fieri.

BEBELIANAE

De quodam abbate.

Quidā abbas quandā puellā deuirginauit, cui⁹ facie
ratē cum coepisset, expulit eam indotatā & reꝝ oīm ege
nam a se, q̄ repulſam, ægestatem atq; pphanatā pudici
tiā ægreferēs herū & dñm suum naturalē (vt loquimur)
adiuit, hoīem nobilē, & mihi notissimū, cui conqueritur
rem gestā, nobilis cum nec precibus, nec minis per inter
nūcios pro vitio virginis quicq; extorquere posset, Tan
dem & ipse abbatē accessit, atq; virgini quadraginta au
reos summa acerbitate postulauit, abbas timens homi
nis sibi noti ferocitatē, iracundiā et pertinaciā, dixit
in suis statutis & regula (vt ipsi loquūtur) cōtineri, p̄ stu
pro nulli puellæ vltra viginti aureos dari debere. Cui nō
bilis. In regula vestra hoc cōtinetur? Proh deorū atq; ho
minū fidem, q̄ est ista regula, quæ religio, q̄ non de cōti
nētia et sanctimonia vitæ, sed de turpitudie instituta de
dit, pereā nisi summus nebulo impostorq; p̄fanus fuerit
talis institutor. Cui abbas. Noli inquit in tā sanctos pa
tres acerbius loqui, p̄sertim cum summi pōtificis cōsen
sus & cōfirmatio accesserit. Ad hoc nobilis. Per pellem
dei (ita em̄ quibusdā iurare mos est) nec patres, nec papa
probus. Et quid ad me? quid papa tibi cōcesserit? confir
maui ne ego? Vt aliquid vobis papa in meū, meorumq;
preiudiciū & iacturā concesserit? nō sic pater sancte, q̄
re nisi breui satisfeceris mihi, nec papa, nec regula tua fa
tis te defendet. Atq; ita abiens publicas inimicitias ab
bati indixit, nec ante recōciliatus est q̄ abbas centū au
reos, domū atq; rustica p̄dīa puellæ in dotem dederit,
dum in principio vltra .x. aureos non postulauerit.

Pulchra cōtentio duarū muliercularum.

Noui mulierem satis imperitā verbosam tamen, quæ
cum cōtenderet cum alia de ablata quadā lana, dixisset

Cc ij

FACE TIAE

q̄ ad alterā. Tu es meretrix & fur, subiungit postremo,
Et ego scio me tam bonam & probam q̄ tu es. Risimus
omnes dum prius illam meretricem et furem nominas-
set, & tandem se ei compararet.

Facetia de quodā viatore ruffo & caupone.

Fuit quidā caupo ruffus, ad quē diuertēs quidā viator
m̄lto ruffior, deposuit apud eū viginti aureos nūmos, at
q̄ post paucā morā repetiuit. Caupo admirat⁹, cur tam
cito repeteret pecunias, dixit. Cur reposcis cū nondū ve-
lis abire? R̄ndit viator, q̄a ruffus esset q̄ eēt mala natura
iuxta hūc versū. Raro breues humiles vidi, ruffosq̄ fide-
les. At caupo tu me m̄lto ruffior inqt. ad hoc viator b̄
est. Eo melius te nosco, naturā tuā ex mea d̄judico.

De alio ruffo.

Solēt nostri dicere postq̄ vidēt ruffum hoīem, Ille es-
set malus camīnarius, hoc est ille qui caminū mundaret
cum queritur ratio, dicūt, nam si caput extra caminum
erigeret, crederent rustici esse ignem, atq̄ vndiq̄ cōcurs-
rerent pulsarentq̄ campanā quam vocāt, quæ tumultus
vel necessitatis gratia homines conuocat.

De alio lugente.

Cum nuper in ieiunio anno. M. D. VI. haberem⁹ ali-
quot cōuiuā rusticū Vuilpergensē hospitē, qui habe-
bat p̄missam & ruffam barbā, quesiui cur deferret. Res-
pondit, quia lugeret socerū. Ego dixi nullo modo, nam
is color ruffus scilicet non ad luctum, sed ad lēticiā ad-
hiberi solet. Vnde omnes conuiuā sunt non mediocri-
ter ad risum cōmoti, ille agresti simplicitate in pudorē
versus dixit. Verum quidē est, attamen ita male me ha-
bet in ruffa barba sicut alium in nigra.

De quibusdam simplicibus rusticis,

Prope patriā meā est vicus agrestis noīe Mundinga,

BEBELIANAE

istic dicunt in primis esse simplices rustici, illorū vnus se mel ad forū Ehingēse pfectus, cum domū rediret, audiuit in cōfinibus duos cuculos sibijnui cē suo cātu rñden tes. Erat aut vn^o in sylua Mūdigeniū, alter in sylua finitimæ villæ. Et cū cuculus alterius syluę suū clamore susperare videretur, ille dimisso equo cui insidebat, ascēdit arbore, atq; suū cuculū stridore illo incōposito adiuuabat. Interim lupus equū illius deuorauit, quare rusticus repedans domū, suis cōpaganis cōquestus est, quō propter reipub. honorem & cōmunis ornamentī gratiā, q̄ suum cuculū iuuisset, accepisset hinc nō mediocre damnum, vnde illi cōsensu cōmuni & impensis, damnū illius subleuauerunt, indignū iudicantes, vt qui pro salute & honore publico laborasset, inde iacturā pateretur.

De iisdem.

Idem rustici cum haberent saltuariū, & illum qui fruges cōseruaret in agris, ægre tulerūt, q̄ pedibus fruges cōtereret, atq; communi consilio statuerūt, vt quattuor eum stipitibus & vallis portarent, nō intelligētes quattuor plus nocere q̄ vnū. Hęc et alia plura fecisse dicunt, quæ suo tempore posteritati prodemus.

De quodam lanceario.

In bello Heluetiorū erat quidā lancearius miles noīe Matheus Bulachiū. Is cum vidisset rusticos minus ad bella idoneos (qui sericos panniculos per pilea implicare solent) dicere solebat. Vos eritis milites mei, cum illi interrogassent quare? Ille subiunxit. Da vuaīs ich ain heczen nest auff ainer aich die vuill ich morn aufz nemen vnd sturmen, Id est ego scio nidum picæ alitis in alta quercu, hanc ego oppugnabo cras, atq; nidum spolia bo, designans eos esse homines imperitos, & syluestres non aptos ad bella.

FACETIAE

De Paulo Vuust.

Paulus Vuust, i. impur⁹ ex incōditis salibus & scommatibus cognominatus, cum Eberhardus princeps nos-
ter barbatus rogasset eū vt suus familiaris esset. Respō-
dit pater meus procreauit sibi proprium fatuū, tu si vis
vnum habere facias tibi ipsi sicut pater meus fecit.

De quodam rustico.

Ego nosco rusticū qui cum esset factus p̄fectus pagi
sui, quē nostri barbare scultetum vocāt, venit nō longo
post tpe ad balneū in Minsingēse oppidulū. Cūq; ibi in-
uenisset quēdam quo cū olim equos pauisset dixit inter
cetera (cum ille gratulatus esset ei de p̄fectura adepta)
quis estimasset vnq; bone amice dum eramus hippono-
mi, hoc est equorū pastores, quod ego indignus p̄fectus
factus aliquādo essem, credens se tam grādī in magistra-
tu collocatum, vt singulari etiā augurio & fortuna opus
fuerit, cum vltra nouem rusticis non fuerit p̄positus.

Aliud.

Fuit mulier quæ cum recentem iam puerum peperis-
set, ceteræq; mulieres gratularentur ei dicerentq; (vt fit)
puerum omīno patri similem. interrogauit an etiam ra-
suram haberet in capite; designans sacerdotis esse filiū,
& ita se, & adulterium suum notum fecit.

Historia de studente.

Ego habui añ aliquot ānos cōterraneū schelcklingē-
sem in studio nro Tubingensi qui cū aliquoties ad gra-
dum baccalaureat⁹, vt vocāt aspirasset, nec vnq; obtine-
re potuerit, tandē spe omī ablata dixit non est necesse vt
fiam baccalaureus. Nam & Christus habuit duodecim
discipulos, & tamen nullus eorū fuit baccalaureus.

De auaro sacerdote.

Fuit mihi aliqū contētio cū auaro sacerdote, quō diui

tiæ essent maximū impedimentū ad beatitudinē consequendā. Et quōd vita & doctrinis Christus semp detestatus fuerit diuitias mūdi, adeo vt diceret. Quicūq; se vellet sequi, relinqueret oīa, & cum plura in eā sniam dixisset. Dixit ille tandē cōmotus. Christus facile potuit cōtemnere opes dum nō indigeret, q; si oīa coactus fuisset mercari sicuti ego ipse, pfecto nunq; dixisset ita. Et cum dixissem in deū esse confidendū, vt apostoli et martyres fecerunt, qm̄ neminem desereret, dixit ille sacerdos. Ea cōfidentia se ita delusum esse sãpe, vt extremā famē tolerasset, ita vt nisi ppria industria sibi ipsi subuenisset, fame perisisset. Quare (aiebat) nemo debet nimīū confidē in deum, qm̄ si subucnit hoc tamen tarde facit.

Facetum dictum.

Cum aliquando diceremus de efficacia dominicę orationis. Subiunxit quidam ex tempore, apud se hanc orationem nullas habere vires, & cum interrogaretur causam dixit. Nam quotidie ego dimitto debitoribus meis sed nullus mihi debita mea dimittit. Ideo frustra oro dimitte nobis debita nostra, sicut & nos di. de.

Confessio lancearij seni monacho.

Ego tempore quando Sueui & ceteri lancearij militabant in inferiori germania pro MAXIMILIANO Cæsare cōtra Brugenses, Quidā lancearius monacho admodum seni Colonie Agrippinæ est cōfessus, & inter cetera dixit se habuisse rem teutonicę mit ainer nonnen, qd̄ significat apd̄ nos & sanctimonialē & porcā castratam monach^o intelligēs porcā esse, dixit illum esse hæreticū & pessimū, nec se habere facultatem absoluēdi. Lancearius aut̄ intelligens errorē noīs dixit sanctimonialē esse atq; eo noīe nominari in patria sua, & nō esse porcā, qd̄ audiēs frater, q; mulier fuisset, dixit. Bene actū est si est

mulier, sed ego profecto nihil plus possum, dolenter ex-
primens suam impotentiam.

Alter Romano sacerdoti confitebatur se Beguttam
cognouisse, quæsiuit presbyter, Quid est begutta, igno-
rabat enim quid esset begutta, cui ille, Est animal, quæsi-
uit sacerdos, Quale animal? Respondit, est mulier, At
ille, si est mulier, fortiter in eam.

De quodam lanceario.

In eadem militiâ meruit ad aliquot annos mihi no-
tissimus, qui cum ad duos annos ab vxore abfuisset, ipsa
nihilominus puerum peperit, quod ubiq; narrare sole-
bat se habere foetuosam & fructiferam mulierem, quæ
se etiam absente pueros gigneret.

De quodam sacerdote.

Notissim^o est mihi sacerdos, cui cū semel rusticus cō-
fiteretur peccata, p̄ter cōfessa noluit eum absoluere, qm̄
secum publicos peccatores detineret. Rusticus obstupe-
factus negauit, ille cōstanter affirmauit, qm̄ iuuentum
admissariū aleret (quoniã rustici publice alunt pro vac-
cis talem iuuentū causa prolis procreandæ) nec nisi cō-
silio doctiorum illum tandem absoluit.

Aliud.

Idem cū ei in Hechinga oppidulo suspecta m̄lier vel-
let cōfiteri, clamauit, vade p̄cul nolo te audir̄. Cum illa
trepidē cām q̄reret, dixit. Quia et ego te futuā, in hoc cō-
mēdandus, q̄a noluit pprias oues deuorare sicut multi
faciunt. Idem cum cōtenderet v̄bis cum alio sacerdote,
etiā mihi noto, dixit illum secum habere concubinam.
Illo negante dixit. Verum est, quia tu es mihi confessus
multa inepta alia fecit quæ olim narrabuntur.

De alio sacerdote.

Puderet me p̄fecto prodere tot sacerdotum ineptias,

BEBELIANAE

110

nisi ipsos non puderet talia facere. Noui alium sacerdotem qui cum nocturnis comessationibus cum rusticis potasset, conuenerunt ut eductis virilibus, quicumque in ea suppellectile magis instructus esset, ut uniuersum simbolium solueret. Sacerdos obtinuit principatum, atque hoc publice apud me, & alios inter laudes suas iactauit, sibique postea apud mulieres multum profuisse gloriatus est, ab episcopo tamen decem aureis multatus est.

De rustico.

Noui rusticum qui pinguefacere cupiens porcum tantum illi in die cibum bis porrexit, & cum semper macra maneret, indignatus ille conquisitus est vicino, a quo cum correptus esset quod non bis, sed ter vel amplius deberet pastum porrigere. Respondit rusticus ter vel amplius: Nullo modo, quoniam ego homo cum maximis laboribus contentus sum bis comedere in die, credens hominem laboriosum plus debere comedere quam porcum.

De quodam equite aurato.

Guilielmus Stadioneus. Eques auratus cum alij in alienis diuersorij quereret de lautis coenis, ipse tantum de optimo lecto & mundis lintheis quaesuit, dicens. Coenam vix ad horam durare, Soporem autem & quietem nocturnam ad septem vel octo horas.

De quodam nobili.

Iacuit nuper mecum quidam nobilis scholasticus, quem cum saepe adhortatus essem, ut in honore tantae festiuitatis (erat enim natiuitas Beatae virginis) maturius surgeret, atque in fanum properaret. quaesuit ille (ignarus qualis dies esset) an festum circuncisionis Beatae virginis celebraretur, quod tantam prebuit omnibus audientibus ridendi materiam, ut pene in prouerbium verteretur.

De quodam sacerdote.

C c v

FACETIAE

Sacerdos quidā notissimus noīe Fysilinus, cū esset cōduct⁹ ab Anchantinopolitanis p̄ eleemosynis cōquirēdis ad fraternitatē sancti Sebastiani, quē religiose colūt & aliquis quesiuisset qđ esset salariū eius annuū, & ipse viginti aureos rñdisset, subiūxit alter nimis tenue eē. Ad hoc Fysilinus, varia sunt emolumenta mortaliū, nam q̄ mihi donātur, & q̄ furto conquirō etiā mea sunt. Bonus est insuper sanctus Sebastianus, quamcunq; inter me & eum diuisionem facio, semper filet & cōtentus est.

De eodem.

Idem cum semel ad tabernā meritoriā diuertisset atq; Caupo in ollā fornacis mingeret, q̄siuit cur hoc faceret, Rñdit Caupo, quia cras esset emigraturus. Fysilinus q̄ primū Caupo abisset, cacauit post fornacem, Inde postq; Caupo rediisset, atq; fetore detestato cur illuc cacaret interrogaret, Respondit sacerdos, tu p̄pterea q̄ cras vis abire minxisti in ollam minus curans domus ornamentum. Ego quia hodie abibo multominus curauī, Ideoq; cacauī, vt domum relinquerem foetidiorē.

De eodem.

Idem cum semel ad principē nostrum barbaturū uenisset, peteretq; sacerdotium quoddā, atq; beneficium quod uocant. Princeps cui inuisa erat leuitas hominis, si mille inquit vacarent mihi beneficia, ego minimū tibi non conferrem. Ad quod ille libere, & euestigio respondit, si milies diuina celebraturus sit, nunq; illius se recordaturum, neq; pro eius salute oraturum.

De eodem.

Idem cū tempe pestis in uiculo quasdā reliquias sanctorū circūferret quocunq; puenerat, predicauit cunctis gentibus, et pollicitus est sancte, qui cūq; osculatus esset eius reliquias, eo āno nunq; peste moriturus, vnde multā

BEBELIANAE

pecuniā a rusticis corrasit. Tādē admonitus a quodā doctore, ne hæc tam absōna diceret, aut plābem ad falsam credulitatē induceret, aut vñ hanc vanā psuasīōem hauriret, Respondit p̄mptissime, ego bene dixi, quicūq; reliq̄as osculatus fuerit ille liber sit a peste, sed rustici vitrum tm̄ osculantur non reliq̄as, sinerem em̄ rusticos (vt eius verbis loquar) diabolo deuouerī anteq̄ mihi oscularentur reliq̄as meas, quas tamen multi credunt esse equorum, aut a sinorum ossa.

De eodem.

Idem cū semel ex sacco suo vellet depromere reliq̄as quibus rusticos decipiebat, nihil inuenit nisi fœnū, rustici em̄ priorī nocte reliq̄as clam ablatīs, ioci gratia fœnum imposuerūt. Ille extracto fœno mox ad versutū ingeniū versus dixit, illud esse super quo die natali in presep̄io requieuisset Saluator noster infans, et illius esse efficacīe, vt nec adulter, nec adultera accedē auderet. vnde & si multis mendaciū visum fuerit, ne tm̄ quisq; in suspitōnē veniret adulteriū, turmatim mulieres & viri accesserunt, fœnum oblationibus venerantes.

De eodem.

Idem deposuit cū hospita pro lautissimo prādīo, q̄ et ea ip̄a suū altare accederet, et obtinuit. Nā hospita maluit soluere prandīū q̄ esse in suspitōne adulteriū, cuius ille insimulauit oēs qui eius reliq̄as nō venerarētur.

De stationario quodam.

Alter ex his q̄s nr̄i stationarios vocant, cū pro furatis reliq̄is carbōes inueniret, eductis illis dixit eos esse quibus sanctus Laurētius esset combustus, tanta em̄ est nequitia illorū hoīm, vt nihil non audeant ementiri.

Historia.

Audiui nuper quandā fuisse controuersīā inter sacer-

FACETIAE

dotē & rusticū . Nam cū rusticus dixisset sacerdoti infestus hīe se asinū sacerdote illo prudentiorē, item regnū celorū in sua domo tenere vel infernū, vtrum ipse velit. Itē deum facere quicquid vellet ipse rusticus. Accusatus est a sacerdote apud p̄fectum villæ, tanq̄ impius, & de fide suspectus & contumeliosus, q̄ asinum prudentiorē se dixisset, rusticus publice accusatus & ad excusationem admissus, ita defendebat se. Primum bene dixi ait, Asinū meum paratiano nostro prudentiorem, nam tantum bibit, vt solus domum repedare possit. sacerdos autem tanto mœro se replet, vt ire non possit, neq̄ propriā domū cognoscat, vti vos ip̄i o iudices experientia ip̄a didicistis, & estis mihi testes locupletissimi. Secūdo deus facit quicq̄d ego volo, nā quicq̄d deus facit hoc ego volo & debeo velle, & optimū iudico. Vltimo parentes ego habeo etate cōfectos, quos si pie & liberaliter foueo obseruoq̄ plurimū, sine dubio mihi regnū celorū iuxta sanctorū patrum traditionē polliceor. Si vero male tractauro, infernus domus mea erit. Dixit item quarto. c. aureos se alicubi reposuisse, quos nemo inuenire vel sibi furari posset, intelligens pauperibus largitos esse.

Alia historia.

Vidi hoīem in Rutlinga oppido forma, ætate, atq̄ p̄peritate satis cōspicuū, qui cum in taberna vinaria (vt nunc mos detestādus in nr̄is regionibus inoleuit) cōpotādo ita inebriatus esset, vt neq̄ pes, neq̄ caput suū officiu faceret. Portareturq̄ manibus cōiuiarū in maternā domū. illeq̄ matrē cōspexisset, dixit ad illam (vti etiam me p̄sente confessus est) mater age gratias homibus ipsi portant me, quod postea in prouerbiū venit,

Alia.

Federicus Tertius Romanorum imperator cum se

BEBELIANAE

mel vēturis diceretur, in Duttlingam oppidulū principis nostri, oppidani miserūt legatos ad illum deprecantes, ne ad se diuerneret quoniam pro eius magnificentia & honore Cæsari exhibendo non sufficerent, nec comitatu, nec ædibus pro illius dignitate instructis, nihilo horū motus Cæsar dum in oppidulum venisset, equiq; crurum tenuis in luto plataeæ incederēt, dicitur Cæsar dixisse. Videte, ppter deum q̄ probi & boni sunt hi homines, dum mihi & salutē meā tam bene cōsuluerunt, dum nobis timuerunt ne in luto summergeremur.

Alia de rustico.

Cum cuidam rustico in mōtibus Heluetiorum vxor, omnesq; liberi in peste obijissent, Rusticus indignatus. Ego semper audiui (inquit) quicquid homini charum sit, auferat ei diabolus.

De eodem.

In iisdem montibus rusticus (vt moris est) scœnum torcebat vt stabulo inferret, cunq; nimbis supueniēs opus illius impediret, dixit rusticus. O bone deus committas precor, vt nemo te amet vt i profecto facis, credebat em̄ deum debere rationem habere scœni sui.

De mercatore & nobili.

Fuerā nuper in symposio vbi vrbānissimis facetijs exhilarabamur, p̄fertim nobilis quidā mercatori illudebat q̄ sæpe in lōginquas regiōes pficisceretur relicta vxore in ea vrbe vbi pulcherri morē adolescentiū maximus esset cōuentus, p̄inde sæpe torq̄ri vxoris cura, ne interim a recto itinere deuiaret, cū nobilibus aut melius agi putabat q̄ se absentibus vxores cogereēt esse in arcibus seclusē ab hoibus. Subiūxit facetissime mercator p̄ce precor, sinas & me tecū iocari. scis puerbiū esse apd̄ nos nobiles esse deformes et nobilitatis pedissequā deformitas

FACETIAE

tem, et filios ciuiū pulchros, cū ille annuisset, hæc est causa inq̃t mercator, in absentia horū qui vrbes habitāt pulcherrimi iuuenes ad eū eorū vxores, vnde formosa proles generat. In nobiliū autē absentia, coqui & stabularij prouident vobis vxores, a quibus illa deformitas vobis inducitur, rem risu & hilaritate finiuimus.

Historia de Iudæo.

Duces Saxoniae habebāt Iudæū multarū rerum experientia insignē, quem ob eā rem multa beneuolentia prosequerentur, summissq̃ conatibus studebāt auocare a Iudæorū perfidia, atq̃ vt christianus fieret multis precibus adhortabant. Iudæus tandē illorum precibus paulisper motus dixit, se prius Romā profecturū, vbi christianæ fidei principē & mores eius cognosceret, tandē deliberaturū. Atq̃ Romā profectus, & mores Romanæ vrbs experiens, atq̃ ad principes rediens, dixit se velle christianum fieri atq̃ ideo, qm̃ Romæ tā deprauati mores sint, atq̃ adeo omnia flagitijs & turpitudini obnoxia, vt nisi singulari veri dei auxilio, protegeremur christiani, et nisi tam deū appropinquantē & ppiciū haberemus nobis nullo pacto res & fides nostra consistere posset.

De nobili & monacho.

Quidā nobilis patribus nostris notissimus, atq̃ bellator egregius, cum publicus esset cuiusdā imperialis ciuitatis hostis, atq̃ monachū quendā ciuitatē intrare volentē apprehēdisset, portantē pannos pro vestiendis cōfratribus suis. Nobilis partē panni monacho abstulit, vt & se vestiret. Monachus indignāter abiēs minatus ē in extremo iudicio illū pannos redditurū. Quod nobilis audiēs, abstulit ei reliquū pannū, atq̃ pallium dicēs. si das mihi talem, hoc est tam diuturnū terminum soluendi, ego si possem tibi etiam monasterium auferrem.

BEBELIANAE

De eodem.

Idem.cū tractaret de pace, & cōpositione cum illa ciuitate cuius ante dixi fuisse hostem, atq; primores illius vrbis mlt̄a milia aureorū pro iniuria & damno illato ab eo postularent, dicitur deprompsisse ex crumena boem̄i cum denarium, atq; dixisse. Vt videatis me patres esse soluendo & de solventibus, ego modo exhibeo vobis hanc pecuniā. In posterum forsan plus dabo, irridens vanam eorum postulationem, cui ne tota quidem familia & profapia eius satisfacere potuisset, quorum etiam amicitiam, atq; inimicitias paruifaciebat,

De altitudine cœli,

Concionat^o est paucos añ dies quidā monachus tm̄ esse spacīū a cœlo ad terrā, vt in quindecī annis lapis molaris nō caderet a cœlo in terrā. Hoc postea cum tractaremus in symposio, Mathematicorū disciplinā perscrutantes, Surrexit vnus, atq; negabat monachū verē dixisse. Nam nuper (inquit) in die ascensionis dñs noster Iesus Christus a terra in cœlū ascendit (q̄d maius est) post Nonas, voluitq; tēpestiue esse in Vesperis apud superos.

Disputatio Iudæi & Christiani.

Matthias quidā Vlmensis (parū prudens in libris tamē bibliorū multū exercitatus) disputās cum Iudæo de fide ei^o & christianorū, vtra melior vel verior esset. Tandem īquit uos Iudæi nō signati baptisate in extremo iudicio sicuti canes a carnifice in vrbibus non signati, a dominis cedemini. Nos signati, impunes erimus. Iudæus dixit. Vbi estis signati? Matthias, Caractere baptisatis, vti loquūtur theologi, qui est impressus aniabus nostris. Ad hæc Iudæ^o. Cum in extremo iudicio aderitis cum corpe. nemo poterit videre hoc signū anię. Nos vero Iudæi sumus circūcisione & præputio signati. Cui

FACETIÆ

Matthias. O impudētissimū Iudęum, velles tu in cœtu summi iudicis, atq; tot miliū hoīm ostendere virilia, & pudenda educere, vade ad patibulū cum tua impudentia, atq; ita victor se iudice abijt.

De sacerdotum in laicos dominatu.

Cum nuper in Monasterio ad duplices aquas Vulgo Zvuifulda mentio facta fuisset de varijs mortaliū fortunis, atq; pontificū sacerdotūq; diuitijs. Surrexit Bernardus husslin Nyffensis Scriba abbatís, atq; in hæc verba locutus est. Sacerdotes & pontifices oīno oppresserunt nos laicos, atq; ad oēm seruitutē redegerunt. Primū em̄ excogitauerunt modū, vt secreta n̄a cogamur eis dicere per cōfessionē, cogimur item intrare fana deorū, et cū hoc eis pecuniā offerre, ipsi autē non intrant nisi cū salario, & cū intrauerint solius laboris qđ canere debent ad releuamē excogitauerūt campanas quas vocam⁹. Item quę organa vocamus, vt eo minus cogant cantare. Hoc vnū adhuc superest, ad quod noctu diuq; laborant, vt p̄ eis ad inferos descendamus. Alter cum vīna libertatem loquēdi pariant, dixit sacerdotū tam firma esse cōiugia, vt dirimi non possint, nisi duobus & quadraginta vnoculis edituis, quos campanatores vocāt, dum ex improviso in vnus villæ dedicationē conuenerint, illos ad omnem contractum dirimendū essent efficacissimos. Et sicut iam dictū possunt irritare literas etiā signatas, ita etiā illi, Balneator scilicet qui nunq; sudauerit, pastor super quo nunq; pluerit, mango, hoc est venditor equorū, qui nunq; fuerit mentitus, auriga qui nunq; blasphema uerit, & molitor qui nihil sit vnq; furatus.

Sacerdotis faceta Concio.

Dicit̄ mihi de quodā sacerdote, qui cū ad rusticos suos cōcionaretur, vehemēterq; eorum vitia detestaretur,

BEBELIANAE

toſq; inferorū mancipia affirmaret niſi reſiſſerēt, atq; a vitijs deſiſterent, Tandem ſubiunxiſſe. Cum ego veneto in regnum patris cœlorum, dicturus eſt Saluator noſter, Beneueneritis domine Ioannes. Et ego dicā. Gnad herr, id eſt gratia domino ſit. Sed cū quaſierit, Vbi ſunt ſubditi veſtri, ſo ſtand ich hie als ob mir in die hand geſchiſſen ſie, id eſt tunc ſtabo ante illū tanq; mihi in manus cacatū ſit. Hoc eſt, neſcius quid agam, aut quo me vertam, dum nullum ex vobis videro.

De ſimplici ruſtico.

Quidā ruſticus cū vicini vxoris funus efferret, acceſſit ad conſolandū illum dicēs. Doleo vicine vxorem tuā cœlos petiſſe, mortem eū circumloqui volebat. qui vicin⁹ ex eadem ſimplicitate, habeo tibi gratias. Vtinam tu nunq; illuc peruenias.

Faceta reſponſio cuiuſdam puellæ.

In monaſterio Zvuiſuldēſi faber ferrari⁹ gr̄ate ſatis cōfectus, puellā adhuc viuētē tūc adoleſcentulā atq; pulchrā, cum cōtrectaret manibus, vt mos eſt libidinoſe ſe nectutis, atq; podicem cluneſq; apprehēdiſſet dixit. ibi adhuc o Eliſabet(ſic eū vocabatur virgo) multa latent prælia, venerea intelligens. Ad quæ puella, Deſine ait. Svuig num du vuirſt kein ritter da. Hoc eſt non eris hic equeſ auratus, atq; nullum ibi præmium militiæ obtinebis. At credo mulierē tuam te feciſſe emeritum in hac re militē. Aber ſo ains falcken nit hat mus es mit ijlen beifſen. Hoc eſt ſi aliquis non habet falcones(vt ita loquar) aut accipitres, cum noctuis aucupabitur.

De monachorum auaritia.

Quidā frater mendicus audiebat confeſſionē diuitis hois in lecto decumbentis, atq; agonizantis(vt ita dicā) poſt cōfeſſionē adduxit vnigenitū filium ad patrē agro

Dd

FACETIAE

Itum, atq; de multis donis q̄ confratrib⁹ suis pater legasset, narrauit pro parentalibus, p̄ anniuersario, pro sepultura, p̄ calice, pro alijs indumētis sacerdotalibus, et multis alijs, & ad quālibet p̄ticularē q̄siuit a patre, An ita esset. R̄ndit egrotus, Ita, vel potius capite nutando p̄ in firmitate annuisse videbat̄. Filius perspecta infirmitate patris, qui nihil ampliū curaret, aut sciret de rebus temporalibus q̄ dicunt̄, cognita fraude, atq; auaritia fratris, quesiuit & ip̄e. pater, debeo fratrē per cūctos gradus deſcendere? R̄ndit vel potius annuit pater ita. hec notētur.

Dīctum Ioannis Lyphaimensis.

Cum nup̄ diuerſos volucrū cantus laudarem dixit vnus ex cōiuiis. Ego nulliū estiuę volucris libētius audio cantum q̄ Ranę, q̄ calorē indicat aerisq; tēperie sine pruina. Interim Rana æstiuā auis dicit̄ Ioannis Lyphaimensis, quapropter rusticis nostris alpeſtribus est in pro uerbio Ranarū cantum esse angelicum, Alaudę diaboli cum. Hęc cantat etiam frigore, illa tantū in calore.

Fabula de simplici puella.

Fuit Friburgi (vt mihi dicitur) Matrona quędā, quę in die palmarū puellā imprimis simplicem misit ad ædem sacram vt oraret. Cui properanti in fano, obuam iuerūt homiēs cum Saluatore super asino, volentes ducere ad aliud fanū, vt moris est apud nos. Puella viso domino abeunte mox repetiuit domum, quarente Matrona cur tam cito rediret? O domina inquit, q̄ tempestiue veni in templū, Christus enim q̄ primum intrarem ascenso asino voluit abire, quo abeunte ego redi.

Fabula de lancearijs.

Quidā lancearij in p̄lio occisi vt seruarent etiā militiæ decorem cum rubro signo (quale pingitur Saluatoris et sancti Georgij cuius Sueui sunt signiferi veteri p̄t

B BEELIANAE

Uilegio atq; ab antiquissimis temporibus) atq; in ordine descenderunt ad inferos, daemones videntes signū quo prius expugnata erant inferna claustra, omnes portas obserauerunt obijcibus, vectibus, repagulis omnia claudentes, timore nouae expugnationis, seq; omnes ad praelium armauerunt. Lancearij accedentes sub mortis interminatione sunt minis, atq; sagittis a portis repulsi. Ad quod ianitor infernus. Declinate ad dexteram O viri, coelosq; petite, nulla enim nobiscum vobis mansio dabitur: quibus dum semita a ianitore monstrata esset, venissentq; ad portas caeli, petentes introumitti, despiciens Petrus atq; qui essent conspiciatus, Quis vos inquit huc ire iussit: Abite citius, viri enim sanguinum estis, et quia in uita pacem nunq; amastis, indignum est ut aeternam quietem possideatis. Ad quod vnus illorum, ubi tandem mansueamus ait: Dum prius etiam ab inferis sumus abacti. Huic Petrus, audistis me: Abite aut pellemini, flagitiosi si em estis & blasphemii. Ad quod lancearius indignatus & summo clamore ait. Quid lupus vulpem de praeda accusat (vt est in prouerbio) Nescis quid tu feceris, dominum & praecceptorem tuum falso & perfide terdenegasti, quod nemo nostrum vnq; fecit. Vnde Petrus pudore perfusus, atq; timens ne caelicolae audirent, Tacet inquit boni amici atq; intrate, nunq; posthac durus & difficilis ero peccatoribus.

Aliud:

Alter venit ad portas caeli non longo tempore post. Et cum Petrus praeteritorum memor admittere vellet dixissetq; veni & sedeas prope uxorem tuam. Ille respondit. Non per deum. Si uxor mea esset intus, ego nunq; intrabo. In uita em nunq; quietus fui cum ea, mortuus nunc & ociosus & crebro cum ea habitans, quo modo pacem habes

Dd ij

re possent; atq; abijt nescio quorsum;

De Conrado Schott equite aurato.

In ea militia qua Fœdericus tertius ducem Burgundia Carolū propulsauit ab obsidiōe Nussia vrbis, Conradus Schott eques auratus siue prædæ, siue conflictus auidus, e castris cum seruis suis profectus hostes in certamen prouocabat, hostes turmatim exeuntes, summo studio illum sunt insecuti, quod nostri videntes, atq; castra aliqui exeuntes, illi opem ferre conabatur, vnde ex vtraq; parte multi sunt desiderati. Cæsar audiens suos esse interfectos facit conquiri auctorem huius turbæ quem extremo supplicio afficere constituebat. Conradus in Cæsaris conspectum vocatus, atq; consistens, atq; acerrime correptus inquit. O inuictissime imperator ego pro me solo hunc conflictum inceptaui, q; si aliqui sint interfecti ego doleo, sine tamen culpa mea id factū est, ego enim vt dixi pro me solo, atq; cute mea fricanda hoc feci. Neminem rogauī, neq; cuiq; mandauī vt mihi auxilio esset, aut pro me pugnaret, vnde absolutus est. Hæc a quodam nobili audiui.

De ieiunio cuiusdam rustici.

Interrogauī nup quendā rusticū in vico Zvifuldensi quot dies per quadragesimā ieiunasset. Rndit nullū nisi diem cinerum, vbi ex p̄terita die carnis priuio scilicet (vt vocant) adeo saturatus esset, vt comedere nequiret.

Contra molitores.

Dicitur in prouerbio nostro nihil esse audacius indufio molitoris, quā camisiam vulgo noītant, qm̄ omni tēpore matutino furem collo apprehendat.

De eisdem.

Ioānes Speth eques auratus dñs Zvifuldæ vici, quæ suū aliū nobilē, an non sciret probū molitorē quo opus

BEBELIANÆ

haberet. Respondit alter p̄mpte, scio profecto, nam hesternò vesperì molitoris mei vxor peperit infantē molitorem, de cuius probitate non dubito, de cæteris autem dubitare videbatur. hæc Leonartus clemens presbyter. Sicuti quidam Concionator egregius Iodocus Sueuus Haidelbergæ dixit, dum quæsitus esset, an & principes sæculi intrare possent regnum cœlorum, possunt enim (inquit) si in cunis moriantur.

Prouerbium in parum prudentes.

Daiglinus cantor Constantiæ, dum nuper hoïem parū prudentē conspexisset, dixit ad eum. Tu esses valde idoneus consul (quem nos magistrū ciuium vocamus) illo causam sciscitante ait. Nam collectam simul & absconditam habes prudentiam in thesauro aliquo, quoniã hæcenus nunq̄ es vsus, quod ille indignatissime accepit, quoniam sibi prudentissimus videbatur.

Aliud in eisdem prouerbium.

Cum volumus designare fatuum nos Sueui dicimus optimum esset occultare sapientiam cum illo, nemo enim apud eum quæreret.

Prouerbium in proditores & delatores.

Vidi nuper viatorē (quem vulgus pedellū vocat) cuiusdã episcopi, quē cum alij a pedum velocitate cõmendarent, subiunxit quidã a lingua maxime cõmendandum, quoniã esset robustissima, & ex hoc ait, Nam tres simul potest sacerdotes sub ea deferre ad episcopum, viginti milia passuum vno die, designans eum prodere episcopo sacerdotum crimina.

Contra indoctos curatores animarum.

Quã grauis & periculosa sit cura pastoralis, atq̄ antea regimē, Gregorius et mlti patres sancti suis libris cõplexi sunt. Attamē nunc proh deor̄, atq̄ hoïm fidē,

D d iij

FACETIÆ

cōferunt illa sacerdotia, atq; cura pastoralis sine defectu indoctissimis qbusq; vt miserandū sit illis aīabus, vt ecclesiasticorū more loquar, quarū curā hi indocti asini susceperunt. De qbus cum non sit hic locus multa loqui, dicā quod ego scio. Veni nup in quoddā monasterium multis indulgētijs (vt cum vulgo loquar) & apostolicis prærogatiuis dotatū, vt prædicant, q si ita est, deprauantur tamen sacerdotū ignorantia. conuenit em̄ ibi me bonus amicus qui confessus erat sacerdoti illic præsentī, narrauitq; mihi dum integrā confessionē facere instituisset, interruptā fuisse a sacerdote qui diceret, vt tantum capitalia, hoc est mortalia peccata cōfiterē, tantā esse indulgentiā, vt venialia q̄ vocant peccata sine cōfessione deleret. Postremo ostēdit mihi lras suā confessionē testificātes, in qbus multos solœcismos inueniebamus. Ad qd̄ ego, tanta est dixi edis indulgētia, vt etiā incongruitates tollat, atq; incongruū congruum faciat. Ad hoc aliter. Mirum est inquit profecto, nunq; enim antea audiui extendi illa priuilegia, in præiudiciū & lēSIONEM Præficienti. Cui ego aiebam. Extendi illa etiam vltra pontificis, cuius rescripta per incongruitatem vitientur.

De illo qui nō libēter diuinos sermōes audiebat.

Cum nup in fanū properarē pro cōcione doctoris nri Martini audiēda, obuiā venit mihi exeūdo qdā sodalis, quē cum mecū ad concionē retrahere conarer, repugnauit dicēs se non libenter audire hoībus detrahere, & maledicere, quod crebro in istis sermonibus fieret.

Facetum dictum.

Cū olim sacerdotē mihi notū, quidā mulierosum criminare, subiūxit alter eidē sacerdoti infest⁹, Bonus es homo qui gratis, et tua spōte dicis hoībus veritatē, dum multi nō nisi coacti vel in iudicio, vel quæstiōe faciant,

BEBELIANÆ

alijꝫ precio cōducantur, qđ in prouerbiũ cessit,

De maledico sacerdote.

Noui sacerdotē, qui om̄ibus hoībus detrahebat, quiꝫ linguā suam in om̄m cōtumeliā acuminabat, quē cum ego sæpe castigare ne id faceret, respōdere solebat. Ego detraho hominibus fateor, sed hoc idem mihi fit, inde ego pro compensatione ago.

Fabula quare Christus filius passus sit.

Dixit mihi olim abbas, & dñs meus Zvisuldēsis pro mēsaria recreatione talē fabulā. Sancta Trinitas cū deli berasset secū pro redēptione humani gn̄is, patrē dixisse se mō senio confectū, non idoneū ad mittendū in terras pro redimēdis mortalibus. Spiritū item sanctū causatū esse formā & speciē, ridiculū enī esse in forma columbæ pendere in cruce, qui redempturus esset genus humanum. Christum postremo filiū dixisse, sibi perspectum hinc esse hanc fabam (vt dici solet in prouerbio) in se curdī, atq; hoc omne in se machinatū, atq; ita obtemperasse suis, crucemq; sponte subisse.

Facetum dictum Petri luder.

Petrus luder cū olim Basileæ medicinas, & studia humanitatis profiteretur, essetq; semel inuitat^a a quodam theologo ad prandiū, atq; inter vina (vbi hilariores, liberioresq; in loquendo reddimur) quædā iocī gratia de trinitate cōtra theologorū dogmata effudisset. protestatus est theologus iniuriā theologis, & fidei potius Christianæ factam. Ad quod Petrus retractans iocum, & errorem, Sis bono ait, animo domine Doctor, nihil enim temere, aut pertinaciter affirmo. Nam priusq; ignem subirem, ego crederem quaternitatem.

De quodam asinum emente.

Debat quidā seruus dño egregiū caballum emisse,

FACETIAE

atq; cum asinū emisset, dominusq; egerrime ferret, dixit
Profecto si pro aurium qualitate, et magnitudīe crescat,
futurus est maximus, & procerus valde equus.

Facetum dictum.

Est mihi sodalis, cui cum vinū recens, & min^o nobile
simul cū veteri satis sapido appositū esset, eiq; recēs pro
pinaretur, Dixit repugnando, venerandos esse senes &
maiores, seq; veterius obseruare velle.

Pulchrum dictum Fœderici Tertij Cæsaris.

Fœdericus tertius Cæsar augustus, cum Romā profe
cturus Florentiā transiret, videretq; Cosmi Medicis flo
rentissimas opes, qui aliquādo pauprimus esse prædica
batur, dixisse fertur. O q̄ multa cōuitia, & cōtumeliosa
verba ptulit, surdaq; aure transiuit, donec ita locupleta
tus fuerit, optime iudicās omnes illos qui p̄ter consuetā
fœlicitatē aliorū, ex paupertate vel ex humili loco, stirpe
q; emergunt, multorū odijs, varijs opinionibus atq; con
uitijs, exponi. Dum ex traditione Cornelij Taciti in lib.
xvij. insita sit mortalibus natura recentem aliorum fœ
licitatem ægris oculis introspicere.

Ridendum dictum.

Noui sacerdotē, qui anno dñi Millesimo quingētesis
moquinto, cum de Christo recenter nato cōcionaretur,
tandē detestatus molliciē, atq; indulgentiā rusticorū er
ga liberos, dixit. Vos liberos vestros molliter, delicatissi
misq; cibis, & lintheis fouetis, Ioseph Saluatorē mundi
Christum puerū incondito, & auenario pulmētario nu
tritum in præsepe boum reposuit.

De patientia monachorum.

Cum quidā fratrum mendicantiū rusticū vidisset, qui si
ne misericordiā cederet asinū maxio onere grauātū, di
xit ad rusticū, cur tam duriter cedis miserā bestiam? Cui

BEBELIANAE

rusticus, quod ad te; non est adeo onustus quoniam patientiam totam ordinis tui simul portaret. Cur id quaesivit cum murmurare monachus, quia inquit rusticus sub tanto fasce non murmurat, & tu in unico verbo impatientiam ostendisti.

De quodam aduocato.

Quidam aduocatus post multas causas in quibus victor euasit, monachus factus est. Et cum negotiis monasterii prepositus, multis in causis succubisset, Interrogatus est ab abbate, cur oino in causis agendis muratus esset, respondit, Non audeo mentiri ut ante, ideo amitto causas.

De dispensatione.

Albertus magnus Suetius, omnium recte philosopharum princeps, cuidam canonico Coloniam Agrippinensem cum dispensatione a curia cum pluribus beneficiis redeunte, dixit. Potuisti prius ire ad inferos sine licentia, nunc ibis illuc cum dispensatione, ut utar verbis illius qui hoc ad me scripsit.

De muliere Tubingensi.

Quaedam mulier contulit donum aliquod fratribus Augustini ordinis in Tubinga, & cum se orationibus eorum apud priorem quem vocant, commendasset, abiit, & breui rediens dixit, O pater bone non orate pro viro meo precor, ne resciscat, quia clam donauit. Credidit enim si in salutem viri cessisset eum rescissurum.

De senatore Tubingensi.

Cum senatus Tubingensis ante aliquot annos sententiam ferre vellet, & iam suffragia darentur, exiit vnus senatorum ex conuentu dicens, Ego fero sententiam, quam laturus est praefectus sylvarum (ita enim vocabatur vnus qui summa auctoritate apud eos pollebat) vado enim missum. propter quod exactus erat a senatu, & perpetuo prouerbio commendatus.

Ee

FACETIAE

EPISTOLA HEINRICI BEB. AD PE.

Arlunēsem de laudib⁹ et auctoribus facetiarū.

AD EVNDEM PETRVM ARLV.

nensem vtriusq; iuris doctorem, et patronū
suum, H. B. Iustingensis.

I vetustatem excutiemus Petre doctissime, atq; eloquentissime, inueniemus apud easdem gentes simul floruisse honestarū disciplinarū genus omne verborū item morū, atq; vitæ totius quandā venustatē, pulchritudinē, elegantiam, summāq; vrbanitātē, vt græcia nobis testat̃, & præsertim attica, q̃ est non oīm modo liberaliū studioꝝ plantatrix & mgra, verum etiā ita iocis, facetijs, ridiculis, oīm q; morū venustate præstitit oībus gentibus, vt oīa vrba na, attici sales, atticaq; venus dicere, & quicquid sale recipiebat, atticoꝝ esset, atq; haberet, ecōtrario id octos a musis, & gratijs (veteri tam græcorum, q̃ latinorū pro uerbio) esse alienos, hoc est eosdem hoīes simul esse indoctos, atq; insulos rusticosq; qui enim a musis abest, ἀμουσος amusus dicitur, id est sine disciplinis, inconcinus, atq; inelegans, qui aut̃ gratijs caret, ἀχαριστος est, hoc est sine gratia absq; humanitate, & vrbanitate. Quorsum hæc dices? Si igitur ad imperitū aliquem & a musis diuersum nūc scribere facetias tentarē, credo me rem ei ingratiſsimam, & manibus, pedibusq; explodendam facturū. dum autē ad te scribo, virum inter doctos disertissimū, atq; disertos eruditissimū, tam procul abest, vt verear ne nō recte egerim, vti etiā summa aī voluptate te hoc nostrarum facetiarū, atq; fabularū opusculum non tam legendum, q̃ fouendū existimem, dum a negocijs arduissimis principū, atq; rerum ecclesiasticarū

quibus indies distringeris, ad harum lectionem tanquam a tempestate, & curis ad portum aliquem, tranquillitate uenit, atque letitia mentis sis te recepturus. Illud enim cui libet sapienti, eademque negotioso maxime necessarium est, ut ego iudico, si utriusque homo sanitate uelit senescere, ut animi grauissimis cogitationibus, rebusque serijs fatigatum, facietiarum, atque fabularum lepidiorum hilaritate quodam quasi pabulo recreare, atque sustentare studeat. Sed quod ad me attinet, homo sum, rideo aliquando, ioco, ludo, nec curo qualiter de moribus meis existimationem faciant amufoteri, & rusticani homines, dum nesciunt talia doctissimos, grauissimos, & sanctissimos viros scriptitasse. Nesciunt enim philosophorum socraticorum iocis illis libros esse refertos. nesciunt item multa multorum facete dicta a sene Catone viro grauissimo, optimo oratore, optimo imperatore, optimo senatore (ut ait Plinius) in librum collecta. Nesciunt insuper Titonem liberum Ciceronis de sui patroni iocis librum edidisse nec sciunt quosdam graecorum libros de ridiculis inscriptos, in primisque ridicula, et falsa multa graecorum. Nam teste Cicerone, & Siculi in eo genere, & Rhodij & Bizantij, et praeter ceteros Attici excelluerunt, nec Plutarchi philosophi grauissimi legerunt a pophthegmata. Tibi igitur cui notum est quos, quatosque auctores sequar, nuncupatim librum illum facietiarum inscripsi, atque consecraui, ut cum nihil aliud habeam praeter musarum, atque ingenij dona, intelligas me pro aegregia tua in me uoluntate, immortalibusque beneficijs ad omnem obseruantiam, seruitutemque tibi exhibendum esse paratissimum. quod si non undique latine, & eleganter more priscorum eloquar, uenia me dignum candidus lector iudicabit, primum enim ut signate, et significanter iocum insinuarum, neglecti elegantiam uti fieri oportuit, si modo salibus auditorum per mulcere uolui. Cum insuper multa de rebus ecclesiasticis,

atq; sacerdotibus scripserim, non pōt fieri, vt in nouis illoꝝ ritibꝰ, cærimoniãrũq; vocabulis quicq; prisce, & elegãter loquat, vt alibi copiose docui. Vale, & me vt facis, ama, & ego (vt debeo iure) te obseruabo, veneraborq; sp̄ plurimum. Tubingæ, sexto Idus Septembres.

LIBER SECVNDVS FACETIARUM BEBELIANARUM,

De Iurisconsultis Philesiis.

Iurisconsulto suæ p̄fessionis hoïes faciles, beneuolos esse cōtendenti, responsum fuit, Leguleios esse hoïnes perinde, ac lingulã in bilibrĩ, quæ ad illã lancem in qua maius fuerit pondus, declinat, non secus aduocatos, p̄curatores, & rabulas forense genus causas illoꝝ plærũq; procliuius ter amplecti & fouere, qui opibus sunt suffarcinati, eos non curantes, quorum res angusta domi est.

De principe contra sua decreta deierante.

Cum in senatu cuiusdã oppiduli absente principe decretum esset, vt qui amplius in opprobriũ dei maliciose iuraret puniret, et principi reuerso ea res aperiretur, prupit ille (vt erat insolens & furiosus) per carnẽ dei (vñ nostris mos est iurandi) sibi placere, cumq; senatores, & decuriones sese mutuo inspiciẽtes subriderent, ille per cor, & corpus dei cōfirmavit se plecturum si quem deierantem posthac compertum fuisset, non considerans se facere iam & frequenter, quod suis prohiberet.

De vino Iudaico, & baptifato.

Intraui nuper cauponã quandã vno comite, & cū vinum dilutiꝰ, & aquatius, vt vocãt nobis appositũ esset, alloquĩ comes meus cauponẽ ægre se ferre Christũ vnũq; hanc artẽ prodidisse, vt ex aqua vinũ fieret, hanc em̄

BEBELIANAE

iam passim oēs vinarios didicisse, seque malle vinū ludat cum que baptisatū bibere, illius autē vinum ita baptisatū esse, vt nisi natate sciret demergeretur in aqua.

Fabula de astutijs mulierum.

Tres erāt mulieres que cōuenerāt, vt que viri suū magis in fatuaret, gradē pecuniā lucraret, Prima, cū vir semel dormiret, fecit eum radi, cuculloque ad hoc cōparato vestiuit cūque ille euigilasset, mulier dñm eum, & patrē appellando, an nō cum cōfratribus suis abire vellet quæsiuit, pagum em suū pauloante cuiusdā monasterij fratres vehiculo trāsuerāt. Vir primo indignāter vxorē alloquitur, an ipm ludibrio haberet? Illa, non, pfecto inquit dñe pater, absit a me tantū facinus, sed fratres vestri abierunt. Ille rasurā aduertens, atque vestem, sum ne ego Conlinus? ita em vocabatur, an nō? vxore vocitāte eum dñm, atque per seuerate in ea appellatiōe, Rusticus tandē cōsensit, atque quorsum sui abiissent quæsiuit, quos cū ex vxoris relatiōe illo die non cōsequi posset, illa induxit illum, vt apud se manēdo cras diuina celebraret, qui cū accessisset altare, atque incōpositū quendā cātum, & rusticanū inceptaret, Altera mulier suū induxit, vt nudus oīno ad altare cum oblatiōe accederet, pro nouo sacerdotio vicini, cū crederet se ex verbis vxoris vestitū. Tertia vero cū marito suo persuaserit ipm mortuū esse, phæretro impositū in templum detulit, Qui cum se erexisset, vicinūque vnū sacrificantē, atque monachū agentē, alterum vero nudū illi offerentem videret, Pfecto nisi mortuus essem inquit, has vicinorum meorum ineptias effuse riderem. Quæritur nunc penes quam mulierum victoria sit?

De rustico,

Quidam rusticus cum puerum suum in die Gregorij (vt mos est nostris) mane scholis mancipasset, atque puer:

E e iij

FACETIAE

à scholis rediens ad solitos iocos, & lusus æqualium recurreret, reuocauit eum pater a collusoribus dicens. Abi fili a laicis, oppido em̄ infesti sunt doctis, cum ad vnam tantum horam in scholis fuisset.

De vnoculo.

Quidam vnoculus, cum duxisset puellam deuirgiam natam, quam ip̄e virginem credebat, acerrime ei exprobrabat læsam pudicitiam. Ad quod illa, Cur tibi intergra esse deberem, cum tu sis luscus, careasq; altero oculo? hoc damnũ ego inquit vir, ab hostib; atq; inimicis accœpi. At ego meũ ab amicis, respondit puella.

Nugæ cuiusdam fabri clauicularij Cantharopolitani.

Is adhuc ephēbiã agens, dum quodã brumalis temporis die vna cum cæteris equitibus equitaret, ob maximum frigus & gelu, æphippio quo insiderat cõcretus, ab eodem defilire nõ poterat, sed cum æphippio post fornacem, donec calore dissolueretur reponebatur.

De eodem.

Idem cum ad flumen quoddam gelu concretũ peruenisset, per quod equitandũ sibi fuerat, hostibus insequētib; nemo ex suis socijs primus congelatum flumententare voluit, quare is idẽ attētando rupta glacie, in flumen cũ equo decidit, ac in fluminis fundo diu errauit, tãdẽ hausta, quã gestauerat glaciẽ perfoderat, et ita cũ equo exiuit. Multa alia non facilia creditu narrauit, vnde a multis faber mendacior, non clauium dicitur.

De quadam meretrice faceta.

Dixit nuper quidam criminando bonam dominam, q; maxima esset meretrix. Illa nõ est verum, inquit. Mater enim me maior est meretrix, quæ me meretricem portauit, intelligens in vtero, ego autem porto proborum

BEELIANAS

hominum filios, intelligens super vtero.

De sacerdote foeneratore.

Noui sacerdotē, qui p̄ter sacerdotia eccl̄iastica, q̄ aliā qua simoniaca prauitate acq̄sierat, etiā pro sexto quoq̄ ouo rusticis gallinas locauit. Varijsq̄ artib⁹ & foenore magnas diuitias cōparauit, tandē vergēs in senitū, cepit etiā cogitare salutē aniā, quare bñficia q̄ vocātur, itē sacella, officiiq̄ cōcionatoris in quodā oppidulo de nouo erexit, atq̄ fundauit (vt ita loquar) q̄d cum in cētū hoīm aliqñ audissemus, subiunxit ex nostris quidam, perfimilem illū esse calceario cuidā, quem calceariū dei dixerit, qui coriū furabatur, et calceos p̄pter deū dederat. Quid enim prodest ex sanguine pauperum deo facere sacrificium, qui magis vult obediētiam, & p̄ceptorum suorum obseruationem, q̄ victimam, p̄sertim ex rapina, & pauperum sanguine conflata.

De alio sacerdote rixoso.

Vidi aliū, qui dicere solebat, in nulla re se maius lucrū accipere q̄ verberando cum rusticis, semper em̄ pro vno vulnere q̄d rusticis inferat, ipse duo, vel tria accipiat.

De eodem.

Idem me p̄sente in Zvuifulda dixerat iocando, cōiūm non esse mortale peccatum, quia viui facerent, nec item capitale, quoniam circa inferiora cōmitteretur, nec postremo diurnale (vt nostri dicūt) hoc est veniale, quoniam nocte frequentius fieret.

De eodem.

Instituerā nihil lasciuum inferere, sed quoniā non desunt qui turpia faciunt, p̄sertim qui alios a vitijs deterre re deberent, Parcat mihi candidus lector, si interdum lasciuia, vera tamen, ad detestandā turpidinē narrauerō. Idem cum rusticū quendam in equa vxorē post balneū

E e iiii

FACETIAE

in domū reducentem, conspexisset, denudata virga, dixit ad rusticum. Accipe hanc meam suppellectilem, vt possis pruriginī mulieris subuenire. Cui rusticus facetissime. Impone precor mi domine cunno equę meę, nam aliud instrumentum modo non habeo.

De quodam viatore.

Erat in Gissinga oppidulo quidā viator, quē pedellū vocāt. Cui cū quēdā honesta matrona pro vino illo passo (quod Malmaticū vocant) vrinā suam apposuisset, illeque eam degustasset, intellecta fraude dixit. Hoc vinū sapit naturā vasis, hoc est quale vas, tale & vinum.

De errore cuiusdam medicī.

Medici vocāt electuariū diascalyrionis, quod puocat libidinē. Quod cū diues vetulus nouā sponsam ducēs, apud medicū procurassēt, petiuit e contrario iuuenis quidā febricitās medicinā laxatiuā, quæ cū medicus confecisset, permutauit ea, ita vt iuueni diascalyrion, seni laxatiua daretur. Ille tota nocte cruciabatur erectiōe virgæ sine laxatiōe, ægreque ferebat id operari medicinā quod non peteret. Hic vero cū iam in amplexu teneret sponsam amatissimā, atque ad prælium venereū contenderet, totū lectū cū sponsa permerdauit, atque vxorem potentia qua maxime valent senes imbuuit, exhilarauitque prima nocte.

De imperio mulierum in viros.

Circūferebat quidā per vniuersum orbē calceos quos ocreas vocamus, offerens illi viro, qui vxorē suam nō timeret, & cū diu neminē inueniret, qui acceptare vellet, tandem rusticanus quidā homo, et incōpositus accepit, cui dixit ille. Accipe & axungiam in sinum, linas eas, et quia nouo indusio, et cādido indutus erat rusticus, Non audeo, quia vxor me quæ indusium denigrarem arguet. Ille ocreas recipiens, illisque eum percutiens, Abi inquit,

BEBELIANAE

in malam crucem, quoniam in re leuissima vxorem times, meq; defraudare studuisti. atq; mox abiens, non credo q; adhuc alicui iure donauerit.

De quodā pulcherrimo vindictæ genere.

Erat qui a deo dilectā habebat vxorē, vtī diceret se vīrū nō posse videre, vt ab altero tractaret. post pauco tpe cū faceret iter illa comite per syluā, coact^o est ab equite quodā vt traderet ei vxorē cognoscendā, ipseq; equū cū vestibus custodiret. Mulier ab equite rediēs, increpauit vīrū quō videre potuerit se ab alio amari. Tace inquit, Nam & ego clam tunicā eius in partes discidi. Hāc ille vindictā cum vxoris pudicitia compensauit.

De alio Zelotypo.

Quidā fatuus cum pulchrā, & elegantē virginē duxisset, & semel ad aliq; dies absēs, noctu reueneret (p eo q; vxoris pudicitia suspectā hēbat) volēs experiri eius animū, inuenit ante scalas cubiculi maritalis calceos duos, vnde nō obscure intellexit adulterū adesse. Quare maturius, & cōsulto rem agendā esse existimans, abiuit cōtinuo, donec in crastinum referret ad sapientes quō scelus hoc vlciscēdū iudicārēt. Postero die cōueniēs aīcos, remq; suā cum illis cōmunicās, se expertū esse ait, hoīes ex ira oīno sui obliuisci, neq; mētis compotes esse, parū eū abfuisse, quin idignitate rei motus & ira, calceos ad ulteri in frustra mille discidisset, furorē tamen suū ratiōe sedatū esse, donec de merita vindicta deliberet.

Dedño Vdalrico comite Vuirtenbergensi.

Illustris comes: Vdalricus, cū semel ad sacerdotē, & facellanū dixisset, vt haberet missā (vt ita loquar) vānatoriā, hoc est, cito se absolueret vtī venatores desiderāt, facellanus in toto libro q̄siuit missam de venatoribus, & cum nō inueniret, mœstus redijt ad principē nihil se:

Ee v.

FACETIAE

de missa venatorum inuenire conquestus, cuius simplicitatem hilari vultu dominus emendauit.

De auaritia, atque ambitione mortalium.

Cum nuper quidam acriter inueniret in beneficium sacerdotum, dixit alter non satis esse Christianis sacerdotum, Iudeorum, & nobilium, quonia aiebat, si satis Iudeorum haberemus, Christiani vsuram non caperent. Si sacerdotum, vnus non haberet plura beneficia. Si nobilium, non indies tot rustici, & ciues aspirarent ad nobilitatem.

De quodam histrione.

Quum histrioni quidam cum nobilibus discubenti minus tiores pisces appositum essent, illis autem grandiores, cepit histrionus pisciculos multos contrectare, atque nunc ad os, nunc ad aures admouere quidam secreto loquens, Cepit et tandem flere, & cum nobiles cur id faceret interrogarent, dixit. Pater meus piscator olim in aqua summersus est. & cum quero pisciculos, an non vsquam viderint genitorum meum, Respondent se esse adolescentiores, vt hanc resciant, Proinde interrogandos esse grandiores natum. Hoc cum intelligerent nobiles, dederunt ei grandiores etiam inquirendos, vel potius deuorandos. Fabula Henrici Bebelij patris mei. qui obiit Anno Domini. 1508. xxvi. die Martij, cuius anima requiescat in sanctissima pace.

De Matthia fatuo abbatis Marchtelli cis Danubium.

Cum abbas Marchtelli monasterij quoddam magnificum palatium edificare vellet, atque quomodo institueret, cum suis anxie deliberaret, progressus est in medium factus eius Matthias dicens, O quam stultus es abbas, quod te tam multis negocijs implicas, sedeas in cubiculum, & coenaculum tuum quam stibam vocant, vna cum optimo vino, atque meretrice pingui, & seruias deo in quiete

BEBELIANAE

De eodem.

Idem quū pedibus Danubium transisset, q̄ male fecit inquit. Si enim summersus fuisset, dominus meus non remisisset mihi, sed me verberasset.

De eodem.

Cum in æstate semel idē calidissimo sole ligna in monasteriū baiulare cogeret, solē detestatus dixit. Dñj te pedant, q̄ multū calefacis (intelligens calefacere vti vaporaria calefacimus) Serua hunc calorē vsq; in hyemē.

De eodem.

Idem quū semel in dedicationē Zvuiuldēsis ecclīæ cum dño inuitatus esset ab Ioāne Spet equite aurato, cogereturq; cū duobus alijs fatuis comedere. prope abijt, atq; castrū reliquit, domū repetiturus postridie. Interrogatus cur tam cito abiisset, ait. Si mihi mel syncerū, vel lac cum tenerrimo pane datum esset, quos ipse optimos cibos iudicauit, in promptu ego non māsissem, tam mucosæ erant nares fatuorū. Indignatus, q̄ ipse qui se prudentem existimabat, fatuis consociaretur.

De pœnitētia lupi, & vulpis, & asini, ex Hugone Trima pergio egregio in vernacula nostra poeta.

Properarūt olim Romā simul lupus, & vulpes, et asinus pro indulgētia (vt ita loquar) consequēda, atq; in itinere dum lupus dixisset, pontificē multis alijs negocijs districtū esse, conuenerūt, vt sibi hñuicē confiterent, atq; pœnitentiā iniungerent. Lupus primū ita vulpi confessus est. Vidisse se suam quæ duodecim fuculos habebat, & cum ipsa pinguis in campo deambularet, fuculi eius domi fame cōficerētur, propterea matrē deuorasse ob impietatē, q̄ prolem ita derelinqueret. Tandē miseratione cōmotum, filios omnes etiam, vt ex miseria eriperet, enecasse, atq; māduasse. hoc flens narrabat, atq;

FACETIAE

pœnitentiã iniungi sibi petiuit. Vulpes dixit, non cõmisi
 fisti grande peccatum, cõmiseratio est pupilloꝝ, ora se-
 mel dominicã orationem, & sis absolutus. Mox vulpes
 lupo confitetur ita. Rusticus habebat gallum, qui vicis-
 nos quosq; gallos debellabat victoriosus, cuius clamor
 circumquaq; perturbabat sanos & insanos, & maxime
 capite dolentes. huius superbia me male habuit, quem
 semel cum vxoribus gallinis spaciantẽ arripui, atq; ab-
 ducens deuorauĩ. Semper postea contra me clamauerũt
 vxores eius mihi infestæ, quarũ multas, vindicãdo iniur-
 riã et clamorẽ, comedi. Peccaui fateor, et peto veniã. Ad
 hoc lupo. Bene actũ est, dum clamor, & supbia galli, &
 gallinarũ cõminuta est, nec multũ peccasti. Iniungo itaq;
 tibi vt ad tres dies Veneris nõ comedas carnes, si nõ
 habere potueris, ego sum facilis, & credulus tibi vt tu
 mihi. Nunc asine cõfiteare & tu. Asinus ad hoc, qd con-
 fitear? Vos scitis labores meos & tormẽta, quẽ tolerare
 cogor, portando frumẽta, saccos, ligna & aquas. In vno
 tamẽ peccaui, cuius me sepe pœnituit. Seruus mihi præ-
 positus erat, cui frigẽti ex calceis stramẽ apparuit, quod
 ego ei eripui, vnde magnũ damnũ in pedibus accæpit,
 estote mihi misericordes, & iniungite pœnitentiã. Dixe-
 runt illi. O latro qd fecisti? Væ tibi inæternũ, nam te au-
 ctore seruus ille grande damnũ in pedibus sensit, & vt
 credimus ex hoc mortuus, vnde aĩa tua dãnata est. Ideo
 nec corpus saluũ esse debet, & necãtes deuorauerũt eũ.
 Sic equidem faciunt potentes & maiores, sunt sibi inui-
 cem faciles, & ignoscunt leuiter, subditis aut, & infirmi-
 oribus duri, & inexorabiles, vt bene nouit Iuuenalis in
 Satyra secũda. Dat veniã coruis, vexat censura colũbas.
 Auctor fabulæ interpretatur vulpẽ esse cellarios, & hos
 qui sunt in officio monasterioꝝ constituti, qui cõtra ab

BEBELIANAE

batem nihil agūt. Lupus esse debet abbas, & asini sunt simplices fratres, qui in minimis maxime peccāt, dum superiores sibiſnuicem ignoscant.

De Conrado Schellenberger facerz
dote Minderchingæ.

Noui sacerdotē qui cū alijs quibusdā sacerdotib⁹ iturus ad cuiusdā templi dedicationē, noua linea tunica in duebat⁹ gloriosus sibi, & ppter hoc ab alijs sacerdotibus in Danubiū erat deiectus, vt tunicā ei decolorarēt. & cū tandē ægre extractus esset, per deū inquit serio, & com⁹ motus, si ego me melius animo collegissem, mansissem in aqua suffocatus, ppterea q̄ vos omēs irregulares (vt ita loquar) essetis, atq̄ in paupertate dies vestros cōterere cogere mini. Ecce q̄ egregiā vindictā ille cogitauit.

De quodā tribuno plæbis.

Quidā scabin⁹ (vt cum vulgo loquar, qui olim tribunus plæbis potuit dici) ex Buchorn oppidulo in primis paruo, attamē impiali & libero, cū semel Constantiā venisset ad sodalitatem laniorum, humilitate eius contēpta, ad infimā mensam est collocatus. Hoc ille ægre ferens, continēter principē, & tribunū laniorū arrisit, quare ille iussit querere, cur se externus ita arrideret, respōdit hic. Q̄ te tui eo honore summo scilicet tractēt, quo me mei apud nos, sum em̄ apud meos etiā scabinus, licet indignus. Ad quod Constantiensis. Si es talis vir, profecto non decet, vt in infimo sedeas, atq̄ ad se collocauit. hoc ego ppter illos dico, q̄ licet in minō mḡratu, nihilominus nolūt latere hoīes suā maiestatem, etiā si se risui exponere debent, adeo nequeunt occultari honores.

De quodam duumuīro, seu magistro ciuium,
vt nostri vocant.

Erat Rottenburgi cis Neccharum magister senatorū:

FACETIAE

Hechingēsis in quodā symposio, & cū nemo vellet eum alloquī iustis titulis, vt ipī videbatur. Sutor em̄ erat, nec morū, nec corporis maiestate venerabilis, itemq; parui oppiduli ciuis. Tandem ip̄e se proderetentauit dicens, cum ei optimū vinum appositū esset. Tale ego vinū habebā, dum nuper creabar magister ciuū. paulo post cum ex libertate vini cum suis municipibus incōditiones clamores æderet, corripiebatur a lusore assidente, q̄ istum rusticum clamorē missum faceret. quod cum indignissime acciperet, coepit iurgari cum lusore non oportere se contemptū iri ab eo, dixit lusor, Quis es tu? Respōdit ille magister ciuū in Hechinga. ad hoc lusor. ho ho. he. es profecto magister parum prudēs & moratus, vt si dixeris magister porcorum, nemo non credat,

De alio.

Erat alius magister ciuū (vt maneā in ea noua appellatione) parui oppiduli, & castelli, quē cum in balneo lotrix interrogasset, an esset lotus capite? Respōdit. nescio profecto, Aliquis em̄ nostrum alia habet cogitare. putauit enim se esse hominē in magistratu positum, cuius cogitationes intenderētur ad negocia reipub, quæ in oppidulo illo sunt minima, atq; rarissima.

De alio.

Erat alius cuiusdā parui oppiduli magister, in quo vix quinquaginta domus cōtinentur, qui cum Esslingæ linthea venderet, atq; emptor quæreret vbi ip̄se habitaret, vt plura ab eo emeret, Nominauit ille oppidū, & castellum suum dicens, Postq; ingressus fueris urbem nostrā, atq; diu pcesseris, interroga vbi sit domus magistri ciuū, et ostendēt tibi altissimam domū, vbi me inuenies. Nominauit iste altissimam domū, cum potius tugurium & casam pastoralem dicere debuisset.

BEBELIANAE

De rustico carnis resurrectionē non credēte.

Cōfitebat̄ cuidā sacerdoti rusticus, qui cū carnis resurrectionē possibilē negaret, venit in magnā contentionē cum sacerdote. Tandē cum sub æternæ foelicitatis amissione credere induceretur, dixit . si cogar credere credā. Sed videbis pater reuerende nihil futurum de ea.

De sacerdote Italico.

Conueni sacerdotē quēdam Italicū in ani ponte, qui erat cū exulib⁹ Mediolanē sibus, & coepi pcontari de nouitatibus Italię. Ille auerso vultu stans ait. Non itelligo, non sum sacerdos ad grāmaticā. Ego ad qd es sacerdos dixi: rñdit, ad tria missa. Ego in eodē genere quęsiui, ad q̄lia; rñdit, de Beata uirgine, Spiritu sc̄to et p̄ defunctis. Ego, Vade ergo in pace cum tua tria missa, dixi.

De simplici rustico.

Confitebatur quidā rusticus, & quęsitus de trinitate, nihil om̄ino de ea nec sensit, nec sciuit. Sacerdos itādem post longā doctrinā qua eum in fide firmauit, talē comparationē dederat, fac te esse patrē deum, & filiū tuum fac esse deū filium, & vxorē Spiritum sanctū. In secunda confessiōe interrogatus rusticus, an nūc in trinitatē crederet? Respōdit, non oīno. In duos em̄ primos deos credo, in spiritū autē sanctū non, quia quicquid pater et filius durissimis laboribus lucrantur, hoc totū spiritus sanctus consumit. vxorem suam designans, quæ obligaret, quicquid ipsi laborando acquirerent.

De quodam Bauaro.

Duo Bauari proficiscebantur Romā, & cum in quadam caupona diuertissent, atq; oua comedissent, postq̄ ad solitū iter venissent, vnus ad alterū dixit. Ego ægrę cauponē decepi, ac iussus manifestare dixit. Ego comedi in ouo integrū pullum gallinæ, & non solui.

FACETIAE

De sacerdote & scholastico.

Aluit sacerdos scholasticū mendicū, vt in extrēa ieiunij hebdomada in canticis diuinis sibi adiutorio esset. qđ cū scholasticus pānositatē, atq; turpitudinē vestitus caufatus eēt, induit eū noua tunica, & cū in matutinis Christianę resurrectōis sacerdos ī specie Marię (vt moris ē) dñm in sepulchro q̄rere vellet, iussit scholasticū in sepulchrū intrare, vt loco angeli rñderet. Quare scholasticus adepta noua tunica, atq; in tenebris abeūdi opportunitatē nact^o, aufugit. Sacerdos ratus illū adesse, accessit sepulchrū cantu solito, & cū nemo rñderet, Quo abduxit illū diabolus dixit, vnde oībus risum cōmouit, qui putabant eū loqui de Christo, cū de scholastico loqueret.

De quodā nobilitatē vane sibi arrogansem.

Venit qđdam pānosus, deformis homo in cauponā, et cum ab omībus negligereetur, cōepit tandē iactare suam nobilitatē, familiamq; vetustissimā, compotatoresq; esse homīes rudes & barbaros, qui eum nō debita reuerentia prosequerētur. Et cum iugiter in cōmendanda nobilitate sua perstreperet, cōepit alter (cui fastidio tandē erat gloriosi illius iactantia) dicere, Abi precor cū tua nobilitate, nam asinus molitoris nostri multo est te nobilior, is em̄ seruo comite ingreditur, tu autē sine seruis.

De ebrīo.

Erat quidā vsq; adeo vino madidus, vt manibus hominum in domicilium suum portaretur, & cum semel baiuli, vt anhelitum caperent, illum in pedes sisterent, isq; videret alium adeo ebrīum, vt a consodalibus duceretur, cōepit exclamare. Videte precor conbibones, quā ebrīus est alter, vt ducatur. non considerans, q; ipse portaretur, ingrediendī omnīno impos.

De puella.

BEBELIANÆ

Seruierat puella cuidā matronæ, quæ sæpissime vltra
mediam noctem cum procis suis federat, et cum argue-
retur a dñā, q̄ tam longā morā vigilaret, respondit nō vi-
deri sibi longum, sed breuissimū tempus, illis vero lon-
gum esse, qui vigilando eam obseruant.

De sacerdote, & ædituo.

Conuenerūt sacerdos, & æditu^o certa pecunia, vt die
festo, & solēni quarūcunq; mulierū corporis copiā sacer-
dos aliquādo habuisset, oblatiōes illarū ædituus accipe-
ret. Et cum aliqua illarū accesserat altare dixit sacerdos,
accipe, intellige oblatiōem. Tandem cum post multas
accessisset & æditui vxor, dixit sacerdos, accipe. Ille ob-
stupescens dixit, Est vxor mea. Cui sacerdos, accipe bo-
ne frater, non em̄ te cōuenta re defraudabo. Ita contigit
illis derisoribus, vt sæpe aliorū risui exponantur.

De rustico sanctum Nicolaū inuocante.

Rusticus quidā cum in via litosa plaustrū onerariū ita
demersisset, vt equis educere nō posset, cōuersus ad di-
uorū opē, auxiliū sancti Nicolai inuocauit, seq; pro pon-
dere plaustrī cārā in eius honore pensare vouet. Admo-
nitus ab altero plaustrū cum eqs vilius cōstare, q̄ tantū
cēræ, dixit, tace. Nam si ip̄e mihi subuenisset, minus de
cārā fieret. Ira oēs facim^o in piculis pollicitādo, & m̄tra
sanctis vouēdo sum^o effusi, in exequēdo parci, & tardi.

De quodam suspendendo.

Cum fur quidā ad patibulū duceretur, sacerdos q; ei
pro cōfirmatione, & consolatiōe adiūctus (vt moris est)
æternā illi foelicitatē, si vltro mortem pro emendatione
peccatorū suorum subiret, polliceretur, eumq; apud sus-
peros cœnaturū affirmaret. Conuersus fur ad sacerdotē
dixit. Ist es also lieber herr, so bit ich ir vullen fur mich
das nacht mal essen, ich vüll euch zvuē blaphart an dē

Ff

FACETIAE

mal schencken. Hoc est, si ita est bone pater, coenato tu
ita pro me, & ego tibi in subsidium sumptuū, duos Bo-
hemos denarios quos vocant, donabo.

De Bauraro lentes comedente.

Venit Baurarus quidā in cauponam, & cum ei lentes
apposite essent, auidissime comedit, adeo vt noctu in les-
ctū cacaret. Mane rephensus a caupone, dixit. O caupo
qd mihi apposuisti, illo rīdente lētes, vulgari vocabulo
lynfen, ad hoc Baurar^o, Ia halt vuarlich es sindt vuol lyn-
fen geuuesen, sie sind vuol als lyns von mir geschlichē
hoc est sunt pfecto vere lentes, id est lenes, adeo em leni-
ter, & tacite mihi exciderunt, vt non senserim.

De molitoribus.

Matthias fatuus Vlmēsis, de quo añ dixi, cū vidisset
quosdā molitores, iocatus in eos, molitores comparauit
Beatae virgini Mariæ, ob hoc q̄ ipsi gauderēt albo, & cā
dido vestitu, qui color castitati (in cuius arce stat mater
illa diuina) attribuerēt. hoc cū ipsi iucūde accepissent, at-
tentiusq; aī aduerterent, Secūdo ita cōparauit illos eidē,
vt em Beata Maria ante partū, in partu, & post partum
esset, mansissetq; virgo, sic molitores ante molēdinam,
in, & post molēdinam esse fures, qd illi adeo a gre acce-
perunt, vt fuga salutem quærere cogeretur.

De sacerdote puerum baptifante.

Sacerdos baptifaturus puerū cum diceret, q̄ cōpater
(vt nr̄is loq̄ mos est) noīaret puerū, dixit ille esse puellā.
Sacerdote rursus interrogante, semp puellā esse dixit, cū
ppriū nomē edere debuisset. Tandē sacerdos cōmotus,
ad culum matris tuæ (vti nr̄is mos est loquēdi) qd mihi
ista narras, cum cunnus esse puellam ostendat.

De mercatore, & Iudæo.

Quidā helluo cōsumptis bonis paternis, anim ad im

BEBELIANAE

posturā adiecit, atq; in nūdinis Francofurdensibus ster-
cus humanū in sericū inuoluit, atq; rē se h̄re preciosissī-
mā restatus circūtulit, illius scilicet efficaciā esse, vt siqs
minimā partē eius degustauerit, quicq; in añō cōcepe-
rit hoc ei futurū verū. Iudæus (cuius generis mos est oīa
tacite speculari & explorare) cogitauit si ip̄e emeret, vel
le h̄re in añō dū degustaret, villas & multas possessiōes,
vnde summis opibus suffarcinaret. Ideoq; illū clam con-
uenit, atq; q̄ti estimaret interrogauit. Ad q̄d helluo, abi-
inqt. Nā tu nō mercaberis. Vestes em̄ tuæ nō indicāt fa-
cultatē hui⁹ rei emēdæ. Cui Iudæ⁹. Quis scit? Indica q̄ti
facias. r̄ndit ille, Septingētis aureis. Iudæus se q̄stro nūe-
rauit pecuniā, vt si vēditōr verē dixerit, apud illū accipe-
ret, atq; re degustata fastidiosus merdā esse dixit. Vēdi-
tor impleta cōditiōne, pecuniā apud pretōrē obtinuit.

De quodā Beatam virginē inuocante.

Duo nobiles cuiusdam principis publici hostes, cum
in summo discrimine rerū versarētur, hostes em̄ eorum
insequēbātur, vnus Beatam virginem Aquisgranī im-
plorabat, ad q̄d alter, Nīmis longū iter est inquit Aquis-
granū, dum em̄ ip̄a veniret, nos perissemus, & capti es-
semus. Inuoca beatam virginem in Dechinga, quē non
tam longe abest. Ita enim vocatur locus nō procul a pa-
tria mea, vbi virgo gloriosa religiose colitur.

De Ludouico duce Bauariæ.

Ludouicus olim Bauariæ dux, dum armigeros, & sui
corporis custodes cuperet habere audētissimos, fortissī-
mosq; oblati sunt ei quattuor, qui fortissimi p̄dicaban-
tur. Et cum multa vulnera accepissent, atq; cicatricibus
in toto corpore deformati essent, dixisse fertur. Credo
profecto ex vultu, naturæq; vestræ quadam pensiculati-
one, atq; physionomia, tales vos esse, quales estis fami-

Ff ij

gerati. Illos tamen videre mallet, a quibus tot vulnèra accepistis, quos fortiores vobis esse contenderim.

De virgine quadam.

Cum cuiusdam gynecei virgines de amatoribus tam religiosis, quàm etiam sæcularibus (quod sæpe vsu venit) colloquerentur, fuit quæ se dixit non posse amare religiosos, & malle cum decem sæcularibus (vt ita loquar) quàm vno religioso rem habere.

De vetula quadam.

Cum anus quædam viatorè pauperè, studendi gratia Parrhisios perficentè rogaret, quo nã ire vellet, & ille, Parrhisios rñdisset, intellexit illa Paradisum, & dixit maritum suum, qui vita excesserat paucis ante diebus etiã illo commigrasse. Rogauit què illum, vt vestes, argentum & alia quædam illi portare dignaret. Qui quæ vetula dederat accipiēs, iter constitutum confecit, atque rebus ad vsum, & victum necessarijs prouisus, in ægregium virum euasit.

De partu adultero cuiusdam mulieris.

Vidimus mulierè quandã marito p̄sente puerum gestare, & inter alia blandimenta infanti dicere audiuimus (vti fieri solet) vt patrem oscularetur. Tum tertius qui astabat, fieri posse dixit, si os haberet ab argëtoraco Basileam vsque, ita mihi scripsit Philesius.

Contra negligentes diuinos sermones.

Sacerdos quidã cum sæpe monuisset subditos suos, vt dñico die sermonem integrum audirent, & ipsi hoc non curantes, hyemali tẽpore ex templo in stibas (vt barbare loquar) æstiuales in hortos apricatũ irent, donec campanæ (vt ita loquar) sono ad eleuationem corporis Christi vocarẽtur. Iussit æditum non sermone, sed diuina re oĩno finita, pulsare. Id cum fieret, exiit ipse vestes sacerdotales, & redeuntibus rusticis nates ostendens, Si inquit non

BEBELIANAE

vultis audire Christum loquentē, videte non Christum nunc, sed cūlum merdosum.

De monachorum facto.

Cæsar in quibusdā oppidi cœnobio, aliquandiu cum aulica familia mansit, cuius monachi post illius abscessum ad senatores iuerunt petitem, vt quoniā hospitium Cæsari sui causa præbuisent, & nō dubium esset, quin mulieres interdū introductæ essent, sibi ad reconciliatiōnem cœmiterij subuenire dignarētur, fuit senatusconsultū, vt illoꝝ dormitorio reconciliato (quæ loca meretriculis essent cognotissima) ipsi ad eas ædes recōciliandas in quibus Cæsar & sui fuissent subuenirent.

De rustico appellāte a deo ad apostolos.

Rusticus quidā erat, vti certissima fide accepī, cui cū in peste vxor, omēsque liberi quos plures habebat, obijissent, cepit & ipse eadē peste correptus ægrotare. Quē cū sacerdos puiderē sacramētis (vti dicitur) vellent, restitit rusticus, indignatissimeque se mori nolle testatus est, seque summa a deo iniuria affici conuenit serio, quod post oēs liberos & ipse voce ad mortē, Cū plures haberet vicinos, qui cum liberis oibus incolumes sint, seque ad apostolos puocaturū, iamque puocare affirmat. Ad hūc sacerdos, Sis æquo animo inquit fili, vitāque tuam, pariter & voluntatē diuinæ voluntati cōmittas. Eos em̄ plus visitat, & ad se vocat, quos cariores habet. Cui rusticus, o vtinā hostis meus esset, modo sineret me viuere. Nam si ita suos diligit, diligit malignū spiritum, & dicitur conualuisse. Forfan enim per appellationem vitam obtinuit.

De alio infirmo.

Ægrotabat alius, & cum de eius vita desperatum esset, cepit sacerdos hominem admonere suæ migratiōnis, & inter alia cōsolationis verba ita dixit. Præpara te

Ff iij

FACETIÆ

ad summā foelicitatem ingrediendam, hodie enim vehe-
ris in Paradisum. Ad hoc ægrotus, Hoc mihi profecto
gratissimum est, nam si longa est via, non possem ire pe-
dibus, adeo defessus sum & infirmus.

De sacerdote calui montis.

*Blasphem
Easlmberg*
ô ungt auf die

Sacerdos calui montis in Austria, de cuius facete vrb-
banecꝫ dictis integri libri perscripti sunt, cū semel prin-
cipi suo duci Austriæ donare vellet grandē piscem, non
ante admissus est ingredi ab hostiario, q̄ promitteret ei
mediam partem muneris a principe accæpti. Sacerdos
facetissimus, hominis avaritiam exosam habens, noles-
bat quicq̄ accipere a domino, nihil aliud q̄ verbera ex-
postulans, quæ (cognita re) facile obtinuit. Et cum hosti-
arius pro sua parte cędendus astaret, clamauit ille, Ego
libere pono tibi tres muneris partes, reseruās mihi vnā
tantum, & hostiarium efflictim cædi obtinuit.

De puella & amatore historia vera.

m

Puellā scitulam deperiebat quidā adolescens, & cum
eam de coitu appellasset, negauit illa strenue. Sed cum
perseueraret ille precibus, cœpit puella non annuere, ve-
rum remissius negare. quare adolescēs in bonam spem
adductus, noctu postq̄ illa dormitū iret, occultauit se in
lecto eius. Tandē cum puella veniret, adolescentēq̄ in-
opinato cōspicaretur, obstupuit. indignāterq̄ clamādo
eius ausum detestari videbatur. Hic adolescēs timidus,
ne per patrēfamilias depræhēderetur, dixit, Ne clames
rogo, exibo em̄ si ita placet. Ad hoc puella. Nihil dico ti-
bi de exitu, hoc vnū me male habet, q̄ tam arrogās sis,
atq̄ tam bene tibi placeas, vt intrare aufis. ea nocte cum
puella grauida facta esset, duxit eam adolescens, atq̄
postea in conuiuio rem gestam narrauit.

De virgine Vestali quā rusticus grauidā fecit.

BEBELIANÆ

Hoc anno, M. D. VII. quidā rusticus nō longe a Tūbinga virginē Vestalem, quā nunc beguttā dicimus, grauidā fecit, vel si bene memini duas, vnde est a matre suā acriter correptus. Cui homo alioqñ rudis, facete respondit, Mater inquit, ex tuo p̄cepto feci. Docuisti em̄ semper me consuetudinē, & conuersationē habere cum probis, & religiosis. Dicebas enim verbis psalmographi, Cum sancto sanctus eris, & ego obsecutus tuis mandatis, ita sanctus & vir factus sum.

De superstitione rusticorum.

Vetus est superstitio, & falsa credulitas rusticorū, vt si cui mane lepus transuerso itinere obuius venerit, malū aliqd illi hoc die portēdī. Hoc cum cuiidā rustico in syluam pro lignis afferēdis cum seruo, equisq; plaustrarijs, p̄peranti, contigisset, reduxit ille equos. postridie cū rusticus iterū exiret, vti pridie vidit seruus eius añ syluā lupum, dñōq; indicauit. Ad hoc iste. Fortuna est, & optimum auguriū, teste etiā Plinio, paulopost cum equi passim, & sine custodia in pascuis irent, venit lupus, atq; vnū ex illis sapplantans, pro cibo exēterare cœpit. quod cum vidisset seruus, mox dominū vocauit, fortunā esse in equo dicens, quoniam lupus caput in ventrem equi imposuisset. quod rusticus vidēs, atq; falso augurio deceptus, factus est omnīū fabula, atq; simul (vt dici solet veteri prouerbio) risum passus est & damnum.

De quodam crepitu ventris ædente.

Quidā ciuis Rotuuiensis corā Sigismūdo duce Austriæ oraturus, notabilē vētris crepitū ædidit, q̄re ad anū cōuersus dixit oībus audiētibus, Si vultis vos loqui, nō est opus orōne mea, atq; nihilo deterritus, p̄secutus est orationē suam, qd̄ adeo gratū p̄cipi (qui hilaritate gaudebat) erat, vt hominē honestissime tractaret.

FACETIAE

De píca loquente.

Erat cuidā ciui Augustenſi píca humanā vocē edoſta, quæ cū ſape audiſſet famulū proclamare, vinū dñi quattuor denarijs vēdi, clamauit & ipſa. Cum autē nocte quadā palmites vitiū ex pruína magno incōmodo affeſti eſſent, vt vína poſtridie duobus denarijs carius vēderentur, proclamauit nihilominus píca vinū quattuor denarijs, vnde magnus concursus populi ad domū domini factus eſt pro emēdo vino, quod alibi ſex denarijs vēderetur, adeo vt iurgijs virū impeterent, q̄ vinū non daret vtí proclamafſet. Quare concitatus dominus, píca in lutū defecit. Quæ cum ſubleuata eſſet, vidit ſuē accedentē, qui totus erat lutoſus, & ſtercore inquinatus. ad hunc píca, Proclamafſti ne (inquit) etiam vinū quattuor denarijs? putauit em̄ vtí ſe, ita ſuē in lutum deiectū, q̄ vinū quattuor denarijs proclamafſet.

De calliditate mulierū historia vera.

Quedā adultera cōfeſſa ſacerdoti habere ſe puerę ex adultero, nō marito, ea conditiōe absoluta eſt, vt viro q̄ educauerat, indicaret, conſenſit mulier, ſeq̄ facturā pollicet̄, eaq̄ calliditate fecit. Induxit maritū, vt ſilentē puerę pſonatus deterreret, vt minis a fletu tēperaret. Vir dolineſci⁹, accedit pſonatus, puerūq̄ ſe ni taceret aſportaturum minitāſ. Ad quē vxor manibus geſtans puerę, Abi inquit male vir, iſte puer nō eſt tuus. hocq̄ ſapíus reperiuit, atq̄ ita ſacerdoti ſatiſſeciffe ſibi perſuaſit.

De præpoſito Elvuangēſi.

Albertus Rechbergēſis p̄poſitus Elvuāgenſis ſcēlicis recordatiōis, cū aliquādiu in gymnaſio Tubingenſi ſtudioſę gratia morat⁹ eſſet, & parę profeciſſet, vt audietis ex verbis eius, tandē cum abire vellet, cum cōpluribus famulis eq̄tibus, acceſſit forū, atq̄ præfectū vr̄bis ex ſe

BEBELIANAE

maculo p̄spicere iussit, atq; ita locutus est. Pr̄fecte si vn̄
q̄ querela & suspicio suborietur, q̄ ego asportauerim a
Tubinga literas & scientiã, rogo excuses me. Testor em̄
caput tuum, & omnes incolas non esse verum.

De quodã accipitrem comedente.

Ciuis Biberacensis dono accepit a nobili quodã acci-
pitrẽ, vt p̄pararet eũ, hoc est vt m̄suefaceret, & instrueret
ad venationẽ, ciuis intellexit p̄parandũ pro cibo, atq; af-
sum nobili inuitato apposuit, ille fastidiosus, atq; indig-
nabundus rusticitatẽ ciuis omnibus prodidit.

De caupone & viatore.

Diuertebat apud cauponẽ viator, atq; dum pro cœna
mẽsa non esset satis laute, atq; pro cauponis volũtate in-
structa, deiecit ip̄e caupo ex fenestris orbẽ vnũ, quẽ nos
discũ vulgo vocamus. hoc viator cõspicatus, pocula om̄-
nia, vasq; vinaria, & quicquid in mensa erat deiecit.
Caupo cum stomachosus, cur hæc faceret interrogaret,
putabam inquit viator nos inferius cœnatuos.

De viro in adulterio vxorẽ dephendẽte historia.

Rasor dicitẽ fuisse in Schaffhusa oppido, qui cũ semel
domũ suam ingrederet, atq; adulterũ super vxore inues-
niret, Q amata inquit vxor, si hec volebas facere, cur nõ
in secretiorẽ locum secessistis? Potes em̄ tu ipsa iudicare,
quã male quadraret, parũq; probe actum esset, si exter-
nus aliquis esset ingressus, atq; adulterũ abire iussit.

De quodam mendace.

Fuerunt adolescentes in cõuiuio nocturno, q̄q; terri-
bile esset hominem solum noctu ambulare affirmabãt.
Inter quos vnus erat gloriosus, & totus iactator, qui dis-
ceret se vnico anno plusq; quadringẽtas noctes, easdẽq;
obscuras solum per syluas, & campos egresse, ad quod
alius callide subiũxit, nõne Luna aliquãdo fulsit, dixit

G g

*Abtraçion unũ
Zuvingen ist
Zuvingen ist*

*Prax in
Bramford
Frank.*

FACETIAE

mēdax præter illas. Sed tandē conuictus ab alijs, nō tot esse noctes vno anno, iussus est demere aliquas noctes. venitq; in prouerbiū, vt quādocūq; aliqs æ quo plus, & effusius rem laudaret, vel numerādo excederet, vt dices retur, deme aliquid. Ipse autē mendaciū suum non aliter purgabat, q̄ q̄ diceret, also zerechnē, hoc est (si saltē bene possumus latine eloqui) loquendo sine diligenti examine. hoc etiā venit me auctore in prouerbiū apud nos, quoties aliquis fidem veri loquēdo excessit, vt cogatur dicere, loquendo sine diligenti examine.

Fabula facetissima de pulchra matrona.

M In thermis ferinis erat quædā ciuis diues, & pulchra, cuius pulchritudo, & elegātia formæ, cum nullā infirmitatē indicaret, q̄ siuit sacerdos quidā a famula ei^o, cuius causa dñā eius balneū intraret, in qua nihil aduersę valetudinis appareret. Rñdit famula, Prolis procreandæ illam desiderio cruciari, istasq; thermas sterilitati mederi. Cui sacerdos, accipe inq̄t sanius consiliū. Tubingę sunt plures adolescētes, quos studētes vocāt, Stutgardiaē canonici multi, in illis locis aliquis tandē inueniretur, quī eius naturę cōcors esset, a quo cōcipet. Plura insup monasteria esse, in q̄bus aliqs monachus ad hāc rē idoneus repiret. Ad q̄d famula cū suspīrio ait. Oīa tētauimus, nihil p̄fuit. Rursus sacerdos, sapius & varijs modis tētam dū erat. Timeo inquit famula, ne hoc nocuerit nobis.

Pulchra historia de quodam nobili.

Novi equitē nobilem, qui cum esset in conuiuio multorum nobiliū, misit occulte seruum pro adducenda meretrice, qua cum nocte dormiret, & si adduxisset pro indicio diceret vulpem esse, si nō, leporem. Famulus cum rem procurasset pro voto dñi, accessit illū, oblitus quid vulpes, vel lep^o indicaret. Et cum dñs q̄sisset, est ne vula

BEBELIANÆ

Pes an lepus? Respondit, nescio per deum an lepus, vel vulpes sit, meretrix est infra in stabulo. atq; rem quam nobilis occultam esse voluit, omnibus detexit.

De rustico ægrotante.

Ægrotabat rusticus qdam, admonitusq; a vicinis, vt sit, vt se ad deū conuerteret, diuinisq; sacramētis puidere, acq; uerit, et iterim dū vicini pafferēdo sacerdote irēt, Rusticus ascēdit culmē domus, atq; tectū stramine reficiebat. Adueniēte sacerdote q̄situs nusq; cōparuit. Tandem in tecto uisus, admonitus est a sacerdote, vt relictis alijs curis, ad deū se cōuerteret, quæsiuit an ne mori cogeretur? etiā, dixit sacerdos. Sciat deus, inquit rusticus, nunq; minori opportunitate, nec intēpestiuus fieri potuisse q̄ nūc, nam messis est. Nec mihi adhuc segetes de messæ sunt, pluitq; mihi in fœnū per rimosum tectū, vt vaccæ nolint attingere. Cui sacerdos. Mitte has curas, teq; moriturū, deoq; rationē redditurū memineris, atq; si vtriusq; sacramētis puideri uellet, q̄siuit. Respondit rusticus, dar nach man sie gibt, hoc est scdm q̄ vendunt cārrius, vel uilius. & cum gratis dari respōsum audisset dixit, so bringt mir den gockel gar, hoc est, si ita est, afferte mihi rem illam ludicram & iocularem totam.

De quadam muliere citissime nubente post obitum primi uiri.

Quidā caupo erat ad pontem æni, vulgo in Isbruck, qui cum ad mediū annum valetudinarius vitā tandem cum morte cōmutasset, vxor eius funus profecuta miserabiles edebat eiulatus, obstinateq; lachrymabat, adeo vt ducere eam cogeretur seruus suus, qui eam pro uirilī parte consolabatur. Cum uero ipsa quereretur se neminem habere cum quo cauponam administraret (vt mortis est mulieribus multa conquerētibus) famulus sua in

Gg ij

FACETIAE

hoies merita, qualiter quoq; notus esset declarando, ap-
pellauit eam de cōiugio. Illa inter eiulandum dixit, Ah
nimis sero petisti, paulo enim ante alteri promisi.

De rustico incompósito.

Erat cuidā nobili mulieri rusticus adolescens, q̄ simū
ei in agrum vexit. Et cum prāderet rusticus in cōspectu
dñæ, illa cōsolata rusticū, & vt sine pudore largiter bibe-
ret, & comederet ammonuit, q̄d rusticus audiēs, O dñā
inquit ego comedo vtī sus, & bibo vt vacca. q̄d audiēs
præpositus domus illius dñæ, atq; rusticū de incompō-
sitis moribus corripere volēs, dixit, Vade ad cunnū ma-
tris tuæ (vtī nostris cōmotis loqui mos est) quā impudis-
cus & obscœnus es corā gratia dñæ meæ (vtī etiā loquū-
tur adultores nostrates, gratiā semper p̄ferentes domi-
nis suis, quos gratiosos cōtra oēm vetustatē appellant)
Et dum alterū de impudētia, & obscœnitate morū argu-
ere vellet, factus est multo impudētior. Pari impudētia
vsus est pater rustici adolecētis. Nam cum dñā patrē il-
lius ammoneret, vt cōpositiores filiū mores doceret, re-
spondit, valde rudis est filius meus o dñā mea, sed si illi
suā impudentiā condonauero, sufflate mihi in culū.

De altero rustico incompósito.

Alter rusticus portauit frumēta cuidā virgini maxie,
quæ hodie abbatissa vulgo dicitur. Quæ cū interrogar-
et, quid rusticus afferret, Rñdit ille, frumenta, sit venia
verbis. ad q̄d ipsa, duc equū inquit ad stabulū, & come-
das offellam, donec famuli veniant, & fructū referuent.
Tunc rusticus nulla petita venia, Cunnosa est inquit es
qua, permīnget, & permerdet totam aream.

De quodam consule Vlmenſi. *Limzeno*

Quidā seu cōsul, seu duūuir ciuitatis impialis, quē ipsi
magistrū ciuium appellant, cum venisset in legatiōe ad

*fuit meus
Landsman*

BEBELIANAE

dñam Mathildim ducē Austrię, atq; inter orandū creptus vētris ædidisset, nihil cōmotus est, sed p̄cessit in sermone. Qd̄ cum dña audiūisset, ac dissimulasset, Virgines aut̄ eius ac pedisseque se inuicē aspiciētes, occulte rīderēt, pepēdit & vna ex illis. Qd̄ consul ille audiēs, atq; ab instituto sermōe digrediēs, Procedite inq; ex ordine, & postq; me ordo rursus tetigerit ego redincipiā. Vnde oēs sunt in risum effusissime cōmotæ, dñaq; faceta eius responsione permota, magnifice eum tractauit.

De quadam muliere.

Quedā mulier in die parasceues (vt moris est Sueris) decoxerat placentas, & cum incautius custodiūisset, mures noctu corroserūt. Crastina die illa maritū timēs, consilio est vsa vicinę suę, quō mures caueret, vt alias scilicet placētas decoqueret, & iuxta felē collocaret, quę oēs mures abigeret, quod factū est. In sequēti nocte felis ip̄a oēs placētas deuorauit, in quāz custodiā data erat.

De quodam mendace.

Quidā rusticus filiā vicinī amauit, eamq; sibi in cōiugiū dari postulauit. Qd̄ cum inter aīcos virginis tractaretur, omēsq; illā ei dandā negarent, q̄a mendacissimus esset. Vnus restitit, q̄siuit em̄ an lusor esset, an vinosus, an alijs vitijs obnoxius. Et cū inueniret eū alijs in rebus p̄batū, laboriosumq; imprimis, solo mēdacio famosum dandā illi amicā suam psuasit, si enim oībus mendacia sua cōstant (vt dicitis inquit) nulli damnosa sunt, nemo enim illi fidem habebit, itaq; nullum decipiet.

De quodam Sūitensi.

Quidā helueti⁹ in alpibus pascēdi pecoris cura detētus, cū rarissime in tēpla deorū veniret, semel instigatus a vicinis suis in hebdomada magna, quā & sanctam vocant, matutinis interfuit. Et cū solito more extinctis lus

Gg iij

FACETIAE

minibus tumultus fingeret, quē Iudaei cōcitasse creduntur in captōe Christi, ille extracto gladio, in angulo fani stetit sūmo timore percussus. & cū lumina rursus accendetur, vicinū suū acclamans, quae siuit, an ne vulneratus esset? Et interea vidit sacerdotes imaginē crucifixi portantes, & qm̄ non nouit imaginē dixit, Ego bene cogitavi tantū tumultū non finitum iri sine homicidio.

De alio.

Alius in iisdē mōtibz habitās, habebat filiū pastorē, qui cū semel in vita sua in die palmarū venisset in delubrum dei, vidit pueros simul, & iuuenes cū senioribus perspicientes ramos palmarū in viam dñi, sic illius viam honorātes (vt moris est) ipse credebat malefactorē esse, atq; educto gladio sūma vi impetebat, ita vt & ille, & asinus corrueret, atq; domū rediens patri nūciauit se cunctum populum magno timore liberasse, in quem em̄ rixosum vt ipse credebat, oēs hoīnes impetū fecerint, nec domare potuerint, se vnū confecisse, atq; equam (sic em̄ asinum per contumeliā vocabat) prostrauisse in terram.

Quidā alius, in die palmarū ingressus templū, vase lactis pleno onustus, cum in cæmiterio (vt moris est nobiscū) reperisset Iesum super asino ibi stantē, deposuit apud illū lac suū, atq; ingressus sacrā aedem, orauit ibi aliquādū. Quod quidā videntes, surripuerunt illi interim lac, simplicitateq; illius perspecta, os asini lacte illinierunt, vt asinū comedisse pastor suspicaretur. & cum rusticus exiens lac deesse videret, dixit ad Saluatorē, Cur mihi lac es furatus in noīe diaboli? & cum ex more Christus fingatur indice, & medio digitis erectis, instar iuramenta praestantium, dixit rusticus, Quid iuras periure? quod male habeas, nōne os asini adhuc lacte illitū fursum tuum liquide cōmonstrat? nec nisi interuētū illos.

BEBELIANÆ

qui conscij huius rei erant, est sedata paulum irā rusticū aduersus saluatorem.

De quadam nupta:

Cū in nyssa oppidulo dñica nuptiæ eēnt celebratæ, nec spōsa die lunę sacrificijs diuinis interesset, aderat hic sacerdos qdā in sacratio aduena, q̄ diceret alijs in locis cōsuetudinē esse, vt spōsæ postridie sp̄ intrarēt fana deorū, bonū auspiciū precātes, seq̄ mirari, cur id istic nō fieret. Rñdit alter, Exitiosum esse vulneratis intrare tēpla, vulneratam em̄ credebat sponsam per maritum.

Facetum dictum cuiusdā nobilis mulieris.

Cū Sigismūsus archidux Austrię Elfatā, Brisacogēā, quā Brisgaudiū vocāt, p̄fecturā item Sueuię duci Georgio Bauaro vēdidisset, nec incolæ huic vēditioni cōsentire vellēt, Quidā eques auratus Bauarus huius negotij conficiēdi legatus, cum castrū Phirt pertrāsiret, vxorēq̄ p̄fecti illius castrī extra castrū cum suis sedere offēdisset, illa salutata qd faceret īterrogauit. Ad qd festiue dñā, audio (inquit) nos futuros esse bauaros, ideo nunc idioma eorū discere attento ex suis. Bauaros em̄ suos vulgus vocat, ob maximū eorū in Bauaria p̄uentū.

De quodam minore.

Quidā frater de ordine minorū Martinianus, cū sanctum Franciscū pro meritis laudare vellet, ita concionatus est, sibi ipsi respondēs. Francisce vbi vis sedere? apud virgines? Respōdit sibi ipsi, non. Ultra, Frācisce vbi vis sedere? Apud confessores? non. Ultra, Francisce vbi vis sedere? apud martyres? non. Ultra, Atq̄ sic deinceps de choro ad chorū ducens, cum non inueniret locum, quantum virum locaret, surrexit quidā rusticus. Si non potes aliter pater bone, loces eum ad locū meum. Ibo em̄ ad cauponem tedio scilicet affectus, cum tam diu in lo

Gg iij

FACETIAE

cando sancto perstreperet. Dixit & alter, doleo profecto miserā tam sancti, & boni patris vicem, qui tam diu stare cogatur, quando ad tot annos sequaces eius nō dum locum inuenerunt quo eum reponant.

De alio.

Alter eiusdē ordīs cū de extremo iudicio diserte, horribiliterq; disertaret, quō videlicet cōueniendū sit oībus mortalib⁹ in valle Iosaphat, cōelūq; vacuū fiat, oībusq; añ tribunal iudicis summo cū timore incertū iter sit expectandū. Intrauit interea ædē sacrā Thomas tornarius mihi notus, atq; hāc discrepantiā viarū, & foelicitatis audiens, cōtinuo abiuit, atq; O bone pater inquit, ego tuæ sententiæ suffragabor in electione itineris. Ibo enim ad carponem, bibiturus mediā mensuram vini, donec delibaueritis quo eundum, vel vbi manendū fuerit.

De quodam deceptore.

In nundinis Francofurdensibus quidā neq; plumbū resq; vilissimas corio insuit, ac si res p̄ciosa eēt, atq; in cōspectu cuiusdā diuitis negociatoris, & multorū hominū fascē illum clā ab se abiecit, atq; postea leuauit quæritās an quisq; in tanta turba rem illā perdidisset. accessit diues parū probus, atq; suā esse cōstanter affirmauit. Cui deceptor. Est ne res p̄ciosa vt apparet? p̄ciosam asserēte negociatore, non recipies inqt deceptor, nisi dono mihi dederis decē aureos, quos ille sponte obtulit, atq; abiēs coriū aperuit, atq; vilitate rei perspecta, mox deceptore conuenit, seq; fraudatū allegās, nisi ille decē aureos redderet furcas minitatur. Cui deceptor, cur ergo mendaciter, et fraudulenter dixisti rem esse tuam? & apprehensa eius manu, veni inquit mecū ad prætorem, & de nostra improbitate experiamur. negociator retraxit manū, atq; ab omni accusatione fugiendo destitit. Historia vera est.

se dicitur, vt retulit mihi Bernardus hufflin.

De magno anno Platonis.

Duo philosophastri in quadam caupona diuertebant ad hoïem senem & facerū, atq; cum noctu inter bibendū multa de philosophorū sententijs disputassent, præcipue de magno anno Platonis, qualiter post triginta milia annorū, iterum apud eundē cauponem, & in eodem diuersorio reciperētur, tandē rogarūt senem, vt interim symbolū facere differret, tunc em̄ cum reuenerint symbolum soluturos pollicentur. Ad quod facete caupo, in exacto inquit anno ante videlicet triginta milia annorū etiam fuistis hic, symbolum habentes, & nondum solutum est, soluite ergo præteritum, & ego solutionem illius differam vsq; ad futurum annum.

De duobus mendicantibus.

Duo mendicātes verbis rixabant adeo, vt vnus alteri mentiri diceret, alter percussuro similis, pugnoq; minitās (quoniā mendacium inuisum est germanis, maximeq; homines dehonestare creditur) dicit me mentiri ait: Ille verbera timens negauit se dixisse, altero sapius repetente, tu dixisti me mentiri, ille sapius negando tandem dixit. Tu mētiris ad os tuum, qd ego dixerim te mentiri. Ad qd alter, bene tibi pfecto q non dixeris me mētiri, alioqn tibi tuū os cōtudidsem, vt posthac nulli faceres.

De quodam insulso beano.

Cum diuus Fœdericus Tertius tpe concilij generalis Basileā peteret, ac oppidū Rhinfeldā transire statuisset, ciues eius oppidi honorifice regem suū salutare cupientes, queritabāt sacerdotē eruditū, & idoneū, qui munere oratorio fungeretur. Obtulit se quidā beanus (vt barbare vocamus eum qui barbarus sit, & homo indoctus, in cultisq; moribus deformis) qui vel Zvuickauia, vel Da

Gg v

FACETIAE

uentria, vel Butspachij in militia l'aria desudauerat, & cū vniuersus populus, totusq; ordo clericorū cum sacramento eucharistiæ obuiā processissent Cæsari, insulfus beanus (vt barbare de barbaro loquar) nihil aliud dixit, nisi beneueneritis dñe rex, qua salutatione ob sacramēti reuerentiam, vix risum Cæsar continuit.

De seruo cuiusdam nobilis.

Quidā nobili seruiert, & cum dñæ suæ, quæ erat in thermis, folium arboris e cruribus amouisset, mulier indignata, q; crura tetigisset (est enim superbissimū genus in terris dotata mulier) mox balneum exiuit, atq; virum vt illi toto territorio suo interdiceret, coegit. Seruus autem in aquis spaciabatur, quoniam terra esset ei interdicta. Tandem reconciliatus dixit ad dominam. Si ego posthac fascem virgarum in pudibundis tuis viderem, o domina, ego nollem eripere, atq; extrahere.

De quibusdam populis.

Narrauit mihi homo fidedignissimus apud me, se audisse, cum quidam populus conuentū haberet consulturus, an militandum esset Maximiliano? & cum iuramento aliquid firmare vellet, surrexisse aliquē, atq; ita dixisse. Primū iurauimus nullum annuū stipendiū accepturos a principibus, posthac iurauimus nulli principi militaturos. Tertio iuramēto reuocauimus nostros a Mediolano, nunc iterū iurandū est. Ego vt periuria vitemus, consiliū do, iureiurando cōfirmare, nihil posthac nos eorum, quæ iurauerimus seruatuos.

Facetum dictum & ridiculum.

Erat cuidā nobili viator, & tabellari⁹, quē cum domū ad oppidulū suū ab Augusta misisset (vbi p'ncipes Sueuorū fœderis conuenerant) occurrit ei quidam oppidanus, qui sibi prudētissimus videbatur, quæsiuitq; (vt mo

BE BELIANAE

ris est nostris) quas nouitates referat. Respondit viator
perpauca esse noua, Vnū tamē esse hoīem Augustae cōs-
bustum, qui falsum cōmiserit. Cum rogatus esset dicere
quid falsum? Respondit illum niues post fornacem (vbi
summus calor esse cōsuevit) indurasse ac siccasse, atq; p-
sale vēdidisse. qd ille infulsus homo credēs, cūctis narra-
uit, seq; cūctis triuū fabulā fecit, qui Sybillę folia collis-
geī se scire volebat. Res gesta ē, atq; mihi cognitissima.

De pigra muliere.

Cū quēdā mulier vapularet a viro, maxīe ob pigritiā,
cepit eiulando clamare, cur me percutis? nihil em̄ feci.
Propterea em̄ te percutio inquit vir, quia nihil facis.

De monasterio monialium.

Scio monasteriū virginū Vestaliū, de quaz; pudicitia
& continētia cum semel quærerē quēdam illaz; vicinū,
Respōdit mihi ille, nullā in toto cōuentu castam præter
vnam, quæ ideo casta vocetur, quia nondū peperit, cete-
rum dubitari de virginitate eius, oēs alias esse matres, et
quasdā habere nūerosam prolē, præsertim virgine maxi-
mā, quæ abbatissa a nobis dicitur. Subiunxit tertius ho-
mo facetus. Verū est, nisi em̄ sæpe mater facta esset, ex
institutione & regula earū repellatur ab officio.

De quodā adultero gruniente more suis.

Quidā adulteri cōmertiū habuit cum vxore pistoris,
cum qua dū nocte quadā esset, maritūq; domui approp-
pinqnantē videret, cōsilio amicæ in stabulū porcorū qd
sub scalis erat, ppere se prīpuit, adueniēs marit⁹, et stre-
pitū (nondū enim cōposuit se ille) audiēs, quis es tu? in-
qt. Ille more suis primū grunire cepit, vt erat instructus
ab adultera, sed pistore instantius querēte dixit, sum mi-
ser porcus. qua voce a deo exterrebatur pistor (diabolis-
cam vocē existimans, quā ille terrore nimio horribilem.

FACETIAE

ediderat) ut e vestigio domum fugiendorelinqueret, ad
ulteroque liberam abeundi facultatem praberet.

De rustico lentino.

Rusticus lentinus a lentibus dictus, scurra & parasitus
notissimus, apud Blancā Mariā reginā augustā, atq;
alias principes mlieres, cū sequeret militiā regis in Vn-
garia, & alibi apd Gallos, Morinos, & Sicābros &c. no-
lebat interesse plio. Dicebat em̄ neminē ibi tūc esse qui
esset cōpositor, armaq; ab armis dissiūgeret; vti fit apud
rusticos in dedicatiōibus sacrae ædiū. Idē semel esuriēs
rusticū accellit, seq; ei apē (ita em̄ totū examē vnus alue-
arij apd nos dicit) si lautū ei prandiū apponeret, mōstra-
tur pollicetur, qm̄ alio festināti inutilis sibi esset. Cōsen-
sit rusticus, seq; postq; saturi essent, multis instrumētis q-
bus ad cōtinendas apes opus est, instruxit, qd cū vidis-
set scurra, nō est opus tam multis, dixit. sed cū venissent
in campū, & frustra iamdiu spaciati eēnt, dixit rusticus,
credo me delusum esse, non pfecto ait scurra, istis enim
floribus hodie vnam insidentē vidi, nec de pluribus dixi,
atq; rusticum delusum remisit domum.

HISTORIA DE PHILIPPO COMITE DE Rauēstain, & Conrado de Rosa ex pugna pfugis.

In eo plio quo MA Ximilianus adhuc archidux Aus-
triæ, & Burgūdiæ, mēorabili clade, multisq; hostiū mi-
libus occisis, victrici dextra pfligasset Ludouicū Franci-
genarū regē, Caroliq; strumosi patrē, apd Morinos nūc
terrauanā dictā, nec magnū dānū accepisset, nisi in im-
puberibus valetudinarijs militibus, mulieribus & sacer-
dotibus, quos oēs alio itinere Galli equites forte septin-
genti in castra nostra irrūpentes ad vnū occiderūt, præter
paucas meretrices, (qd Christianissimo minie conuenie-
bat, ne dū christiano) nō defuerūt in exercitu nō equi-

BEBELIANAE

tes, qui etiã pugna excedentes, fuga salutē quērerēt, præsertim Philippus comes Rauensainus cū suis equitum copijs totis, quare præfectus erat, festināter abiuit, timore ne, an p̄ditōis gratia nescio. cū quo fuit Cōradus Rosensis scurrilitate, & iocis apud regē MAXIMILIANŪ hodie gratiosus. Et cū quidā in p̄ntia comitis ad Conradū diceret, velociter eū abijisse. Verū est dixit, sed multo melior est comes Philippus, q̄ fugiēdo duobus miliarib⁹ præcessit. Et cōuersus ad comitē iocāt in eius fūgā, dicens. O dñe Rauēstain q̄ optimū habes equū, qui tā velociter currit. Nam cū ego eq̄ lassitudīe cogerer subsistere, tu cū tuo duob⁹ adhuc miliaribus sūma vi, & caribus admotis eq̄taisti. Comes ille nūc est Genuæ p̄fectus ab rege Ludouico, q̄ quali sit in Germāos aīo, sepe declarauit. Hęc est verissīma historia p̄lij ap̄d Morinos, quā Croniciarij Frācigenę varijs coloribus defucāt, contra q̄s ego suo tpe plura scribā in apologia mea pro Cæsare Maximiliano contra Robertum Gaguinū.

De quodam simplice fratre.

Quidā frater laicus quē conuersum vocāt, cū a suo patre, & priore (vt ita loquar) missus esset Coloniā Agrippinā, vt venderet equū, frater ligato equo ad palū, deambulauit hincinde in calopedibus suis, nec more aliorū in foro equario hincinde equitauit, an vsq̄ ad emptorem inueniret. Tandē cum ad eum ciuis quidā Coloniensis venisset, atq̄ quid faceret, interrogaret, respōdit frater. Nescio. Cui ciuis, Cuius est equus? Ad hoc frater. Ego debeo vendere. Non hīc sedendo, vendes inquit ciuis. Quid ad me? ego talia nō curo, dixit frater. Cui iterū ciuis. Valet ne? Ad hoc frater. Ego credo, si valeret Pater noster non vēderet. Cuius ruditate perspecta, ciuis iusto precio mercatus est equū, atq̄ fratrem remisit domū. Est

FACETIAE

adhuc apud nos in puerbio contra negligentes, vel nullam curam gerentes, ipse talia non curat.

Contra Curtisanos & indoctos.

Miserandum est, & lamentandum, quod a deo sine defectu sacerdotia, & beneficia conferuntur, atque gratia expectatiua (vt cum vulgo loquar) indoctissimis quibusque, praesertim curtisanis, qui cum sint nullius, neque studii, neque eruditionis, praesentantur Romam, atque in despectum literatorum multis beneficiis & curatis quidem dotati, repetant domum in maxima perniciem, & interitum ecclesiarum, et animarum fidelium. Quam nihil unquam aut voluerunt, aut potuerunt discere, nisi curare asinos, atque ut ipsi loquuntur, practica cancellariae per circuitum uentioe simplicium sacerdotum repetere, atque discutere. Nolo tamen de omnibus loqui, quam & docti, & probati viri etiam inueniunt in hoc ordine. Sed ut ad institutum veniam. Quidam illorum dicitur venisse ad quandam pontificem pro beneficio, a quo cum esset requisitus quot haberet beneficia: respondit tres. Ad hoc pontifex, Sufficit tibi vnus. atque eum a se repulit. Fecit autem sicut alius quidam idiota, a quo cum quesitum esset ab examinatore, ut vocant Constantienem, Quot essent sacramenta: Respondit tres. Ad hoc doctor confertim loquens, quesitum dixit ille asinus, thuribulum, baptisterium & campanile. Alter nuper quesitus Constantiae, Cuius dioceseos esset? Respondit, sum de Altenbulach, ita enim vocabatur eius patrum opidulum, quod enim diocesis esset ignorabat. Illi dum sacrificant diuinas operationes, ut nuper quidam iocatus est, dicit Christus ad matrem, Vale mater, vado enim iterum crucifigi, alludens ad ignorantiam illorum dum peruerse, & corrupte legant sacras & mysticas literas. Ego vidi duos simul orantes, & cum vnus dixisset, Surrexit Christus alleluia, alter nescius quid responderet dixit, ita per deum viuum alleluia.

BEBELIANÆ

De quodam Blasphematore.

Erat quidã Rotenburgi cis Neccharum (qui propter maximas blasphemias quibus diuos detestatus erat) ultimo supplicio deputatus, vt in aqua suffocaretur. & cū iam exiret, festinanterq; cursitarent pueri, vt huic rei interessent, ille ad festinantes pueros conuersus, respicite paulum ait, & nolite adeo festinare. Nam & ipse segnitè incedens huic spectaculo adero.

Testimoniũ cuiusdam Tubingensis.

Quidã Tubingensis in testẽ adduct^o, tale testimoniũ dedit. Ego iacui & dormiui, attamẽ vidi & audiui, q; actore ligone pcuteret ad caput, nescio tñ an tetigerit eũ.

Contra curiales Rom̃.

Narrauit nuper quidã in corona conuiuariũ, maximã esse perfidiã Romanorũ, fidẽq; venalẽ, apostolicãq; curiẽ familiares, corrosores esse pecuniarũ egregios, vt ipe sua crumena luculenter esset expertus. Respõdit vnus, optime eos & more suo facere, nisi em̃ ita facerent degeneraturos a maioribus & conditoribus suis, qui fuerint prædones & raptores, alludens ad Romulum.

De quodam ebrioso.

Quidã hostiarius Schelcklingensis, cū semel noctu ebrius factus esset in caupona, vt vix rationis compos esset, atq; reduceretur domum, in itinere nescio qua distantiã in curia, permultos gradus in quoddã cellarium cecidit, illi timentes de periculo hominis erexerũt eum, ad quos ille letabũdus ait. O q̃ pulchrum est si quis nouit alphabetum recte, & præpostero ordine.

De quodam ebrio.

Est quidã sacerdos in Vrach de ordine clericorũ in cõmuni viuentiũ Alexius noĩe, lunatic^o & statutis tpiibus parũ sanus, sed mēte captus. Ad quẽ in æde sancti Amã

di serio deambulante, accessit alter villan⁹ sacerdos, pe-
tens, vt patereſ se ei cōfiteri peccata sua, Alexius libere
annuit, incēpit sacerdos confiteri, quō priori nocte ad
vomitum vsq; ebrius fuisset apud Carthusianos Boni
lapidis, ad qđ indignatus Alexius, alta voce clamauit,
Benedicat tibi potū diabolus, qui te absoluat, atq; ita cū
magno clamore cunctis hoībus sacerdotis ebrietatē de-
rexit, atq; sine absolutione hominem dimisit.

Ridiculum factum cuiusdam Tubingensis.

Habemus incolā Tubingensem, p̄ter suā opiniōem,
mihī parē literatū visum, cuius mater cum semel gallinā
in quodā sacello cōsecrato capere vellet, Desine ait m̄r,
nam illius gallinæ non habebis me cōmanduconē, quę
ecclesiastica libertate gaudet, afficies em̄ te & nos om̄es
maximis incomodis & periculis, volēs eam excōmuni-
catā esse, si vim gallinæ in sacello itulisset, quā rē postea
in balneo mater bonis aīcis narrauit, docēs pulcherrimū
esse liberos institui in bonis artibus, quātoq; se ip̄a peris-
culo exposuisset, nisi filius l̄ratus interuenisset, monstra-
uit. Idē semel ad me dixit, sacerdotes ml̄tū grauari, si q̄
tidie celebrare diuina cogerētur, sibi si q̄s beneficiū con-
ferret, paratū bis in die celebrare. Illius ip̄ius cū nup̄ q̄
dā eruditōem iocose cōmendaret, pollicitus est alter, si
oīs illius eruditio in venenū mithridaticū vertereſ, impi-
gre, & sine formidine imbibitur. Longam historiā face-
rem, si totum hoīem, resq; eius gestas descripsero.

De duobus filijs cuiusdam sacerdotis.

Nosco sacerdotem, cuius concubina cum duos filios
ei peperisset, iocabatur ille se habere fidelem ancillam,
quæ cum sine suspitiōe potuisset vnum filium suppress-
isse ei & occulasse, ambos reddiderit.

Historia de Iudæa filiā pro Messia parientē.

BEBELIANÆ

Cū olim essem in Boemīa, audiui talē historiā, quē
dam Christianū amasse Iudaicā puellam, quā cum fecis-
set grauidam, ita puellam cōmunicato cōsilio liberare a
periculo conatū esse. Nocturnis em apparitionibus do-
mū incurſauit, horribiliq; voce parētibus puellæ plusq;
semel denūciauit, filiā illorum verū Messiam pariturā.
Illi re delata, ad Iudæos vicinos, consiliū capiūt, vniuer-
sis Iudæis hoc insinuandū. Conueniētibus igitur ex o-
mnibus regionibus Iudæis ipsa enixa est puellā, vnde
non parum conturbata est omnis Israel.

De nebulōibus, meretricibꝰ, & sacerdotū filijs.

Est verissimū prouerbū apud nostrates, nullū esse ge-
nus in terris, qd plus velit, & cupiat honorari, sibiq; ho-
nores in omni cōuentu exhiberi, q̄ hoīes nihil, nebulo-
nes, & meretrices. Nec esse genus in terris, qd minus q̄
illi conetur ad virtutes & egregia, vnde honores debent
cōsequi. Q̄ cum nuper in quodā colloquio de superbia
illius generis loqueremur, Dixit vnus, quālibet meretri-
cem optime, & acutissime videre, quę alteri sui gn̄is tur-
pia sint quæq; eā dedeçant, nullā tamē ex turpitudīe a-
liarū reddere se inde meliorē. Ego aut̄ allegaui Iuuenalē
in sexta Satyra dicentē, Illas bestias citius, & libentius
vno oculo esse cōtentas, q̄ vno viro. Ad qd alter facetis-
sime. Quid plura inquit dicimus, meretrix m̄tominus
vno amatore cōtenta est, q̄ mendicus vno domo, qui si
victū mendicare velit, cogit non solū vicitim, sed & do-
matim lamētari, & flendo petere. Alter, sacerdotū filios
affirmabat supbissime esse naturæ, atq; aut oīno pbos,
aut oīno nihil, atq; necq; hoīes. Ad qd alius hoc ego ex-
perientia didici ait, sacerdotes fugere solere liberos suos
dū infantes sunt, corūq; vel p̄sentia, vel cōmemoratiōe
pudore affici. Ecōtrario liberos illorū dum adoleuerint,

Hb

FACETIAE

virique facti fuerint, fugere patres, atque odio habere probrosam suam generationem, dum vetuli eorum sacerdotes iam gloriosi ex illis haberi velint, eosque iactanter ament.

De monacho sene deflente suam impotentiam.

Dixit mihi quidam contigisse sibi ipsi dum in indulgentiis applicis (ut vocant) semel cuidam monacho, puetae aetatis confiteretur, atque suam militiam veneream in omne genus muliebri exercuisse narraret, effuse monachum fleuisse, adeo ut ipse in magnam deueniret desperationem, quod illud flere ob sua peccata maxima existimabat, ita ut quod inceperet vel quo se verteret nesciret, omnis enim salutis spes abierat. Tandem monachum collecto animo consolatum esse, atque dixisse. Non timeas fili, animae enim tuae, atque saluti adhuc optime consultum erit, dum doleas de peccatis. Ego enim ob nihil aliud fleo, quam quod mihi reuocaueris in memoriam florulentissimos annos exactos, in quibus etiam vir eram. Sed amplius prohi dolor in ea re militare non possum, hoc ille mihi iureiurando sibi factum affirmavit.

De monachis quibusdam.

Audiui ab alio qui adhuc viuit in magna hominum estimatione, qui dicebat se venisse ad quoddam monasterium, & cum conuenisset aliquos nouitios (ut ipsi vocant) interrogassetque an non haberent aliquam secum dominam, & bonam amicam? Respondisse illos, non, affirmantes nisi patres futuri essent, eis non licere.

De quodam impotente.

Cum quidam apud amicam suam hyeme impotens esset, langueretque instrumentum generatiuum, atque puella summo pudore affectum videret, Non cruciari iquit, frigoris enim culpa id fit. Non pro fide mea inquit adolescens, nam hoc idem plusquam semel mihi fecit in aestate, dum calidissimus esset dies.

De quodam nobili.

BEBELIANAE

Narrauit mihi nobilis quidā dum pfectus esset cū so-
cero suo ad ep̄m Spirensem, eo primo anno, qñ duxisset
vxorē, cogerēturq; simul lectoꝝ penuria dormire, noctu
in somnijs se socerū contrectasse dum vxorē esse crede-
ret, & socerū euigilatū clamasse, Desine gener queso, fili-
am em̄ ob hoc tibi dedi, vt ego a te tutus essem.

Facetia ex Ioanne Gersone.

Matrona quēdā venerat Aurelianū, & vidēs illic mul-
tos adolecētes scholasticos, q̄siuit quidnā facerēt, rñde
bať, eos literaꝝ studijs operā dare. Ad quē illa. Quibus
literis? Iuri ciuili respondeť. Illa ꝑo in quē finem? Qua-
les sunt illi futuri? dicebať. Vt fiāt sœculariū causaꝝ tra-
ctatores cauidici, atq; litiū patroni. Heu clamabat illa,
solū est in patria mea vn° cauidicus vel pcurator, & fer-
me tota patria per eius nugas & vafrutias destructa est,
quid nūc fiet de tam ingenti scholasticorū classe?

De ratione cur filius patrem sequatur,

& filia matrem præcedat.

Dum querit a n̄ratibus, q̄ causa sit quare filius patrē
sequat, & filia matrē præcedat? Rñdent mulieres nō ine-
pte neq; falso. Filiā præcedere matrē ideo, q̄a mater tuta
& certa sit suā esse prolē, filium aut̄ subsequi, ideo quia
pater filiū a tergo ostentans, dicat hunc se credere suum
esse filiū, & quia falli possit per vxorē, ideo propter hoc
dubiū sequi debere filium. Certa em̄ oculis subiiciuntur,
incerta a tergo videmus, neq; oculis directis.

De quodam carbonario.

Princeps quidā potētissimus, grandē thesaurum ami-
sit triū candidatoꝝ suorū, atq; primoꝝ perfidia, furtoq;
qui maxia præmia proposuit illi, qui sibi ablatū indica-
ret thesaurū. Habitabat autē in vicinis nemoribus car-
bonarius quidā, summa omnium rerum penuria laborās,

Hh ij

FACETIAE

qui cum talia audisset, cogitauit intra se ægestatē suam atq; vulgare prouerbium Sueuorū quo dici solet. Bonum prandium pollere, & pensandum esse patibulo, hoc est non detrectandam esse suspensionē pauperibus propter bonum prandium. Quare isto prædico paupertatē finire constituens, accessit principē seq; (detur modo triduum pro deliberatione) thesaurū indicaturū pollicet. Princeps intra conclaue carbonarium inclusum, lautissime epulari mandauit. Prima autē nocte dum iam satur esset, dixit. Deus bene vertat (vti nostri dicere solent) Iam vnus accessit, credens vnā diem abiisse. Stabat autē vnus furū ante conclaue, exploraturus, qd iste faceret, atq; cū hoc audisset, mox ad suos rediēs, mōstrauit q̄ audierit. Altera nocte, accessit alius p̄cepturus, qd carbonari⁹ ageret, & cū carbonarius more solito laute cœnasset, dixit vt ante, scd's accessit. Fur ille mox ad suos audita retulit. & cū tertius tertia nocte venisset dixit, tertius & vltim⁹ adest. Vñ illi tres cōiter carbonarium accedentes, atq; thesaurū deferentes, maximis muneribus donatū rogāt, ne se deferat thesaurūq; principi inuentū restituat. Quē ille cum postridie principi afferret, ditatus est ab eo largissime, atq; vsq; in finē vitę suæ, vatis honore dignatus. Hęc est potentia fortunæ, q̄ re vera etiā non frustra dicitur audētibus præsto esse, quæq; maximos sæpe & insperādos hominum conatus, potenter adiutare visa est.

De fratre minore monialē grauidā reddente.

Quidā frater deuenit in monasterium monialium virginumq; Vestalium, & cum humaniter esset ab eis tractatus, cœpit pro gratiarū actione concionari de fide & doctrina Christi, & cum ad virtutes summa eloquētia cohortaretur, noctu vt hominē quibus possent honoribus prosequerent, in publicū earum dormitorium collocarūt.

BEBELIANAE

Et cum nox intempesta accederet, coepit frater clamare
alta voce. Non faciã, non faciam, non faciã. Moniales
expergefactæ accesserunt, atq; consolatae sunt fratrem;
atq; cur fleret, atq; clamaret interrogauerunt, dixit ille.
Vox de cœlo venit iunioris amplexibus fruaris, vt inde
episcopum procreas, sed ego om̃ino recuso, quod soror
res intelligentes adduxerunt ei iuniorem. Quæ viso fra-
tre coepit refragari quadam verecũdia & retro ire, quod
aliæ videntes dixerunt se in primis voluntarias, si quid
tale ab eis peteretur. Tandẽ illa paruit, atq; exacto tem-
pore filiam peperit, vnde correptus frater dixit. Quia
non fuit voluntaria, nec diuinæ voluntati morigera,
ideo in pœnam peccati filiam peperit.

De ignaro sacerdote.

Prius detestatus sum, seu ambitionẽ & auaritiã, seu p-
uersam quorundã maleuolentiã, dum sacerdotia & be-
neficia q̃ dicunt, indoctissimis plerũq; cõferuntur, q̃ mer-
cari solẽt muneribus & fauore (dum docti hoĩes negli-
gunt, nec possint emergere) Nunc iterũ ostendã quid p-
ueniat ex illoꝝ ignorantia. Cõmissa fuit cura pastoralis
cuiusdam pagi sacerdoti in primis rudi & indoctissimo,
qui cũ sepelire vellet gladio interemptũ quendã in adul-
terio depræhensum, affuerat ei tunc inopinato vicinus
sacerdos, qui cõsuluit prius episcopi cõsensum petendũ
acquieuit ineptũ capitulũ, atq; episcopũ accedens flexis
genibus dixit. Proficiat venerabilẽ patrẽ. Episcopus ta-
cuit, atq; hoĩnem indignanter aspexit. Tum rursus ille:
Proficiat venerabilẽ patrem, Ioãnem de Luterbach est
mortuũ, non elatũ (id est oleo vinctũ) non crismatũ, non
sepultũ sine cruce sine lux, & sine deus, & nihil amplius
latine sciẽs loqui dixit, Her sol ich in in dẽ kirchoff gra-
ben, i. domine debeo eũ in cãmiterio sepelire. Respon-

Hb. ij.

FACETIAE

dit episcopus. Non. Cui sacerdos. Quare? Ad hoc episcopus. Quis te ordinauit (vt illo verbo ecclesiasticorū vtar) in presbyterum? Respondit sacerdos, Ir herr, id est vos dñe. Cui episcopus. Quando? Ad hoc sacerdos sum misse. Herr vuisstendt ir do ich euch die .x. guldin gab, hoc est. Domine scitis quando ego vobis decem aureos dabam, Nostri enim vnum alloquendo dicunt vos, si est maior, aut dignior nobis minus latine. Ita episcopus propriam culpam inuenit, & extorsit.

De alio.

Alius erat, qui promisit episcopo centū se oues datum, si in sacerdotē eum ordinaret. consensit episcopus. Postq̄ ille adeptus esset sacerdotiū, venit ad episcopum centū secum oua portans. Cui episcopus. Oues mihi inquit, pollicitus es non oua. Ad quod sacerdos. Non est magna differētia inter ves & va, id est inter oues & oua & quæ me latuit tua culpa est, qui nesciūisti mecum cautius mercari, nisi enim ignarus, & indignus sacerdotio fuisset, nec oua, nec oues promisisset,

De alio sacerdote.

Quidā ignarus & rudis facellanus, quē capellanū vocant nostri, vice Paręciani vncturus infirmū, vidit apud illum stuppas (vt moris est) pro absterfione locorū inunctorum preparatas. Et cum fluctuaret, cuius nam causa comparatę essent, tandem infirmo sumendas iudicauit, quare tris in partes illas diuidens, dixit. Aperi os. & aperto ori primā partem intrusit, quā magna cū difficultate infirmus deglutiuit. Quo facto dixit sacerdoti. Bone dñe, quot adhuc supsunt. Rñdit ille. Duæ. Ad qd infirmus. Si adhuc vnā deglutire cogar, mors mihi certissima est. Hoc factum est in oppido Schorndorff.

De alio.

BE BELIANAS

In oppido Kalb quidā sacerdos vncturus infirmū oleum sacrū secum attulit. Cui æger dixit. Infunde mihi in vasculum, & appende ad caput lectulī, reuertereq; paulo post, quoniā iam fieri non potest. Consensit sacerdos, atq; abiuit. Interim egrotus totū oleum exhausit, reuente sacerdote, dixit ille. Bone dñe factum est, ebibi em totum. Cui sacerdos, Benedicat (vt ecclesiastico more loquar) tibi diabolus ingurgitationem tuam.

De alio.

Alius indoctus sacerdos, sed peioris vite, quoniā hoc anno perpetuo carceri mācipatus est, cū viri cuiusdā ægrotātis membra quæ deliquissent vnxisset, cœpit & vngere virilia eius. Cui ægrotus. Si membra quæ deliquerunt vngenda sunt, adhibe hic ꝑcor multū olei, nam ille omnium membrorū meorū peccator est maximus.

De alio.

Alius mihi notus, cum corpus dominicum capite in terram verso eleuasset, fuit interrogatus cur ita fecisset. Timebam dixit, ne foeminale ei decideret.

De alio.

Concionatus est alter tres se hñe particulas, maxīaq; & lōgissima mulieres tāgere velle (volebat em sermonē diuidere in tres partes, vt dicūt, & acerrime inuehi, & lōgissimis ꝑbis in mulieres) qd audiens rusticus, vocauit vxorē dicens. Exeas mecū Greta mea, tangat sacerdos sua particula diabolū, te hodie nunq; contingeret.

De monacho.

Audiui concionantē fratrem vnū de obseruatione minorū, qui dum detestaret vestium luxuriā, & impudentiam, tandē concludit. Amasij vrbis nostræ nūc adeo pro tendūt virilia ex tibialibus (quas vulgo caligas vocant) multisq; lintheis (quas camisias vocāt) inuoluūt, vnd so

FACETIAE

die metzen vuenen es sie zumpen, so sindt es lumpen;
hoc est, dum puellæ credunt esse penes, sunt lintea.

De morituro.

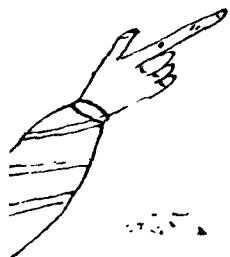
10
Quidā moriturus dixit aīco astāti, putas me moriturus ē
at ille. Collige te & conscientiā, vt rōnem sūmo deo exa
cta vitæ reddas, nam morieris cito, & nō viues. Ad quē
ægrotus. Affer mihi inquit foeminale meū(quā brachā
vocāt) Quæsiuit ille, ad quid opus habes? Rñdit. Cū mo
riar, vt contegā culū meum ne vermes ingredi possint.

De sacerdote baptifante.

Sacerdos baptifaturus pueræ p̄misit (vt moris est) ex
orcismū. & cum venisset legendo ad eum locum vbi dis
citur. Lutum fecit ex sputo, mulier tenēs pueræ, aliquid
pulueris leuatura de terra, dorsum curuaui, & anū ape
riens horrendū sonitū emisit. Sacerdos audiēs, substitit
a pposito, & dixit. Ecce quāta vis verborū meorū, māda
uī diabolo, vt exiret, exiuit ille, & totū locum foetore im
pleuit, vt oēs experti estis. Mulier aut pudore affecta, nec
audiēs quid dixerit sacerdos. Bone dñe inquit, non ego
sed puer fecit. Quare sacerdos iratus dixit. Det deus pu
ero illi morbū herculeum(quē nostri caducum vocant)
Si enim ita impudenter se gerit coram honorando sacer
dote in isto flore ætatis, in senectute quid fiet?

De loco faceto.

Vuendelinus Stainbachius theologus insignis, atq̄
hoc tpe gymnasiarcha Tubingēsis, habet cocū Guiliel
mū nomie, raro sobriū & perfacetū, qui cum nuper cui
dam adolescenti bonæ indolis dixisset. Scis causam cur
posteriora tua tam turpē habeant foetorem? silente pri
mū adolescente dixit. Ego dicā tibi. Obstetrix primū ne
glexit eam partē, nec satis abluīt. Cui ex tēpore & inopi
nato adolescens, desine inquit ita sentire, nam aer illius

BEBELIANAE

regionis ita pestilis, & foetidus est, qui eum locum occupauit, & ventus qui perflat non locus ipse.

Fabula de sacerdote & dæmōe, eorūq; cōtrouersia.

Quidā sacerdos rudis & inprimis illiteratus, euocaturus ab hoīe dæmophoreto, hoc est dæmōe obsessō, malignū spiritū, ita dixit. Male spirite veni exterius. Cui respoḍit dæmō. Nollo. Sacerdos, q̄re nollis? Dæmō. Quia rumplās in grāmātica, i. destruis grāmāticā. Sacerdos. Bonam est latinā, dum te fugabo ad latrinā. Ad hoc diabolus. Q̄ rudis, & imperitus erit dæmon, cui tu ademeris animā. Nam quicumq; suā tibi aīam cōmiserit, necesse est, vt vel semel in hebdomada illi intendat. Inde oriū prouerbiū vetus, quo ignaros sacerdotes deludimus.

De Michaele monedula.

In oppido Kircha dominij Vuirtēbergenſis, qdā scho lastici volebant eripere ex foraminibus turriū sacrarum ædium implumes monedulas (quas & graculos vocare possumus) & cum quidā Michael noīe per funē demissus esset a turris peribolo, vel loricula, hoc est circuitu tecti superioris partis, vt nidus deprædaretur. Cū amplius ob nimīā eius grauitatē, & pondus corporis detineri non possēt a sodalibus, decidit in terrā. Et nisi fato quodam in grandē arenæ congeriem decidisset, frustillatim fuisset disruptus, adeo pfundus erat casus. Et cum omēs eius condiscipuli timore pene cōtabuissent, ille ipse ex arēna profiliens ait. Per deum viuū, ego nulli veſtrū dabo, vel minimā monedulam (habebat em̄ quasdam anteq; caderet extractas) inde ad mortē vsq; dictus est, hetze Mihel, id est Michael monedula.

De nobili.

Quidā nobilis studium aliquādiu intermissum cum Viennæ repeteret, atq; die noctūq; in grāmātica crucias

FACETIAE

retur, nec ad votū proficeret, dixit semel ad cōtubernalē mihi notū (cum genera nominū in a anxie disquireret) Vellem profecto multū aris alieni mihi conflatū esse vt omnia nomina in a essent generis fœminini.

De rustico Held, hoc est gigante vera historia.

In mōtibus, & alpibus nr̄is Sueuicis, non longe a pago Iustingensi, rusticus erat cognoīe held, .i. gigas, satis opulentus, incautus tñ. Ad quē decipiendum, & fraude circūueniendum duo mendici (quos superius scholasticos vagātes vulgo appellari dixi a nostris) tali sunt astutia vsi. Vnus noctu hominē accessit, lagunculam secum deferens optimo vino refertā, atq; hospitium nocturnum suppliciter ipetrauit. Et cum iam in stubā, vt barbare loquar, (quę demissa erat, vt aliq; manu fenestras attingeret) & lumē allatū esset, cœpissentq; simul cenare, mēdicus, qui lagunculā extra fenestrā posuerat, rusticū & totā familiā largiter potare iussit, quoniam ea nocte nunq; deesse sciret vinū. Socius autē eius extra fenestras latitās vino ad hoc cōparato semp̄ impleuit qñcunq; lagūcula erat exhausta. Et cum iam hospes, atq; familia hilariores essent facti atq; ebrii, viderētq; iugiter vinū suppetere, precontati sunt naturā, & efficaciam lagunculæ. Respondit vasculū esse sancti Othmari, qd̄ illo optimo, & externo vino nunq; & in perpetuū exhauriet̄. ex meritis sancti illius, sibiq; decretū esse vēdere velle illud, qm̄ quotidiana potatōe fastidio afficeret̄. Cum hoc audiret rusticus & familia, intēdebāt animū ad eā rem emendā, quæ summū solatiū, & utilitatē esset allatura, quātī indicaret interrogabāt. Centum aureis venditurū respondit ille, si in promptu adessent. Conuenerūt tandem, vt acceptis viginti, quos solos iam paratos habebat, alios dū posset daret. Postridie cum ille abiisset, nec lagūcula ru-

BEBELIANAE

Rustico pro voto responderet, conquestus est vicinis, seque omnibus hominibus ludibrio exposuit. Est enim hodie frequens prouerbiū apud nostros, vasculum, vel laguncula gigantis, de re inexhausta, aut de eo qui vas framentum aliquo, atque astutia deceptus est.

De rustico qui dixit ad abbatem quendam omnipotencia vestra historia vera.

Tanta assentatio inoleuit in Germania nostra, ut gratioribus, & festiuioribus titulis & epithetis nunc abbates, & regulos minores, ut puta Comites, & equites aurascos ornemus alloquendo, quae olim imperatores Romanos orbis dominos, summosque pontifices. Illos enim alloquendo nemo est ex inferioribus qui preferat gratia vestra (maxime in vernacula lingua) omnibus verbis gratiose pater, vel domine, non minus contra rerum dignitatem & inepte, quam barbare & falso. Et cum vident subditi superiores in hoc delectari, alius super alium studet gratiam domini aucupari, adeo, ut omnis modus modestiae excedatur, nuper enim ut a fidedignissimis assertoribus accersit. Quidam rusticus vicino comitate, accessit abbatem dominum suum, coram quo ita locutus est. Gratiose pater rogo, omnipotentia vestra velit mihi ligna conferre pro aedificanda domo. Consensit abbas. Sed cum abiisset vicinus increpando locutum, cur dixisti ait omnipotentia ad domum nostram? Cui ille? Nescio, non enim feci studiose. At tamen, nec me fecisse poenitet, compos enim factus sum voti. Et quoniam ea in re delectari illum video, cumulatoribus eum in posterum titulis affabor, atque honestabo. Verum hoc anno scilicet, Anno Domini. M. D. XIII. Tubingae, ut mihi est copertissimum quidam praefectus pagi altin gem sapientius allocutus est dominum suum abbatem Bebenhusensem, in petitione cuiusdam beneficii, domine gratiose regia ma

festas vestra, & obiurgatus ab abbate, nihilominus perstitit in ea appellatione, donec socius eius interpellaret illius sermonē, dicitās se esse hoīes ipitos & miseros.

Historia de quodā Christū in cruce agente.

In quodā oppido spectaculū passionis dominicæ agebatur, & ille qui Christū in cruce nudus agit, cum vidisset prope crucem stare puellā vnice amatā, quę Mariam Magdalenā representabat, cœpit ei virga virilis erigi. videntibus circūstantibus oībus, adeo vt illā abducere cogent, quæ res suspicionē iam antea in animis hominū conceptā, mirum in modū auxit, & cōfirmavit.

De duobus sutoribus.

Vormatiæ erant duo sutores, quorū vnus cum diues esset, atq; sine liberis, parcissimus tamen erat. Alter vero se familiamq; suam (plures em̄ habebat liberos) quotidianis laboribus. enutrire cogebatur, laute tamen pro facultatibus, & splendide epulabatur. Et cum de mensa ad laborē rediret, leto animo semper patrociniū, & auxiliū sancti Nicolai inuocabat. Quæ verba cū diues crebro audiret, iuidiā seu subsannādo paupē dixit. Subueniat mihi Dauid, hoc em̄ noīe illic ditissimus Iudeus vocabatur. Qui cum sutrinā illius p̄teriret, atq; qua se existimatōe sutor faceret aī aduerteret, p̄ sancto Nicolao quē alter venerabat, cogitauit quo pacto se sc̄to Nicolao munificentiorē declararet. Quare futuri se inuocāti in alterius contumeliā, anserē assūm (in cuius ventrē clā decē aureos imposuerat) donauit, ille munus pauperi demōstrauit, Iudæūq; .s. Nicolao p̄tulit, eiusq; imploratōnē illi exprobrauit. Cui paup̄ vicinus alacri frōte r̄ndit. Quid enim gloriaris de anserē. s. Nicolaus donabit me, nō anserē, sed pingui boue. Et qm̄ pluris facis pecunias q̄ anserē, si vis ego emā illum. Diues accepit cōditionē.

BEBELIANAE

atq; paucis nūmis vendidit. Sutor itaq; implorato more solito. s. Nicolao, anserē familiæ mēsaq; suæ apposuit, & inuētis aureis cōfestim ad for̄ Boariū maturauit, pin guissimūq; thaur̄ mercatus est, Et cum domū duceret, obuūis venit diues, tantāq; fortunā admiratus, quāsiuit vñ, aut quo mūere thaurus obuēisset. Rñdīt paup̄ mus nus esse. s. Nicolai, qui p̄fido Iudæo multo se munificētiorem reddiderit. Cum paulopost Iudæus ædes diuitis præteriret, & an anser sapuisset, q̄reret. Rñdīt ille vicinō se futori vendidisse. Cui cū Iudæus rem declararet, cōuenit diues pauperē futore apud prætorē, atq; decē aureos rei v̄dicatione postulauit, qm̄ anserē non aureos vendidisset. Sed p̄tor cognita rei gestæ veritate, pauperē absoluit, atq; alterū. xx. aureis mulctauit, q̄ in contumeliam sancti Nicolai foetidum Iudæum inuocasset.

De nobili & Iudæo.

Quidā nobil̄ debebat Iudæo q̄ngētos aureos, quē cum Iudæus in Frācofurdia ap̄d̄ tōsorē inuenisset, fecit eū cistari ad mgr̄ atū. Cui nobilis. Potes inqt expectare donec barba tota radeŕ mihi; annuēte Iudæo. Mox nobil̄ ad tōsorē. Cessa radere, atq; imposterq; oēs dies vitæ suæ dimidiā barbā, vt tunc tonsus erat intactā dimisit, nec Iudæo solutionē fecit, qm̄ dilationē illam ille ipse dedisset.

Quid hominē canum faciat.

Cum quidam fatuum interrogaret, quid eum canum faceret, crines inquit.

De Abbate sancti Galli.

Senatores oppidi sancti Galli scripserūt abbati illi nō vt principi, sed vt simplici plato (vt cū vulgo loquar) Quod cū abbas conquereret, responderūt ip̄m dūtaxat ante meridiē esse principē, seq; literas post meridiē scripsisse, vt retulit mihi Bernardus huslin.

li iij

FACETIAE

Facetum dictum cuiusdam.

Proverbiū est apud sueuos, si natalis dies sancti Iohannis baptistæ serenus fuerit, magnā nucū auelanarū futurum esse prouentū, qđ cum exacto anno accidisset, dicebantq; aliqui multas auelanas illo anno puenturas. Respondit vnus. Ideo cunas caras esse futuras, quæsitus de causa. Dixit m̄tras puellas fieri grauidas quoniā adolescentes, simul atq; adolescentulas rusticas pro nucibus legendis in syluas cōmeaturos, atq; coituros sciret.

De quodam Abbate.

Quidā Abbas canus cum duas puellulas præterisset, atq; an eis panē mutuare deberet, (sic em̄ coitum circū loqui mos est nostris) interrogaret, festiuissime vna illarum, satis inquit, mucidi panis domi habemus, volens eius caniciem, atq; impotentiam declarare.

De quodam Aucupe.

Quidā aucups Zuifuldēsis cū aucupio intētus esset; atq; orare simul insituisset, cœpit dicere, Pater noster q̄ es in coelis, & cū res non successisset ex sn̄a, imprecatus est epilepsiā, atq; sacros ignes, atq; iterū in oratione progressus. Sanctificet̄ nomen tuū. Mox turbatis rebus dixit. Dñj superi, & inferi male velint, progressus. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra, mox incōmoda prospiciens ad solitas imprecationes regredit̄, atq; orando simul, & maledicendo multā diem consumpsit.

De vetula compatiēte Iudæis.

Cum passio dñi in die parasceues p̄dicaretur, quēdā vetula exeundo templū, compatiēbatur Iudæis dicens. O bone deus, q̄ multa inquietudine affecti sunt Iudæi, qui cum Christo totam noctē vigilare sunt coacti.

De Rixosa muliere.

Habebat quidā iurgiosam imprimis mulierē, a deo vt.

BEBELIANAE

siue ex carpona rediret, siue laboraret, aut cōderet maledictis ab ea impeteret, & quicquid tentauit, semp̄ ei mulier maledixit, atq; quāto eā frequētius vberauerat, tanto contumeliosior reddebat, magisq; iurgabat. Quia cum verbera nihil profecissent, alia via aggrediendā putauit, atq; quotiescūq; ipsa ei maledicebat, nihil mouebatur, sed continuo tibia cuius erat indoctissimus canebat, qd̄ cū fecisset, ip̄a acrius maledicere cepit. Illo p̄sistēte in p̄posito, ip̄a p̄ ira saltare cepit, quo p̄gente, ip̄a ex manibus eius tibiā excussit, qui cū nihilominus resumpta tibia sine cōmōtione caneret, mulier indignatissima domū exiuit, asserēs se posthac nō perpeffurā nequitia viri & temulentia illam intollerabilē. Et cū postera die cū solita male dictione rediret, vir ad solitū cantum reuersus est. Quare mulier se victam ostendēs, imprecationibus abstinuit, beniuolentissimāq; se futurā viro pollicita est, modo tibiam poneret. Memorabile exēplum pertinaciā muliebrē varijs artibus frangendam esse.

De quodā Mendico veniēte ad Fœdericū Cæsare.

Cū Fœdericus tertius Ro. impator cōuentū principū haberet Nurenbergæ, venit quidā mendicus ad aulā petens intromitti, q̄a frater Cæsaris esset. Et cū sapi^o instaret, tandē res deuenit ad Cæsare, qui rei admiratiōe motus, iussit intrare mendicū, atq; vñ frater suus esset, interrogauit. Rñdit mēdicus oēs esse mortales iter se fratres a p̄mo parēte Adamo, atq; vt se p̄ ista fraternitate donaret petiuit. Cæsar cui p̄cacitas illius parū grata fuit, hōi t̄m cruciferū (quæ est moneta satis nota) dedit, cui mēdicus nō decet inuictissime Cæsar, vt fratri tuo tam paruum munus des, cū tu tam diues sis. Vade inquit imperator. Et si quilibet fratrū tuorū t̄m tibi dederit, eris me ip̄o ditior. Alter ab Alberto Saxonie duce petiuit denariū p̄

pter cognationē qua inuicem sibi essent deuincti. Quæ
fuit dux vnde cognatio illa intercederet? respondit ille
ab Adam nostro oīm parente, huic dux. Vade inquit, si
em talibus cognatis oībus, & singulis denariū vellē da-
re, nec ducatus, nec patrimoniū meū sufficeret.

De decepto quodam Theologo.

Fuit Maguntiaē egregius theologus, cui pastoralis cu-
ra ibidē incumbēbat, illi cōfitebatur quidā satis, vt vide-
batur religiose, atq; grandē auri massam, vt credebatur a
se inuentā ostendit, asserēs se quæ verē dñm nesciret, cum
cōsilio eius alicuius tēpli fabricæ destinare, annuit theo-
logus, atq; massam ad pios vsus tradendā accepit. Tan-
dē cōquestus est ille aduenā se esse ex Saxonia, neq; via-
ticū habere, donec ad patriā quæ lōginqua erat veniret,
petiuitq; a theologo mutuo sibi dari decē aureos, quos
bona fide restituere pollicebatur. Consensit bonus pas-
ter, atq; illo cū aureis ab se dimisso, confestim aurificem
adiuit, fabricęq; congratulādo massam ostēdit, qua pro-
bata repertū fuit plumbū deauratum, cōmentumq; im-
postoris cum gemitu boni patris detectum.

De quadam ebria muliere.

Fuit quēdā vetula quæ quotidie inebriēbatur, eratq; vi-
nosissima, quā rem cum liberis, atq; amici egerrime tulif-
sent, sæpeq; illā ab ea turpidine deterrere conati essent,
proponendo iram dei, æternā damnationē, perpetuosq;
inferorū ignes, nec resipiscere vellet. Semel cū resupinā,
ac mentis inopem præ temulētia inuenissent, cōicato in-
ter se cōsilio, circū illam vndiq; ignitos carbones cōges-
serūt. Cumq; vetula experrecta circū quaq; ignē vidisset,
credebat se infernis ignibus circūseptam, nihilominus
tñ consuetudine bibendī delectata, non est vspiciā inquit
aliqua misera anīa, quæ suū denarium (vti loquuntur no-

Iti.) mecū pro Symbolo faciendō adīcere velit.

De quodam Rufo.

Habebat Moguntiaci quidam caufidicus omīno rufus filium, quem secum ducebat, albis crinibus conspicuum. Et cum quereretur, ab eo cur cum ipse rufus effet filius albos haberet crines? Non miremini inquit, culo enim non capite eum feci, seu generavi.

De quodam Histrione.

Quidā hystrio in Saxonia cū prateriret cuiusdam oppidi patibulū, vidissetq; hominē paulo ante suspensum, optima tibialia quas nostri caligas appellant indutū, rerum aegestate victus, surripere conatus est tibialia. Cum vero prae tumore pedū amouere non posset, abscidit pedes, atq; cum tibialibus in domū rustici apud quem pernoctauit portauit, in cœnaculo vaporato dormiens (quod a nostris barbare stuba vocatur) ibi quidem rusticus noctu vitulum recenter editum, ad euitandū frigus imposuit. Hystrio solutis tibialibus, & pedibus in cœnaculo dimissis, summo mane priusq; homines surgerent abiit. Rusticus cum tādē surgeret, atq; cum vitulo non nisi pedes inueniret, quē recessus hystriōnis latebat, venit in eam suspicionē, vt vitulus illum ad pedes vsq; deuorasset, quare cōicata re cum vicinis, vitulus igni adūdicatus est, si em̄ hoc recens natus ppetrasset, multo horribilia timebantur eb eo, si diūtius esset superuicturus. Alij saniori testimonio dicūt, tanto terrore oēs paganos fuisse affectos, vt primum armati in domū ex qua nunc pater familias cū tota familia diffugerat ad exanimandum pecus irrumperere conarentur, & quia nemo omnium primus ingredi erat ausus, cōmuni consilio domum incendio absumperunt, consultius iudicantes domum conflagrari, q̄ homines periclitari.

FACETIAE

De Rustica merdante.

Quadā rustica cū post arborē in cāpis merdaret, atq; eques quidā nobilis eam conspexisset, veritusq; ne se vidēte pudore afficeret dixit. Progredere bona dñā in opere tuo, qua re nemo carere potest. Rñdit rustica q̄ se iam exonerauerat. Ego ea re nunc bene carere possum. Tu si placet, accipias tecum absq; indignatione.

De Rustico merdante.

Quidam sacerdos in villa Malmshaym cū rusticum merdātem videret, appellando eum quid huc merdas, Inquit rusticus quid ad te? nihil enim quisq; cacare potest, quin tu nasum tuum imponere velis.

Faceta responsio cuiusdam mulieris.

Quidā comes in Sueuia potēs, atq; notissimus, cū semel in venatōe esset, obuiā habuit rusticā sup equa insidentē, atq; alta voce cātantē, cui dixit. Vnde tibi tm̄ gaudiū o bona matrōa, credo te hac nocte spōsam fuisse qd ex leticia tua auguror. Querente aut̄ rustica, an ex ea re leticia, & gaudiū eueniret? Annuit cōes. Futue ergo (inquit) mihi o bone focie (comitē enim nō nouerat,) equā meā, vt letior fiat celeriusq; procedat. Cui comes effuse ridendo dixit. Bene mihi respondisti, vade in pace.

De quodam monacho.

Quidā frater caesarius cum in mēdicatione in domo rustici pnoctasset, atq; in coenaculo super stramine dormire cogeretur ob ægestatē rustici, & rusticus ppter frigus, vt supra dixi vitulū recēter natū non procul ab illo collocasset, apparuit fratri in somnio, vitulū se peperisse atq; experrectus, cum vitulū vidisset, credidit se illū peperisse, quare magno timore perculsus, qd q; inceptaret nescius, tandē vitulū in puteū quendā p̄iecit, atq; p̄pere aufugit. Rusticus re cōperta primores illius accessit, atq;

BEBELIANAE

dāni dati hoīem accusauit, frater ad solutiōem coactus
oīm fabula factus est, res est gesta, vt mihi relatū est.

De testamento cuiusdam.

Quidā infirmus cū rogaret a sacerdote, vt testamentū
faceret. Rñdit libenter, Sed nihil habeo, nisi duos cabal
los egregios, q̄s legare volo principib⁹ terræ. Sacerdos
seu monach⁹ indignatus, q̄ sibi nō relinq̄ret, querit cur
nō pauperibus det: Rñdit ille. Ex sermonibus vestris id
facio. Dum Christi imitatores esse debeamus. Deus aut̄
bona mundi principibus nō pauperibus dedit, illū ego
sequar, cuius actio nostra debet esse instructio.

Faceta illusio cuiusdā senis amatoris Zelotypi.

Zelotypus noster cœlestia sidera noscit.

Quicquid & in cœlo voluitur ipse videt,

Visus acutus enim nimis, at mirabile magnum:

In terram veluti talpa videre solet.

Nam riuālis iter tritum non viderat vnq̄

Inq̄ domo propria sub proprioq̄ thoro.

Contra eundem.

Si pellem colubri possunt posuisse senilem.

Vnde redire sibi culta iuuenta solet.

Non tibi sit mirum nostro veneranda senectus:

Zelotypo canis sparserat ecce caput.

Hoc tulit indignans, fucis mox illæ capillos.

Inficit, & flauas iussit adesse comas.

Vt nouus, hoc fecit, videatur miles amica:

Sunt furiosi etenim cuncti in amore fenes.

At nisi sub galea est firmus, si debile telum

Spargit, erit frustra conspicuumq̄ caput.

Facietiarum Finis.

EPISTOLA HENRICI BEBELII IVSTIN
 genſis Ad Gregoriũ Lamparter Illuſtris p̄ncipis
 noſtri Vuirtembergēſis Cancellariũ, Virũ iuris
 eloquētia oĩſq; eruditionis cōſultiffimũ. De
 laudibus, atq; phia Germanoꝝ veterum.

PAUCA fuerũt nationes etiã antiquiffimis tẽ
 poribus Cãcellarie diſſertiffime, q̄ non alijs
 quibus ſapiētia p̄ceptis, beneq; viuendi le
 gibus, eſſent inſtitutã, atq; formatã. Græci
 em̄ habuerũt ſuos philoſophos. Latini ſapientes, Perſæ
 magos, Galli druides, Egiptij, & Iudei ſacerdotes & pro
 phetas. Indi, & æthyopes brachmanas, & gymnoſophi
 ſtas. Aſſirij vel gymnoſophiſtas etiã, nam vt Suidas gre
 cus auctor tradit *γυμνοſοφιαὶ παρὰ βαβυλωνίους δι φιλό
 σοφοὶ καὶ παρὰ ἄσσυρίους*, id eſt gymnoſophiſtã apud Ba
 bylonios philoſophi, atq; apud aſſyrios. Legumlatores
 vero fuerũt apud hebræos Moſes, apud Atheniẽſes Ce
 crops, Argiuos Phoroneus, Lacedemonios Licurgus, a
 pud Cretẽſes Miõs, atq; Rhadamãtus. Aegyptios Mer
 curius, apd Perſas Zoroaſtres. Sed cũ nos germani, nec
 hos, nec illos olim habuiſſe inueniamur, ſaltẽ qd̄ ad po
 ſteritatẽ literarũ beneficio puenit, q̄uis em̄ Berofus in
 quinto antiq̄tatũ libro dicat anno Nini regis q̄rto. Tuy
 ſconem gigantẽ Sarmatas legibus formaſſe apud Rhes
 num, nihil tamẽ illarũ ad nos puenit ex literarũ ignoran
 tia, p̄pterea plures ſcriptores ſunt in nos barbariẽq; no
 ſtrã debacchatũ quandã quaſi imãtatẽ maioribus n̄ris
 impingentes. Ego vero ideo clariores nos, illuſtioresq;
 atq; meliores cãteris gẽtibus luculẽtiffime oſtendã. A
 pud noſtros maiores etem̄, vt Cornelius Tacitus tradit,
 plus boni mores valuerũt, q̄ alibi bonã leges, iuſticiaq;

nostra ingenijs, insitacq; naturæ bonitate, nō legibus cul
ta, q; si concedam nos rudes, & barbaros fuisse, tamen
multo plus profecit in nobis ignoratio vitiorum, q̄ in a
lijs gentibus cognitio virtutis. Nam vt de græcis, et lati
nis potissimū dicam, quæ scelera, quæ vitia non apud il
los emerferūt, vel tanq̄ in sentina quadā resederunt: ne
mo nescit a græcorū intemperātia, atq; libidine, pergræ
cari pro scortari vsurpatū esse, nemo etiam literatus nes
cit Romanos lasciuia, & intemperantiā, vt satis genio
indulgerēt, ad sacra etiam, atq; religiōem introduxisse.
aut vnde venenū, sica, præpostera Venus, pupilloꝝ cir
cūscriptio, fraus, dolus, deceptio, summa cupiditas, atq;
auaritia, cæteraq; vitia ppe infinita vbi fertilia fuerūt
q̄ apud illos: vt satyræ, veteresq; comœdię testātur. At
de nostrorū maiorū integritate, morūq; bonitate, non
ego testis accedam, sed Cornelius Tacitus, & Iulius Cæ
sar romani, Iulius enim libro sexto gallici belli, Auariti
am a nostris maioribus abfuisse testatur, nec illos pro
prios agros habuisse, propterea ne qua pecuniæ cupiditas
oriretur, hoc idē cōfirmat. Cornelius his verbis. Nec
affirmauerim nullā germaniæ venam argentū aurum ve
gignere, quis em̄ scrutatus est: possessione, & vsu haud
proinde afficiuntur, Est videre apud illos argentea vasa
legatis, & principibus eorū muneri data non in alia vi
litate, q̄ quæ humo fingunt. Fœnus item agitare, & in
vsuras extendere ignotum illis. Et vt idem dicit. Gens
non astuta, nec callida, hospitalitateq; iprimis gaudēs,
Vt etiam quemcunq; mortalium arcere nefas habitum
sit. De continentia idem ipse habet, nam prope soli bar
barorum singulis vxoribus contenti sunt, exceptis ad
modū paucis, qui non libidine, sed ob nobilitatem plu
rimis nuptijs ambiunt. Ergo septa pudicitia agunt nul

lis spectaculorū illecebris, nullis conuiuiorū irritationibus corrupta, Paucissima itē in tam nūerosā gente adulteria, quorū pēna p̄sens, & maritū p̄missa. Pudicitie autē publicatē nulla venia, nō forma, nō aetate, non opibus maritū inuenit. Sera etiā iuuenū uenūs ac robora parentū filij referunt. Cornelio astipulat̄ Cēsar, Intra annū (vt inquit) uigēsimū fēminę notitiā habuisse, in turpissimis habētrebus. Vnde in primis laudari debemus, esseq; admirabiles, cū indulgentissima nobis natura dederit animi bona, q̄ gręci pariter, & latini longa sapientū doctrina, p̄ceptisq; philosophorū consequi nō potuerūt, cultiq; eorū mores incultā barbariā collarōe sunt supati. Quę insuper natio est sub cōelo quę cū maioribus n̄ris fortitudine, animiq; magnitudine, q̄ fide & integritate vlla ex parte possit cōparari, non nūero vires, atq; robur, velocitatē, proceritatem, pulchritudinēq; corporis, dum in confessō oīm esse existimē nos in his cunctis gētibus p̄stitisse longissime, q; si res bellicas recēdere pateret (quę amplissima fuerūt, magnificę, & illustres) epistolaris angustia, ostenderē rebus Ro. florentibus germanos testimoniō veterū & illustriū scriptorū alterum imperiū habuisse contra Ro. vt alibi copiosius describā. In re tamē literaria (tameñ aliquādo literis gręcis vsos esse n̄ros nō temere opinemur) rudes tñ fuisse & barbaros, nec vlla fuisse instituta, vel leges literis traditas nō possum refragari. Sed cū (vt institutū meū aggrediar) maiores nostri multis alijs virtutibus, vt supra declarauī, singulari quodā deorū munere, naturaliq; animi bonitate fuerūt insignes, nec id affecuti vlla l̄aria disciplina. nemo dubiter eo tēpore, parentes, liberos suos ad bene viuendū, resq; fortiter gerēdas instituisse, qd non alia ratiōe fieri potuit, q̄ generalibus quibusdam sententijs, puerbūscq;

vſitatis, quæ primū ab ſapiente aliquo nō minus pruden-
 ter, q̄ acute, atq; elegāter in vulgus expoſita, ſuā vulgo
 philoſophiā, & ſpeculū vitæ viuēdæ fecit. Vt igit̄ intel-
 ligatur maiores noſtros ſuā etiam philoſophiā tractaſſe
 vt oratio noſtra, vel noſtris adagijs optimis, & v̄iſſimis
 (& quæ multis in locis ex media veterū græcorū philoſo-
 ſophiā, exq; penetralibus philoſophiæ deprompta iudi-
 cari debēt) copioſior aliquādo reddatur, pauca hæc quæ
 vides (vix em̄ ſemeſtri tempore collecta ſunt) ex innu-
 meris, quæ in poſterū inueſtigabo latinitati donauim⁹,
 quæ tibi pro rara tua, atq; incredibili eruditione exami-
 nanda, proq; tuis in me beneficijs maximis, atq; immor-
 talibus ſingulariter conſecranda putauimus. In quibus
 ſi elegantiā deſideraueris, cogitare debebis in puerbijs,
 & verba rebus nō res verbis, præfertim in multis, ſerui-
 re oportere, & ſæpe proprietatē ſermonis, quæ maxime
 hic requiritur, elegantix non poſſe dare locum. Vale &
 me, vt hæcenus feciſti cōmendatū habe Tubingæ. [di-
 bus Septembribus. Anno. M. D. VII.

PROVERBIA GERMANICA COLLECTA,
 atq; in latinū traducta, per Henricū Bēbeliū.

Hexaſticon Bēbelij Ad Lectorem.

Germanæ gentis ſiquis prouerbia noſſe.

Expetit, in latium vertimus ecce λογος.

In quibus elucet, vis quædam abſcondita veri.

Et ſua vel plæbi philoſophia rudi.

(Senſibus hanc imis ſi vis cognoscere Lector)

Non ceſſura libris quam docuere ſophi.

τέλος

ADAGIA GERMANICA.

Adagia Germanica Bebelij.

Mendax est fur.

in compar
stem b das
Tantopere maiores nostri mēdacia detestati sunt, vt mendacem eundem, & furem putarent, adeo vt adulescentes mendaces futuros fures diiudicarent.

Multiloquos mendaces esse.

Idem putauerunt multiloquos etiam mēdaces esse, atq; in multiloquio vix deesse mendacia.

Seruus erit qui ducit prauam vxorem.

Libertate caret summaq; seruitute præmitur, cui ducitur praua vxor.

Comparatio mulieris & canis.

Comparant a nostris canes & mulieres, Illi dū volunt mingūt, Hęc dū vult flet, vt pulchre oñdit Iuue. in sexta Satyra, & Ouidius. Vt flerent oculos erudiere suos.

Nomen verum
frind gumb g
framur sferarum
al sig hmi mmsf
bas g
Non cōmouearis lachrymis mulieris, claudicatione canis, & iuramentis mercatorum, & inſitorum.

Clericus contentioſus, & Virgo sine pudore, & Martius in flore, hoc est dum arbores in Martio florent, malum esse illorum finem, voluit antiquitas.

Conſimile.

Clericus superbus, puer sine pudore, & simia prudēs (vt ita loquar) dicuntur esse sub imperio dæmonū.

Cr
100
t nicht land
Prouerbiū est apud nostros, vt dicamus, Nemo cui ſtodit gratis ſacrum ſæpulchrum Christi, ad hoc alludit quod dicit Apostolus. Nemo tenetur militare proprijs ſtipendijs, in re enim honeſtiſſima, & negotio, quale est custodire ſacrum ſæpulchrum, opus etiam est vt aliquis habeat mercedem vnde viuat.

Tria nobis maxime fugienda veniunt, Medicus indoctus, Cibus non coctus, vel bis coctus, & malus ho-

GERMANICA.

Spes, addunt & alij prauam mulierem:

**Prouerbiū est apud nostros, in magnis fluminibus & In grossen waßflüssen
aqs, magnos dephendi pisces, In paruis paruos, sic qui kochman gross wist
uelit seruire seruiat magnis, & potētibus, apud qs emer Altmann vtrunq
gere pōt, peruenireq; ad magnos honores, & diuitias. an in grossen waßfl
Econtrario in magnis flumibus facile submergit. wasser se**

**Cuilibet fatuo placet sua claua, hoc prouerbiū dis Ein jeder hat seine
ci solet in eos, quibus suæ res, atq; facta propria tantum Knechtens
placent, fatui em̄ quorum arma sunt tantum contus, &
claua conuenientes quilibet suum laudat.**

**Rusticus quāto plus rogatur tanto magis inflatur, & Was man den Bauer
vt dici solet, rusticus dū rogatur intumescit ei venter. mit so viel fragen
humb der Hofmann.**

**Cor non mentitur, hoc est loquatur quisq; quod ver
lit conscientia tamen non fallit, quæ habet mille testes,
ad quod pulchre Menāder dicit, θεοῦ ἢ ἀποῦ ἢ σουεῖς
δικῆς θεός, id est mortalibus om̄ibus conscientia deus, di
citur item, de conscientia quemq; vexare suam fraudē,
& apud Græcos dicitur σουεῖς ἀπάττει τὴν ψυχὴν, id
est conscientia verberat animam.**

**Locus dum optimus, est cessandum. Die werth der weisheit so quert ist soll man
auff hören**

Iuri nō esse locū dicimus vbi violētia interuenierit.

Feles dū catulos hēt, studiosissime mures venatur. Circa das hunde

**Dum ferrum ignitum cudendum est, hoc est omnia
suo tempore, & opportuno facienda esse. Als die Eisen gesch**

Tūc summa est in syluis fames dū lupus lupū vorat.

**Dum fortuna fauet, parit & thaurus vitulum, hoc est
tantā esse fortunę vim, aut potius fatalē dispositionē, at
q; voluntatē diuinā, vt incredibilia pene sequātur. Von man den g
1800**

**Dum canē eadimus, corrosisse dicitur coriū, hoc est,
facile excogitamus causam in eū, cui male volumus. i
1800**

Canis mortuus nō mordet, hoc est mortui pō nocēt.

Ingratior est verna, vel operarius opere perfecto, Ad

Kk

hanc sententiã alludit Menander Græcus poeta dicens
 μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γήρασκει χάρις, id est post datio-
 nem velocissime senescit beneficium.

Vna apis melior est tota vola muscarū, hoc est rerum
 inutiliū nullam esse cōparationem cum vtilibus.

Dum pastori male succedit, hoc idē fit in detrimentū
 grægis, vt quidam barbarissime verificatus est.

Dum male pastori vadit, vadit male grægi.

*Hydria tam diu ad fontem portatur, donec vel tana-
 dem frangatur, hoc est qui omnibus se periculis expo-
 nit, vel tandem periclitabitur.*

Quot regiones, tot mores. *Cambridge, 1789*

Homo friget pro qualitate, vel multitudine vestiū, ex
 hoc prouerbio emerit illa fabula, Dum qdam diues ria-
 gentis hyemis tpe. melora, & villosis vestibus indutus
 frigeret, obuiumq; haberet hoīem pannosum, atq; vilis-
 sibus vestibus indutū, letum, atq; nullum frigus causans
 tem, dicitur interrogasse, cur tam pānosus non frigeret,
 vti ipse optime vestitus? Rñdit ille, q̄a vniuersas vestes
 meas mecum habeo. Tu pro eo, q̄ non omēs habes tes-
 cum, aliarum desiderio, & spe friges.

Omnis homo neq; in proprio quaerit.

Nihil est qd non dici queat, hoc est nihil esse tam ab-
 sonū ab omni veritate, vel æquitate, qn dici queat.

Digitus docet podicem cacare, hoc est ignarus do-
 ctum docet.

Multa prudētia perit in pauperū crumena, hoc ē pau-
 peres negligi in qbus saepe multa prudētia est, sed negli-
 git paupertas, nec exercet ad res gerendas. Nisi em̄ quis
 diues fuerit, nunq; credit prudens, neq; adhibet ad res
 serias, & quæ exigūt prudentiã, non dissimiliter dicitur
 à Iuvenale in vij. Satyra. Rara in tenui faciūdia pāno.

GERMANICA.

Dicunt nostri nullū esse mortaliū, qui in sua familia
& stirpe non habeat nebulones, & meretrices, volentes
nullā esse familiā, tam generosam, aut probatā, quin ali
qui sint ex ea minus boni, sed neq̄ & hoīes perditī.

vorlegen der Post
nicht zu prinzip ge
19. erort gab dar
17. 19. 19. 19. 19. 19.
2 ab

Prouerbiū est longos, & proceræ staturæ raro esse
sapīētes, breues autem raro demissos, & humiles, & rus
fos minus fideles.

Est nostris in prouerbio, fatuum ex verbis cognitum
iri, ollam siue vas fictile ex pulsu & sono, ex morib⁹ aus
tem omnem hominem.

Soyt sein ampt
19. 19. 19. 19. 19. 19.

Nullus est magistratus quantumuis paruus qui non
suspendio dignus, hoc est nullus est magistratus qui nō
abuti possit sua potentia, & perperam agere, econtrario
dicitur nullam potestatem esse & magistratum sine inui
dia, qui enim sunt alijs prepositi, difficile est vt non mul
tos ledant præsertim improbos.

Aura serena, & principi ridenti non credas, quia fa
cile mutantur.

Nota diligenter

Est nostris in prouerbio probitatem, & probos homi
nes ire, & redire per omnes prouincias, improbos vero
transire semel non redire.

Qui summo dicitur die
das sind huiusmodi

Senes & illi, qui longinquas regiones peragrauerunt
per vim mentiri dicuntur a vulgo. Nam senex de suis
temporibus loquens, non potest carpi, quia nemo iuues
num eo tempore vixit, & alter per vim mētitur, quia de
regionibus loquitur, in quibus audiētes fortasse nunq̄
fuerunt, vel nunq̄ nominare audiuerunt.

Pons Polonicus, Monachus Boemicus. Sueuica mo
nialis, Miles Australis, Italorum deuotio, & Alemāno
rum ieiunia, fabam valent omnia.

Pessima est auis, quæ propriū nidum defœdat, hoc
est. Malus est qui vel uxorem, vel propriā patriam, & fa

Es ist in nicht
von uns an der
follern in das gest
19. 19. 19. 19. 19. 19.

Kk ij

miliam, vel suos parentes, aut sorores infamat.

Quælibet auis ex proprio cantu dinoscitur, & qualis auis talis cantus. Itē nulla vnq̄ auis mala bñ cecinit aut bonū cantū edidit, hoc dici solet in illos q̄ sunt maledicti alijsq̄ detrahūt, non dissimiliter a græcis in puerbio est: κακοῦ κόρακος κακὸν ὄρνις, i. mali corui malum ouum. Inde etiam quoniam Cuculus, quæ græce coccyx dicitur in compositum cantum ædit, dicimus ad eum, qui fatuus est. Ille pascit cuculum, vel ille nondum renunciauit cuculo, id est, est adhuc fatuus, & stultus.

Si manet iuuenis, nō tñ senex. Hoc est, pōt viuere, & manere in vita iuuenis, attamē senex breui moriet̄.

Seruicia coacta non habent meritum, vel beneficia imperata non habent gratiam.

Homo cæcus hō miser, tametsi p̄ciosa sit eius vestis;

Homo a suo socio cognoscitur.

Melius est vt pueri flegant q̄ senes, optimū illud est cōsiliū senibus ne om̄ia filijs largiātur, sic dicitur dicitio græco ὄρνις μὴ καταβάρεται, id est filijs non confide.

Melior est praua ira, q̄ grande damnum.

Melius est pisciculos coepisse, q̄ desidia oīno torpe.

Melior est auis in manu, vel nido, q̄ decem in aere.

Tempus fert rosas, hoc est suo tpe oīa fiunt, dici etiā solet. Spem ponis in rosa, de illis qui in fragili re ponūt fidutiā. Nā vt græcus quidā cecinit disticho pēta metro. τὸ ρόδον ἀκμάζει βαιὸν χρόνον ἢ δὲ παρέρθη ζήτων εὐχάεις ὄν ρόδον ἀλλὰ βάτορ, i. rosa viget breue tēpus, si autē præterierit, quærens inuenies non rosam, sed spinā, ita dicit Theocritus quod Virgilius in Buccolica sua transtulit. αἰὼν πάντα φέρει, id est æuum, vel ætas fert omnia.

Ex turpi vacca turpis generatur vitulus.

Raro ventus tempestuosus sine pluuia.

GERMANICA: *Sigcaffon nit aae die p[ro]p[ri]o*

Graviter tunc in capite g[ra]vis

- Non omnes stertentes dormiunt. Alludit ad hoc pro *Man p[ro]p[ri]o
ain de vers*

Non oēs sancti sunt, qui delubra deorū intrant, hoc *Sio aut nit a
nit nit nit nit*

Quo plures hostes, tanto maior honor. *nit nit nit nit*

Quo altior mons, tanto profundior vallis, item quo *nit nit nit nit*

altior gradus tanto profundior casus. *nit nit nit nit*

Quo Romae propiores, tanto Christiani tepidiores. *nit nit nit nit*

Stercus quo plus comouetur, & agitur, tanto plus *nit nit nit nit*

foeret, hoc dici solet in eos, q[ui] aliquā infamiā incurrerūt, *nit nit nit nit*

quorū dedecus tanto notius fit, quāto plus tractatur. *nit nit nit nit*

Silentium optimum, nam vt Bias ait καλὸν ἡσυχία, *nit nit nit nit*

id est pulchrum taciturnitas; & Pallades. μεγάλη παιδεία *nit nit nit nit*

στὴν ἐν ἀνθρώποις σιωπήν, id est magna eruditio est inter hos *nit nit nit nit*

mines silentium. *nit nit nit nit*

Rumor multa mentitur. *nit nit nit nit*

Ex sola scintilla conflagrat saepe tota domus, hoc est *nit nit nit nit*

ex minimis rebus saepe grandis iactura oritur. *nit nit nit nit*

Multa interrogans fit ingratus. *nit nit nit nit*

Caelo cadente ollae veteres frangentur omnes. *nit nit nit nit*

Quid nocet latratus canis, si non mordeat, *nit nit nit nit*

Quid peccant, qui non habent capillos. *nit nit nit nit*

Concilia te vicinis tuis, dici item solet. Bonum est *nit nit nit nit*

gere domos cum vicinis, nam vt Hesiodus dicit, *nit nit nit nit*

κακὸς γείτων, id est damnum malus vicinus; tantumq[ue] *nit nit nit nit*

vt idem dicit, bonus magna utilitas. Sortitus est hono- *nit nit nit nit*

rem, qui sortitus est vicinum bonum. *nit nit nit nit*

Hostis hosti raro bene loquitur. *nit nit nit nit*

Pro veteri debito accipimus stramen aenae. *nit nit nit nit*

Omnes cupimus senium, cum venerit odimus. *nit nit nit nit*

Surdus frustra canitur, nec asinus cythara gaudet. *nit nit nit nit*

Non facile aedificat sumptuosas domus amator pul- *nit nit nit nit*

ADAGIA

chrastē mulierū, nā maxīm sumptū regit talis tractatio

Nihil delirius tradit esse antiquitas sene amatore, ut ego triumpho meo venereo optime expressi, & Phœdra Ouidiana. Venit amor grauius quo serius vrimur.

Eadē tradit antiquitas, senectutē non repellere solere stulticiā, hoc est ex multitudīe annorū multos nihilominus nō abſcēdere stulticiā. In eandē snīam dicit Menāder πολιά χρόνου μῆνυσις οὐ φρονήσιωσις, hoc est canities tēpīs indiciū non prudētia, & alio puerbio dicim⁹. Senes si cōualuerint in stulticia, multo esse alijs stultis stultiores.

Difficillima dicit esse custodia mulierū, adeo ut mille pulices ex prouerbio facilius contineant in vno loco, q̄ castitas vnus mulieris prauæ, & libidinosa.

Ille audit gramina crescere, dicit in eos, qui sibi prudentissimi videntur, ἄνθρωποι δὲ τὰ χόρτα κτίζονται.

Si vis domum tuam puram, & immaculatam habere caueas a Columbīs, & sacerdotibus, dicitur item non recipiendos in domum, iuniorem sacerdotem, vetulas sibi meas, & feras, in mansuetas q̄ vřas.

Quod momordit, vel presbyter, vel lupus, dicitur insanabile, q̄ morsus lupi letiferi sint, & puellæ a sacerdotibus corruptæ raro ad continentīā reducantur.

Dicit a nostris, tēpīs habere honorē, hoc est optimū esse & honorificū quæq̄ suo tēpore fieri. Inde optime dicit sapientissimus ille philosophus, & fabulator Aesopus Phrygius, παντὸς παρὰ καιρὸν δρώμενον ἐπονεΐδισον, omne extra tempus factum reprehensibile.

Audiui olim a sene dici, qui me ad cultū diuinū hortabatur, nolī peccare, deus videt, Angelus astat, Diabolus accusat, Mors minatur, & inferi cruciant.

Oculus domini facit equos pingues, hoc est bene procedit res familiaris & crescit, si dominus curam habuerit.

Manfredus autem est narrans

Et sic est gaus

Deo gratias agimus

Deo gratias agimus

Deo gratias agimus

Et sic est gaus

Deo gratias agimus

Virg. Virg. presertim Lucani

GERMANICA.

rit, hinc optime præcipit Chilon ἰδὲ τὰς οὐκ ἰδίας, προσάτρου
id est proprie domui præsis.

Coactus amor, & rubor faciei frictus manibus nihil
valent, neq; durant. *Ut verius frigidus amor*

Omnis annulatus, aut stultus; aut prælatus (vt ita lo-
quar) cum vulgo, aut aliquando vtrumq; vt dixit Ma-
gister Iacobus hesso ad quendam abbatem.

Nulli consulendū est (vt volūt seniores nostri) ducere
vxoꝛē, transmarinā facere peregrinationē, & sequi mili-
tiam, quoniā eorū euentus dubius est, & incertus. *hanc maxime loquuntur*

Homo non est ex fronte solum diiudicandus, hoc est
non possumus hoīem cognoscere solum ex rebus exte-
nis, & facie, quid enim in anīmo eius lateat nescimus,
multi enim summā prauitatem occultantes, summam
probitatem effingunt in facie. Idem dicit Iuuenalis in
secunda Satyra, Fronti nulla fides.

Velox consiliū sepe dolor, ac poenitētia sequit̃, quare
oīa priuſq; aliqd statuas librāda sunt, vt dicit Apuleius.

Cæci hoc vidēt, lapides loquunt̃, canes in macello p-
dūt, hoc tympanis pueri canūt, dicit̃ de re manifesta.

Non oīi spiritui credas Pictacus, μη πᾶσι πισυει. I.
ne oīibus crede, pro eodem Menander μη πάντα πισυει
πᾶσι πισυειν δεi, id est non oīa coare oībus credere sp.

Sancti non loquuntur, sed vindicant. *Sigabam furuuar nigtro*

Lupi nullū terminū comedūt, dicit̃ in illos, qui multa
debita contrahūt, & oīa mercant̃, si terminū solutionis
(non promptā pecuniam dantes) impetrant.

Lupi nullam hyemē comedunt, dicitur in hyemem,
quæ solito calidior aliquod tēpus durat, quoniā frigus
solitum quacūq; id hora veniat afferat.

Campus habet oculos, sylua aures dicit̃, q̃ nihil facie
amus in syluis, & campo (vbi hoies esse possunt) quod

ADAGIA

occultum esse volumus.

Quattuor peruertunt animi iudicium.

Amor, auaritia, odium, ebrietas.

Quattuor opera tyranni.

Bonos destruunt, pauperes odiunt, malos extollunt,
virtutes euertunt.

Hæc tria sunt cōtraria vt quidā verificatus est.

Cattus cum mure, duo galli simul in æde,

Et glotes binæ, viuunt raro sine lite.

Quattuor tyrannum pellunt, &
regnare impediunt.

Ciuium concordia, diuitem copia, prudentum consi-
lium, & potentum audentia.

Quattuor in paupertatem incidunt.

Prodigus, gulosus, piger, rixosus.

Quattuor facile acquirunt amicos.

Largi, mites, potentes, affabiles.

Quattuor maxime cupiunt mulieres.

Amari a pulchris iuuenibus, Pollere plurimis filijs,
ornari præciosis vestibibus, & dominari in domibus.

Hæc quattuor peruertunt omnia iudicia.

Pinguia dona, odiū, fauor & timor, exitio sunt iudicij
per quæ iudex corrumpitur omnis.

Aliud.

Vulnus vetus non est refecandum, vel rursus aperis-
endum, hoc est, vetera odia non sunt resuscitanda. Alio-
ter dicitur, veterem cicatricem non esse refricandam, di-
citur item, vetera vulnera non facile sanantur omnino,
hoc est vetus odium facile resumitur.

Aliud.

Nemo est cui non dulcis honor, ad hoc dicit Tullius
Omnes laudis studio trahimur, & optimus quisq; ma-

GERMANICA.

time gloria ducit. Et Persius Satyra prima. An erit qui
velle recuset Os populi meruisse. Et Valeri⁹ maximus,
nulla est tanta humilitas, q̄ dulcedie gloriae nō tangat.

Aliud.

Dandum est, vt cras ipsi non egeamus, ita dicit Sene
ca de beneficijs, dabo egenti, sed non vt ipse egeam, suc
curram perituro, sed non vt ipse peream.

Aliud.

Fortuna est rotunda, hoc est inconstans est, & facile
mutat. Ita dicit Cicero libro secundo de natura deorū.
Fortuna amica varietati, constantiam respuit. Similiter
Menander στρέφει δὲ πάντα τῶν βίῳ μικρὰ τύχης, hoc est,
permutat autē omnia in vita parua fortuna.

Aliud.

Qualis homo talis sermo, huic suffragatur Menand
der ἀνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγου γνωρίζεται, id est viri charas
cter ex sermone dinoscitur.

Aliud.

Fama, fides, oculus, non patiuntur iocum.

Aliud.

Tam acceptus es, q̄ scropha in domo Iudaei, dicitur
de illis, qui sunt ingratiissimi.

Aliud.

Omnis lupus magnus, hoc est timor omnia maiora
fingit. dici item solet, nunq̄ vidi paruum lupum, dicia
turq̄ de timidis.

Aliud.

Qui dehonestat mulieres, senes & sacerdotes, vel eo
rum famae detrahīt, nunq̄ publicā infamiā euitabit.

Aliud.

Nunq̄ in seniū veniet contēptor senectutis. Ideo dicit
Chilon vnus ex septē sapiētibus, πρῶτον βύτηρον σέβου, i.

ADAGIA

seniorem honora, & venerare. Multo pulcerrime dicit
Phocylides πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαιε τιμᾶιε γειράεε,
id est senē coetaneū patris æquis honoribus venerare.

Aliud.

Alterius literas, crumenā, & abacū ne inspicio.

Aliud.

Lufor est, aut diues, aut multū laborans, aut fur.

Aliud.

Facilius oēs alijs consilia damus, q̄ nobisipsis, vt &
Terentius dixit, Recte oīes cum valemus ægrotis con-
silia damus. *in Heauton:*

Aliud.

Voluntario nihil difficile. *Id est in Ling. gorn. 1. 2. d. 2.*
Dicitur quodocunq; deo placuerit, Ita dicit Menan-
der θεοῦ θελοντος καὶ ἐπι-γινώσκοντος πλώεω, id est deo volens
te etiam salicū fasciculis nauigares, vel melius, deo fa-
uente nauiges, vel vimine.

Aliud ex carmine nostro.

Omnibus humanis (placeat) conatibus obstat.

Sors vaga, cunctorum vanaq; vota facit.

Aliud.

Vulpes est, & lepus, dicitur de homine callidissimo,
& astutissimo, qui astutiā habeat vulpis, velocitatē lepo-
ris, egregiamq; euadendī artem, atq; diuerticula.

Aliud.

Mendicādo nemo fit paupior, sed ingratiōr. vñ Me-
nander πενία δὲ ἀγνώμονάς τε τοὺς πολλοὺς ποιεῖ, hoc est
paupertas aut ingratos, vel pfidosq; multos facit.

Aliud.

Paupertas cum dolore fertur, nos expressius dicitur
mus. armut vut thut, Menander οὐδὲν πενίᾳ βαρύτερόν
ἐστὶ φορτίον, hoc est nullum paupertate grauius est onus.

GERMANICA.

& alibi, πέναν φέρειν καὶ γῆρας ἔσται δύσκολον, id est pau-
 pertatem ferre, & senectam est difficile. Sic a nobis di-
 citur, Senect^o nullo cum comodo venit, sic alter kompt-
 mit kainer tuget, id est exprassius, senectus venit sine
 virtute. ad hoc dicit Menander. μακρὸς γὰρ αἰὼν συμφο-
 ρὰς πολλὰς ἔχει, id est longum enim ævum calamitates
 multas habet, & Appollodorus τὸ γῆρας αὐτὸ νόσημα, id
 est senectus ipsa morbus.

Aliud.

Omnia postremo ad diem, & lucem venient. Menan-
 der. ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος, id est ducit autē
 ad lucem veritatem tempus, multæ sunt ad hanc rem
 sententiæ ex Gellio, & alijs, & sacra scriptura.

Aliud.

Verba nullo precio emuntur, dicitur de fictis amicis,
 qui verba liberaliter dant, sed rem nullam.

Aliud.

Dicere solēt apud nos hoīes fallaces, vel qui v̄ba ver-
 bis deludunt. Quid nocet bonū verbū ex falso corde?

Aliud.

Si p̄r meus carnifex esset, & m̄r scortū vulgare, nihil
 omīus si h̄eo nūmos, sū gratus, acceptus, & honoratus.

Aliud.

Agri fusci (vt ita dicā) optias dant fruges, hoc ideo di-
 citur, q̄ pulchritudo non semper lucrosa sit, eos autē vel
 eas sape vtiliores, quæ non sunt pulchræ omnino.

Aliud.

Dum caput ægrotat, omnia alia membra dolent.

Aliud.

Cui fortuna fauet, ille sponsam abducet, dicit̄ in po-
 tentiam fortunæ de qua nunc plura diximus.

Aliud.

LI ij

ADAGIA

Expunctis ita deo post reiffimus
 Nihil supra bonam valetudinem. Menander οὐκ ἐστὶ
 ὑγίαια κρείττων οὐδ' ἐν ἐν βίω, id est non est valetudine, vel
 fanitate præstantius aliquid in vita.

Aliud.

Fœlix est, qui est sine tentatione. Menander,
 id est viuere sine trifficia viri est fortunati.

Aliud.

*In p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 boni p[ro]p[ri]o
 p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o*
 Bonū est nihil negocij, & rixarū habere cum in fœlicif
 bus. Menander. ἐπὶ ἀνδρὶ δυσδουχοῦντι μὴ πλᾶσις κακόν. i.
 in viri infelicē ne obijcias malū, Iuuenalis. Curandū in
 primis ne magna iniuria fiat Fortibus & miseris.

*In p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o*
 Ille pediculis calceos faceret, vel indueret, dicimus de
 illis, qui sibijpsis prudētissimi, & acutissimi vidētur.

Aliud.

Vt canis ad Lunā latras. i. frustra conaris, & laboras.

Aliud.

Magnus labor est canē lectum sternere, quoniam sæ
 pius hinc inde se vertit.

Amabilem te facis, vt canis ollas frangēs, dicitur ad
 ineptos, & aliqua re inuisos se facientes.

Aliud.

Cauendos esse traditur Italum rufum, album franci
 genam, & nigrum Alemannum.

Aliud.

Hæc duodecim omē malū pariūt. Senectus sine sapi
 entia, prudētia sine opere, dñatus sine famulatu, supbia
 sine diuitijs, diuitiæ sine honore, nobilitas sine v̄tute, po
 pulus licētiosus, & sine correctiōe, ciuitas sine legibus,
 ptās, seu magistrat^o sine clemētia, adolescētia sine timo
 re, mulier sine pudore, vita religiosorū sine pace, hæc in
 q̄ nihil oīno valent, nec vllius frugis bonæ sunt.

Aliud.

GERMANICA.

Si quis ad vigesimum vsq; annum non formosus factus fuerit, ad trigesimum robustus, ad quadragesimum prudens, ad quinquagesimum diues, ille non facile sperat se post assecuturum illa. *Sarnors ist es auß*

Aliud.

Ea mulier oibus dotibus naturæ, & formæ p̄dita est, quæ habeat caput ex Praga, vbera ex austriâ, ventrem a Gallia, dorsum ex Brabâtia, ex Colonia agrippina alba crura & manus, pedes a Rheno, pudibûda ex Bauaria, & nates ex Sueuia, & sic perfecte formosa erit, q̄ variæ sint dotes naturæ, varijs in locis, & regionibus.

Ad idem.

Hæc mulier p̄fecte formosa erit, q̄ habuerit, tria dura, tria mollia, tria breuia, tria longa, tria nigra, tria alba tria rubra. dura s̄ & duo vbera, & podex seu nates. Mollia duo man^o & v̄ter. Lōga s̄nt duo latera & digiti. Breuia, duo pedes & nasus. Nigra duo oculi & cūnus. Rubra duo genæ, & os seu labra. Alba, crura, & ceruix.

Aliud.

Dicūt nostri, Christ^o noster deus noluit habere fratrem, & p̄pter hoc dicūt, q̄ maxime sæpe discordiæ, & capitales oriant̄ inter fratres facili ex causa, dū vel in vna domo cohabitāt, vel sup̄ hæreditate diuidenda rixant̄.

Aliud.

Dicit̄ in eos q̄s stultos esse volumus, si tā similis effēs lepore q̄ stulto, iam olim effēs a canib^o discerptus.

Aliud.

Sub tribus istis contentiosis, præfecto pagi vel vrbis, itēq; domino proprio, & paraciano, nō facile sumptuosas, & magnificas domos erigere possumus.

Quattuor illa reuocari non possunt.

Iuuentus, tempus, verbū prolatum, & virginitas.

Ll iij

ADAGIA

Quinq; sunt, quæ perturbant rempublicam.

Falsus iudex in consistorio, fraudulentus mercator
in foro, sacerdos auarus in templo, pulchrum scortum
in prostibulo, in aulis principum adulatio.

Tres displicent deo, & hominibus.

Pauper superbus, diues mendax, & senex amator.

Hæc tria peruertunt regna, & vrbes.

Amor rei priuatæ, cõsilia iuuenũ, & simulas ciuiũ.

Hæc sunt quæ maxime hoïes decipiunt.

Ex nostris carminibus.

Decipiunt multos (vt nos docuere parentes)

Et fauor haud durans principis, atq; ducum,

Et muliebris amor, nec non aprile serenum,

Labile vel folium, quod rosa pulchre geris.

Nisus & accipiter multo discrimine, equusq;

Tractantur, sæpe & tessera vota negat.

~~C~~ames pellit lupum ex syluis,

Qui nescit prodesse, sæpe tamen nocet.

Rumor non sine mendacio, vel medium mendaci,

um, vt alij dicunt,

Infortunati optime audiunt.

Crus sentit dum in baculo equitamus.

Vittulus sequitur vaccam, filia matrem.

Nobilis est, qui nobiliter, & honeste operatur.

Duo viri sunt vno robustiores.

Multa sunt verba, quæ nõ dignantur responsione.

Viles homines sunt, qui pro re vili rixantur.

Ad dæmonẽ deterrendũ horribili voce opus est, hoc
est prauis homines non facile deterrentur

~~Mala gallina, quæ vicinis oua parit~~

Socrus non vult meminisse se nurum fuisse.

Ille manet cum viro, vt lepus cum cane, hoc de timi.

GERMANICA.

dis dicitur.

Frustra facitur rete ante veterē cornicem, hoc est astutus *Thuris octon p*
tos, & expertos haud facile decipiemus. *Strugit man in*

Vt pater ita filius, vt mater ita filia. *So ist yenis an vint gad man*

Fatuus eo stultior quo diutius viuūt. *3r Semer yonij 3d*

Mollia sunt iuuenum cunctarum rostra volucrum,

vt quidam versificatus est.

Iniquissimo fert animo senectus barba trahi. *Cast in mit gamin man*

Nulla tā praua mater, q̄ non filiā honestā esse velit. *2r Longon*

Non omnis qui nos arridet, amicus est. *It will misin 3r*

In tali flumine, tales capiuntur pisces, dicitur in illos *3r Proverbes 3r*

qui sua temeritate, & voluntate periculum inciderunt, *And solijm vfringing viderum solijm aut last auto*
vel etiam in bonum dici potest.

Malo canem blandientem, q̄ allatrantē, hoc est, mas
lo prauum amicum, q̄ inimicum.

De caseo absumpto feles nimis sero depellit, hoc est *Im face 3r 3r 3r*
prius q̄ periculum fecimus prouidendum erat. *3r Das roff 3r 3r*

Lepus & meretrix non facile domantur.

Fama necat virum, hoc est, infamatus de aliquo cris
mine facile inde torquetur, & damnatur.

Hæc tria vix occultari possunt. Stramen in calceo, fur
sum in sacco, & meretrix in cubiculo. *3r 3r 3r*

Tria sunt, quæ tollūt pulchritudinem corporis. Mors
bus, senium, & anxietas, siue cure. Dicit enim Salomon
Prouer. xvij. Animus gaudens ætatem floridam facit,
spiritus tristis exiccat ossa.

Dicunt nostri hoīes, imprudētes, & minus prouidos,
vel verberibus reddere debere cautiore, hoc prouerio

Stultis claua pediculi quærendi sunt. *3r 3r 3r*

Est in puerbio vulgo germanico. Leporē gaudere so
lo natali, & cē libēter vbi nat⁹ fuerit. Iuxta Ouidiū, Ne
scio q̄ natale solū dulcedine cūctos Ducit, & imemores

nō finit esse sui. Homerus in odissea, ὡς οὐδ' ἐν γλυκίον ἢ πατρίδ' οὐκ ἴ. sane, vel tanq̄ nihil dulcius sua patria;

*Juste dispoire son
patron Dispoire
cordes und finken
patron*

Cauendam esse volunt nostri selem, quæ a fronte lin-
gat, & a tergo ledat, hoc est cauendū ab hoīe, qui a fron-
te blandus est, & amicus, in absentia alios rodit,

Dicunt nostri, si quis primo Romam proficiscat visu-
rum neq̄. Si secundo profectus fuerit, cogniturum neq̄
Tertio rediturum neq̄ & impostorem.

Artes, ius, chartas, fauor, æs, violētia cassant, hoc est
fauor, pecunia & violentia frangunt oīa iura. Literas si-
gnatas & scientiā, dicimus itē. Violentia p̄cedit ius, ad
qd' Menander concorditer dicit βίασ παρούσης οὐδ' ἐν ἴσ-
χύει νόμος, id est ui p̄sente nihil potest lex,

Quasi qui fuerit vult

Multum antiquis amicis, et gladijs antiquis multum
confidendum esse putauerunt patres nostri, hos enim
iam satis diu probauimus. Ancipitem autem noui ami-
ci fidem saepe cognouimus.

*Als Freund der man nicht
emisselig vortreiben*

Bonum & dulce est dormire in cute integra, dicitur
contra illos qui iurgijs, & cōtentionibus gaudent, inde
enim saepe verbera sequuntur.

*Juste gosseur fait
de qu'il se blesse*

Tria sunt quæ occultata nullum fructum afferunt in
vsu tantūmodo valentes, artes, pecuniæ, & lumina.

*Der hohle foch mit
vorn von dem sand*

Lupus non leporem, sed lupum generat, hoc est qua-
lis pater est, talis erit filius, si pater rapax, insequitur ves-
tigia patris filius, ita etiam dicimus meretricis filiam
raro dissimilem matri, iuxta hunc vulgarem versum. In-
sequitur leuiter filia matris iter.

*Langs gar vnd
gantz sinns*

Dicunt nostri mulieribus longā esse cæsariē; breuem
aut sensum; hoc est instabilē animū & facile mutabilē.

Horum perpetuam discordiam voluerunt esse ma-
iores, corui cum noctua, duorum ritualium vnam puel-
lam amantium, et canum super ossa, duorum fatuorum

Sein worten in anstun gausst ist finnie

*Zu den dinst an anstun par
Si bleibem selten am*

GERMANICA:

in vna domo, & duorum regum in vno regno.

Fames dicitur esse optimus cocus, gratissimos enim, *Der gungor ist*
& sapidissimos facit cibos, quos satur fastidiret. *ein guder koch*

Omnia ad tempus certum durant, ad hoc alludit nul-
la potentia longa. *Es kommt in vnges*

Omni-
bus amicus, cunctoꝝ stultus cogitur esse.

Eligende si qd Paupertas dediscit pudore, necessitas em̄ nescit pudore *Amicus ist*

Paupertas nouas vias querit. Et paupertas multa expe-
riri docet. Item pauperes tenue pulmentū coquunt. *gure*
Amicus ist

Labor vel ignem ex lapide decutit, ad hoc dicitur. La-
bor omnia vincit. *Amicus ist*

Tot pelles vituloꝝ quot vaccarū veniunt ad forum, *Amicus ist*

hoc est, tot iuvenes moriuntur, quot senes. *Amicus ist*

Non omnes nubes producunt pluuiam, hoc est, non *Amicus ist*

omnia quæ nobis minantur periculum nocent, dici so-
let in eos, qui nobis mala minitantur. *Amicus ist*

Tam diu albus, vt dicā, panis & siligineus comedi-
tur, donec niger, & plebeius exoptetur, hoc est, omnium *Amicus ist*

rerum est facietas, hoc testatur Homerus in Iliade *Amicus ist*

των μὲν κόρος ἔστι καὶ ὕπνου καὶ φιλοῦκτησ, id est omnium *Amicus ist*

quidem fastidium est, & somni, & amicitia.

Nihil sine pecunia, hoc ē, nisi habueris pecunias, nec *Amicus ist*

nobilitas, nec scientia, aut virtus, pderit. alij dicunt. Nū *Amicus ist*

mus omnia efficit. Cui nō dissimiliter dicit Pallades *Amicus ist*

σὸς δὲ ἀνοίγει πάντα καὶ ἄδου πύλας, id est, aurum autem *Amicus ist*

aperit omnia, etiam inferni portas.

Pyra dum sunt matura sponte cadunt, hoc saepe dici *Amicus ist*

audiui de virginibus, quæ nubiles modo sunt, ne diuti-
us priuentur coniugio. *Amicus ist*

Si tres fuerint socij vnus cogitur alioꝝ esse stultus.

Omnis fructus sapit naturam suæ arboris.

Fortuna ante, & retro accedit, hoc est, si iam nouereas

*Unde dicitur in uinculo
Dicitur de dicitur
Dicitur in uinculo
Dicitur in uinculo*
cur, nihilominus potest post nobis iterum favere,
Dum abbas apponit tesseras ludūt monachi, hoc est
quod superiores faciūt, iure conceditur inferioribus. Illi
enim nobis exemplo præesse debent.

Unde fortes Mithelaj
Lupus iam senex lacessitur a cornicibus, hoc est ani-
mal, vel vir quantumcūq; formidabilis, dum senescit, &
vires perdidit, contemnitur ab imbecillioribus.

Frangit mit dan in ane
Non omīs, qui minatur mordet, transumptum a ca-
nibus quorū, qui magis latrāt, minus ledūt, & mordēt.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Arcus, q̄ nimis intendit, rumpit, hoc est, nihil cōpelli
debet ultra vires. Dicit itē solet in nostris puerbijs.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Equos volūtarios, hoc est, sua sponse currentes nō ni-
miū virgēdos esse. Hoc sæpe dici audiui, in eos qui ami-
cos suos nimium fatigant precibus, vel plus q̄ decet ab
eis auxilium, pecuniam, & similia extorquent.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Mors melior est, q̄ vita homini, q̄ sine amicis est. Ecō-
trario, vt dicit Menāder poeta. φίλου ἔχωρ νόμιζε θεσους
ρῶσ ἔχειν. i. amicos habēs, puta thesauros habere.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Melius est esse luscum, q̄ omnino cœcum. Item inter
cœcos vnoculus rex est. *It voffor dan garyeind*

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Eos cauendos nobis esse sualit antiquitas, quos natu-
ra signasset, hoc est, qui aliquo naturæ defectu laborāt,
alij strabonum etiā societatem vitandam esse censent,
de quibus ego nihil compertum habeo.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Contra futiles, & loquaces.
Dicūt nostri dum futilem, & loquacem designare vo-
lunt, illi rem committēdam putarem, quam vniuersum
orbem rescire vellem.

*Wesen may dan
pagan zu fast span
nut so wenig
Wiesege raff
man mit v
tam*
Verba honestatis non obligant. *Der eison fahen mit*
Qui velit ludere debet apponere nummos, hoc est,
qui velit habere lucrum, oportet vt expectet etiā dam-
num. Plautus autem dicit. Necessē est, vt sumptum fas

GERMANICA.

ciat, qui lacrum quærit.

Qui velit iocari cū alijs, optet vt etiā secū sinat iocari
Dāna faciunt hoīes cautiores, dū enim aliqs damnū
in aliq̄ re acceperit, postea reddi. multo magis, puidus,

Dum aliquis per imprudentiā, & temeritatē, aut info
lentiā damnū accepit dicūt nostri, Habeat damnū cum
fanna, q̄ subsannatio sequatur eū, qui fatue in aliquod
damnū incidit. dicit̄ item Risum passus, & damnū.

Vetus amor non sentit rubiginem, hoc est. facile res
nouatur, & fit nouus amor vetus, hoc est. facile reconci
liantur, quæ olim se mutuo amauerunt, rubigo autem
res, quas inuasit perire facit.

Gaudiū est miseris socios habere poenarū. Seneca in
Trage, Equior casum tulit in procellis Mille qui ponto
pariter carinas Obrui vidit, tabulaq̄ lītus Naufraga
spargi. Et vt Aesopus tradit. Vbi miser miseriozem aspi
cit, suam æquius miseriam fert, *ὅτι Δυστυχόντες ἐξ ἐταίρων
Χείρονα πασχόντων παθαμυθούνται.*

Balbutientes plus cæteris loquacitate perstreperunt, &
male cantantes plus cupiūt canere, q̄ boni cantores, vñ
Guntherus alemanus de gestis Fœderici lib. pri. Immo
etiā mos est, vt plus cantare laborent. Qui grauius can
tant, & balbi plura loquuntur. Fuit autem Alemannus
non Ligur, sed librum inscripsit ligurinū, q̄ de rebus li
gurum scribat, sicut Virgilius Aeneida.

Vestes corrodī dicuntur a tineis, pectora curis, & in
uidos propria inuidia consumit.

Amici salutationes principum, & regum multo san
guine emuntur, hoc est. multi vt placeant principibus,
& fiant noti in prælijs sanguinem suum effundunt, ta
ceo de illis, qui vitam amittunt.

Equus aliquando quattuor pedū in plano cadit, dicit̄
*Stranger in no
das fundent quidem uerba ist*

in puerbio ad excusationē illorū qui aliquādo labantur vel errant, qđ ita versificatores nostri scholastici descripserūt. Non mirere bipes, si quādo tibi cecidit pes. Quae drupes in plano quandoq; cadit pede sano.

Damnosa volūt esse nostri virginis pauperis, & in dotatae formam, & pulchritudinem, quippe quae a multis petatur citra legitimam venerem, & quod a multis petitur difficulter custoditur, sicut dicit Ouidius. Fœdera seruasset, si nō formosa fuisset, & alibi. Lis est cum forma magna pudicitiae.

Laborandum est, & rebus necessarijs studendum citra prauitatem, vt viuendum sit perpetuo, viuendum autem tanq; cras moriaris. Quod illo tetrasticho tradit Leonhartus clemens:

Vixerit vt semper prudens, cumulat opes, &

Ceu moriturus iam iustus vbiq; manet,

Contra prudens profundit parta obiturus.

Ceu modo, parua facit, perpetuo vt fuerit,

¶ Amici idonei sunt iuxta viam.

Ex pellibus alienis latae corrigiae proscinduntur, hoc est, in alienis rebus liberales sumus.

Catti inualidi longius viuunt, dicitur in eos, qui minus grati diu viuunt, dum optati saepe cito moriantur, nam, Si qua placēt abeunt inimica tenacius herent.

Dum Adam agrum coleret, & Eua neret, quis tunc nobilis? dicitur in illos, qui nobilitate tument.

Verba non implent marsupium, hoc est, non possumus contenti esse verbis, dum rebus opus est.

In aduersis, & paupertate cognoscitur amicus. Hoc testatur Ouidius. Donec eris foelix, multos numerabis amicos. Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Pueri sunt pueri, hoc est, pueri pueriliter faciunt.

Pueri sunt pueri

GERMANICA:

Manus puerorū facile implentur, hoc est. facile pueris fatiſ facimus, vel pueri paucis sunt contenti. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Illi vilis fistula fatissacit, qui amat choream ducere, hoc est. nō est incitandus multū ad quod quis sua sponte pronus est, aliter dicimus. Cuiuscunq; fistulæ cantus valet choream amanti. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Scurræ, & meretrices, vel non inuitati veniunt. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Nullam puram aquam effundere, dicitur in auaros, qui nihil quod sibi vtile est alijs donant. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Ludus bonus non sit nimius, ad hoc alludit Solon. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Bonum seruitium non perit omnino, præsertim quod in bonos confertur. Ita cōsimiliter dicit Plautus. Bonis quod bene fit haud perit. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Potus furtiuus dulcis est. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Hic crescit, vt maturū hordeum, hoc est. decreſcit vt solet hordeum iam maturū. dici item solet in deformes. Ille crescit in pulchritudinem vt asinus, qui quanto antioſior tanto deformior. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Quale forum tale vectigal, hoc est. si res periculosas attentas facile in periculum incidet, & similia. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Ad auxiliū dei tuo etiā opus est labore, hoc est. frustra quis implorat auxiliū dei, nisi & ipse nō desit suo labore. Ad quod Euripides alludit, laborantes deus adiuvat. Et idem. deus ocioſis non adest. *Handen sind an wenig pfeiffen*

Tempus est tacendi, tēpus loquēdi est, nam vt Menander Poeta dicit, *Handen sind an wenig pfeiffen*

Puer loquax malus, quare preceptum est græcorum quo dicitur *Handen sind an wenig pfeiffen*

Muscæ famelicæ, vel pulices altius infigunt aculeū, in eos dicitur, qui pauperibus inclementius sua extorē

ADAGIA

quent, vel transgressores plus molestant:

Oratio canis non penetrat cœlos, hoc est oratio impiorum non exauditur. Econtrario, vt dicit Menander. *ευχῆσ' δικε αίασ' οὐκ ἀνίκοσθ θεοσ'*, id est precis iuste exauditor deus, vel non non auditor deus.

Qui sibi malus nulli bonus.

Qui se laudat, malos habet vicinos, bene ergo Menander, ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἐγκώμια, hoc est pro te ipse ne dicas laudes, vel præconia. *Propria laus sorget*

Vis honorari, honores alios.

Optimi naratores sapius submergunt. Optimi scariores sapius cadunt. Audentiores sapius vulnerantur. Hoc est in omni re, qui se periculis sapius exponit, sapius periclitabitur. Dicit insuper solet, qui omnia epotare vult flumina, vel tandem submergetur in vno, hoc est, qui se omnibus rebus & periculis, fortunæq; rotæ ingerit, & committit, postremo succumbet. Ad idem alludit non omnes voluptates lucrosas esse, quoniam qui omnia attentare vult, tam damna q̄ incommoda expectet necesse est.

Antiquis canibus non facile vincula iniicies, aut certe nō facile domabis canes inueteratos. Sic indurati in criminibus & vitijs, non facile reuocantur ab illis.

Hoc ego ipse didici experientia, hoies anteq̄ perueniant ad .l. vel .lx. annos semp velle esse iuuenes, & mētiri floridam ætatem, post .lx. annos effuse prædicare annositatatem, & vltra modū senectutem arrogare. Inde enim auctoritatem a multis annis aucupari student.

Raro meliora subsequutura, dicim⁹ de p̄fectis, & dn̄is, quorū successores maiori ex parte deteriores sunt, & crudeliores p̄cessoribus. Proinde Aesopus prudēter, vt alia oīa dicit, τότε μάλιστα τοῦσ' προτέρουσ' Δισπότησ' οἱ δίκται

Orbat post naratorum

Optimi naratores sapius submergunt

Dis alton fund son

Man vort font ro

GERMANICA.

ποθοῦσιν ὄταν τῶν Δατέγων λάβοσι πείραν. i. tunc maxime priores heros, seu dominos famuli desiderant, quando secundorum ceperint experientiam.

Vlulandum esse cum lupis volunt nostri, hoc est, hos minem debere se conformare cum moribus hominum, cum quibus cogitur viuere.

Stultos, pueros, & ebrios non esse comouendos traditur, quoniam dicant veritate, quicquid em submurmurant homines de alio sinistra, hoc illi palam efferunt.

Maiores nostri superbiam summopere detestati sunt, neque esse honorificam, nisi dum galea induitur, & signa expanduntur & volant (vt more nostro loquar), hoc est tunc aliquis laudandus est ex superbia, dum progrediendo in praelium, primus & cum primis esse vult.

Amor occultari non potest, dicitur de amatoribus occultis, qui omnia palam habent, vti ego alibi cecini.

Nudus & inuestis tantum prodire cupido.

Secretumque nihil gestit habere deus.

Et Ouidius, Quis enim bene coelat amorem.

Nostri volunt illum facile ditari, cui male voluit vxores & bene apes, alij dicunt oues, & equi, hoc est cui multe vxores moriuntur, vt lucreti dotes earum, & cui foeliciter apes (facile enim moriuntur quibusdam) proueniunt.

Dicunt nostri nouam scopam bene purgare, & vertere domum, sic novos seruos in principio bene seruire.

Nemo omnibus placet, sic quidam versificatus est, Qui cunctis placeat non credo, quod modo viuat, sic dicit Demosthenes πάντων δυσχερέστατον τὸ πολλοῖς ἀρεσκεῖν, id est omnium difficillimum hoc scilicet multis placere.

Pallium pendendum est contra ventos, aliter dicitur.

Nauigandum est pro ventorum flatibus.

Malum est venari cum canibus inuitis.

Manib⁹ vacuis haud facile accipitrē allcis, atq; capis
Indusium propius tunica.

Cum puero bonum est ludere, quibus facile imponere possumus.

Cum malis equis glaciem frangimus.

Vno crine trahitur voluntarius. *Er bestia mit ein Strick an*

Si fur furari desistat, desistet latrare canis.

Promissio parit debitum.

Gelt man in allen Dingen
Mensura omnium rerum optima, Ita dicit Pythagoræ aureum carmen μέτρον δὲ ἐπὶ πάντων ἀρίστον mensura autem in omnibus optima. Et Cleobulus μέτρον ἀρίστον, id est mensura optima.

Omnis homo debet temeritati ludibrium. Aliter stulticiæ calceos cogitur contere omnis homo. dicitur in senes amatores, qui se in adolescentia continuerunt a deo, vt fortuna repositat ex omni homine ad tempus stulticiam, vt dicit vulgus. *Er ll*

Stulti non indigent tintinabulis, quoniam facile ex moribus cognoscuntur. *Wann Er schon sein schallm hat*

Abmilt & lang ey alt ganz vord
Taurus reuertet taurus, etiã si Parrhisios ducat.

Rana ad paludes resilit etiã si in soliu locaueris.

Honoratur arbor ob vmbra.

Ventri non possumus mentiri.

Multitudine franguntur arces, dici etiam solet. Cura conseruat arces.

Er pnd die vnter vber sinen vnter
Sæpe puer in proprium corpus virgam componit, id est in proprium periculum aliquis laborat.

Plures sunt fabri, q̄ boni artifices.

Der transtrol mag das vnt vnt
Fides nimia semel equum abegit, dicitur in illos, qui nimiam hominibus fidem adhibent.

Misera est vulpes, quæ vnum tm latibulu habet.

Longa valetudo certissima mors, dicitur item qui quo

GERMANICA.

tidie moriuntur nunq̄ moriuntur. *Langs frindst far gonnst for tidt*

Qui imoderate oīa cupiunt saepe in totū frustrant̄. *Man gar zu viel haben*

Audiui nuper dici a quodā religioso viro, vt vocant̄ *von dem vniuersitat*
nunc monastici, virū bonū, & probū, eundē & lutosum
esse, hoc est nō emersum, sed in luto, & paupertate man-
surū. dicit̄ ergo in prouerbio græcorū *Ευ αγαθός ευ απατη-
λιός*, id est valde bonus, valde deceptibilis.

Pudor coronetur, hoc est pudorem rem esse optimā,
& coronatione dignam.

Gaudet stultus dum laudatur. *Es ist schön in red*

Canis est audax in suū foramē, vel iuxta pprias eges

Maxime promouent venditionē verba disertā.

Non bene quadrant iocus, & damnum. *Wann man sich nit*

Lupus oves etiā numeratas deuorat, hoc est, fru-
stra laboratur, quoniā nihil refert quo ad lupum. *Es gilt in glanz*

Scintilla ignis non est insueta filio fabri.

Oportunitas facit fures. in eandem sententiam dicit *Die Zeit macht den Dieb*
Menander. *πολλῶν οκαιρὸς γίνεται παρὰ τισσ*, id est mul-
tarum rerum opportunitas fit causa.

Lupus visum dirigit ad ouem, id est quilibet suis res
bus intendit.

Ludus fortium, est imbecilliorum mors.

Vbi vnus conuentus monachorum, ibi vnus cibus,
hoc est. æqualitas seruanda est, ita etiā prouerbium
est. Pari pondere nemo fatigabitur.

Non lucrum est quicquid ita apparet.

Stultus centum facit secum stultos. *Man nam macht hundert narren*

Non est aurum omne quod radiat. *Es ist nit alles gelt das glantz thut*

Vnus homo non facit choream.

Gravis lapis non facile potest projici.

Non sunt omnes sacerdotes, qui sunt rasi. *Es sein nicht alle narren die*

Honestas diuitijs præeat. *Do schayen iragon.*

M m

Es v. m. d. v. a. n. i.

ADAGIA

Non est facellū qñ semel in anno sit in eo dedicatio:
Taceo si comprando, hoc est conscij scelerū, vel mu-
neribus victi tacent.

Es quod Jam p. v. n. i. r. r.
Es quod m. d. v. a. n. i.

Nullum collare, valet contra patibulum:
Tempus, vel hora nullo palo alligata est, hoc est, non
potest contineri:

Am. i. d. v. a. n. i.
wo in d. v. a. n. i.
t. v. d. v. a. n. i.

Quilibet scit vbi se suus calceus premit.
Non est pica sine vario colore.
Nemo magister natus, quia requirit studium:
Nemo claudicat alieno ex dolore, hoc est, non nimis
um alieno incommodo gravamur.

Equus cōducticius, aut alienus facit brevia miliaria,
vel velociter currit, qm̄ sine misericordia agitam^o illos.

Brevis concio cito decantatur.
Nullum flumen sine fundo. (velit)

Multa farina opus est, si qs oim̄ hoim̄ ora occludere.
Qui secus viā ædificat, multos habet informatores.

Prauo domino seruit, qui vulgo seruit.
Qui cum felibus venatur mures capiet.

Es v. d. v. a. n. i.
Es v. d. v. a. n. i.
Es v. d. v. a. n. i.

Qui nihil habet, nihil perdit.
Non opus est retro videre illi, qui bene facit.

Dominabit^r orbī, qui diutissime posset expectare:
Qui picem, vel carbones tractat, facile manum ma-

culat, hoc est, qui se rebus turpibus ingerit facile eius fa-
ma denigrabitur.

Es v. d. v. a. n. i.
Es v. d. v. a. n. i.

Qui patit^r sibi cōsult ille auxiliū speret, & ecōtrario:
Qui parentem audire contempserit, cogitur aliquan-

do vitiō obsequi, scilicet carnifici:
Disce pati si vincere voles:

Es v. d. v. a. n. i.

Cui igne opus est queritat & in cinere, hoc est, neces-
sitas nihil intentatum relinquit.

Non venit ad syluam, qui cuncta rubeta veretur, vti

GERMANICA.

quidam cecinit.

Qui deum diligit, huic grati sunt, & nunciij eius.

Cū multis pugna inēda est, cū paucis consultandū.

Illud si fiat lepus tympanis capietur, dum econtra-
rio maxime fugiat tympana, dicitur cum rem impossibi-
bilem significare volumus.

Confessio est celanda, dicitur in eos, qui commissa si-
bi consilia produnt. *Man soll nicht aus der pricht sagen*

Sæpe post magnam siccitatem venit ingens pluuia,
dicitur in fortunam, quæ sæpe post prosperitatem ma-
xima incommoda affert. Econtrario venit post pluias
lucida sæpe dies, non dissimiliter dicit Menander $\chi\epsilon\iota\sigma$
 $\mu\acute{o}\nu \mu\epsilon\tau\alpha\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\iota \gamma\acute{\alpha}\delta\iota\omicron\varsigma \epsilon\iota\sigma \epsilon\upsilon\delta\iota\alpha\upsilon$, hoc est. tempestas muta-
tatur facile in serenitatem.

Fœmineus dolor est post factum dolere. — *

Natura plus trahit septem bobus.

Turpissimum est multa polliceri, nihil dare.

Obtusum ingeniū nota, & imbibita firmiter retinet.

Male quæsitum, male consumetur.

Vbi mala fortuna, ibi mala fides, nam vt dicit Iuues *uozortt*
nalis. Quantum quisq; sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei. *Obro homines fides*

Nemo sine defectu, hoc est, nemo ex omni parte pers-
fectus. Eodē modo fere inqt Menāder. $\delta\upsilon\kappa \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon \delta\upsilon\sigma\iota\varsigma \pi\alpha\upsilon$
 $\tau\omicron\iota\varsigma \acute{\alpha}\nu\eta\rho \epsilon\upsilon\delta\alpha\iota\mu\omicron\nu\epsilon\iota$, hoc est, nō est q in oībus vir fœlix sit.

Plures gula, q̄ gladio moriunt, quod ego adolescens
ita versificatus sum. Vidimus o iuuenes multos mucro-
ne necatos. Guttur edax plures deuorat, heu miseros.

Mala herba non facile marcescit, dicitur item mala
herba cito crescit.

Malum ouū, malus pullus, sicut dicit apud græcos $\kappa\alpha\delta$
 $\mu\omicron\rho \acute{\omega}\delta\omicron\rho \kappa\alpha\kappa\omicron\varsigma \kappa\omicron\rho\alpha\epsilon$, malū ouum, malus coruus.

M m ij

*Do uirtutis anis fall
ein Dummheit
Aglarhor -*

*Was die sein ist
ut jo pragent
gram d uerat*

Cis yf abor Dummheit

*Postlich gewunnen uirtutis post
vortt*

*Co f nicht so odr
so fält anis ma*

*Post prauit uer
et uirt*

Mala lingua plus gladio ledit.

Cuilibet sua calamitas præcipua videtur, in eandem sententiam, dicit Quintilianus in declama. Hæc omnibus natura est, vt sua cuiq; calamitas præcipue misera, atq; intolleranda videatur.

Nemo sibi foelix, ad hoc alludit Menander, κατὰ ἰδίαν αὐτοῦ φρονήσῃ οὐδὲς εὐτυχεῖ, hoc est secundum propriam sententiam nullus foelix est.

Nulla calamitas sola.

Nemo sine castigatore dæmone, .i. nemo est sine tentatione, & molestia, huic astipulatur Menander, οὐκ ἔστι βίον εὐχαίῃ ἀλυπτον ἐν οὐδέῃ, hoc est, non est vitā inuenire sine tristitia in aliquo, vel immolestā in nullo.

Vetera vasa sunt futilia, hoc est, non retinēt cōmissa, dici solet in senes, q; obliuiosi sunt, & nullius memoriæ.

Ille tenet ansam gladij, id est habet facultatē, & oportunitatem rei bene gerēdæ, dicitur item, ille dedit alteri suum gladiū, id est dedit facultatem alteri ad proprium damnū. Eodem modo dicitur. Dedit gladiū ex manu, id est dimisit oportunitatem qua se potuit tueri.

Quod hominis esse non debet, decutit ei virgula, pauisq; frutex, hoc est, facillime amittitur, quod fatali dispositione aliquis habere non debet.

Quot capita tot sensus, crebro apud nostros dicitur, quod & Terentius dixit, & plures alij, & Persius, Velle suum cuiq; est, nec voto viuatur vno, & Quintilianus in declama. dicit naturam nobis non minus numerosas animorum, q̄ corporum dedisse formas.

Si diues sum, oibus sum amicus. Ad hoc alludit Menander, τῶν εὐτυχοῦντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς, .i. foelicitū omnes sunt affines, vel foelicitibus omnes sunt cōgeni.

Qui cito dat, bis dat, ad hoc Lucianus ita dicit, ὅχι καὶ

GERMANICA:

χαριτεσ γλυκερωτεραι, hoc est. celeres gratie dulciores, ita
Ausonius. Gratia que tarda est ingrata est, gratia namque
quum fieri properat gratia grata magis.

¶ Prouerbia rusticorum que carmine adulescentis Iusti.
Prohdolor a superi solus veneratur abundans.

Nec probus, aut doctus, nemo iuuatque inopem;
Et nunc diligitur nullus, nisi cum sit adulars.

Fallere qui nescis, veh tibi nunc misero.

Aliud Heinrici Bebelij.

Ah quis sollicito non gestat mille dolores.

Pectore, quisque suas sustinet ecce cruces.

¶ Prouerbiū amationis Henrici Bebelij.

Haud dolor est maior quam dum qui querit amorem;

Spernitur, at miseris spes tamen usque nocet..

Tria faciunt virum prudentem

Heinricus Bebelius.

1 Hæc sunt prudentis faciunt hæc iure sagacem.

Copia librorum, cui sit peruisa frequenter.

Qui mores hominum, multas & viderit vrbes.

2 Calleat historias, regumque heroica gesta.

Fœlici sponse pluit in gremiū, de fortunatis dicunt, qui
bus sine studio, & labore fortuna bona largitur.

3 Sponsa, vt nosceretur ^{in templo} in templum, in eos dis
citur, qui cum scelere, & infamia cupiunt esse famigeras

tivti Herostratus incenso Dianæ Ephesinæ templo, vt
est apud Solinum, & alios rerum scriptores.

Herostratus? For
Le r i m m o n d i t

Malus lucem fugit, vt dæmon crucem.

* Lupus non mordet lupum. i. magna est concordia malorum
Qui prauam relinquit vetulam, optimam facit pro
fectionem, vel abscessum.

Co p r i s t a i n s p e r a
D o o a n d o r s
D y a n g e n m i s t r a

Diabolus unde prohibet mittit nuncium suum.

¶ Vnam ouem alia sequuntur, hoc est, facile simul des

M m iij

epiuntur simplices.

Non ipse dominus angustat
et dicit tunc
in hoc
 Quod oculus non videt, cor non desiderat. Hoc vult
 remouenda esse ab oculis, quæ nocere possunt.

Quod procul est ab oculis, facile a pectore excidit. in
 mulieres incōstantes dicit, vt ego olim adolescēs ad Ro
 siam puellā scripsi. Quantum oculis, tm̄ discedis mente
 cupido. Estq; per æternū nulla in amore fides.

is pro ius
aut pro hinc vix
has manus
 Nō volat quis in os lupi dormiētis, hoc est, vigilātes
 & nō dormiētes, desidiosi q; res magnas consequuntur.
 Senectus ante alios honoranda . Itē senectus primū,
 & ante iuuenes consulenda . Quia vt dicit Menander
 γῆραι δὲ ἀμεινους εἰσὶ τῶν σεραϊοτέρων , id est sententiæ
 autem meliores sunt seniorum,

Amici duo sint, qui vere amici volunt esse. & oīa con
 silia inter se cōmunicare. Alioq; graphice dicit Hieros
 nymus. Amici tibi plurimi, cōsiliarij aut̄ vnus de mille.

is est vno vossis
hemonis vno vno
empfallens
 Huic picæ oua sunt furto ablata, dicit̄ in eos, qui cum
 sibiipsis prudētissimi vident̄, incidunt tm̄ in aduersa, vel
 pericula, vel qui aliquid temeritate amittunt.

Qui abundat pipere, eodē & pulmentū condire solet
 dici solet in diuites, quibus facile est laute viuere.

Tres mulieres nūdinas faciunt, in loquacitatē multē
 rum dicitur. quare loquacitas nudinis cōparatur, vbi
 maximus est mercantium strepitus, & sonitus.

Stultis fors inimica, hoc est. qd̄ dici solet fortes fortuna
 timet, ignauos premitt̄ ita dicit Cebes ἡ γὰρ ἀφροσύνη
 τοῦ ἀνθρώπου σφίγγεστιν, id est insipiētia enim hominis
 bus sphinx est. i. monstrum nocens, & interimens.

Pes lutosus aliqd̄ reperit, dicit̄ in laborātes, qui sem
 per aliquid laboribus cōsequunt̄. Econtrario dici solet.

Lepus assus nō volabit tibi in os, dicit̄ in eos, qui ni
 hil laborāt, non facile em̄ ditescere possunt, ad qd̄ qua

GERMANICAI

drat Menandri snia. ἄρα πόρου τοιχαρπὸς οὐδὲν εὐτυχεῖ, hoc
 est. vide labore quidē sine nihil. foelicitatur, idem. μοχλ
 θεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν, id est laborare necesse
 volentibus foelicitari. Et vt Euripides dicit. fortunas ex
 laboribus venari oportet.

Optimus viator praere debet, hoc est. optimi nobis
 exemplo esse debent.

Cui panis est, panis datur. dicitur in diuites, qui solos
 diuites munerant, sed pauper vbiq; iacet. *Mar her dum gillman*

Nihil super malitiam prauae mulieris.

Iuri sepe opus esset ope & auxilio, violentia enim po
 tentum saepe iura supplantat.

Parata pecunia, optima merces. *oro bonaid goll de ist quist paffen*

Nihil tam prauū, quin vtile possit esse interdum. *de ist quist paffen*

Post ieiuniū pascha, hoc ē. post tristitia leticia segitur. *de ist quist paffen*

Parcū, & auarū sequitur prodigus. Hoc videmus saepe
 fieri, vt parci parētes, & multas opes conquiretes, filios
 prodigos, & helluōes pducant, dici item solet, Magnis
 opibus, & illiberaliter conq̄sitis futurū absuptorē, nec
 tales opes vltra tertiam generationē mansuras.

Feli caseus est commissus, dicitur in eos, qui id quod
 sibi commissum est ipi absument. Aliter dicitur. Feli
 missam pro axungia. *de ist quist paffen*

Ad tibiam choreas ducemus.

Vt ager colitur ita dat fructus.

Mulier inculta bona cūstos domus.

Sub principe diuite facile est ditescere.

Quod modum excedit non est diuturnum.

Non inuitati apud ianuam sedent. *de ist quist paffen*

Veteres ocrea indigent multa axungia. *de ist quist paffen*

Puer osculatur propter matrem.

Qui omnia solus occupare vult, omibus careat.

10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ADAGIA

Cui fortuna fauet, multos habet amicos. Econtratio infortunati nullos. Ita dicit Menander. τῶν δυστυχούντων τυχεῖς οὐδεὶς φίλος .i. infeliciū fortunat^o nullus amicus

Facile renouantur vetera discidia.

Parui fures suspendunt, magnis propinantur poenula ita Iuuenalis. Dat veniā coruis vexat censura, colūbas.

Anacharxis interrogatus, quid esset lex? Respondit araneæ tela, quia si in eam incidere, quid debile retinetur.

graue autē pertransit tela rescissa. Val. Max. li. vii.

Pauperes homines faciunt diuites sanctos.

Dum feles dormit salunt mures. *So gart. 1*

Ager incultus raro bonum fructum profert.

Retæ manifestum fugiunt omnes aues.

Non proderit semp dixisse veritatē, aliter dici solet, claudi hostia illis, qui semper veritatem dicunt.

Ob tenuē culpam lupus momordit ouem, dictum in potentes, qui facile infirmioribus iniurias inferūt,

Curæ cito senescere faciunt. *Song. magister animum ad*

Diuitiæ pariunt curas. *Et lassat animum, quia in mō*

Amor multos pdit. Ad hoc alludit Euripides in Medea .i. iambico trimetro. βροτῶν ἔρωτες ὡς κακὸν μέγα .i. mortalibus amores, quā malum magnū. Et ego adoleascens more stultorū amasiōrū, scribere solebam creta in parietibus hinc inde. ἃ ἔρωε πιῖμα ποθεινόν, hoc est o amor nocumentum amabile.

Cuilibet matri fili^o suus formosissim^o. Ita dicit Quintilia. in declama. nemo non formosus filius matri. dicitur etiā ita. Noctuæ pullus suus pulcerrimus.

Vulpē in proprio nido educaui, hoc dici solet in iगतos, qui quanq̄ plura beneficia acceperint, non tñ veretur male facere benefactoribus. Sicuti vulpes, quę et si a nobis sit educata, nō tñ abstinebit a gallinis nostris, nec

*Vo s in hunc
Dis re in die
Sunt in manu
Sunt in manu
Sunt in manu
Sunt in manu*

*Ein Corling
mit
Manus in hunc
Sunt in manu*

*So gart in hunc
Sunt in manu
Sunt in manu
Sunt in manu*

GERMANICA.

mutat naturā. Dicitur item solet a nobis. Vulpes nō dimit-
tit naturā. Ad quod alludit, quod apud græcos dicitur,
ἢ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται, id est beneficium, vel
gratia mutare naturam non potest, quoniā, vt Aesopus
dicit. φύσις πονηρὰ χρησὸν ἦθος οὐτρέ φει, id est natura ma-
ligna bonum morem non nutrit.

~~Dum vinum intrat, exit sapientia.~~ Ad quod alludit
Menander, ὁ πολὺς ἀκρατος μικρὰ ἀναγκάζει φρονεῖν, hoc
est, multum merum pauca cogit sapere.

Necessitas frangit ferrū, dicimus saepe de illis, qui ex
fame aliquādo furant. Huic puerbio cōsentit Menader
ὑπὸ τῆς ἀναγκῆς πολλὰ ποίεο μεν κακά, hoc est, præ neces-
sitate multa facimus mala. Est & græcū dicitur ἀνάγκη
οὐδὲ θεοὶ μάχωνται. i. necessitati, neq; dī pugnant.

Semper peius opinamur. Huic prouerbio astipulatur
Quintilia, in decla. quia semper apud sollicitos in des-
terius prona est persuasio.

Omnia perdūtur, quæ in ingratos cōferunt. Ad hoc
astipulatur Phocylides, μὴ κακὸν εὖ ἐρεξῆς σπείρειν ἴσον
ἔσιν ἐνὶ πόντῳ, hoc est, noli in malū virum beneficiū con-
ferre, est ac si in mari semines, vel ne malo beneficias se-
mīare æquale est in mari. Et Lucia, pulcerrimo disticho
φᾶνλος ἀνὴρ. πῖθος ἔστι τετραμῆενος εἰς ὃν ἀπασας ἀντλῶν
τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξεχέας.

Malus vir dolū est perforatū, in quod oēs immittens
vel hauriens gratias inuanū effudisti. Proinde sapienter
vt semp, Aesopus, fabulator egregius, & phūs maxius,
οὐδὲν ὠφελήσεις θ' αὐτὸν πονηρὸν ἄνδρα τιμῶν αὐτὸν δὲ τύπτω
των πλέον ὠφελήσεις, id est nihil iuuabis te ipm, improbū
virū honoras, eum aut verberans magis iuuabis. Econ-
trario optimū est preceptū Cleobulī, vnus ex septē sapi-
entib⁹, τὸν ἀγαθοῦ ἀγατὰ ποιεῖ, qd est bonis bñficia fac.

Nn

ADAGIA

U *man amoni* *lunt p b* *o r ainos* Pro cupro qd latini argentariū vocāt, cuprea missa (q̄ vocat̄ ab eccl̄iasticis) habēda est, qd ita triualis & sifica tor lusit. Pro cupo cupas nūmo lege clerice missas, hoc est, p mercedis qlitate laborandū est. Ad hoc qdrat, qd nup qdā sacerdos mihi notissim⁹ fecit, cui cū quedā inops vetula paucos nūmos afferret, vt ei missam legeret dixit, abi matrona, illa em̄ pluris mihi in officina cōstat.

Ad malos rorror

Aliud prouerbium rusticorum.

Hyems nunq̄ tā frīgida est, nec sacerdos tā senex, vt frigeret dū offerunt ei in altari rustici. Ita versificatus est quidam. Clericus annosus licet imber sit furiosus. Non poscit brumam dum dragmā suscipit vnam.

Vbi lingua loquax, ibi pax nulla.

Litem lite soluere, dubium dubio.

Tam vera nūc sunt somnīa, q̄ ante centū annos, hoc est semp̄ vana & falsa. Tibull⁹. Somnīa fallaci ludūt te meraria nocte, Et pauīdas mētes falsa timere iubent.

Vinum sapit naturam vitis, ita sūræ arboris pomū.

Virgum glauco ip̄ quibz
zū vborndm

Qui facile credit, facile decipitur.

Proprius focus auro comparādus, dicitur in eos, qui sine quiete in aliorum ædibus victitant.

Quattuor occidūt hoīem ante t̄ps. Vxor formosā, tristis familia, imoderatus cibus, ac potus, aer corruptus.

Quattuor abscondi nō possūt, tussis, amor, ignis, dolor.

Quattuor inuitāt hoīem ad ppria, vxoris dilectio, domus amoenitas, defectus sodaliū, & t̄pis aduersitas.

Præ cæteris rebus frustratur fletus pro mortuis, & cura pro temperie aeris.

Nulla arbor vno ab ictū cadit, sic sollicitandū, & perleuerandum est in re, quam impetrare petis.

Cs *rimas fringes*
no p̄mo

Hæc tria nō credenda esse mulieribus, nup̄ accepti ab ip̄is mulieribus, primū si fleuerit, vt ante diximus. Itē si infir-

o ex in hoc
h

GERMANICA.

mā se finxerit, nisi mortuā videris nō credas, apposita si
bi ædulia nisi comederit in mēsa, credas eā in culina pri
us repletā, aut suam sibi patrē lautiozem sepouisse. *ep 10 iste impoeto*

Si res parua, quies magna.

Questus paruus conseruat magnum cumulum.

Parua auis, paruus nidus, hoc est puos parua decēt.

Roma non fuit vna die condita.

Vbi bona custodia, ibi bona pax.

Vbi nullus pudor, ibi nulla honestas. Ideo optime di
cit Euripides in Medea. ἡ μέγιστη τῶν ἐν ἀνθρώποις ὕψων
πάσων ἀναίδεια, id est maximū illorum, qui sunt inter ho
mines vitiorum omnium impudentia est, vel maximus eo
rum, qui sunt in hoibus morboꝝ oim impudentia.

Quod de die in diem, sæpe ad annum differtur.

Sæpe gladius gladio contunditur, hoc est. malus ma
lo vincitur.

Quod deo, & honori detrahitur, sæpe cedit in lucrum
dæmonis, & turpitudinis.

Difficile est nudum spoliare, apud Plautum est, nus
do vestimenta detrahete. *Magis an an*

Quod a lōginquis locis affertur dulcius videtur. Ad
hoc alludit hoc prouerbium. Omnia rara chara.

Dilectis pueris varia nomina damus.

Multæ preces intrant faccum, hoc est. multas preces
possumus audire, quas non exaudimus.

Qui stultus exit, stultus reuertet. iuxta Horatiū. Cœp
lum non animū mutant, qui trans mare currunt.

Sæpe dat vna dies, quod non euenit in anno. *an*

Finis sustentat onus, hoc est. si finis bonus est, omnia
se bene habent, vt dicitur.

Ad tibiam pertinent tympana.

Cum honore sit consilium.

Nn ij

ADAGIA

Vbi canis mordax, ibi baculus sit .i. malus domans
Schola inutilis est sine doctore. (dus pœnis.)

* ~~Non sunt omnes venatores, qui cornu canunt.~~ *Es foris omni miff
adh foris ity
do fingsom*

Deus suos amicos vifirat.

Bona acquifita facile retinentur.

Communia multis bona, facile perduntur.

Nemo inimicum etiam imbecilliozem contēnat.

*glang luo gāng qd' d' d' d' t
suis omm*
Simile a similibus amatur. Ad hoc alludit græcum
proverbium κολοιός προς κολοιόν, id est graculus ad gracu-
lum. Et Empedocles, qui dicit, ὁμοίον τῷ ὁμοίῳ ἐφίεται
θαί, id est simile suum simile appetere.

Muneribus, & remuneratione consolidat amicitia.

Chalybs chalybem frangit, & gladius gladium.

*W bon uirtu ai
suo t ho t
o r s' em*
Difficile est vulpem vulpe capere, hoc est, non facile
astutus astuto imponit.

Non valet conuiuium sine pane.

Comesti panis memor esto, id est sis gratus *his ai i
ort*

Amica salutatio gratum responsum inueniet. *fant auo
s' n a
p t*

Nec cos sine aqua valet.

Durum est natere contra impetum fluminis, hoc est,
periculosum est potentibus aduersari.

Hospiti furi difficile furaaberis.

Ardea culpatur aquas, cum nesciat ipa natere, vt quidā
scripsit. Sic ego scripsi. Stultus id in triujs cōculcat, dās
nat, & odit. Sanguine qd gelido nunq̄ nouisse valebat.

Si bonus ignis, & bonus cocus.

Malus est ludus, dum alter ridet, alter flet,

Ex nido auem iudicamus.

*Mm. p' f' m' it' g' o' m' a' m' i'
c' i' m' p' l' i' s' s' e' n' t'*
Est lupus iuuenilis, quē nullus clamor impetit.

Famæ vel cruda faba dulcescit.

Fames est gladius acutissimus, dicit enim Iosephus
in septimo belli Iudaici, quippe fames super omnes cla-

GERMANICA.

des habetur, nihil sic perdit hominem, vt pudor. nam quod reuerentia dignum est in fame negligitur, & Menander. λιμὸς μέγιστον ἄλγος ἀνθρώποις. ἔφω, id est fames maximus dolor hominibus est.

Afinus asellū culpāt, hoc est indoctus indoctū carpit

Diu pauper, diu infœlix.

Malum est iocari cum deo, scit enim dissimulare.

Das ist nicht mit uns zu

Malum est iocari cum fatuis. Peius cū semifatuis.

Si lupus in sylua maneret nō inclamare a populo.

Pauca administrans, vel regens multos amicos retinet, id est qui est in magistratu multos ledit.

Homines mali, homines experti.

Stultus nunc ridet, nunc flet.

Conterraneus prodit hominem.

Cito lucratum, cito perditur.

Stultus sine sollicitudine.

Multi sunt asini bipedes. Item non oēs asini portant.

Equi donati non inspicias dentes.

In extremo iudicio videbit̃, cui latiores clunes sint.

Itē extrēmo in iudicio bonus pegrinus manifestabit̃

Nullū latrocinium semper absconditū. Ad hoc alludit

Menander dicens. ληθεῖν εἰς τέλος μὴ δοκεῖ πονηρὸς ὄν, hoc est, latere vsq; in finē non putes malus existēs.

Hospites honorandi sunt.

(possumus,

Possū effugere senū pedes. Sed cōsilio carere nō sō

Panis non conficitur sine farina.

Mos regionis, laus regionis.

Longa equitatio rectum facit pedem.

Paucus sermo venustat mulierem.

Falsi testes nunq; deficient.

Bonī amici rixantur, & sine arbitris reconciliantur.

Bonī amici, vel iusculo sunt contenti, dicere solēt in

N n ij

uitantes sine magno apparatu, suos fautores.

*Quoniam non metis alii
p. it. non
Natus fuit autem
frummos rotipar
legum mag*

Multi sunt fatui non rasi, dicitur ex eo qd fere omnes
Stulti apud nos rasi sunt.

Ex hoc, hic, in Apocrypho

Asinus in aula fouetur solū ppter saccos portādos.
Vel leo timore māfuefcit. Nemo sibi hīpi deformis.
Vel lupus cū nūmis grōsus, & acceptus, hoc ē gratus.
est qd habet pecunias, etiā si aliogn, vt lupus odiosus est.
Vbi lupus iudex, ibi abeant oues.

Cuculus nullius consilio mutat cantum, id est stultus
non paret consilio bene monentium.

*Deo pmo timore
ain au. hoc*

Lupus cucullo indutus nihilominus ouibus insidiatur.
Sufficit rustico, si rusticos honore praerit.
Nihil superbius pauperi dū surgit in altū. Ita Claudianus.
Asperius nihil est misero dū surgit in altum.

*Die hinc p. d. hinc p. d.
hinc d. hinc*

Vox asini qd ad Philomelam. i. nulla est cōparatio.
Stultus cuculi vocem cytharis praefert.
Militudo canū, mors leporis. i. plēs facile vnū supāt.
A mulierib⁹ barbatis, & inimicis recōciliatis caueas.
Nemo infra scamnum cogitet, id est debemus sperare,
& conari ad magna, & ardua.

*habe m. x.
non non. uoluntis*

~~Claudere stabulū post equorū amissionē, huius pueri
hij meminit Iuue. Saty. xiiij. est post factū consulere.~~

Vt nlla iuuēt⁹ tuta ē a morte, ita nllq opes ab egestate
Nullum mendaciū semper occultum. Sic Euripides,
δουλει τειδος ειν ηρασ χρονου, id est nullū mendacium se-
nescit, vel ad senectutem temporis.

Ille habet cor leporinū, in timidos dicitur. apud graecos
est ελαφειος ανης, id est ceruinus homo.

Dormit vt lepus, dicit in simulātes se dormire. apud
graecos dicit. λαγως καθευδων, id est lepus dormiens.

Oportunitas est expectāda. Ita dicit Thales vnus ex
septē sapientibus καιρον γινωθι. i. occasionē nosce. Alibi

GERMANICA.

Dicitur καιρόν προσδέχου, id est occasionem expecta.

Vulpes ad vulpē, dicitur de similibus in astutia. dicitur item apud græcos, ἀλωπεκίζειν πρόσ ἑτέραν ἀλώπεκα, id est vulpifare contra alteram vulpem.

Quid puero diuitiæ, id est quoniam vti non potest reete, sed abutitur potius, & similiter. *Es was nicht für was ist gut t*

Non puero cultellū, eodē modo dicitur apud græcos μη παιδί τήν μαχαίραν, i. non puero macherā, seu gladiū *Es moi in aine Jamit thum*

Vinum indicat ingeniū hominis vel hominem, apud græcos dicitur οἶνον μη πιδάλια, id est vinū non habere calciamenta, vel temonem & gubernaculum, hoc est. omnia palam habere, & non posse gubernari. *Im enim in manu die reangit*

Vti tibi facius, ita res tuæ eunt, Ideo optime præcepit Cato ἀγαθὸς ὀμίλει, id est bonis conuersare. Et Solon Atheniensis, κακοῖς μίσει, id est malos odi.

Imperiti & insipiētes, vel imprudētes sunt multo cōfidētiores sibi, vel audētiores q̄ prudētes, & piti. Hoc pulchre ponit Hieronymus his v̄bis, q̄d apud græcos ponitur, imperitia confidentiā, eruditio & timorē creat.

Vbi amor, ibi dolor, Ad quod quidā ita cecinit, Nil amor est aliud nisi tristis, & egra voluptas, Nil nisi dulce malum, nil nisi cura placens, & ego. Deniq; mille in amore cruces, & dulce venenum, Luctus & lachrymæ, cura, querela, dolor. *Wo Lieb da ist Leid ist*

Nullū aial peius muliere, d̄r alibi, nihil supra malitiā mulieris, ita apud græcos dicit. θηρῶν ἀπάντων ἀγριωτέρα, κακὴ γυνή, i. feris omnibus truculētior mala foemina. *Es ist der nigher poson a ierum a ier*

Fabula anilis, dicitur in illos, qui nugantur, sic pariter græci γράων ὕβλασ, id est vetularum nugæ.

I. Hainrichman.

Potius credam, q̄ experiar, in eos dictum, qui incredibilia narrant.

Nn iij

ADAGIA

*minim Gallorum ffallam
hanc in fribus p. bor. lio. p.*

Lectum amittere, & prosequi plumam, de illis dicitur, qui neglectis magnis parua & vilia queritant.

Vaccam cum phistula cōmutare, de illis dictum, qui optima pro minimis dant.

Vetus ahenum facile denigrat tangentes, de illis qui veteres, & senes contemnunt.

In baculo equitare, est frustra conari.

Nudū stramē, & vacuū triturare, est frustra laborare.

Curris, vt ligatus lepus, in tardos dicitur.

Eges ea re, vt currus q̄nta rota, ad illos q̄ supflua petūt.

Adusti pueri ignē timent, ad periculorū memores.

Vinū in scalis ebibere, dicitur in illos, qui infideliter mandata exequūtur, om̄ia in suam vtilitatem vertētes.

Si cœlum rueret multa fierent ollarum fragmēta, dicitur in illos qui superflua timent.

Non sunt tot albi canes, est multitudinis significatio.

Niūē in fornace torrere de frustra laborantibus dicitur.

Cacantes prophetae, in ariolos dicitur.

Vt ouum intestaceum, vel sine testa custoditur, dicitur pro illis, qui magna cura obseruantur.

Credis homines in arbore crescere.

Interea multū aquae in Neccaro, vel Rheno praeterflui, ad id dicitur, quod post multum tempus speratur.

Quid mihi Ro. si ego añ portas pēderē de auaris dī.

In quo nihil boni est, ex eo nihil boni exit, in detractores dicitur.

Malos vicinos habes, dicitur in iactaturos, & gl'iosos.

Vt musca auis, ad illos dī, q̄ esse volunt qd̄ non sunt.

Non curo anseres nudipedes ire, de negligenti dicitur.

Qui a missum equum querit, non curet hęc, dicitur, in illos, qui vana narrant, vel curant.

Nec calefacit, nec frigefacit, de re iani, & inutili dicitur.

In alio f. g. f. v. m. i. v. m. i. s. i. e.

to d. v. t. o. n. b. m. i. s. i. e.

M. v. l. o. v. e. s. t. i. s. i. e.

M. v. l. o. v. e. s. t. i. s. i. e.

M. v. l. o. v. e. s. t. i. s. i. e.

M. v. l. o. v. e. s. t. i. s. i. e.

GERMANICA

Per digitos videre, ē surda aure, & sciēs aliqd p̄terire, *Ex overhort vni*
Vlcus tāgere; est verum crimen hominibus obijcere, *ais yo, br*

Ille venit in cœlum, sicut vacca in antrum muris, de *side*
impossibilitate dictum. *Ex vint q̄licq̄ ar̄b̄ h̄m̄is h̄m̄is*

Pilos lanæ intermiscere, est fraudem cōmittere, *ban̄m̄ r̄ḡel̄ gl̄ab̄m̄*

Inter duo scabella in terram residere; est aliq̄uid pro *10 tr*
pter spem amittere, quam non consequaris. *q̄ stem vnd̄ h̄m̄m̄*
q̄m̄ h̄m̄m̄ p̄m̄is̄ n̄m̄ p̄m̄is̄ H. Bebelius. *larat̄ q̄m̄ in̄ ar̄m̄*

Modus in amore, est nullus modus, constantia for-
tunæ est nulla constantia.

Male agitur cum regno, cui duo reges præsunt. *Das t̄*

* Malum est murem in pera nutrire, hoc est, habere fam- *in vort*
iliarem, & domesticum hostem. *Ex p̄m̄ vort*

Tria cauenda.

Aliorū literas nō legere, nihil in officina fabriferrarij *Nota*
tangere, ne in rem ignitā incidās, & nihil in pharmaco-
theca degustare, poteris enim in venenū incidere.

Preceptum pro sanitate corporis.

Lote cale, i vel sta pasta, & frigesce minute, i. post bal-
neū sis in calore, et quere calorē, postq̄ comederis sta vel
ambula, postq̄ sanguinē minueris frigus conducit.

Aliud.

Mane surgas, atq̄ deābūla trīa agrī iugera. Aliud.

Mane petas montes, medio nemus, vespere fontes.

Post ternos dies piscis vilescit & vxor. *Ca vort̄m̄ v̄m̄ vort̄m̄*

Aer ex v̄to cognoscit, pater ex filio, & dñs ex fami-
lia, luuenis dū perueneris ad p̄fectam ætatē, & de alijs
hoībus sis locuturus, memēto quæ tu in vita peregeris.
& sic minus in aliorum vituperationē descendes.

Sī vis turpitudinē tuam taceri, ne vituperes alios. *S̄ v̄m̄* *Ap̄m̄m̄*

Fœlix est, quē sua manus nutrit, plus fœlix qui sua re
cte dispensat, & cōsumit, fœlicior cuius os nō blasphemat.

Nn v.

CARMINA

mat. Felicitior aut illo, q̄ ab om̄i pctō cauet, Multo felici
ora aut illis om̄ibus, cui deus bonū finem vitæ concedit.
Felicitissimus autē om̄iū, qui ad æterna gaudia perue
hitur, vt nuper scriptum inueni in monasterio ad dupli
ces aquas, vulgo Zuifulda in cœnaculo Abbatis.

Q VEDAM NVGAE, ET FACE

tijs non inepte coniungende.

HAEC SVNT OPERA ADOLESCEN

tia, scior ætas grauiora meditabitur.

Mithologia Henrici Bebelij Iustingeni. Poetæ Laureati

de Lupo & Dorcade in Misomusum *ἄμουσον καὶ τὸν*

ἀγροδίαιτον, atq; hostem humanæ literarū.

Si tibi displiceant sacra Permessidos vnda

Pyeriumq; nemus si Misomuse rudis.

Si Ciceronis opes, & si Demosthenis ora

Est odiosq; tibi cultus in ore lepos.

In promptu causa est, gelido quia sanguine nescis

Discere signate, verba latina loqui.

Nec tibi diuinos inspirat Appollo furores,

Nec liquor Aonidum sub tua vota fluit.

Hinc tibi fabellam referam qua noueris esse

Insensus musæ, doctiloquisq; viris.

Rupe super celsa surgunt qua nubiferæ alpes

Teutoniæ dorcas cornigera ibat ouans.

Hanc lupus, vt vidit iam multis obsitus annis

Intra se tacitus talia verba refert.

Quam bene longenæ diui voluere senecte

Incidit in castes præda petita lupi.

Impete cum magno mox primū scandit anhelus

Cluuium prædæ avidus læticiaq; grauis.

Vlterius nisus veniebat ad ardua saxa

Rupis inaccessæ, decideratq; retro.

BEBELIANA.

Vndiq; dumq; furens huc circumspexit & illuc;
Nec facilem ascensum deuia saxa darent;
Substiterat penitus duro suadente labore,
Dumq; negat vires pigra senecta suas.
Seq; ita solatur, quid vis ignobile rupis:
Esse pecus demens foetidiusq; capro.
Credere quis posset genuisse hic aspera saxa:
Solamenq; gulæ quodq; suaue foret.
Aspice villosam pellem quæ durior ære;
Et caro morbosa est, concoquiturq; nihil.
Atq; pati sacrum morbum dixere parentes.
Quod me seruarint, gloria sit superis.
Plus hircus placuit male olens licet, atq; petulcus:
Malo etiam setis, horridulumq; suem.
Protinus hinc abiit nemorosaq; lustra petiuit:
Insidijs sperans pellere posse famem.
Quem necq; segnicies podagrosæ pertulit ætas.
Cursu veloces exuperare feras.
At ne prædandi quisq; laudatior esset,
Atq; suis alius maior honore foret.
Concilium cogit dirorum immane luporum:
Conuentu in medio talia verba loquens.
O bona posteritas quos instar filiolorum
Percolui semper, quos aluiq; parens.
Cum modo me videat, vel nonagesima messis:
(Incolumem pedibus, qui superemq; notos.)
Grandior, atq; euo nostris, nec montibus erret.
Inde mihi vitam suspicere esse breuem.
Ante obitum incaute volui monumenta iuuentæ:
Tradere quo corpus, saluaq; vita foret.
Dum nec opemq; ferat Podalyrius, atq; Melampus.
Perdere quos homines, nocte dieq; parent.

CARMINA

In primis igitur, tabes ne lurida vitam
Occupet, aut macrum corpus anhela febris;
Regius, aut morbus foedo pallore venustam
Deformet faciem pestifera, atq; lues.
Rupicolas nullus capreas venarier optet,
Et quicquid pernix inuia faxa colit.
Nobilitent alij capreas, mihi nemo ministret
Illarum carnes morbiferæ esse solent.
Sit procul ægoceros iuuat haud edisse pygargum,
Morbosi (experto credite) semper erunt.
Dum valui pedibus viridis dum floruit ætas
Nulla satis fuerant inuia faxa mihi.
At vegetam in senium cupiens proferre iuuentam
Gustavi nunq̃, fugeram & ipse petras.
Puppiuoram veluti siculo sub littore Scyllam
Nauita Sirenum dulciloquumq; melos.
Dorcada cœpisssem nondū bis lampada Phœbus
Igniferam superis, exhibuitq; solo.
Et si dira fames torquebat viscera, capta
Attamen abstinui malueramq; famem.
Sic o filioli vestigia nostra secutis
Sœcula cornicis viuere cana licet.
Non opus est montes vos ascendisse petrosos
Dum viridis sapidas sylua ministret opes.
Alipedes vobis lepores, caudataq; vulpi.
Insidijs, nostis dum sua lustra, cadent.
Corniger in plano nunq̃ tibi ceruus abibit
Cespite, vel quicquid campus agrestis alit;
Dumq; sagax fueris venator, rustica pubes
Nutriet ad votum lactigeras pecudes.
Accipe mammofas vaccas, dulcesq; iuencos
Cumq; ouibus timidis hirta capella iuuet.

BEBELIANA.

Terreat haud iuuenem grex calcitrosus equorum
Vulnificiq; fures, & rabida ora canum.
Post modo dimisit conuentum belua Martis,
Et rogat vt memores verba tenere velint.
Sic Misomuse nequis cum scandere ad ardua saxa
Desidia atq; annis, & ruditate grauis.
Hoc est cum furor æthereus cum culta latini
Candoris $\pi\epsilon\iota\theta\omega$ deficiat cerebrum.
Explodis Phœbum (sed porcus amaracon odit)
Quod nescis odis, stultus, ineptus, iners.
Et ne preripiat famam tibi læta iuuentus
Eloquium Marci defere ephœbe, mones.
Et q; nil discat suades vulgaria quæq;
Et protrita nimis, vel nocitura canes.
Captio suadetur, quæcumq; sophistica vulpe,
Sed neq; virtutes, non cupit esse sophos.

ELEGIA HENRICI BEBELII IVSTIN-
genſis in vitam, & obitū Notissimi astro-
logiæ doctoris, præteritorūq; vaticin-
natoris Henrici Ritter, Starren
vuadel cognominati.

Flete quibus iocus, & quis subsannare voluptas:
Lugeto casus pulcer ephœbe meos.
Quem tibi iam toties, risu, clamore, cachynno,
Heu labor in triujs exagitate fuit.
Nunc ego putresco febris, quem coxit anhele
Henricus Ritter mortuus ante diem.
Syderei doctor cursus, sed præteritorum
Qui melior quondam vaticinator eram,
Regibus acceptus me Cæsar MAXMILIANUS:
Audiſt orantem donat & ipse virum.

CARMINA

Præcipue notum me consecratio fecit
Vndiq; templorum, maxima festa mihi.
Omnes tunc villæ me ipsum videre sodalem,
Suauetq; cantantem, Terribilis locus est.
Illic quas turbas fecisti rustica pubes
Dum Bacchus madidis rixifer arma daret.
Descripsi, & post me longum cantabit in æuum
Historiasq; leget docta Tubinga meas.
Dumq; viæ comitem vellet me Cæsar habere
Dixi, non regum, rustica bella cano.
At sine honore iacent artes, sapientia cœli
Temnitur a vulgo, fabula cui fueram.
Hic Starrenvuadel (quod lingua latina rigentem
Caudam dixisset) nominare solet.
Prohdolor incudem me alij dixere vorasse
Ille columbarum, carnificemq; vocat.
Crimina Pasiphaes, falso obiecere maligni
Sola etenim placuit, pulchra puella nimis.
Testor ego superos calicis fur ipse vocabar
Falso, nec possum cuncta referre probra.
Hinc ego, quis sapiens tanta hæc ludibria ferret?
Occurso nostris hostibus vsq; minax.
Defuit haud gladius thorace indutus, & armis
Sapius at lapides in mea vota habui,
His si ridentes non consequor ipse fenestras
Concutio, auctori fataq; dira precor.
Imprecor infernosq; ignes, morbumq; Quirinũ
Deuoueoq; deos, deuoueoq; homines.
Dum quoq; per terras, nec fas, nec iura colantur,
Fulmine nec pereant, qui mihi iura negant.
Sæpe deos dixi nullos regnare, nec vllum
Qui regat & cœlos, imperioq; solum.

BEBELIANA.

Sed didici tandem, diuos post fata daturos
Præmia pro meritis, iudiciumq; graue.
Inde appellauī supræmam iudicis almi
Iusticiam, & fateor mille citasse reos.
Atq; ideo properans festino subire supernas
Sedes, implorem iudicis officium.
Atq; procurator vigilans, clamorosus & adsit
Causidicus, flectunt ñ, quia iura fori.
Interea quoniam cunctis viuentibus, ipse
Con dono offensam, flectite, queso deum.
Orate vt misero mihi sit pacatior inter
Cœlestes animas, vitaq; grata magis.
Nec sim post fatuus, nec risus inanibus vmbriis,
Aut ego deuoueo cœlum, elementa, deum.

Pro eodem:

Parce precor tumulto, nec sub sanato iacentem
Dum Starrenvuadel, heu puer ipse legis.
Nominē quo superi si me vocitare velitis
Non ego vobiscum cœlica regna volo.
At Bebenhusana q̄ sum tumultatus in æde
Dilectus quondam fratribus, atq; patri.
Hoc iuuat, ñ possunt animi impetrare quietem,
Et precibus summum mitificare deum.

Aliud pro eodem.

Tu qui morte tua vitam mortalibus affers
Da requiem æternam, Christe remitte scelus.

ELEGIA HECATOSTICHA. HEINRICI BE-
belij Ad Ioannē Brassicanū Constantiēn. pro insti-
tutione vitæ suæ peste grassante Tubingæ.

Si forsā dubitas, vbi nam sit mansio nostra
Frater Ioannes, quæ quoq; conditio.

CARMINA

Lurida cum miseris nunc in diuersa fugarit
 Pestis consortes, gymnasiq; gregem,
Atq; palestra suo cū milite cesserit vrbe Tubige de
 Quā placidis amera ps secat amnis aqs scriptio
Vitiferos cuius colles, & moenia radis
 Necchare rhenanis excipiende vadis,
Hæc te scire volo, tibi mittens ipse salutem
 Dulcibus & gnatis, Dorotheaq; tuæ.
Me natale solum (colit in qua nemo mineruam
 Templam deum nec sunt) paruula villa tenet.
Hic vbi sueuor; surgūt in mōtibus alpes Descriptio
 Alpes triticeis frugiferæq; satis. alpium sue
At natura negat gelidis in collibus vuas uicarum.
 Nec bene præsentī numine bacchus adest.
Sed vinum veteres tunc nesciuerē coloni
 Dum non natalis, omnibus ille sacer.
Iam calet ebrietas, didicit syluestris alumnus
 Ferre ex finitimis musta benigna iugis.
Hinc læte in venerem, & choreas ruit agrīa pubes
 Insueto titubat, dum furit atq; deo.
Liquidus heu quondā sueuos produxerat amnis
 Proceros, fortes, Belligerosq; viros.
Atq; hymeneā nihil sensit robusta puella.
 Si nondum quintam vixit olympiada.
Ast animus nunc luxuriā cum corpore mollis
 Frangitur, a priscis degeneramus auis.
Et quoniam vitium totum subrepsit in orbem.
 Hinc variæ pestes, & venit atra fames.
Raro scatent etiam fontes in montibus illis
 Lymphaq; rara quidem, ni pluuiālis erit.
Quæ conseruatur puteis, scrobibusq; profundis.
 Dum natura deest hic valet ingenium.

BEBELIANA.

At si nunc quæras hirsutos inter agrestes,
Quid faciam, aut mediter, accipe quæso breui.
In manibus verso Plini (sunt carmina nulla)
Quem de naturis scripserat ille librum,
(Plinius est auctor satis haud laudatus ab vlllo
Limina qui tantum non penetrare subit)
Vnde ego plantandi, modo sum preceptor arandi
Quicquid & oblectat rustica corda lego,
Vaticinor pluuias, ventos, rerumq; latentes
Inquiro causas, sidereiq; globi,
Herbarum interdum lego pro medicamine vires,
Quæ medica efferrî, quæq; nocere solet.
Interdum lepores perniciousibus ipse fugaces
Insector canibus, monticulâq; feras,
Pallada deserui, & Phœbum duo numina vatam
(Tam cito mutauit rustica turba virum)
Insequor & gelidæ pro Phœbo castra Dianæ
Pallade posthabita, nunc placet alma Venus,
Pro numerisq; placent nunc barbara verba latinis,
Hisce puellarum corda mouere volens.
Quando quidē (vt fatear) cū sis mihi verus amicus
Binus amor miserum detinuisse solet,
Prima diu placuit plusq; ciuilis amatrix
Nunc quoq; delectat fax agasina vetus.
Hæc quoniam est absens altis in montibus erro
(Per gelidam vallem qua Smichus arua rigat
Pisciculis Smichus ille ferax liquidissimus amnis)
Luminibus tantum detur vt illa meis,
Dum solita est vitreis, vel prospectare fenestris
O ter foelicem si mihi visa semel,
Pro qua sæpe tuli rigidos cum frigore nimbos,
Nectimui noctem, visaq; dira stygis.

CARMINA

Altera ruralis non infima gloria turbæ
 Vrsula, iam veterem mitigat igne facem;
 Illius ante colum dum stamina longa trahuntur,
 Ad longam noctem dulce sedere mihi,
 Omnia tunc facio, cœcus quæ suevit amator,
 Et lætus patrio carmina more cano,
 Tunc mihi præcipuū studium est quo verba venuste
 Barbara componam, quæ mihi dictat amor,
 Carmina quæ dominæ nostrū testentur amorem,
 Heu quanto Vates flagret amore miser,
 Nec sum contentus, nisi sit symphonia lenis
 Addita compositæ, flebiliterq; sonet,
 (Nudus & inuestis tantum prodire cupido
 Secretumq; nihil gestit habere deus.)
 Hanc postq; faciles passim didicere puellæ,
 Paganocq; placet cantio nostra choro.
 Cantat, amat, laudat, nostro cum carmine surgit,
 Deniq; pubertas, atq; laborat iners.
 Hinc mihi sum visus vati foelicior, armis
 Diruta qui cecinit moenia celsa Phrygum.
 Sufficit eni stulto dum sim cantatus amicæ,
 De doctis penitus, nec mihi cura subest.
 At nihil est mirum sapientes infatuauit,
 Quondam amor insanus, surripuitq; animū.
 Duraq; magnorum confregit corda virorum,
 Et grauitate deos dispoliauit amor.
 Hanc vitæ seriem tibi conscripsisse iurabat,
 Torpeat omnino, ne mea musa, Vale,
 Et quoniam inuasit pestis confinia nostra,
 Pestis crudescens per genus omne hominū.
 Herciniæ me ideo cultorem spero futurum,
 Vrbe hac a spinis, quæ sibi nomen habet,

BEBELIANA.

Quo concesserunt, quos secta recentior ornat;
Philosophi qui nos summo in amore colunt.
Ex Ingstetta, M. D. II.

AD IVRISCONSULTISSIMUM
virum Ioānem Stræler doctorem, & Ioan-
nem Casselium Christi, & Apollin-
is sacerdotē Henricus Be-
belius Iustingensis.

Stræler Ioannes leges qui noscīs vtrascq̃,
Natus ad infani verba diserta fori.
Tu quoq̃ Casseli doctos numerande poetas,
Inter & excultos, auribus accipite.
Est vobis clemens noster latissimus hospes,
Nec minus eloquij, pyeridumq̃ decus.
Ille dapes gaudens, & dona apponit lacchi
Sedulus vt iusto tractet honore viros.
Vtq̃ animum ostendat nil sedulitatis omittit,
At mihi nec focus est, splendidumve hospitium
Attamen ex animo si nos mortalia facta
Metimur, pauper largus & hospes erit.
Quod solum potero non omni rustica parte
Carmina condono, diuitiasq̃ meas.
Cunq̃ Leonartus conuiuia lauta pararit.
Hic vbi læticiam, vel Cato tristis amat;
Sic lussisse iocos, & carmina plena cachinno
Condecurit, rebus conueniente stilo.
Nec mea musa solet lasciuos ludere versus,
Attamen & risus composuisse decet,
Has igitur nugas sumentes, nubila frontis
Ponite, nunc mensæ non cano philosophis.

〇〇 ʒ

CARMINA

ELEGIA HENRICI BEBELII IVSTIN gensis Ad Apolloniã puellam Zuifuldẽsem de premeditatione senectutis & mortis.

Dulcis Apolloniam pulchram mea musa salutes
Has illi voces protinus atq; refer,
Est tibi forma decens, est corpus amabile, flava
Cæsaries, cervix insidiosa procis,
Grata labella rubent, laudo teretesq; papillas
Deniq; nulla tuo corpore menda sedet.
Nec fallax animus, mites in pectore mores
Nec dicto, aut factis rusticitasq; latet.
At cito labuntur, nec longo tempore durant
Cuncta, ideo nostrum consilium sequere:
Occupet imprimis tibi nulla superbia mentem
Perditur hac formæ gratia tota bonæ.
Nec sis dura procis, facilis sed amantibus ipsa
Teq; venustatis tollat, & ornet honos.
Ludeq; dum liceat, naturæ munere prudens
Utare, o iuuenis, dum faciesq; nitet.
Nam si distuleris veniens effœta senectus
Mox adimet formam, quodq; placere facit,
Si modo quæq; facis placeant, decet esse locutam
Si loqueris, posthac dedecuisse solet.
Non sine contemptu tunc lecto sola iacebis,
Et quereris lætos præterisse dies.
Ante fores noctu tunc nullus oberrat amator
Qui cantu, aut cytharis officiosus erit.
Inspicis autumnũ sub quo iam decidit omne
Arboribus folium, pallidulumq; riget.
Orbaturq; comis cerasus, sine honoreq; frondes.
Demittit quercus, fraxineumq; nemus.

BEBELIANA.

Palleſcunt ſyluæ, ponunt & cuncta virorem
Gramina, tunc florum deperit omne decus.
Sic tua forma caduca, breuis, fragiliſq; fugaxq;
Tam cito palleſcet, quam cito veris honos.
Tunc labra palleſcent, pendebunt flaccida multū
Vbera, deformet dira pruina comas,
Stillabunt oculi, fit triftis anhelitus oris
Stiria pendebit naribus vſq; madens,
Molleſcentq; nates, & rugæ corpus arabunt,
Parteq; frigidior nobiliore gemes.
Et quocunq; modo incedis formoſa decore
Eripiet tacito pigra ſenectæ pede.
Aſpice quæſo roſas, croceo quoq; lilia flore,
Quis nihil ex omni pulchrius exit humo,
His tamen iſtantis moueare puella ſenectæ,
Tam cito quæ folijs marcida diſpereunt.
Quæ niſi vere legas amiſſis floribus Auſtro,
Nil niſi ſpina manet, ſentigeriq; rubi.
Sic deflorebit pariter formoſior ætas,
Vtere vere tuo quod breue parca dedit.

Oo ij

τελος

Ex Zuifulda Pridie Kalendas Octobres
In ædibus Leonarti Clementis
M. D. IIII.

CARMINA

DESINE LIVOR.

Laus & victoria Maximiliano Augusto
Romulidum Cæsar dedit hæc insignia nobis.
Mecœnas fuerat Langius auxilio.

M. D. L.

SIBI

ET

SVIS.

H. BEBELIVS IVSTINGENSIS. POËTA
Laureatus, & humanarum literarum doctor Tubingæ.

BEBELIANA.

APOLOGIA HENRICI BEBELII CONTRA ZOILVM DE STIRPE SVA.

Quid mihi quod sim rusticus, atq; ignobilis ipse
Zoile detrectas, stulte bilinguis iners.

Si non criminibus poterit mea vita notari,
Non curo indocti verba prophana viri.

Nobilitat virtus, diuinæ & pallados artes
Sum quibus insignis, nobilis, egregius.

Si referam proavos (fateor) charosq; parentes
Rusticus, & duri ruris alumnus ero.

Sedula turba fuit campum exercere feracem,
Et diues pecorum, & simplicitatis amans.

Canafides illis, quis non reuerentior alter
Diuorum, iustum cum pietate colens.

Est tamen & genitor turbæ prelatus agresti
Ciuitibus, atq; suis consilio, eloquio.

Vicit & æqualès, viridis dum floruit ætas
Viribus, atq; manu, corporeisq; bonis.

Solus ego cœpi ciuiles discere mores,
Palladiasq; sequi non rudis ipse scholas.

Subsequeris frater (modo det tibi Iuppiter annos)
Vnica spes generis, spes patriq; soli.

Què modo (post sophiæ studium, teneræq; iuuentæ
Musas) Hippocrates sub medica arte fouet.

Glorior hinc humili surgam de sanguine primus,
Atq; meum veniat nomen in ora virum.

Namq; adolescentis lauro mea tempora Cæsar
Cinxerat ex hedera conspicuumq; caput,

Contulit & nobis armorum insignia, laus est
Induperatori me placuisse meo.

Accessi ob studium varijs in partibus vrbes
Nunc me doctorem docta Tubinga videt.

Cui tersas primus musas, Latiumq; nitorem
Inuexi, & teuton grammata nostra legit.

Moribus infandis tu denigrasse parentum,
Et genus & famam Zoile inepte soles.

Posteritati ego, sed nostræ non sordidus auctor
Nobilitatis ero, famigerumq; decus

CARMINA

Cum Mario Cæsar, cum Gracchis Scipio quōdam
Ignoti fuerant, innumeriq; duces,
Donec claruerint rebus foeliciter actis.
Sola etenim virtus nobilitare solet.
Desine quapropter sacrum irritare Poeram
Candida quem virtus eximium efficit.

LAVS MUSICAE.

Argutissimis, atq; eruditissimis musicæ disciplinæ Mas-
gistris, vniuersis diui Maximiliani Cæsaris semper
Augusti cantoribus, Henricus Bebelius.

O saluete viri Regali digna fauore
Argutis modulis carmina qui canitis.
Carmine stridenti mihi phas sit vera fateri,
Haud genus in terris plus coluisse velim.
Quos noui humanos, faciles & morigeratos
Pallada quiq; colunt, qui venerantur item.
Cantores magno tractauit honore vetustas,
Nam sapiens Vates, musicus vnus erat.
Musica languentes socordi pectore dulcis
Inciat, & motos detinet illa viros.
Exhilarat tristes, afflictos, atq; gementes
Contrahit hæc animos, atq; remittit eos.
Hæc mollit curas, simul & conuiuia regum,
Lætificatq; oris utilis atq; domi,
Mitigat iratos, & ad arma vocabit inermes
Seditione potens est in vtramq; viam.
Lenimenq; mali, seuiq; leuamen amoris,
Atq; laboris adest, ocia grata facit.
Sæpius egrotos curauit corporis artus
Sanauit morbos, pestiferamq; luem.
Musica placauit diuos, & cantibus vmbas
Eripimus diti, tartareoq; gregi.
Insidiatores hominum, scelerumq; magistros
Dæmonas illa fugat, quæq; aditu prohibet.
Illa mouet pecudes mutas, volucresq; ferasq;
Delphinos mirum est doridos, atq; pecus.
Quinetiam, vt fertur, syluas & saxa canoro
Orpheus permulsi carmine Thracigena.

BEBELIANA.

Sistere qui potuit fluuios, o quanta canendi
Gratia: visq; potens: quilib; honor: atq; decus.

Ex Tubinga. M. D. III. Octauo Kal. Ianuarias.

EPISTOLA HENRICI BEBELII IVSTIN-
gēsis ad humanissimū, atq; disertissimū virum Thomā
Vuolphiiū iuniorem decretorū Doctorē, Prepositum
Columbariēsem, atq; Canonicū Argentoraci ad
sanctum Petrum Iuniorem.

Ene cū illis actum esse Thoma Vuolphii humanarum
b literarū doctissime, quis non videar: quibus a summo
oim rerū, & naturæ conditore datū est, & intelligere,
quæ recta sunt, & ea fronte incōmissa sequi. illoꝝ aut̄ condi-
tionē esse miserimā, & summo dolore psequendā, qui sunt
ea ingenij tarditate nati, ea animi p̄tinacia, vt nō solū cœcus
tiētibus oculis, nihil egregiū intueri possint, sed etiā apte cen-
sorio supercilio dānare audent, ea q̄ sunt ab eorū ruditate alie-
nissima, illi enī ad deorū naturā proxime accedere vident, cū
intellectus nobis cū dijs sit cōis, hi autē ad naturā ferinā. nam
vt non ineleganter scribit Fabius Quintilianus, sicut aues ad
volatū, Equi ad cursum, ad seuitiā feræ gignunt, ita nobis p̄-
pria est mētis agitatio, atq; solertia, vnde origo animi cęlestis
credit. Hebetes ꝛo & indociles nō magis scđm naturā hoim
edūtur, q̄ prodigiosa corpa, & monstris insignia, quorū sunt
hæc dices: Quis igitur tecū nō bene actū existimet: qui sapiās
et colas studioꝝ genus omne, quiq; n̄taria studia non mō ad
vnguē calleas, sed & magnificias, eorūq; studiosos diligas
impense. deorū profecto donū est, qui te voluerūt, et cogitare
& sapere supra vulgare, & sordidā plebeculā, quæ tanq; pestē
diuini verbi p̄conibus, & ministris poeticā sublimitatē existi-
mās nihil nisi humile, & qđ ex media vulgi senina p̄fluit di-
scit, & nouit, atq; alios discere p̄cipit, nesciēs prohdolor poe-
ticā, primā fuisse theologiā, teste Augustino, & vetustissimā,
& quæ nobis primū viuēdi modū p̄scripserit, per quā deus
ipe statim pene a cōdito orbe sua mysteria describi voluit, qđ
in Mose illo inuictissimo ducē, & in Idumeo Iob, in Dauide

OO V.

patre filioq; Salomōe sapiētissimo, in Esaia, Daniele, ac plerūq; alijs pphetis liqdo. deprēdimus, quoq; scriptōes uersibus in patria lingua cōstant. Adde sanctorū patrum Ambrosij, Hilarij, Fortunati & aliorū hymnos, magnāq; diuinorū canticorū partē proprijs carminibus conscriptā. Tu uero Thoma Vuolphi humanissime, cum sis amicus, & gratijs non alienus, in omniq; liberali eruditōe insignis, ea ego ratōe motus hos tibi nostros fœtus imaturos, & iuueniles dicaui, ut nos apud plebeiam grāmaristarum cohortē defensare, & tui Vatis dexteritatē ab omni indoctorū hominū iniuria afferere & vindicare studeas. Nam & multi se lesos arbitrantur, dum dialectica non dico floccipenditur, sed vel ex arce & principatu omnium scientiæ deturbari creditur, adeo sola apud quosdā celebratur, & sacra est, ut omnes alie artes etiam liberales, & liberaliores illa sordere videantur, sintq; contempti. contra quos ego hoc in loco castra moueo, non q; illā vituperādā existimē, quod nemo sapiens facit, sed quod alias etiam ingenuas disciplinas uelim admittēdas, & in hac nimia operam damne, adeo ut ex præcepto Senecæ, per hanc transitū fieri non morā persuadeā, ut mox post *περὶ γυμνασμάτων*, hoc est. tyrocynia eius rebus nobilioribus, alijsq; disciplinis, vñ modus bene, beatæq; viuendi hauritur, animus studiosus tradatur. In hoc autē me excusatū iri cupio, si leges eglogæ transgressus sim, quod ardor iuuenilis (in teneriori enī ætate composui) fecit, & studiū laudande poetices, cuius laudē appetitā esse a pluribus animaduertebā. Vale & me ama.

TETRASTICON H. B.
AD LECTOREM.

Attigeris nostras non iusta lege caprino
Eloquio comptas, primitiasq; rudes.
Da veniam ætati lector, dum paruulus essem
Sensi ita, sic fatus paruulus utq; rudis.

τέλος.

BEBELIANA.

Egloga contra vituperatores Poetarum

ARGVMENTVM.

Fingitur homo Germanus, & Sueuus venire ex Græcia, græcis & latinis literis egregie eruditus, qualis ego, nec sum futurus vnq̄, nec de me ipso locutus sum, hic cupiēs cōsulere ingenijs patrijs, & eruditurus germanos, cū non more apud barbaros cōsuetō loquerē, fuit derisus a suis, atq̄, ut more patrio loquerē admonitus. Vñ surgit de poetica, & alijs disciplinis grandis disputatio, quā candidus Lector legere dignē.

EGLOGA HENRICI BEBELII IVSTINI

gen̄. cōtra vituperatores studioꝝ humanitatis,
in q̄ disputat Eulogus cū Batto sophista.

Battus,

Euloge iam dudum nostris non visus in oris
Vnde venis, quæq̄ isse cupis precor edere pergas?
Vndeve tanta gregis macies, simisq̄ capellis?
Luxuriēt passim cum prata virentia terris
Exuberentq̄ thymus, cythisi, viridis quoq̄ hibiscus
Vnde premunt tibi tam siccas ieiunia fauces?
Credere non possum nostra hac regione moratū,
Hoc habitus prodit solito, & macilentia maior.
Corporis, & malis densissima barba tenellis.
Euloge rantorū dicas, quæ causa malorum.

Eulogus,

Vera refers ego non tristi hac regione moratus:
Batte per externos venio regionis achivæ
Incola, verticibus rupes vbi sydera binis
Exuperat, dudum summo depastus honore.
Mille boues nobis carpebant pabula læta,
Et numero sine oues læte stabula alta tenebant.
Diues opes tenui, quas nulla elementica bilis
Perderet, aut frugum populatrix inuida grando.

CARMINA 7

Mens tamen aduersis, & iniquo fidere mota,
Sueuorum cupijt claros inuisere campos,
Pastorumq; rudes animos, & nescia corda
Hactenus instruere, & studijs formare Mineruæ.
Græcia quis quondam multo splendebat honore,
Tantus amor patriæ me ad tristia tempora duxit,
Hospitio nullus miserum tectoz; iuuaret.
Heu nostræ pecudes per rosida rura vagantes
Frigore nocturno, pluuio periereq; chaurò,
Et qui restat adhuc grex est affectus acerbo.
Squalore, & sanie exosam vitam trahit ægre.
Hoc quero, hoc lachrymas misero mihi fundit obortas.

Battus.

Euloge iam teneo longas peregrinus ad vrbes
Græcorum errasti, & thurcorum pallade cultus,
Culta quidem narras, & flumina larga loquele,
Nec sonat os patriam, nulli bene cognitus, effer
Quid tibi tam cultus sermo, populare labella.
Nil penitus referunt, loqueris sermone disertò.
Accipe quid cuperem, si quicquã credis amico
Ridiculus fies per compira cuncta bubulcis,
Protuleris quicquã, quod non fit more paterno.
Quid prodest Romam, totamq; vel helladis oram
Spargere per plebem, cui sit non vlla loquelæ.
Cura, vt sis gratus nostris pastoribus audi.
Nil sapias Helicon, prudentia verba relinque,
Vt simul accedas cunctis affabilis, esto
Submissus, placidus, sermonibus vttere nostris,
Moribus incomptis viuunt, argutaq; verba
Nil pensi faciunt, nec curat clangere quisq;
Syrmate rhetorico, sapuisse Platona pudor fit,
Causa est, si queras, & apud nos sunt bene docti,

BEBELIANA.

Quiq; tenent quicquid Roma, & Græcica tellus
Carmina vel nostri sonitant rhythmosq; canoros
Argutos calamos sunt multi inflare periti.
Per nemus, & sylvas, vt cœlica classica quisq;
Inferiora putet, nec tam cecinisse suaue
Meonides cum sint, simulant ruditatis alumnos,
(Attamen hi pauci) nancq; ostentatio noscunt,
Nil nisi liuorem ferret, timor occupat artus,
Agni interq; lupos vrsamue habitasse ferocem
Proderit & nihilum, siue ampullosa profundas
Dogmata, bellisonæ referentiæ mystica diuæ.
Sed ronchi assistunt, in turba vlulare luporum
Condecet, ad tyberim Romano gutture cantes.

Eulogus.

Vsq; adeo pudor est sanctos addiscere mores,
Pectora phocæicis simul, & faciæ rier vndis,
Diuitias, themidos pudor est, & carpere lymphas,
Sic sunt despecti sapientiæ prima tonantis
Quos tenet, actæ simul & vel pallados artes.
O fatuos priscos sôphiam, quibus ardor anhelus
Vsq; adeo amplecti hærebat, q; mœnia quosdam
Ciûica linquentes, per inhospita faxa per æuim,
Monticulasq; lares posuisse cubilia constat,
Vt bene rimentur rerum causasq; latentes
Naturæ secreta simul, vel delphica sacra.
Quid q; apes propter per lustra octena sedebat
Doctus Aristomachus, quosdam patrimonîa sponte
Abiecisse ferunt, quosdam donasse propinquis
In commune bonum, quosdam spreuisse libenter,
Tutius vt sancti repleant penetralia cordis,
Estibus ingenuis quos incutit almus Apollo
Credentes prauam funesta nomismata pestem.

CARMINA

Sicut Aristippus fecit. Thebanus amatae
Ipse Crates patriæ nummū donauerat amplum.
Doctrinis possit rite impinguescere mentem.
Pythagoras sciens esse volens, iustrauit in orbe
Immenso varias vrbes, & climata mundi,
Et Plato diuinus, quo nec sapientior alter,
Nec bonitate prior, non eloq; quentior vllus,
Assyriam accessit, Chaldeos, flumina Lagi,
Vt nihil intactum transiret, quod sapere esset.
Insequor hos, & quot numero cōprehendere non est,
Antiquosq; sophos, quorum cariota vetustas.
Ledere non perget, vel honorē, nomina laudem.
Non ego stulticiæ condescendisse laboro,
Percolui, & veneror, quos ducit ad æthera virtus.
Stulticiæ sacras, si quis submittere dotes,
Ingenij statuit, & deteriora sequetur.
Illius in mentem tenebrosus stillat auernus.
Illius ad partem astiterant Phlegetontis alumnae,
Irataeque deæ fati, volucresq; sinistrae,
Noctua vel bubo, vel Strix funalia cantans.
Viuam qui valeam tanta in caligine rerum
Secordij & rerum serie, liceat tamen ipse
Omnibus inuisus, quæ sunt bona rite imitabor,
Ipse rudes animos, noui pastoribus esse,
Quos alemanorum sanctissima terra foueret,
Incomptæ quorum vitæ, morumq; misertus.
(Namq; ego Sueuorum fateor sum natus in ora)
Artibus vt vigeant (alijs virtutibus vt sunt
Conspicui) ad vestros agros & in hospita, doctis
Arua viris veni doctrinas prodere sanas
Cum quibus ad superos diuos fit callis apertus,
Laudifer & possis mortali vescier aura,

BEBELIANA.

Si libuit tantis nebulis inuoluiet, ipse
Sponte mea abscedens alias proficiscar ad oras.

Battus.

Nil miror indecora haud vnq̄ sacra dogmata credet,
Tam medio quisq̄ stultorum pastus in ortu.
At tamen vt frater q̄d mens mea concipit intra,
At multum refert qua sis imbutus in arte,
Consilium sanum non sis laturus inique,
Quod non ex inimico animo procedere noris.
Inuisas sequeris musas & cynthia templa,
Quid tibi cū Phœbo, quid cū permessidos amne?
Nil habet aonidum saltus, tripodumq̄ ministri,
Vtilitas nulla est, vacuis sine pondere nugis,
Et fabellarum nullus cōmenta sequetur,
Fructus honorve simul, dialectica culmina scandas,
Illic æra sonant, dumeta Palemonis ipsa.
Dant tibi diuitias & honores, optima quæq̄
Libera quæ studia existunt, insigneq̄ quærunt
Corpus & ingeniū, quibus est si quis bene doctus,
Gratus & est sapiens, multis & honoribus auctus.
Spernuntur Phœbus, cum Pallade, turba nouena,
Et furor aonius per dura rubeta vagatur,
Sub pedibusq̄ iacet nostris inuisus alumnis.

Eulogus.

Batte tuis grates monitis pensare laboro,
Sed caueas dein tam vano librare labello
Rictus, quos merito releuent per inania venti,
Non ego pastorum volo consenuisse sub vmbra.
Nos animus celsus sublimia ad atria tenrat
Ducere, pretendam titulos & nominis alti.
Stemmata, quo viuus gratus post tristia fata.
Pennifera ferar a fama immortalis & ingens.

CARMINA

Non ego multorum inuidiam fugisse laboro,
Inuideant quicunq; velint, petit ardua liuor.
Pergo sequi hoc studium, quod laudes, diuitiasq;
Comparat, & gelidis memorandaq; nomina bustis.

Battus.

Euloge te diui demente furore fatigant,
Vberius credas logicæ, vel grāmaticæ arti
Doctrina quicq;, sunt hæc via prima docendi,
Et quibus obmissis, valeas nil edificare,
Discere nil poteris si fundamenta recedunt.

Eulogus.

Principia hæc fateor, sunt fundamenta pusillis
In quibus infantes, puer & sudabit anhelus.
Transitus in triuijs non debet terminus esse,
Vt Seneca affirmat, veri laudabilis auctor.
Serigeros patres pudor est trieteride multa
Completa puerorum inter versarier orsus.

Battus.

O ego si scirem, vt par est, fructus opulentos
Exposuisse simul logicis, & grāmaticæ arti
Clamores, cœlum, diuos, & sydera testor.
Nil homini vtilius magis & laudabile cuiq;
Ordinar emeritos titulos censere sacratis
Grammatibus, quibus est fundatus si bene quisq;
Illius ad laudes, nulla est tua sacra camena
Sufficiens, prima est sapientum lucida stella,
Nec quemq; æquari patitur, vah desine tandem
Grammatices studium lingua damnare procaci,
Grande opus est penitus, quod vix cōtigit in omni
Tempore vitali, vel commentaria primæ
Partis Alexandri, lustrari composita atq;
Verborum, deponentalia verba legunto.

BEBELIANA.

Gracissimus tibi dat præcepta salubria, per quæ
Quilibet euadet scriba, aut ludicq; magister,
Atq; sacerdotum sacra culmina scandere possit!
Quidq; modos dicam vocitant, quos significandi.
Omnes ingenij neruos huc confer anhelus.
Si es rudis illorum seriem versare sagacem,
O semper miser, inq; dies miserabilis omnis:

Eulogus.

Grāmaticum studium pueris cōmittere nunq̃
Cessabo, at iuuenes quos nulla nouacula tangit
Discent, vt post hac mox nobiliora capescant,
Vnde queant morum, & vitæ monumenta beatæ
Carpere, sub piceis transibis nubibus æuum.
Si perstas hos prædictos colere infatuantes
Auctores, putridis quorum de fontibus exit
Tetrica barbaries, atq; ignorantia crassa,
Doctrina quorum si te laquearis inerti,
O sine luce dies viues, & nomine surdo.
Si saperent nostri iuuenes germana iuuentus,
Vndiq; concordēs pulsarent vindice dextra
De male se meritos, & pestes ingeniorum
Cogentes miseram spelea per inuia turbam
Spirantum errare, & nullis obnoxia rura
Gressibus humanis tam noxia semina spargunt,
Vt tamen agnoscas, q̃ sit tibi curta suppellex,
His duobus trito ructas ea verba labello,
Vt puer annorum septem meliora profertur.

Battus.

Hoc me concedam summo vigilasse labore
Bissenas hyemes horum præcepta sequutus.
Romuleum tamen eloquium non calleo, quodq;
Eloquor incompte, tria verba refundere in hora

CARMINA

Vix quaero, si patrio quavis sermone peritus;
Audiui quandoq; sophos, causasq; latentes
Solerti ingenio rimari, & reddere causas
Nubificis rebus, naturæ mistica multum
Sensibus humanis soluebant ore disertis,
Et varios fortis commentabantur acerba;
Et nunq; stabiles æuentus mundicolarum,
Famine quo superos merito cessisse putares;
Sulus ego quem multa dies, quæ plurima messis
Vidit, conticui, nullos aptandus in usus,
O tunc quos gemitus fundebant pectora nostra,
Quis feret hoc animo dextro, consciscere mortem
Iam lubet, o nunq; superis bene lætus in auris,
Noctua sum quocunq; viam, vel dirigo gressum
Insequitur cætus volucrum, miserumq; fatigat
Clamore insano, tenebrosa cacumina sylvæ
Vix tutum reddent, o quam nescire pudendum est
Aurículas asini porto per climata mundi,
Ah valeat quisquis iuuenes remoratur in istis
Gallus Alexander, quæ commentaria cudit,
Cunq; sodalitiis Cornutus, compositorq;
Verborum pereat, qui deducere sagacem
Me iuuenem, fueram ad sublimia natus, in vndis
Limosis mergor facilis non vnde recessus.
Credo tamen tales, q; sit lectasse necessum
Antiqua enarrant, & dura vocabula paucis
Cognita, quæ situs informis premit, atq; vetustas
Inuenti rursus sunt, qui noua cudere tentant
Percipere, vt nequeat vulgaris contio, sintq;
Mirandi populo non intellecta sonantes,
Eulogus.

Iam chorus astringeris (tua qui lustrauit amore

BEBELIANA.

Pectora diuino gaudet, iam flauus Appollo
Perstrepet argutos sacrum inspiranda furorem,
Desine quamprimum desuetas velle putare
Splendorem voces, vt sis Cato, sisq; Cethegus,
Turpius, atq; nouas confingens, sis licet ipse
Doctior antiquo Varrone, at fingere græcis
Est magis admissum, testis tibi Quintilianus.
Vtere præsentis labro, sint candida quæ vis
Proferre in medium, sint pura vocabula compta.

Battus.

Euloge fare precor tandem dialectica pompa
Cōmoda quanta ferat, cui iam germana iuuentus
Deuota est penitus, solam hanc miratur, amatq;
Ignarus cuius si quisq; accederet vsquam
In turbam illorum fit bestia, tardus asellus
In quācunq; volunt formam conuincitur ille,
Nescio quid sapiant rabiosa tonare citi sunt
Murmura, non Stentor tales superaret Achiuus.
Scire volunt soli, soli ampullosa disertis
Argumenta tenent, potis est obfistere nemo.
Adsunt hic tremuli, sunt barbatiq; sophistæ
Enthimema solent nodosos. sylloq; gismos
Cudere, quo claudunt diuinum Socrata stare,
Currere vel cogunt, & Sortis nomine fœdant,
Quem sopor æternus dudum iacuisse coëgit.
Irritare caue hos logices documenta lacesces
Conuictio; victus quantis lacerabere telis?
Sunt nimis arguti, sunt prompti soluere quicquid
Ponitur in dubium, nigrant ratione potenti.
Quicquid displicuit, Phœbū, atq; Heliconis alūnas,
Fructiferasq; negant nulla, & fomenta sciendi,
Arbitroq; suo confundunt nigra per album

P p ij

CARMINA

Eulogus.

Ipse quidē optarem tibi quæ sententia de hac re
Auscultare, meam nunq̄ impertire negabo.

Battus.

Grandia sum semper diuum, & miranda professus
Munera, quæ bene callentes sint iure beati,
Et sophiæ veri doctores, cætera sordem
Credebam, tractat quæcunq̄ caterua sophorum,
Iam iam mens aliud dicit, quia murmura præter
Rauca nihil sapiunt penitus, vel discutere apti
Turpius in senibus iam labra trementia quorum
Nil aliud nectunt, q̄ marcida tela sophistæ,
Sylloq̄ gismorum nodos & retia, quæ sit,
Vel resoluturus puer, aut temulenta vetella
Sunt maiora quibus merito mortalis homellus
Deberet vigilare quidem, & posuisse lucernam.
Quæ natura latens producat, discere nunq̄
Contendunt, opifex rerum quid & axe superno
Iusserit humanum genus, vt sublimia cœli
Scanderet, & consortiq̄ deo, fieretq̄ beatis
Quid status humanus peteret, quid quisq̄ requirat
Vtile, quid iustum, quid honestū, quid faciendum.
Omnia quæ nihil pendit dialectica rana
Sermonem indoctum rotitant fit barbaralexis
Splendor & ornatus quæcunq̄ effundere curant.
Si solito cædunt campo, sed grammata culta
Mille modis lacerant tantum persueta sagaces.

Eulogus.

Si nostrum examen spectas, si forte requiris
Edam quod sapio, semper studia ista putauī.
Nec spernenda quidem, sed libera nobilibusq̄
Ingenijs fructus non allatura inhonoros.

BEBELIANA.

Ingenium exacuunt, logicæ vis excitat apte
Intellectum ipsum, vitat vestigia falsi,
Orbita monstratur veri non calle sinistro,
Præstigia & falso multum fucata colore
Prodit, & argutos, circumspectosq; remittit.
Sit tamen hæc tenere studiosa palestra iuente.
Turpe senex fatuus logices, qui retia torta
Rosit iam penitus, vel adhuc cupit illaqueari
Garrulitate potens sola, de cortice solo
Inflatus sophiæ nunq; sumpsisse medullas
Curans, sed precium contentio plausus, & ipse
Vulgaris, solum est, quod sint celebresq; popello.
Est tamen in primis damnandum q; patiuntur
Equari nullum, tumidis contemnere buccis
Audent, quicquid olet præter, dialectica sensa.

Batus.

Si decet ex animo, quæ sit sententia nostra
Promere, non laudo, sequeris quod Apollinis arces
Bassaridumq; patris currus, sterileq; sorores
Ventosam propter famam, patrimonía nulla
Condere, & æternum sub paupertate grauari
Stulticia est mihi visa quidem, sed parce fatentis.

Eulogus.

Sunt inopes vates, sumus & nos paupere censu
Innocuum genus, & sub mansuetudine vitam
Ducimus, expertes fraudisq; & nequiciarum,
Nec nos diuitijs tectis inhiamus, & altis.
Si datur innocuam quouis producere vitam
Pane, sat innocuo nobis est viuere pane
Nobis diuitiæ quas, nec subducere fures
Nec poterint flammæ, Neptuni aut impetus ingens
Est animus, sunt & dociles in pectore vires,

P P. 471

CARMINA

Secessusq; animi sanctus, quo prendere quimus
Res cœlo dignas, piceaq; abscondita nube
Comenta argute depromimus auspice Phœbo.
Nonne his tantus honos debetur, quantus habetur
Diuitijs Crœsi. Thartheffiaticq; metallis,
Nostra per æternos fulgent præconiâ menses
Per populos tantos quos Cynthius æstifer amplo
Lumine collustrat per vtrunq; cubile volutus,
Battus.

Euloge pace tua liceat dixisse, quid auram
Nominis æterni pendis? moriâre vt egenus,
Non mihi venturæ tanta esset gloria laudis
Funera post, viuus si cogor viuere pauper.
Quid mihi si produnt de me præclara nepotes
Dum miser in vita, cineres post nulla suaui
Fama, cadaueribus curas dant fata seueras,
Quæ bene transcendunt pompâ, tumidasq; cathedras,
Eulogus.

Cardida fama potest nullo pensariet auro,
Omnia si perdas famam violare caueto,
Perdita si fuerit non interitura sequuntur
Dedecus & probum, nigrisq; infamiâ pennis,
Candor enim famæ dat, diuitiasq; supernas,
Diuitias hominum præcellit, vt aurea vasa
Fictile tuscorum, quantum, vel cedit achanti
Carduus, hâmatas superat rosa candida spinas,
Qua semel amissa nulla est reparabilis arte,
Diuitijs nullis, qua si resplenduit ample
Quisq; diues erit nullo non tempore clarus.
Battus.

Nomen ego niuium nunq; spreuisse probabo
Diuitias laudo quas, qui cumulauerit, hic est

BEBELIANA.

Nobilis, & clarus, iustus, sapiens, quoque gratus
Illi honor assurgit, cuncti hunc venerari optant
Astantes, tenet ille fidem tenet omnia secum
Ipse licet venias comitatus a polline dextro,
Et referas tecum Parnassi coelica dona
Si locus tecum vacuos expandit hiatus
Omnibus ingratus nullo tractabere honore.

Eulogus.

Proh doloris status est rerum, verissima narras
Præteriere diu foelicia saecula quando
Charior argento fuerat syncerus honorum
In præcio candor, nunc solus honos tenuisse
Diuitias multas, nunquam sed inutile vulgus
(Quod nihil egregium complecti mente valebit)
Nobis proponam, pauper mihi semper habetur
Qui fuerit virtutis inops, licet arua Syenes
Frugifera obtineat, campania dolia feruet
Possideat quicquid rubra inuenit Indus in alga
Callaicas teneat, quasquas fodit Astur arenas
Sardonicas, Parios lapides, viridesque smaragdos
Mirrhina, dentis ebur, demum quaecumque vetustas
Admirata fuit, si non benefacta sequuntur.
Nec virtutis amans, & sordida nomina præfert
Pauperius nihil est, nihil illo spurcius vno
Virtus sola facit vena, ingeniumque sagacis
Diuitias stabiles, sunt cuncta metalla caduca
Diuitiae, imperium, longoque examine serui,
Quique Midas hodie, forsitan pauperrimus Irus
Cras erit, hora fidem, certam vix vnica seruat,
Pro libitoque suo vertit Rhamnusia caeca,
Immortale opus ingenij non rumpitur æuo.
Stat sine fine decus nostrum, & per inania fama

CARMINA

Euolat, excelsi subitura palatia cœli.

Battus.

**Vera quidem repetis, sano memorandaq; corde,
Sed q̄s opes temnit: quē non premit ardor habendi.
Philosophos multos præclara, & sancta professos.
Conspexisse licet faccis inhiasse refertis,
Nec quemq; aspexi, cui non sint dulcia lucra.
Sunt p̄ciosus opes cumulus, sunt pondus amandū,
Quis male suada fames q̄bus, & sitis aspera cedit,
O quantumq; bonū nummi dat sacculus ingens
Securas cepisse dapes, obnoxia nulli
Pectora seruitio gestare, sibi esse fatiscq;
Diuitiæ genio indulgent, & limite suauī.
Labitur his dulcis concessi temporis ætas
Ocia sectantur non fracta mente, soluti
Occidui quæcunq; duces, geticicq; tyranni
Martigena peragunt dextra, non buccina somnos
Torpentes rampit, scythicas, spernuntq; pruinas,
Ardores rident cancri per sæcula tuti,
Alba dies istis currit, mensesq; sereni
Cum Bromioq; Ceres large sua dona ministrat,
Quos deus æternus lætos generauit in vsus
Nil aliud mundus retinet dulce, atq; beatum,
Sume manu plena, quam fortunauerit horam
Iuppiter, o moriere breui, fit nulla voluptas
Post obitum, pariter sapiens, vt stultus abibit.**

Eulogus.

**Falleris ah dæmens si ad torrida guttura diuam
Credideris mentem cœlestia semina natam.
Nasceris ad laudes, mores imitare ferarum,
Nulla Epicure vorax inter discrimina ponis,
Atrocesq; lupas, concessaq; munera nobis**

BEBELIANA.

Diurorum mentem, pecora intendentiã ventri
Natura effinxit, cælos ad sydera vultus
Mortali erexit, patriam q̄ cernere posset
Vnde migrauiſſet, quo ſit remeſſe neceſſum.
Cunq̄ animũ noſtrum, quo nil diuinius ipſa
Nil melius. nil nobilius. diuina poteſtas
Contulerit, maculauit pernicioſa voluptas
Semen ditigenum, ſub oliſpica tendere regna
Non datur, at chaos obſcurum præponis olympo.
Namq̄ gula hic breuis eſt, nec duratura voluptas,
Perdere quam propter pergis. quã finiet annus
Nullus, quam ſequitur, decus & victoria laudes
In regione poli, quã non conterrat imber,
Nec quatitur ventis, clamofa tonitrua ridet.
Hic ſine fine quies, hic eſt ſine fine voluptas.
Pallida mors, triftes morbi, gibboſa ſeneſtus,
Hic cedunt curæ. ſimul & furioſa libido,
Læticia & requies hic ſunt, hic perpetuum ver,
Quæ nunq̄ aſſequeris, ſi non conuiuia, ventris
Ingluuiem pones, ſædeq̄ libidinis uſum.
Diuitibus nullus locus in regione beata eſt,
Nec requies terris, raro dormitur in illis,
Sunt comites illis vrentes pectora curæ.
Dilige virtutem. facit hæc te ſola beatum,
Cætera ſunt fraudes, quæcunq̄ ſub orbe venuſta.

Battus.

Si petis aſtrigeras hic promeruiffe tabernas,
Non te diuitiã, non te laſciua poeſis
Promouet, vt narrant germani ſacrificantes,
Atq̄ ſacri Druides nihil eſt tam pernicioſum.
Chriſticolum ſectæ, q̄ lubrica dogmata vatum.
Innumeros poſuere deos, diuaſq̄ beatas,

Q 9

CARMINA

Quod vetat ipsa fides Christi, connubia foeda,
Probra & adulterium narrant, canasq; Thiestis,
Et Dionysiadum furias, gallosq; Cybelles,
Dedecuit, quicquid prompserunt carmine vano,
Atq; animos iuuenum teneros ad celsa creatos.
Mollitiæ effringunt, canoso & gurgite mergunt,
Vt nihil egregium valeant, nil nobile fracti
Prendere, blandiloquæ veneris cōmertia docti.

Eulogus.

Stultus id in truijs conculcat, damnat & odit:
Sanguine quod gelido nuncq; nouisse valebat,
Nonne facerdoes paganos sæpe videmus,
Qui nihil egregium sapiunt, qui nil didicere
Præter Alexandrum gallum, vel grāmata Petri.
Ignauum pecus ignorat, quis doctus Homerus
Foemina, vel Maro sit, vel vir, quid iudicet ex res?
Ipse videre potes si rerum pondera nescit,

Battus,

Altisonus nomen, q; non mortale poeta.
Comparet admittunt, volitetq; per ora virorum:
Ingenuè fassi, sed commoda nulla reportet.
Bullatas præter nugas, & inania verba
Contendunt patres, nec vitam emendet iniquam.
Christocolis, nec conueniat lasciuia poesis,
Nec vitia extirpet, nec de virtute loquatur.

Eulogus.

Nec nostrum scabra teritur rubigine nomen.
Propositum nobis non est fouisse prophanam
Mollitiem, aut foedas laudare cupidinis arces.
Tollere virtutem conamur ad etheris orbem.
Casta poetarum vita est, moresq; probati.

BEBELIANA.

Battus.

Grandia promittis, vellem si vera fateris
Vlterius pergas diuas ornare camænas
Laudibus, & segnis non sum comes ipse futurus.

Eulogus.

Non ego iam repeto musis primordia laudum,
Quas vocitastis aui, sophiæ primaria sacra.
Musa vagos homines dispersos more ferarum,
Speluncis nemorum satiatis glandis aceruo.
Qui sine lege propagabant vitam, sine more,
Composuit, legesq; dedit ratione verenda.
Viuerè, concessosq; toros, & religionem.
Diuorum instituit, proprium non antea nouit
Quisquam filiolum, dubio de semine natum
Mœnia condebat, tandem diuina poesis
Suffulta eloquio, socios & fœdera sancte
Iussit amicitia colere, inuiolata tenere
Iura, suos quemq; victus quassisse labore.
Diuorum cultus vita, & meliore sub æuo
Iusticia & pietas, fas, ius, sunt munera vatum,
Quid q; ad omne genus vitæ, vel idonea morū
Semina formarunt mortalia pectora vates.
Quid decor, & ratio poscat, vel limes honesti,
Quis modus argenti moderatio certa probatur,
Qua pietate parens, quo frater amore tenendus,
Discitur hic, patriæ quantū præstare decus sit.
Clamitat in triuijs musarum sacra propago,
Discite virtutes moniti non temnere diuos.
Diligite, & iustum, & rectum, sic itur ad astra
Heroes claros, & qui dum vita manebat
Vixerunt castæ, aut artis solertia magnos
Reddidit, euolare volunt sub celsa tonantis

Qq ij

CARMINA

Atria, vel quosquos credunt bonitatis amantes,
Contra quos vitium tenuit, vel dira libido
Effractæ veneris, vel quos scelera atra fouebant,
Impugnant, lacerant, ad inania regna tremendæ
Persephones mittunt vbi sunt suspiria in omnes
Duratura dies, luctus, morbi & dolor ingens,
Phœbus vbi nunç radios, neq; lumina spargis
Luna, sed æternum sunt nubila noctis opacæ.
Nemo etiã melius miserum solatur & egrum,
Nemo bonos laudat melius, terretq; nephandos
Desidiã Vates simul ad virtutis acumen
Excitat, effrenos sano moderamine ducit,
Si mihi sint centum fauces, sit ferrea lingua
Cõmoda nec vatium possum depromere abunde.

Battus.

Displicet imprimis tamen hoc, q; numina multa
Diuorum ponunt, quo sunt a dogmate nostro
Suspecti in primis, quod thuricremis litat aris
Vnius Christi geniti de semine Dauid,
Cætera sunt nigri simulachra tremenda baratri.

Eulogus.

Te inducas nunç Vates tam pectoris æstu
Expertes credant diuisum numen olympi
Vnus eis deus est, quem machina tota tremiscit.
Sed veteres, simul atq; sophi, simul atq; Poetæ.
Tunc posuere deos, culpabis tempora non nos.

Battus.

De nihilo nequeat volucris consurgere fama
Dicitur in vulgo multum est lasciuia poësis,
Edocet hæc vetitos thalamos, & supra nephanda
Carmine mollifico blande deducit in hamos
Nequitia iuuenes, facilis non vnde regressus.

BEBELIANA.

Eulogus.

Sunt qui per carmen Venerem pinxere falacem;
Et quorum calamos stimulabat liber iambus.
Attamen hi pauci, quorum monumenta fatebor;
Nec suauisse velim, quis propositum scelerosa
Crimina per versus ornari, & castra Priapi.
Non tamen afflatus vatum contemnere diuos,
Idcirco pergas heroum, & mystica sensa.
Virgo rosas lectat rigidis de sentibus, & nos
Optima carpemus, q̄ apes & dulcia mella,
Biblia nonne refert Iessei crimina Vatis,
Narrat adulterium & cedes, turpesq; gomorrhæ,
Et sodomæ luxus, Loth non moderabile vinum,
Attamen hi patrum libri sunt pagina sacra.
Nigra etiam addiscat, qui vult meliora probare.

Battus.

Bella equidem docto fudisti a pectore solers,
Et quæ imitanda forent merito, sed nostra iuuentus
Pro nihilo pendit sacro de monte sorores.

Eulogus.

Bellerophontes non solum teutona turba
Pro nihilopendit lymphas, ciceronaq; doctum.
Quicquid olet sophiam, Iouis & de vertice natam
Assis non facimus, olido de fornice quicquid
Thaïda concernit summo amplexamur amore,
Nemo Platona legit iam Socraticosue libellos.
Curritur ad rabidam cauponam, vdasq; popinas,
Hic tunc, qui calices plures vacuare valebit,
Doctior est reliquis, hic sero tempora circum
Cingitur, inq; urbem pomposo turbine fertur,
Altifonos tamen enutrit germania Vates
Emula, qui scribunt Smyrneo carmina Vati.

Qq iij

CARMINA

Callimachū inuenies, Venusinaq; plectra sonantes.
Omne genus scripti nostri grauitate modesta
Tractant, ingenium & solertia pectora habemus
Germani, sed enim clamosa caterua sophistæ
Deducunt teneros iuuenes ad carceris vmbra,
Vnde nihil lucis nacti fuscantur ocelli,
Si horum garrulitas fuerit regione fugata,
Aut suppressa parum, concedes mox alemannis
Itale iam victus, cedes Thesea propago.

Battus.

Si reges saperent, aut si sapientia grata,
In tantis nebulis non versaremur inepti.
Præmia quis dederit nocti, vigiliq; lucerne?
Quis pallere velit vinum, & nescire decembri?
Munera si tollas, Meccenas sanguine thuscus
Si fuerit Sueuis, alemannos ipse Marones,
Vndiq; comperies, tam odio ieiunia sunt.
At sicut reges solus capit ardor habendi,
Sic fama illorum, mars actus, laudis honores.
Tempore clauduntur paruo vix limina patris
Egressi, forsan fatis ducentibus hoc fit,
Cogor adire domū summis de montibus vmbra
Funduntur, pecudes pellam, nox venit eundū est,
Euloge chare precor longum victure, valetō.

τέλος.

M. CCCC. XCV.

IOANNI STRELER VLMENSI, IVRISCON
sulto, & Sueuici fœderis Triuuiro, Henricus Bebe
lius Iustingēsis, Poeta Laureatus. S. P. D.

Egrotē te animo mortē accepisse Conradioli Ho
henstetter cytharedi tui alpestris, amicoꝝ obser
uādissime, nō me latet. quippe qui mihi sis plus

BEBELIANA.

Quod semel conqueſtus, eum eſſe e medio viuentium ſurreptum,
 qui tibi iocis, canticibus ruſticis, atque cythara teſtudinea ad
 veterum ſimplicitatem compoſita, delitiarum, curarumque leuamē
 eſſe conſueuerit. quique animū tuum grauioribus cogita-
 tionibus (quibus in fœderis Sueuici cauſis, & negotijs
 quotidie diſtringeris) conflictatum, quibusdā, quaſi ferijs
 leniret, atque recrearet. Proinde, vt eius tibi memoriā pe-
 tuarē, ex parte compoſui epitaphium, quod iocoſa morū eius
 commemoratōe non minus tibi, quam viuus hō iucūditati ef-
 ſet. Et quā vulgare illam Sueuorū cantionem (qua puella
 quaedā lugubri querimonia amatorē ne abiret detinere
 conatur) ſummo quodā affectu, & geſtu ad cytharā lu-
 dere, atque cōponere conſueuit. qua me, dum tecū eſſem
 non parū exhilarauit. Volui & illam latinitati cōmen-
 dare, Elegiacisque numeris ludere, vt ſi apud ſuperos (vt
 ita iocer) muſicæ ſit præfectus, non minus Italis, quam ve-
 naculis ſuis alpeſtribus canat. Vale & me ama.

EPITAPHIUM CONRADI HOHENSTET

ter Cytharedi Durheimenſis, atque Sueuiæ Alpe-
 ſtris. per Henricum Bebeliū luſtingeſem Poe-
 tam Laureatum compoſitum Incipit.

Barbita iam ſileant, Lyra iam vocalis abito.

Iam ſileat quicquid lætificare ſolet.

Mortuus en ego nunc iaceo Conradus Hohenſtat,

Qui fueram lyrici gloria prima modi.

Cui placere ioci noſtri, ſi quando ſepulchrum

Attigeris rogo dic, ſit tibi ſancta quies.

Streler Ioannes primus, cui ſæpe leuamen

Curarum fueram, delitiarumque ſuarum.

Aliud.

Quis ſim qui iaceo hic, ſi vis nouiſſe viator

Conradus vero nomine dictus eram.

Qq iij

CARMINA

Barbaricum ex patria traxi cognomen Hohenstat,
Inq; plaga alpestri Sueuia me genuit,
Quantus apud Thracas fuerat Rhodopeius Orpheus,
Archadiæ quantus Pan deus ipse suæ,
Quantus & amphion Thebanæ conditor vrbis
Agricolis, ego tam gratus eram ipse meis,
Tam bene callebam dulces testudine neruos
Tangere, suauiloquum vox mea iuuat opus,
Dulcia reddideram toties Hymeneia festa,
Dum pede pulsares rustica turba solum,
Exhilarauit etiam indomitæ conuiuia plebis,
Gratus epheborum, virgineoq; choro,
Quin etiam, vt tetigi celeri cum pollice chordas,
Voceq; concordî composui cytharam,
Libera curarum tristis saltauit egestas,
Gaudebatq; ioco fœmina virq; meo.
Nec se continuit proauit edentata senectus.
Errat & in chorea sæpe anus ipsa tremens;
At quas nec lyra, nec vocis symphonia flectit,
Me parca rapiunt inuidiosa cohors,
Sed reor excelsum potius rapuisse tonantem,
Laticiaq; deum consuluisse suæ.
Lucidus vt cytharis esset resonantior æther,
Latificemq; umbras cantibus, atq; iocis,
Interea tu, cui choreæ, vox, barbita cordi,
Flecte deum pro me, viue viator, abi.

VVLGARIS CANTIO. ICH STOND AN EL
nē morgen gar haimlich an aim ort. Per eundē Hein
ricū Bebeliū Poetam, in carmē latinū redactum.

Tempore quo coniunx tithonum mane reliquit,
Occulto steteram conditus ipse loco.

BEBELIANA.

Hic illam audiui miseranda voce querelam,
 Qua flet amatoris pulchra puella abiturum,
 Nescio quo fato mihi mēs presagit amice. Puella,
 Cedere conantem, teq; parare fugam,
 Hoc ego speravi mihi, qui iurare solebas,
 Te solam in vita semper amabo mea,
 Jurabas memini, miseram cur perdere queris?
 O requies animæ, dimidiumq; meæ,
 Sic stata fata vocāt, nō est spes vlla manēdi. Amator,
 Virgo vale, nostri quæ memor esse velis,
 Ac discedenti postremum porrige dextram,
 Quæ toties nobis pignus amoris erat,
 Dent quoq; dii superi, (quoniā non possumus ipsi)
 In me pro meritis præmia digna tuis.
 Ne tantū cōmitte nefas crudelis amator. Puella,
 Aut miseram properes ense necare prius,
 Dixeris, aut saltem reditum si nulla morandi
 Spes fuerit, vitæ consulitoq; meæ,
 At maneat potius, quicquid mihi patria cura
 In dotem dederit sumptibus adde tuis.
 Lusim^o in summa tot noctes, totq; p annos Amator,
 Læticia, noceat ne mora longa caue,
 Tempus adest, q; si non tempestius abibo.
 Iacturam famæ iure timebo tuæ,
 Hoc timeo imprimis, quo nil mihi tristius vnq;
 Eueniet, tantum dii prohibete nefas.
 Et quid opes referas? quæ non alimenta per annū
 Præstiterint, etiam post abiturus eram,
 Vt vires famæ paupertatisq; periculum,
 Concedas tristem iam precor ipsa viam,
 Si stat abire tibi, est & inexorable pectus. Puella,
 At saltem liceat me comitem esse viæ,

Qq v

CARMINA

Nec piget extremas tecum concedere ad oras.

Quo sine mors vita dulcior esse solet.

Parce tuã gentem precor infamare puella, Amator.

Atq; domum patris, quæ probitate nitet.

Inuenies etiam de tot modo milibus vnum

Vrbis amatorem, cui placuisse velis.

Quicq; tibi penitus veteres expectorat ignes,

Tam cito foemineo corde recedit amor.

Desine nobiliũ mihi cõmemorare parentũ Puella.

Stemmata, non alius cor mihi tanget amans.

Non ego candore in famæ, non stirpis honorem

Curabo, tecum dum licet ire procul.

Quid te detineã plaleratis vocibus vltra? Amator.

Pulchra puella vale, me tera fata vocant.

Hic flens, & sparsos virgo laniata capillos Puella.

Pectore de tristi, talia verba refert.

Non ego credideram, dum disiunguntur amantes

Affligi tantum, mors leuis ipsa foret.

Mors leuis ipsa foret finem positura dolori

Quotidie morior, maceror, excrucior.

At mihi concludi possit si carcere pectus

Illius, vt curæ nulla puella foret.

Ante per hammatos errarem, mortis ad horam

Sentes, & tribulos nuda genu, atq; pedes

Ante per ictiferos enses, mediumq; per ignem

Carcere q̄ sinerem pectus abire meo.

Fixisti telum, credas mihi, pectoris imo Amator.

Ille ait, hoc ignis, hoc latet ipsa Venus

Concutit hoc corpus, penetrauit, & ilia summa

Quod sine, nec sine te cogor abire miser,

Quam malle, nostis diui, tentare duellum

Promissum, atq; latus hostis adire feri.

BEBELIANA.

Puellas

Atq̄ ita discedens, oculos reflexerat vsq̄
Dum visum excludit, fallit & aura suum.
Illa petit latebras, & questibus aera cōplet,
Cuiq̄ fluunt oculi more perennis aquæ,
Ac postq̄ redijt animus mox ecce puellas
Flebilibus, caueant, admonet illa modis;
Discite ab exemplo miseræ blandissima turba,
Nil fore perpetuum quod placuisse solet.
Nec faciles fallant iuuenum blandissima verba
Nulla fides iuuenum, nulla in amore fides,
Spes, amor est fallax, nec duratura voluptas,
Impacata quies, læticia atq̄ dolens,
Pernicies iocunda, nimis quoq̄ dulcor amarus,
Qui postq̄ fureris mox fugitiuus abit,
Deniq̄ mille in amore cruces, & dulce venenum
Luctus, & lacrimæ, cura, querela, dolor.

XVIII. KAL. SEPTEM. ANNO
M. D. VII.

Ad lectores.

Argumentum, H. Bebelij Poætæ Laureati
in sequentem Elegiam.

Si nouisse iuuat, quantum flagrantis amoris
Impetus attentat, q̄ vehementer agat,
Concitet & quantum calor ad virtutis amorem,
Quamq̄ agiles reddat, morigerosq̄ viros.
Hunc lege Cymonem, quem bella puella disertis,
Et fortem ex fatuo reddidit, atq̄ catum.
Reddidit has nugas thuscis Boccacius auctor
In prosa, Latij mox Beroalde dabas.
Bebelius tandem captus dulcedine rerum,
Astrinxit numeris, imparibusq̄ modis.

CARMINA

ELEGIA CIMONIS DENVVO EMENDAT.
Amor Cymonis fatui, qui ex amore vir p̄stantissi-
mus euasit, ex prosa oratione in numeros cōuer-
sus per Henricum Bebelium Iustingensem,
Cyprus erat quondam regnis decorata nouenis
Vrbibus illustris, diuitiisq; potens,
Insula diues agris, & foecundissima tellus,
Ut referunt veteres, historiaeque suae.
Huius mūicipes, inter ditissimus olim est
Nomine Aristippus nobilis in populo.
Omnibus in rebus, qui fortunatus haberi;
Et potuit dici iure beatus item,
Nī rebus nitium lautis fortuna repugnet
Sæpius, ut mundi claudicet omne decus
Inter enim plures gnatos tulit ille Galesum
Conspicuum forma, corporeisque bonis,
Vsq; adeo, æque uos esset formosior inter,
Et mage procerus quos Cyprus omnis alit.
Verum insanus erat, vecors sine pectoris æstu
Moribus incultis, vox quoque crassa fuit,
Quem neque preceptor, neque vel solertia patris
Erudisse potest, reddere vel docilem.
Fabula fit vulgi, cunctis iam dictus Ephœbis
Cymon, quem fatuum Cypria lingua sonat,
Hoc tulit indigne pater, & cruciatur acerbe
Dum spes de sanis moribus omnis abit,
Vtque suis non quotidie obuerfetur ocellis,
Atque recens mentem torqueat usque dolor.
Iussit in agrorum cultus, & rustica mitti
Munera, villarum, & simplicitate frui.
Illi tempus erat syluis consumere dulce,
Et bene conueniens rustica turba fuit,

BEBELIANA.

Vr pote qui cunctis fuerat ciuilibus expers
Moribus, vrbanae nescius, atq; toga.
Dumq; ita sollicitus stiuæ est innixus arator,
Officiumq; suum sedulitate facit.
Forte die quodam campis spaciatur apricis,
Secq; viæ comitem Scipio solus agit,
Ver erat, & tepidi spirauerat aura fauoni,
Fragrat, & in campis, florigerumq; decus.
Mulcebant vario volucres modulamine coelum,
Et Philomela suos temperat arte modos.
Omnia floruerant, tunc est pulcherrimus annus,
Vndiq; fronde nemus, gramina flore nitent.
Haud procul est locus multis non cesus ab annis,
Et bene proceris, arboribusq; nemus.
Quo postq; venire viri planissima campi.
Area conspicitur, quam subijisse solent.
Huic suberat dulcis crepitantibus vnda susurris,
Inuitans somnum, teq; quietis herum,
Illic inueniunt pulchram dormire puellam
Vmbrifera in ripa gramine, & in viridi.
Huic adeo tenuis fuit, & pellucida vestis.
Vt decor in toto corpore visus erit,
Ancillaq; duæ, fuit atq; pedissequus vnus,
Qui comitantur iter, virgineamq; viam.
Quam dum lustrando Cymon videt, attonitus mox
Heserat, vt nunq; foemina visa prius.
Sic baculo innixus coepit rimarier apte,
Et faciem, atq; habitum, virgineumq; decus.
Singula membra tacens spectat, flammascq; latentes
Hauisit, & in vultu lumina fixa tenet.
Ante ea, qui nunq; a tardo distabat afello,
Qui caruit sensu, quiq; sale orbis erat.

CARMINA :

Arbiter est formæ factus postq̃ arsit in illa,
Infixusq̃ imis vulnera fecit amor.
Laudatur facies, fuluo & fulgentior auro
Cæsaries, nec non, purpureæq̃ genæ,
Hic quoq̃ cōmendat frontem, niueosq̃ lacertos,
Collaq̃ Bistonía candidiora niue.
Nigra supercilia, & laudatur eburnea ceruix,
Nulla vel in toto corpore menda fuit.
Nil non aspexit laudabile, præter ocellos,
Quos cum dormiret cernere non poterat.
Mens erat interdum expergefecisse puellam,
Ut nihil ex omni parte lateret eum.
At veritus nemoris diuam, & genus esse dearum
Formosa ut visa est nulla puella magis.
Non erat in tantum rudis, ut diuina caducis,
Terrænoq̃ homini non meliora putet.
Iccirco expectat, dumq̃ expergiscitur ipsa
Sponte sua, q̃uis tempus abire fuit.
Dum stetit obtutu tacito, defixa tenendo
Lumina, de facie gaudia multa trahens.
Euigilat, cunctis virgo prælata puellis,
Nomine quæ dicta est Iphigenia suo.
Dum caput alleuat, hæc vidit Cymona bacillo
Innixum prope se stare, quasi attonitum.
Et quoniam fuerat Cyprio notissimus omni
Partim stulticia, diuitiisq̃ patris.
Alloquitur stolidum virgo pulcherrima, Cymon
Quid nemore hoc queris, dic precor ipse mihi?
Hic neq̃ respondet, vultu sed virginis hæsit
Assiduæ, & nunq̃ flexerat hinc oculos.
Namq̃ voluptatem tanto ex fulgore puellæ
Concipere, & raram læticiamq̃ putat.

BEBELIANA.

Illā pudicitiaē obtutu timuisse periculum
In se tam fixo stulti hominis solita.
Mox iter ingreditur, Cymonem linquere curans,
Quem prius alloquitur, quemq; valere iubet.
Hic quia concepit torquentes pectora flammās,
Offert se comitem, seruitiumq; suum.
Et si non æque tulerit comitatus honorem
Virgo, tamen fatuum, vel repulisse timet.
Vtq; fores vsq; ad patrias comitauit euntem,
Declinat proprii viscere tecta patris.
Alloquiturq; patrem, posthac non viuere velle
Talibus in studijs, ruricolæq; casa.
Primo cognatis hoc cœperat esse molestum
Ille sibi præsens ne dolor vsq; foret.
Contandū tamen inducunt, dum causa liquecat,
Tam cito mutati, cui placuisset ager.
Comperiunt tandem pulchræ, q; forma puellæ
Ciuilem ex crasso, reddideritq; catum.
Ante ea quem nunq; potuere perita magistri
Flectere verba sui, quem monitusq; sacri.
Impetrat ergo auide vestes a patre docentes,
Sordidior ne sit ciuibus ipse suis.
Lætatur genitrix, lætantur sanguine iuncti,
Indulgetq; pater quicquid habere libet.
Ille frequens socios inter versari optat,
Urbanisq; cupit semper adesse viris.
Nocte, dieq; vigil rimari, & querere, quo sit
Moribus excultus, quoq; placere queat.
Ergo breui spacio triuialia grammata doctus,
Philosophosq; inter vel numerandus erat.
Solutus amor causa est, cui dum flagranter inharet,
Emendat vocem, clarisonamq; facit.

C A R M I N A

Vtq; adeo, vt cunctis fuerit prælatus Ephœbis
 Eloquio, cantu, musicanq; modo.
 Omnibus atq; studet (visum mirabile cunctis)
 Per quæ virgineus concilietur amor,
 Non alius quisq; belli tenet aptius artes
 Flectere velocis colla peritus equi.
 Quid plura? hic fuerat nulli virtute secundus
 Quacuncq; assumas, omnibus in Cyprijs.
 Digne igitur dulcis Veneris præconia parta,
 Quis bene concelebrat, demeritumq; decus?
 Auspicio cuius virtutes agmine facto
 Exerere caput, quæ latuere prius,
 Et quas immitis retro sub carcere claudit,
 Fortuna immodicis sæpe inimica bonis,
 Has amor expressit, qui marcescentia somno
 Ingenia exacuit, desidiaq; fugat.
 Quicq; locis ex obscuris animos generosos
 Eduxisse solet, inq; suprema locat.
 Cumq; importunus, vel sæpe licentior esset
 Cymon, & a recta cesserit ipse via.
 Vt puta, qui captus (quis em̄ modus est in amore)
 Virginea forma, tediferoq; deo.
 Hoc tulerat genitor tamen, ex veruece politum
 Cum videat factum, causa cupido fuit.
 Et quia Cymonem se a virgine dicier ante
 In sylua audierat, ludibriocq; habitum.
 Cymon enim stultus Cyprijs sonat ipse Galesus
 Consilio, & gestis hoc abolere parat.
 Ardua quæq; studens accedere fortiter vnus,
 Nil non egregium cogitat, atq; facit.
 Tolleret vt maculam hanc, & gratior esset amicae,
 Namq; loco mortis spretus amator habet.

BEBELIANA.

Atq; vt flagrantem paulum moderetur amorem,
Neue esset semper discutiendus item,
Cypseum appellat patrem, & dignarier optat
Coniugio Gnatae, virgineoq; toro.
Cypseus contra se desponsasse cuidam
Afferit ex Rhodijs egregio iuueni,
Cui genus a proavis clarum, & virtutibus ingens
Sit simul, at pactam frangere nolle fidem.
Iam quoq; pacta dies venit, ecce optabile tempus
Pasmundas sponsam, quo vocat ipse suam.
Arferat iniusti stimulis agitatus amoris
Cymon, & ex rapto raptus amore furit,
Dum quid agat dubio nequicq; fluctuat æstu
Indigno tandem vim parat ille toro.
Imminet heu quanto te te complectar amore
Tempus ait nobis prode virgo tibi,
Quæ mihi sola places, quæ sola vel ante rudentem
Reddis solertem, tersiloquumq; virum.
Secum ita ter foelix si quem dignabitur inquit
Illa virum, nec non ter, similisq; deo.
Idcirco aut moriar, vel te pro coniuge ducam.
O fortuna faue, tuq; superba Venus,
Stat rapere eximiam nobis, stat quicquid acerbum
Marre pati, fiat dummodo præda mihi.
In genus omne mali, per mille pericula rerum
Scandere non fugiat quisquis amare cupit.
Magnanimū calidæ Veneris cōmertia poscunt,
Non sunt hæc pavidis arma petenda viris.
Per gladios multi pulchras rapuere puellas,
Foelices constat, quos senuisse tamen.
Dum sibi persuasit secum dum talia tractat,
Et sibi tam certum, consiliumq; foret.

Rr

CARMINA

Ecce vocat furtim socios, & sanguine iunctos
Proderet vt (secum quod statuisset) eis.
Singula dum narrat, certatim cuncta iuuentus
Se facilem præbet, morigeramq; viro.
Protinus eductam nauem, iurat arma mentis,
Aptariq; suis, & dare vela noto.
Taliter inq; salo præstolaturus euntem,
Ad sponsum dominam, quam rapuisse parat.
Iamq; aderant Rhodij iuuenes, perferre puellam,
Ad sponsum iussi, luxq; iugalis adest.
Excipiuntur honorifice, lauteq; parantur
His epulæ hospitibus, & geniale merum.
Mox dare vela solent ventis, & remige læto,
Adducunt sponsam per mare fluctiuagum,
Sulcabat medium pinus secura profundum,
Laticia & pleno turba soluta mero.
Irruit ecce audax Cymon, qui sistere nauem
Precipit, armata, vulniferaq; manu.
Sistite clamat atrox, aut mors erit omnibus vna,
Naufragioq; dabo corpora vestra truci.
Strinxerunt Rhodij late vibrantia ferro
Tela, nec ad pugnam turba animosa minus.
Nauibus illorum, sed mox immittitur harpax.
A Cymone, fugam detinuit, & virum,
Solutus & in proram saltum dedit ocius hostis,
Non expectatis, quos comites habuit.
Inuictosq; animo medios volat ecce per hostes,
Agmina quæq; fugans, qua secat ipse viam.
Strauerat, & multos faciente cupidine vires
Vulnere, cede suum depopulatus iter.
Non secus, ac leo magnanimus violenter in hostes
Percitus irrupit, sternere cuncta petens.

BEBELIANA.

At vero Rhodijs impar ea pugna videri
Cooperat, vt totus concomitatus adest,
Et sese dedunt postq̃ non viribus a quis
Instructi, armatis cedere iure queant.
Cymon captiua victor votoq̃ potitus,
Affatus Rhodios talia verba refert,
Ponite sollicito conceptos corde dolores
O Rhodij, & vestris rebus adite Rhodon
Non vos inuasi, captus dulcedine præde
Fluctibus in medijs, nec spolia ampla peto,
Iussit amor facinus, nec quisq̃ obstabit amori,
Et Venerem contra, quis ferat arma deam?
Cumq̃ fidem genitor daret, hæc fuit inscia facti,
Foedere perpetuo, quam mihi iunxit amor.
His ita dimissis, ad se rapit, ille puellam,
Atq̃ renitentem fortior abstulerat,
Phas & iura sinunt: lachrymis ait illa, profusis
Legitimum alterius commaculare torum,
Singultuq̃ pias simul impediende querelas,
Testatur facinus, cœlicolasq̃ deos,
Cymon ad hæc, non est cur te afflixisse dolore
Debueris, tristi aut Iphigenia metu.
Ille ego sum cui mors, cui vel spes vnica vitæ
Pendeat ex te vna de manibusq̃ tuis.
Vicit amor fragilem, victo o ignosce fatenti,
Et si vir potior nullus in orbe tibi est.
Si fueris, vel bella minus peterere minusue,
Vultus culpandus proditor iste tuus.
Fecerunt alij, rapuit Minoïda Theseus,
At decus illius sæcula nulla tacent.
Mox comitum assensu Cretea ad littora tendit,
Sperat vbi tuus viuere posse magis.

R r ij

CARMINA

Istic cognatos, quoniamq; & sanguine iunctos
Complures habuit, quosq; fauere putat.
Quod veritus Cyprum versus si vela dedisset,
Inferretq; patri tam spolia ampla suo.
Discordes animos, atq; in delebile bellum
Inter amicorum progeniem efficeret.
Expassis igitur velis, & remige forti
Ad portum Cretæ concitus ire studet,
Sæpius aspiciens lætanti pectore prædam,
Cunctaq; foelici facta rogabat aue.
Cui noctē meminisse fuit spes summa futuram,
Aetneis flammis, quem magis vssit amor.
O cecas hominum curas, o lubrica mundi
Gaudia, delectat quicquid in orbe, breue est:
Ecce vaga, inconstans, incerta, volubilis, atrox,
Fortuna, instabili, mobilioreq; polo.
Gaudia Cymonis luctum conuertit in atrum,
Et quicquid iuuat, causa doloris erat.
Vix etenim placido transuectus marmore binis
Horis, & medium, vixq; peregit iter.
Instabat cita nox, cœlum quæ nubibus atris
Texit, & obscura est condita nube Venus.
Cum male Neptunus tumidis albescere cœpit
Fluctibus, & quatiant mox vada salsa ratem,
Et sine lege ruunt, tristes in prælia venti
In Cretam, est nullus qui bene vela ferat.
Hic trepidare omnes, misceri & pectora motu
Diuerso incipiunt, pœnituisse simul.
Ipse negat rector se, quis status ipse futurus
Scire, sed oblitumunera quisq; sua.
Tunc quantus fuerit mœror Cymonis, abunde
Vox nulla exprimere, & nulla camena potest.

BEBELIANA.

Cum reputet sese quandoq; fuisse beatum,
Protinus immersam, læticiamq; suam.
At tamen ante omnes tensis ad sidera palmis,
Diriguit subito, virgo pudica metu.
Attonitæq; diu similis fuit, illa capillos,
Et laniata genas, tristia quæq; gemit.
Tunc primū admissum formidine crimen acerbat,
Et pœnas tanti criminis esse putat.
Dumq; procellosa puppis luctatur in vnda,
Et capiunt vires flamina cuncta suas.
Hi trepidi appellant Rhodon haud caligine notam
Littore securi, dum modo parta salus.
Atq; locum dijs auspiciis venere sub illum
Quo Rhodij, quos hic misit abire prius.
Clarescente die, distantes iugere paucos
Viderunt Rhodios, nauigiumq; suum.
Iccirco propere, & multis conatibus illinc
Eduxisse ratem, discipiuntq; fugam.
Carbasa remigio, & sudantibus acta lacertis
(Heu quantas vires contulit ipse timor)
Ventorum rabies aduerso flamine, eodem
Littore destituit, nec sinit ire procul.
Quos dum vidissent nautæ, non gressibus arctis
Ad socios vnus nuncia grata tulit.
Haud procul est sita villa quidē, cirrata iuuentus
Qua se contulerat, nobiliumq; globus.
Illos appellatq; ex ordine singula narrat,
Quis simul auditis, vndiq; turba ruunt,
Patricijs sese agricolæ iunxere sodales
Complures, ne sint inferiore manu.
Soliciteq; fugam meditantem marmore sauo
Cymona apprehendunt, Cyprigenasq; viros,

R r iij

CARMINA

In villamq; trahunt (vnde exiure ruentes)
Vocibus horrendi, laticiaq; graues,
Mox aderat summus populi, tunc ipse magister,
Stipatus forti milite Lysimachus.
Captiuosq; iubet confestim in vincula duci,
Reddita Pasmunde est Iphigenia suo.
Iphigenia viro Cyprio mœstissimus ignis,
Cui reliquum (præter oscula pauca) nihil.
Occurrunt sponsæ, mites denso agmine matres,
Nec capiunt Rhodias atria tota nurus,
Solantes blande tanto de turbine tristem,
Atq; fatigatam fluctibus in medijs,
Iugiter & quibus Pasmundas instet & optet,
Vt capti intereant, per gladiumq; cadant.
His tamen admissum est sub carcere viuere vitam,
Iam dudum captos se, q; abire dabant,
Interea dum sic cunctis in vincla diebus
Essent addicti, tristitiæq; loco,
Ipsa afflictorum rursus fortuna miserta est,
Inuenitq; modum, est quo reparata salus,
Namq; minor natu Pasmundæ nomine dictus,
Hormisdas fuerat frater at egregius,
Enixe huic curat Cassandram iungere certo
Connubio, specimen, virgineumq; decus.
Instruere, vt deceat possit genialia festa
Pasmundas pompam, magnificeq; paret.
Attamen impensis leuib; si festa duorum,
Concelebret pariter certo, eodemq; die.
Hoc qui Lysimachus Cassandræ captus amore
Accipit indignans, & tulit ægro animo.
Attamen vt prudens premit alto corde dolorem,
Sed quod opus factu est, nocte dieq; putat.

BEBELIANA.

Quo possit turbare iugalia festa puellæ,
 Quam se plus animo semper amore colat.
 Tandē cum fuerit, tunc summus in vrbe magister,
 Vi pariterq; potens, hanc rapere instituit.
 Contra, sed miserum titulus reuocauit honoris
 A tali incoepto, sceptrigeræq; manus.
Nam tanto scelus est cumulatius, & mage turpe,
Quanto delinquens dignior esse solet.
 Sic consultantis tandem igni cessit honestas
 Atq; voluptati succubuit ratio.
 Cumq; magis visus nemo virtute, vel armis
 Præstans Cymoni, Cyprigenisq; viris,
 Hos adhibere cupit, fidos sua cum geritur res,
 Libertasq;, nihil qua mage dulce fuit.
 In secretum igitur Cymonem adducere curat.
 Carcere deducto talia verba refert.
 Cymon in aduersis, qui magna pericula fortis
 Pertuleris, pauca hæc auribus accipias.
 Grandia mortali, vel maxima munera donans.
 Immortale genus, coelicoluq; chorus,
 Contulit haud vnq; in tectis, plumisq; paternis.
 Dum modo securum viuere fata sinunt.
Virtus per salebras, & mœsta pericula scandit,
 Hic vbi sit sudor, perpetuusq; labor.
 Quiq; agitatus in aduersis extollere vires
 Nititur, infracto quiq; animo fuerit.
 Hunc manet a diuis honor, & laus, gloria, merces,
 Aeternumq; decus, sideribusq; Polus.
 Quod si pristina vis tibi sit, si viuida virtus,
 Quæ pridem fuerat, experire licet.
 Et vinces tandem, quia Nortia diua timentes
 Deprimat, at fortes tollit, & extimuit.

Rr iij

CARMINA

Ad quæ Cymon ait, si sit spes vlla salutis
Perge docere, meum sit tibi seruitium.
Carceris, ille inquit, Pasmundas anxius auctor,
Inq; necem vestram, nocte dieq; vigil.
(Quis dolor heu misero; vero si tangeris igne)
Fœdera concelebrat, legitimamq; facem.
Haud secus Hœmifidas Cassandram ducere fratē
Destinat, heu flammam, deliciasq; meas.
Atq; a fortuna reliquum (nisi conscia virtus)
Nil restat miseris, nec medicina subest.
Ergo age, vel strictis gladijs rapiamus amatas,
Sic tibi libertas, charaq; virgo datur.
Namq; ego non tantæ patiar dispendia flammæ,
Aut moriar, sine qua viuere dulce nihil.
Cymon (cui nihil hac vna re optatius esset
Omnibus ex votis) ore disertus ait.
Te vel ad immitē Scyllam, vel regna Getarum,
Adq; nigras ditis te comitabor aquas,
Si modo qd narras facinus fortuna sequatur,
Quo res cunq; cadat præsto futurus ego.
Sit tuus iste labor, nunc qua ratione quod instat
Conficier possit, iussa sed ipse sequar.
Intrepidusq; adsum, nec me vis vlla volentem
Auertet, dum artus spiritus hosce regat,
Lysimachus contra, lux quando perendina venit,
Sed cum mox Phœbus mergitur oceano.
Tecta maritorum nuptæ, ardentissimus ignis
Amborum, intrabunt, noxq; iugalis erit.
Armati obstemus fida stipante caterua,
Tunc opus est raptu, martigenaq; manu.
Inq; ratem, propere raptum ducemus amorem
Nuper ad hoc factam, mox fugere inde leues.

BEBELIANA.

Quod si quid cupidis obftet, mittamus ad orcum,
Comprobat hoc Cymon, atq; paratus adest.
Iamq; dies aderat, iam coniugialia festa,
Regaliq; nitent atria tota dape.
Iam matronarum conuentu turba frequentat
Nobilibus pompis, tediferamq; domum.
Ecce volant celeres hinc inde, agilescq; ministri,
Qui mensas onerant nectare cunq; epulis,
Interea gladijs tectis instructus vterq;
Cum socijs Cymon, Lysimachusq; suis.
Agmine diuiso quosdam custodia portus
Accipit, & quosdam, vestibulumq; domus.
Lysimachoq; comes Cymon cum milite forti
Sponsorum intrepidè tecta subire solent.
Mox quoq; per scalas intrant coenacula, mensis
Inuersis rapiunt, iam sibi quisq; suam.
Omnia lamentis per quæ complebat amaris
Turba puellarum, foemineumq; genus.
Inq; repentinos conuiuia læta tumultus
Versa, simul cunctos clamor ad arma vocat;
Raptores strictis gladijs exire volentes
Pasmundam in scalis obuium habere vident.
Armatum enormi baculo, dum tantus ad aures
Venisset clamor terribili fremitu.
Quem valido Cymon fortis Mucrone trucidat,
Exanimumq; caput corruit ante pedes.
Hic idem Hormisdam, fraternaq; fata volentem
Ulcisci, interimit, pessimus hostis amor.
Longa referre mora est, mediâ de plebe iacentes
Effususq; cruor atria tota replet.
Ergo ambo celeres properant contingere portum,
Per mediolosq; hostes agmina quæq; secant.

CARMINA

Nauius ascensis, spolioq; onerata petito,
Carbasa soluentes, hinc properare student.
Dumq; bonis auibus cretea ad littora ventum est,
Exceptiq; suis comiter ambo forent.
Solennem celebrant genium, & sponsalia festa,
Laticia; intenti, blandidulicq; iocis.
Sapius hinc turba; exorta, variq; tumultus,
Et Rhodios inter, Cyprigenasq; viros.
Exilio tandem exacto concordia facta est,
Et patriam repetit coniuge quisq; sua.
Atq; ibi foelices multis vivere diebus
Concordi voto, coniugiq; bonis.

F I N I S.

HENRICI BEBELII IVSTINGENSIS POE
tae Laureati Carmē in pestem pro Agnete Retha
berin virgine pulcherrima Tubingensi,

Impia, crudelis, furibunda, immanis, iniqua
Pestis, dic tutum quid te apud esse potest?
Si tam vernantes properas decerpere flores
Flores tam teneros, tam vel odoriferos,
Te detestetur, quis non? quod seua puellas,
Tam male matura surripis ipsa nece.
Demetit, vt Boreas cum deflorescere campi
Lilia coeperunt, florigerumq; decus,
Sic licuit senium, & vetulas rescindere frondes
Virgineos flores, nec licuisse potest.
Pone tibi licuit, sed quod discrimine nullo
Injicis ah auidas, omnibus ipsa manus.
Hinc tibi concedunt cuncti feritate latrones,
Praesertim Agnetem, si rapuisse potes,

BEBELIANA.

Agnetem cunctis, quæ sit prælata puellis,
Moribus, & cantu corporeisq; bonis.
Quid meruere precor, tam mēbra decencia, per quod
Tam cito tartareos, cogis adire lacus?
Quid meruere decens os, & rubicunda labella,
Candida vel facies, purpureæq; genæ,
Flauaq; cæsaries, nec non teretesq; papillæ,
Collaq; bistonia candidiora niue?
Corpore parua quidē, sed qua formosior haud est.
Versat vbi gelidas Neccharus amnis aquas,
Quod nisi te tigris genuisset Caspia pestem
Scylla ve crudelis, dira carybdis item,
Sternere cauisses, hoc hoc tam nobile germen
Sanguine tam raro, vel maculare manus.
Quod si nec te ætas, nec corpus amabile tangit,
Duceris, & formæ nobilitate nihil,
Flectere vel saltem potuit vox clara puellæ,
Qua nemoris cunctas exuperauit aues.
Cedat huic Cygnus, cedat Philomela suavis,
Syrenum cantus cedere iure putem.
Illa puellarum voces rauescere fecit,
Dum gyrum faciunt, & chorus ipse canit.
Ferreus mors est, ausa nephas cōmittere tantum,
Ferreus est, & quem non mouet iste dolor.
Attamen hanc superum iussu rapuisse putare
Angelicos inter cantet, vt ipsa cohors.

Epitaphium eiusdem.

Hic ego quæ iaceo teneris direpta sub annis
Virgo, & adhuc nullo contemnerata viro.
Vnica cura patris, miseræ spes vnica matris,
Mille procis placui criminis absq; nota.

CARMINA

Antiope fueram specie, Philomela sonora
Voce, tamen cuncta hæc sustulit hora breuis.
Quod si flebilibus posset mea vita reuerti
Votis, & precibus matris, & heu iuuenum,
Non dubito multos reperiri, & mille precantes,
Sed flecti precibus fata seuera negant,
At tu qui transis nostrum quandoq; sepulchrum,
Dic mihi sit requies, sit leuis vna precor.
Et vos o iuuenes quosquos sine crimine amaui,
Inferias nobis soluite virgineas,
Spargite humum violis, ornate & floribus agri,
Cumq; rosis tumbam lilia pulchra tegant.
Nouerit hic florem, teneramq; iacere puellam.
Si quem castus amor, sicq; puella premit.

Henrici Bebelij Poetæ Laureati pro virgine iusta soluentis, Epigrāma.

Has tibi persolui virgo pulcherrima laudes
Bebelius cupiens reddere posse vicem.
Quæ solita es toties cunctas de pectore curas
Pellere defessi, tristitia scq; gratis,
Suauiloquosq; melo resonanti & carmine, per quæ
Consuesti cunctos exhilarare viros.

Ex fonte Blauī. Die Gorgonij
M. D. II.

**LIBER TERTIVS. ET NOVVS
FACETIARVM BEBELI-
ANARVM.**

*Noli nisi antiquos
versus oblectare. p*

Prognostica (quas vulgo practicas vocant)
quæ durant vsq; in finem mundi.

Carmina adolescentiæ Bebelianæ, nō nihil
etiã aliqua ad facetias facientia.

Carmē elegiacum de miseria humanæ con-
ditionis.

Carmen Satyricum contra liuorem, & des-
tractores.

Carmen contra simoniacos.

Carmen de Baccho.

Carmen de Philomelæ cantu, & laudibus.

Carmen de conquerimonia puellarum con-
tra Luciferum.

Varia alia de rebus lætis, & iucundis.

Viro nobili, & equiti aurato eminentissimoq; iuriconsul-
to Vito de Furst Augustissimi Cæsaris Maximiliani
ad Iulium secundū pontificem maximū, aliosq;
reges christianos oratori, eiusdēq; inuictiss-
mi Cæsaris vicario, & gubernatori Muti-
næ, Henricus Bebelius Iustingensis
Sueuus Salutem dicit.

Vm ad te scribo facetias meas Sueuicas, Vite-
d vnicum familiæ tuæ, nobilitatis, literatorū, nobi-
liumq; Sueuorū decus, & ornamentum, possum
ab imperitis intēpestiuitatis (ne dicā temeritatis) accusa-
ri, dum te virū in arduissimis Christianæ reip. causis &
negocijs occupatū, obtundam illis meris nugis, & fabu-
lis. Ego vero cum exploratū habeā multos annos te esse
continuo versatū in legatōe Cæsaris ad Pontificē maxi-
mū, cæterosq; Principes & Reges christianos, & ita ver-
satum, vt cū summa honestate & gloria, functus sis offi-
cio tuo, vt vtriq; christianorū principi, cæterisq; christia-
nis principibus sis acceptus, atq; charissimus. Explora-
tumq; habeā te indies nūc, & singulas fere horas deco-
qui, & occupari moderatiōe, & regimie Mutinēsis reip.
taceo cætera negocia Cæsaris. ea de re motus, dicaui tibi
has fabulas Sueuicas, vt multorū dierum, & horarū la-
bores, curas, molestias, hac vna vnus horę voluptate, ri-
diculisq; sedare valeas. Animus nanq; hominis laborio-
sus, lepidioris iocī delectatiōe remitti solet, atq; salibus
tanquā quodā pabulo refocillari. Tali vero consilio id
sum aggressus. Cum em̄ plures viri prudentia, eruditōe,
morumq; probitate insignes, me ad scribendas facetias
sint cohortati, legerimq; summos viros tā gręcos, q̄ lati-
nos, iocis & salibus delectari consuetos, vt supra episto

Ia ad Petrū Iacobi Arlunēsem sum testat⁹, illorū exēplo ductus, illas meas tibi īprimis, & potissimū dedicauī, q̄ scīam te non solū iuris & eloquētīæ, verū etiam oīm honestarū artium cōsultissimū, omnisq̄ humanitatis cultorem. Aīatus etiā ad hoc singulariter cōsilio, & incitāmēto Ernesti fratris tui germāi oīm charissimī, mihiq̄ multos annos obseruati familiarissime, qui vt tu in toga, & pace, ita ipse foris, & armis militaribus oīes suos æquales, & cōfortes præcellit longissime, vt periculū faciēdo iam sæpius declarauit. Tu igitur Vite viroꝝ optime, accipias hilare, hilares Sueui tui vrbanitates, & gētilibus iocis suū tempus, hoc est. cœnā tuam exhilarato, cumq̄ nihil agere velis, lege, vel potius ride has ineptias. tibi em̄ soli, tuiq̄ similibus, hoc est. viris doctissimis, atq̄ humanissimis illas scripsi, non illis qui plus probe loquuntur q̄ viuunt, plusq̄ videri, q̄ esse boni discipiūt. Quid em̄ de me sentiāt tristes isti, & superciliosi Catones, palatiotenus tantū sapientes & boni, manū non verterē. Tales em̄ plerumq̄ sunt, qui probitatē, & castitatē in verbis fingentes, intus sunt lupi rapaces, atq̄ incontinētissimi ganeones. In quibus homībus hoc tamē videri licet, vt cum in me, alijsq̄ lusus, talesq̄ fabellas damnent, ipsos cum homībus conuiuātur, oīm ingenij vim intendere, vt faceti videātur, atq̄ vt aliquid in mediū afferant, quorum risum a conuiuīs captent. O quā mali iudices & iniqui, qui quod in me culpāt, in se honestatē, boniq̄, & hilaris conuiuæ officij prædicāt. Sunt autē aliī, qui incomptū, & vulgare dicendi genus in his facetijs reprehendāt. quibus ego respōdeo. fastidiosum esse īprimis dure, diffusculterq̄ scribere lusus, & iocos, cum oīa tibi hilaritati, & vrbanitati, nō serio, aut difficultati seruire debeāt, aut quis cū delectatione, & iocunditate legat, quæ nō facile

intelligat: aut quis tales res cum magno labore inuestiget: Sed rogo tales vt & ipsi componat simile aliqd, & tunc videbunt, q̄ elingues & muti sint. Facile enim oēs possumus in alijs videre quid sit ineptū, quid absurdū, facile possumus trutinare quid asperere, quid leniter fluat quid rustice, quid latine dicatur, sed dum ipsi nos cogimur sumere calamū, tum demū expimur, q̄ difficile sit boni scriptoris partes implere. tunc laborꝝ nostrorꝝ petimus cōmiserationē, tunc errorū veniā cōprecamur. Verum nemo alteri paucos errores condonat, cū sibi innumeros laborꝝ magnitudine existimat non esse cōputandos, quadā naturę malignitate tam indulgentes nobis, alijs tam seueri iudices. quod contra fieri debuit, vt pulchre tradit Plinius Cecilius in epistola ad Geminium suum. Vos postremo scioli, qui cum nihil sciatis, omnia vultis iudicare, & om̄ibus scriptis sine ingenio, sine eruditioe detrahete. Vos inquā appello, scribite latinius, & elegātius dicteria & iocos, & ego libere vobis concedā. Sed credite non mediocre esse artificium, nec fieri posse sine singulari eruditioe, vt iocos teutonicos in latinum conuertatis cum venustate & gratia, seruatoq; facietiarꝝ decoro, sicut econtrario, doctissimis etiā viris magnum negociū exhibet translatio de græco, vel latino in linguā nostram vernaculā, aut cuiuscūq; linguæ in extraneā conuersio cū decoro venuste, & eleganter. Sed quid mihi cū illis: Tibi Vite virorū doctissime, atq; eminentissime has ineptias gentiles dedicaui, in quibus inuenies tanq; quandā meis tempibus rerū gestarum historiā, nisi q̄ cōsulto multorꝝ pepercī noibus. quas suo tēpore legas. meq; tibi cōmendatū habeto. Valete ex Tubingæ. IIII. Kal. Mart. Anno dñi M. D. XII. Anno vero Imperij Maximiliani Cæsaris, xxvi.

FACETIARVM.

Ad lectorem Henricus Bebelius.

Id moderamē habui hactenus in facetijs cādide lector vt abstinerim ab his iocis, q̄ nimiū lasciuē spurceq; dici viderent. In hoc libello paulo iucūdiora interdū inserui, & quæ imperitis videbunt quandā prae se ferre lasciuā, sed nihil etiā nunc acceptaui, q̄d nō a grauib; viris in cōuiujs recitari audiui, & maiori ex parte apud matronas, q̄ res me mouit, vt & nostris confabulationibus adiungerē. Velis ergo hanc mihi dare veniā, quā sumpsi ex auctoritate grauiſſimor; hominū. A spurcis em̄ scriptis semp calamū meum retraxi, quod magis etiā facturus sum scriptis posterioribus. Vale amice.

De quodam in tempestate deprehenso.

Cum quidam in lacu Potamio, seu Alemanno tempe maxime tempestatas deprehensi essent om̄ibus alijs tripodantibus, quibusdamq; confitentibus sibi inuicem, vnus eor; cepit auīdissime comedere caseum, & panem. Alijs eum castigantibus, atq; quo in periculo essent admonentibus, dixit. Non me latet quid rerū geratur, sed quoniam ieiunus bibere non possum, nunc comedo q̄ sim hodie plus bibiturus, q̄ vnquā fecerim in vita mea.

De quodā in adulterio dephenso vera Historia.

Quidam Tubingēsis cum ad vxorem alterius clam noctu accessisset, venit & sacerdos ad eandē paulopost, quem ille fugiens ad superiorē partem domus in columbare se occultauit. Sed cum nō longo tempore venisset maritus illius mulieris, sacerdos in fornacem confugit. Cuncq; maritus nihil tale suspicatus, cū suspirio dixisset tres se aureos ludo amisisse, quis tibi reddet, inqt vxor, cui maritus. Superior, vel qui superius est, intelligens deum. Cui Tubingensis e Columbari profiliens dixit, Sacerdos in fornace det mediā partem, & ego reliquam

S s ij

LIBER TERTIVS

dabo credens in se maritum fuisse locutum, & res ita inter eos conuenit, illesiq; abierunt.

De quodā Lolhardo fideiussionē morituro p̄stante
Ioannes Apius mihi notus, cū in peste iam in mortis fere agone laboraret, affuit ei qdā frater Lolhardus syluestris, qui cū ægrotū admoneret ut viriliter pugnaret contra insidias diaboli, bonusq; christianus in finē vsq; perseveraret, Respōdis Apius, Nemini dubiū esse quin legitime certare vellet, ut christianū decet, seq; mori paratissimū. Cui frater. Quoniā te honestū, & fortē in vita fuisse ab oībus p̄dicari audio, & nunc paratū voluntati diuinę obsequi, p̄mitto tibi, & fideiussor esse volo, te cōfestim post mortē ad cœlos ascensurū. Moritur Apius. frater quarto post die eodē morbo correptus, diu noctuq; clamauit. O Apī tu vis me ad vos afferre, ut tibi testimoniū præbeam. O miserandā fideiussionē, quam deus vellet nunq; fuisse factam, atq; istam suā fideiussionem ad finem vsq; vitæ semp vociferando, & ululando detestatus est. Obijt autē sexto die post illum.

Ex fauore beneficia conferuntur.

Sū prius nō iniuria cōquestus officia, & bñficia ecclesiastica maiori ex parte indoctissimis obuenerit, & obtineri gratijs apostolicis, nō sine scandalo publico, periculoq; animarū non mediocri. Nūc possum iustissime lamētari idē fieri apud nostros principes. apud q̄s plus cōferunt bñficia fauore, q̄ meritis. plus suffragijs indoctorū amicorum, q̄ morū eruditionisq; p̄sitatione, adeo ut nulla fere habeat hodie ratio doctrinæ, & eruditionis. Quod ideo nūc dico. Fuit nuper interrogatus vir eruditus, qua ratione id fieret, ut tot indies asini beneficijis p̄uiderentur, & ipse nullū consequi posset? Respondit indoctos inuenire posse sui similes principes, & alios patronos,

· FACETIARVM ·

vnde amor mutuus nasceretur, se autē sui similes nullos tales, se que velle dediscere incipere, an fauorē (quo omnia geruntur) consequi aliquando possēt.

De sacerdote Schellēberger Munderchingæ.

Ille sacerdos de quo superius etiā scripsi denunciauit quibusdā sanctimonialibus siue beguttis meli^o, earum sacerdotē qui erat in thermis ferinis grauiter ægrotare, adeo vt medici de eius salute desperassent. Accin xerūt se itineri quādā ex eis primariæ ad eum visitandū, atq; consolandū, sed cum venissent ad locū inuenerunt eum incolumē, & sanum, vnde exacerbatae sacerdotē mendaciū arguerunt, seq; dolorum & anxietatū quibus essent, non mediocriter conflictatae memores futuras, quibus ille cachinno effuso respondit. O bonæ fororculæ debetis scire nullā hic verbis meis fidem adhiberi.

De molitore.

Ioannes Boschius sacerdos Stadianus cum molitor rem mendicantem suis subditis commendaret, pro impertienda ei misericordia dixit. O christi fideles qd iste molitor probus sit, habetis optimū argumentū qd mendicet, alioqui furto, & solitis molitoræ artibus se nutriisset, proinde sit vobis commendatus imprimis.

De confessione monialis.

Monialis confitendo sacerdoti, dixit inter cætera cuiuscullo alieno se aliquando contexisse, Cui sacerdos. Hoc nihil nocet, sed quid latuit sub illo? Respondit illa. Monachus. Cui sacerdos. caue posthac, inquit, ab istis vestibus, ne polluaris. omnium enim scelerum sordes hoc paruo tegmine absconduntur. Ad hæc monialis. Ethyops non denigrat æthyopem. Illi sacerdos succensus. maneat ergo meretrix vt ante. Cui iterum Monialis, sed tu noli primum in me projicere lapidem.

Ss iij

LIBER TERTIUS

De confessione trium Monialium;

110
Tres moniales confitebantur cuidam sacerdoti. Prima dixit alienum se in vaginam suam cultellum imposuisse. quod sacerdos non intellexit, nec etiam pensitavit. ob huiusmodi quarundam mulierularum superstitiones, quae res minimas pro peccato habent. Altera dixit duos se cultellos imposuisse suae vaginae, quod iterum neglexit. Tertia vero tres confessata est. Cui sacerdos Quid hoc nocet? Dixit illa, trium virorum se congressu usam, quod cum sacerdos iamprimum intelligeret, priores duas, quas inscius absoluerat, celeritate insequitur, atque acclamans dixit. Audite meretrices pessimae, non estis absolutae. male enim narrastis, quoniam penis, & cultellus non sunt idem.

De sacerdote loripede.

Sacerdotem quendam loripedem senaculum oppidi Cantharopolis intrantem, alius sacerdos salutavit. His verbis Saluete (ut mos est loquendi nostris) iunior domine. Cum autem incessisset is claudicans, ut solebat semper, erupit quidam praefectus pagi totus cachinno. Bene video, inquit, illum iuniorum esse vel potius infantem, cum iamprimum incessum discat. Cui sacerdos festiuiter. Sapientem te putassem ob caniciem, nisi sermo te prodidisset stultum & diculum. Non dissimiliter Ioannes bittel sacerdos Riedlingensis in mulierem claudicantem nuper me praesente cauillatus est. Si mihi inquit, essent centum filii, nullum eorum incedere docerem quemadmodum illa mulier incessit. Praeterea nostri in claudos ira iocari solent. Illi non est hic patria, quia non ambulat more hic consueto. Similiter in strabones. Hic est alienigena, non videt enim ut homines hic solent. Est autem nostris nunc creberrime in proverbio, ut dicant alium continentem. ille est claudus sartor, vel dum aliquis credit se contemni, dicit pu-

FACETIARVM.

tas ne me claudum fartorem? De quo olim carmen scripsi, quod ibi inferendum putavi cæteris iocis.

Ad Ioannē Streler Vlmēsem iurifconsultū.

Sat fuerat nimium o doctor celeberrime, Vatem.

Largiter & dapibus, & saturasse mero,

Ac vidisse satis tam multa poemata Vatum,

Tot sophiæ tecum, conspicuosq; libros.

Insuper ostendis de quo proverbia tractant.

Sartorem claudum, quemq; videre iuuat.

Non ego sum dixi, si me contempseris vsquam

Non claudus fartor, decipere atq; velis,

Si faciam, iuro, sim cunctis iure vocandus,

O fartor claudus, si voluisse nego.

Deniq; cum risu passim, pueri, atq; puellæ

Sartorem claudum, nominitantq; senes.

In linguas hominum tamen hoc cur venerit inde

Accipio, si non auguror ipse male

Ingenio tardo est, pedibus potius vel iniquis,

Et gressum nescit legitimum in senio.

Hincq; mouetur & hinc, hominū nec more sueto,

Gressibus obliquis, itq; reditq; via s.

Doctior est multo seruus doctoris Othonis.

Qui iuuenis nondum lustra quaterna videt,

Immoto pede stans, præ cunctis visus acutus,

Atq; cubile videt Solis vtrumq; simul.

At neuter reor est nostris nutritus in oris.

Non vadit nostro hic more, nec ille videt.

De superbo adolescente.

Quidam adolescens gloriæ cupidus conuenit cum seruo, vt de quacunq; re apud amicam loqueretur, semper ipse seruus rem exaggeraret, & cum esset cum puella, diceretq; de censibus suis, semper seruus triplicauit.

S s v

LIBER TERTIUS

tum vero alio tempore iterum conuenirent amicam, & ipsa diceret, Videris mihi o amantissime paululum infirmus. Hoc color non integer, atque insolitus prodit. Dixit ille se pallidulum, parumque infirmum. Ad hoc seruus, merito es pallidissimus, quotidiana enim & incurabilis valetudine laboras. Hoc dominus ægre tulit, seruumque remotis arbitris acerbissime castigauit, quod ea apud amicam, de eo diceret, illi seruus dixit. ita enim fieri debere existimaui, ut quicquid tu diceres, ego augerem.

De quodam fulmine terro.

Quidam in dolio balnei sedens, cum tonitrua maxime tonarent, dixit. O vos fulmina quid tumultus incipitis. Ite mihi in culum. quod cum vix edixisset, venit fulmen prope eum sine lesione, quo fere consternatus, quod male habeas (inquit) deus, non scis iocum intelligere, ego enim ioco non serio dixi.

De rustico in Deredinga deo necem imprecante.

Cum grandine magna ex parte vruæ perisset, dixit quidam in corona rusticorum, sagarum id esse maleficum. ad quod omnes vno ore. O pereant morte pessima, natu autem inter eos maximus, dixit. opus potius esse dei. Ad quod alius proliens e medio, pereat & ipse inquit, atque interficiatur.

De quodam sacerdote carnifice.

Quidam carnifex Francus venit in Boemiam ibique inter hæreticos factus est sacerdos. Interrogatus vero aliquando ab eo cui notus erat, quo modo id fieret, ut ex tam sordido, & turpi officio esset nunc sacerdotio iniciatus? Respondit, Qualis populus, talis sacerdos.

De ebrio.

Quidam homo facetus cum diuersis vini generibus se ingurgitasset, ita ut diutius continere non posset, dixit astantibus sodalibus ad vina bibita. Inite inter vos concordiam, atque

FACTIARVM.

vnionē(vt ita loquar) aut ego vos e fenestra ꝑcipitabo.

De rusticis, & lupo.

Rustici lupum viuum ceperunt, & quia infestissimi sunt illis, a deo vt vel in mortuos seuiant, deliberauerūt, de exquisitissimo supplicij genere, profiliūt vnus in mesdium, cui duæ erant vxores, illi qꝫ duas vxores dandas suasisit, quod iureiurando nullam maius supplicium sciret, nec crederet etiam posse excogitari.

Fabula Brassicani.

Calceolarius quidā cum vxorē suam fortasse adulteram olfecisset, nundinas se petiturū simulans, omnis calceos, & perones in fasciculū (vt solent) colligauit. Qui cum abiisset, non procul a pago pone sacellū quoddam fascem abiecit a tergo, atqꝫ dissoluīt, calceosqꝫ in sacellū tuto reponens, in pannū quo calceos detulerat saxa inuoluit, & clam domū suā subintrauit. interea vxor maritū abesse existimans, sacerdotē vocat ad se, ne sola dormi pauida diuersaret. Cum vero is paululū cunctatus ædes intrasset, ac primū gradum scalarū vno pede conscendisset, Mulier in supremo gradu obuia, eū cur tam serus veniret increpuit. Respondit sacerdos. Hordea se in agro seminasse. Cui illa, vbertatē deprecans ait, sub latis vestibibus vmblico tenus. Faxit deus, nō rariora vobis hordea in agro succrescant, qꝫ sint pili rimulæ meæ quā vides. At ille in imis scalaris nudato, & quidē longo pene respondit, nec minores spicas faciat succrescere, quā sit hæc mea quā vides claua, qꝫ cum hæc vir sub tegulis latitans audisset, saxa in eos præcipitans, non minore grandine inquit hunc hordeorū agrum qꝫ sint hæc mea saxa deus depopuletur, & deuastet.

De confessione cuiusdam.

Cōfessus est nupꝫ quidā simplex homo, Ego do mereū

LIBER TERTIYS

in oībus peccatis, q̄ peccaui a natiuitate Christi vsq; in hāc diē. Cui sacerdos. Habes ne tot annos o fili? Ad hoc rusticus. etiā, cūm & frater sit mihi trib⁹ annis senior.

De medico. Georgius abbas Zuifuldēsis.

Medicus venit ad quendā principem, seq; oīis medicinæ artificem esse egregiū pollicetur. Cui princeps iocatus. Non recipio aliquē nisi xxx, hoīes prius occiderit. Ad hoc medicus, non longe abest. Nam xxix. bene nunc cōtumulaui. Cui princeps, nō es ergo mihi idoneus medicus, timeo enim me xxx. futurum.

De moniali.

Monialis cū diurnalialia (vt vocāt) peccata, aqua benedicta deleat & ipsa tū die cū viris peccasset, semel aqua se aspergens dixit, dele peccata mea, & summotis vestibus aspersit occultiores partes dicēs summa cum vehemētia, hic hic dele, nam hæ peccarūt maxime.

De confessione cuiusdam nobilis.

M Nobilis quidā volens cōfiteri versauit in manu aureū nūmum, quo sacerdotē donare voluit, hoc cum vidisset vnus sacerdotū audis pecuniæ, accessit hoīem, atq; an confiteri velit interrogat, annuit ille. quē cum sacerdos post confessionē interrogaret, an peniteret eū peccatorū, velleq; abstinere in posterū a peccatis quantū humana fragilitas concederet, vt fit, recusauit nobilis obstinate, atq; ita sine absolutōe dimissus. Venit āt alter sacerdos quē non minor auri sitis p̄ssit, & nobilis cōfessionē audiuit, sed cū nec penitentē, nec in futurū abstinere volentē cōperisset, nihilominus tū vt aureū acquireret, hoīem absoluit in ea forma. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, si vult, & dimittat tibi peccata tua, q̄d ego nō credo, & p̄ducatur te ad vitam æternā, quod est impossibile, atq; ita a nobili latinitatis ignaro aureū extorsit.

FACETIARVM.

De Veneto equite.

Venetus insuetus, ac nescius equitare, cum comodatū equum calcaribus vigeret, equus cepit recalcitare, exiliēdo, vnde ille perterritus dixit, O sancte deus Tempestas est nō tam in mari, q̄ terra. credidit em̄ fluctibus, & procellis equū agitari non secus, ac naues in mari.

De duobus fatuis.

Erant prope Zuifuldam monasteriū duo fratres germani parū prudentes, qui semel confitentes, cum vnus eorū absolutus esset a sacerdote, nec interrogatus an sciret orare. cum alter confiteretur, quesiuit sacerdos. Scis orationē dñicam. Illo nesciēte, inquit sacerdos. Prohibeo tibi sacram cōmunionē, quoniā nescis orare. Ad qd̄ ille Tamē frater me⁹ a te absolutus etiā nescit. Quare sacerdos mot⁹ dixit ad alterū fratrem. prohibeo & tibi corpus dñicum. vnde ille indignabūdu exiuit delubrū, atq; oībus hoībus cōquestus est, q̄ frater suus impius noīe Alexius, eū quo minus corpus dñicum sumpsisset, impediuisset, dicens. Si tm̄ expectasset donec sumpsissem. ex hoc em̄ credebat se fœlicē fuisse, si vel indigne sumpsisset.

De Osoribus eloquētis, & illorū faceta elusio.

Erā nuper in cōuiuio paganorū sacerdotū non procul ab alpibus patrijs. vbi vnus eorū oīa sibi arrogans me ei ignotū honorifice salutauit. atq; vt eius verbis barbaris, qm̄ elegantibus non studiuisset, parcerē rogauit. Ego apparatus istum vt missum faceret, efflagitauī. tandē ille hilarior factus ob Bacchi virtutē, qui paulū ei iam mētem & rationē sepeliuerat, vt disputando suā eruditioem ostentaret, reuerētiæ est oblitus, quā exhibere solent ignotis prudētes, atq; in hac mox verba proripit. Dñe Poeta, amplissima nūc est fama tua per Germaniā. sed ego nō possum pbare studiū tuum, q̄ plus discis bene loqui, &

LIBER TERTIUS

dicere quæ viuere bene. Ad quod ego subridēs, licet pudore perfunctus, non puto, dixi, me negligere ea quæ ad bene beatæque viuendū pertinēt. Hic ille mihi. Sed relinque nunc eloquentiā ſecularem, & ſimplicitatē ſermonis apoſtolorum capeſſe. Huic ego. Sermo ſplendidus, & ornatus nō facit me peiorē, nec barbarus meliorē, teſtis eſt mihi Auguſtinus oīm chriſtianorū doctiſſim⁹ in pluribus locis, ſed audi bone ſacerdos. Argute & diſerte loqui, ſed male viuere mors eſt. Imperite ſcō, & barbare loqui ſub ſpecie religionis, atque etiā male viuere, vt plurimi ſolēt, plus eſt quæ mors dicenda, & peſſima mortuū. Eorum em̄ vita, oīm pernicioſiſſima eſt reipublicæ chriſtianæ, qui verbis ſimplices ſunt & caſti, factis autē reprobī, inceſti, ac Sardanapali. Sed quæ apoſtolorū more locutiōem tuā defendis, nō accipio hanc in te excuſatiōem. Si em̄ illorum ſermonē imitari vis, imitare & illorū virtutes, vitæque ſanctimoniā. Cæterū ridiculum eſt, vt delicate, & luxurioſe viuens, de ſola ruſticitate, ac ſermonis imperitia ſe iactet, quaſi ideo ſanctus ſit, quia nihil ſcierit. Sed quo modo ſit, dicebā, vt aliquando concludam, vt tu & tui ſimiles per plurimi, tantopere inſectemini eloquentiam, & eloquentiæ ſtudioſos, & cum ipſi vultis habere orationem (quā non immerito collatiōem vulgo appellatis, quaſi nō veſtro artificio, ſed ex multorū libris, & labore parū ornate, ſed crude cōpilatam) oīmibus viribus ingenij, totiſque conatibus ad hoc aspiratis, vt habeamini eloquentes, vt eleganter & venuſte perſuaſiſſe prædicemini, vt quadret in vos eloquentiſſimi Cypriani martyris dictū, vt ſitis in publico accuſatores, in occulto rei, in voſmet ipſos cenſores pariter, & nocētes. dānatis intus, quod foris operamini. Sed bene eſt. erudite loqui nescitis, cū nunc quæ didiceritis, veſtra ſpe fruſtrati omnino,

FACETIARVM.

De doctore.

Cum Platino Rheni equitauit ad venationē causa honoris quidam doctor ab illo obseruatus, qui cum calcariis omnino careret, dixit princeps. Domine doctor ubi sunt calcaria tua? qui cum vidisset se carere. Credebam, inquit, o princeps, mihi famulum ea induisse.

De insigni mendacio.

Faber clauicularius, quem superius fabrum mendaciorum dixi, narrauit se semel tempore belli, credens suos subsecuturos, equitando ad cuiusdam oppidi portas penetrasse. & cum ad portas venisset, cataractam turre demissam, equum suum post ephippium discidisse, dimidiatumque reliquisse, atque se media parte equi ad forum usque oppidi equitasse, atque cedem non modicam peregisse. Sed cum retrocedere vellet, multitudine hostium obrutus, tum demum equum cecidisse, seque captum fuisse.

De alio mendacio.

Alter cum in sylua venationi indulgeret, vidit aprum syluestre senio confectum, & cecum, ab alio iuniorē duci, cauda illius ore arrepta. quod cum vidisset, intesa balista dixit se iuniorē excaudasse (vt ita loquar) a corporeque caudam penitus diuulsisse, vt ita caeco in ore maderit, quam ipse postea arripuerit, atque caecum plusquam viginti milia passuum usque ad forum Stytgardianum duxerit.

De ædituo fabula.

Erat ædituus, cui nomen fuerat Omnis mundus, qui seruiertat monialibus quibusdam. & cum semel prurigine carnis vexaretur, accepit arundinem, atque illa per caminum horribili voce denunciauit instar spiritus. O vos Moniales audite verbum domini. Sorores autem exterritae non respondebant quicquam ædituo. Postridiana nocte reueniente, atque idem dicente, procidebant in facies suas so-

LIBER TERTIUS

rores, Angelū de cœlo esse ratæ. Resumptis tandē animis surrexerūt, atq; cantauerūt. O angele dei dic nobis voluntatē domini. Hic ædituus rursus ex arundine cantauit. hæc est voluntas dñi, vt Omnis mundus inclinēt vel supponat (vt ita loquar) vos. Auditis his fluctuabāt quid esset. Angelum em̄ ob id non credebant, q̄ eis ille non dīctaret, vt om̄ibus hoībus se p̄stituerēt, tandē mat̄ura deliberatione, concilioq; habito exposuerūt mentē angeli, ita q̄ ædituus dīctus noīe Omnis mundus, earū concubitu fruerēt, an vs̄p̄iam, vt augurabant, episcopus vel summus pontifex nascendus veniret. Conuocatoq; ædituo, atq; in cōclauī seruato, accessit primū virgo maxima, quæ & abbatissa dīcīt, quæ cū voci obediens angeli, indulgentiā accepisset (vt ita loquar) exeundo cecidit. Letata sum in his quæ dīcta sunt mihi, Accessit post hac quæ secundū dignitatis gradū obtinebat, priorissa barbare dīcta, vt ordo conditionū requirebat, q̄ exeūdo atq; percepta indulgētia, iucūda voce depromebat cancticū hoc, Te deū laudamus, Tertia vero cantabat exiēs. **L**etabitur iustus in dño. Quarta vero, Gaudeamus oēs Aedituus tandē consumptis, atq; fractis virib⁹ dirupto conclauī exiuit, horribiliterq; vlulauit. Mihi autē nimis &c. quem cæteræ reuocando inclamauerūt, & quis nos indulgentiarum participes faciet?

Facetia reuerēdi dñi Georgij abbatis Zuifuldēsis.

Sacerdos quidā rusticis suis supplices preces, & supplicationes circū agros frugiferos fieri solitas, nō tamē ab ecclesia institutas, dissualit. Et cum grādo ingruisset illo anno, sacerdos anno postero dixit, hoc iterū die supplicatiōes suo consilio nō habēdas. nec prius ideo grādinē incubuisse, sed opus potius fuisse dei & naturæ dīcens in hæc verba, *vuir vuollen got vertruyuen*, hoc est

FACETIARVM.

Volumus fiduciā nostram, in deū ponere. Cui rusticus aliquis assurgens, nos nolumus, inquit, deo confidere; sed supplicatū ibimus. ibi ædituus, parū edoctus. ad sedandum sacerdotem dixit. Mitte, vadit quomodo vadit, hoc est. sinas ire rem quocunq; ierit.

De vino adulterato.

Ioannes bittel conuiua meus Zuifulde, cū ei vinū minus pbum, & integrū apposuisset caupo Martinus, Dixit. Segrega mihi vinū & aquā, & quodlibet seorsum appone, intelligēs vinū aqua esse nimis adulteratū. Idem Caupone dicēte, vinū esse Rhenense. bene dicis, inquit. Est em̄ Rheno lotū, natauitq; per Rhenū, volens nimis esse dilutum.

De eodem.

Quidā in diuersorio, a puellula aquā petiuit, vt vinū cōmisceret, quo vis eius reprimereē. dixit puella ignara. Non est opus. pater hesternā nocte totā hydriā infudit.

De eodem.

Cū alius Caupo noctu in cellā vinariā magnā aquam anhelās portaret, videbat qui cū eo diuersabāt, atq; ignē esse tumultuarie denūciauit, quo hoies ad illū sedandū excitaret. Cui hospes. Cur ita clamas? Credebā, inquit ille, ignē esse in cellario, cū te ita aqua oneres, illudq; crebro incurfites.

De eodem.

Cis Smichū flumē patriæ meæ villa est referēs nomē illius amnis. Ibi erat quidā caupo suspectus etiā qd vinū suū aquatū duceret. vnde quidā moti clam ei ignorantī in ænophorę, seu vasculū quo eis vinū afferebat pisciculos imposuerunt, atq; cum vitro vinum infunderet inuenit caupo, & videt pisciculos, atq; ad conuiuas conuersus. Fateor profecto ingenue nimiū aquæ infudi vasis vinarijs alioqui pisces non fuissent innati.

De mirabili baptismo cuiusdā sacerdotis.

Tt

LIBER TERTIVS

† Sacerdos volēs baptifare puerū, inuenit inter cætera in libro, faltra per tria, hoc est, id qđ dicendū est inuenies post tertiū foliū, sacerdos non intelligēs, saltauit per baptisteriū, vt ea dictiōe vtar, sicut vulgus solet. Ad hoc rusticus, dñe. quid hic facis? nos nunq̄ vidimus hacten^o ita baptifare. Bene est, dixit sacerdos, reliqui verba nō intellexerūt. postea legens, immerge intus, credebat merdandum in baptisteriū, atq; remotis arbitris merdauit in illud. qđ rusticus per rimas portarū videns, dixit ad sacerdotē, diabol^o baptifare faciat suos pueros in isto baptifamo, ego non faciā, atq; puerū sine baptifamo abduxit.

De rustico.

Rusticus in quodā spectaculo crucifixū agens cum a iudeis male percussus esset, abiecta cruce. Diabolus, inquit, sit posthac deus, ego nunq̄ ero. Sed cū semel pistor ageret, iudæi illum probrosis dehonestabant verbis. quod cū patiēter pertulisset, dixit alter ad eum. Fur faring. Ad quod pistor, tace, aut ego te cruce in terram posternam. Veritas enim non patitur iocum, nec homines conscijs sibi libenter audiunt cum veritate secum iocari.

De fatuo ducis Austriae, & Heluetijs.

Cum Leupoldus dux Austriae (qui est postmodū ab Heluetijs (quos nunc Suiceros vocant, interfectus) de intranda heluetiorū terra in oppido Stockach (quod a gremiū nostris temporibus fortiter pertulit vim maximam heluetiorū) deliberaret cum suis purpuratis, & primoribus de inuadenda hostili terra, habebat & in delictijs fatuū, seu morionē, quem interrogabat, quō placeat tibi res nostræ? Male inquit fatuus. Omnes deliberatis em de ingressu, sed nemo de exitu. Erat aut propheticū fatui dictū. Stultius autem Suiceri, postea cum interfecto agebāt. Cum em apud eos esset sepultus, apud mo-

FACETIARVM. I

ñiales regñi campi, quotannis in eius anniuersario sine-
bāt sacerdotē ita ad plebē concionari. Orate ppter deū,
pro dño Leupoldo duce Austriæ, a suis, propter sua, &
in suo patrimonio trucidato. Vnde eorum flagitium, &
iniustum factum, non obscure declarauerunt.

De simplici rustica ægrotante.

Apud Vindelicos, q̄s ego nūc algeos voco, cū rustica
ægrotās ab alpibus in suā parætiam p̄ sacra eucharistia
misisset, & interim priusq̄ sacerdos veniret cōualuisset,
venit sacerdos, vñ absens illa quesita est, & apud vicinū
quendā repta, q̄ viso sacerdote exclamauit e fenestra vi-
cini. Potes bene abire pater bone, deº sit benedictus. nō
est mihi nūc opus Christo, cōualui em̄. Sacerdos aut̄ ne-
frustra tm̄ itineris cōfecisset, studuit eam ad sumptiōem
eucharistiæ inducere, Cui mulier. Quantū debeo tibi si
sumpsero? Denariū Bohemicū respondit presbyter. Cui
iterū rustica. Constituas eā super mēsam, obiter, & casu
aliquis pauper homo opus habebit ea, ille emet.

De simili,

Ego noui sacerdotē, qui fere ad quinq̄ milia passuū
cogebat̄ bis accedere quendā rusticū, vt eum sacramētis
p̄uideret, & sp̄ interea dū ipse veniret, rusticus cōualuit,
& recusauit sacramēta, tandē sacerdos tedio itineris p̄ci-
tus, dixit ad infirmū. Conualueris quomodo cūq̄ volue-
ris, per deum oportet te sumere eucharistiā, atq̄ ita coar-
ctus suscepit.

De Simia.

Quidā doctor medicus Mediolani ægrotabat, ita vt
de eius salute esset desperatū, qd̄ famuli eius & famulæ
cōsiderātes, qd̄ quilibet potuit ad se diripuit. Hoc simia
vidēs quæ apud dñm erat (vt est simulatrix oīm rerum).
accepto capitiō quo insigni doctores vtunt̄, induit capi-
tū, vnde dñs in risum est effusus, atq̄ conualuit.

T t ij

LIBER TERTIVS

De prædonibus pulchra altercatio, & snia.
Apud veteres germanos, & præsertim Sueuos (vt refert Iulius Cæsar) prædari nobilibus nõ erat dedecori, qua vnica re plusquã vlla alia barbariẽ ostentabant, cũ vario alio qui virtutũ genere fuerint conspicui (vt in ep̃la liminari ad cancellariũ luculẽter ostendi) nõc vero gratia dei præsertim nostra Sueuia purgata est latrõibus, & prædonibus. Est tñ hodie puincia germaniẽ vbi etiã nunc nobiles citra infamiã volunt esse prædones, in ea aut puincia lis est orta inter duos natalibus insignes. quorũ vnus alterẽ furẽ rem criminabat, q̃ ei nõ indicto bello gregẽ armentorũ abegisset, alter iniuriã reuocauit in animũ, seq̃ nihil aliẽ nõ a p̃bis moribus maiorũ fecisse testat. Res deuenit ad arbitrũ principẽ quendã marchionẽ Brandenburgẽ sem. Ibi vterq̃ sua cognatiõẽ frequẽti, amicitia, atq̃ cliẽtela, præsto fuit. Surrexitq̃ prior furti criminatus, atq̃ apud arbitrũ summa instantia p̃ restitutiõẽ fame laborat, atq̃ alterũ ad reuocationẽ deposcit, q̃ nihil fecerit, nisi qd̃ licitũ fuerit sp̃ in patria sua a maioribus suis vsq̃ in hunc diẽ habitũ, q̃ nulli vnq̃ in eadẽ causa irrogata fuerit infamiã, atq̃ in testes citat oẽs, qui affuerant frequẽtissimi, ita esse acceptũ a patribus suis, vt nunq̃ infame, aut criminofum habitũ sit, dũ aliquis adiuuerit sociũ, vel amicũ, (dũ modo legitie bellũ indixerit) contra quẽcunq̃ qd̃ expressius ipsi dicũt, dum aliq̃s socio contra inimicũ militãti seruerit. Alter aut ita factum suũ tuebat, q̃ istũ furẽ accusauerit. nõ se iniuria fecisse, q̃ is fur iure habeatur, qui alteri inuito & nesciẽti, & qd̃ improbius habeatur apud legũ peritos, per vim res suas auferat nullo bello indicto, aut vt ipsi dicũt, fama sua nõ conseruata, vel custodita, per indictionẽ belli. Tandẽ post longas contentiões, tale ego audiui fuisse principis arbitrũ seu sniam

FACETIARVM.

Neutrū se infamem velle declarare, atq; vtrūq; bene dixisse. Primo em̄ more & instituto veterum, & maiorū licuisse facere q̄d fecerit, nec sibi ip̄i licere infringere penitus, q̄d maioribus placuisset. Nec sc̄dm male dixisse, q̄ in taliter repertū possit iure optio, & quidē Cæsareo, vltimo supplicio aīaduerti. De alio nobili.

Alius cū videret legationē Venetorū ad Maximilianū tam splendide, & magnifice quoddā oppidū præterire, dixit. O q̄ turpiter refrixit nunc oīs maiorū nostrorū virtus, & fortitudo in nobilibus nostris, q̄ hi Veneti tot rebus p̄ciosis, & eqs phaleratis p̄ patriā nostrā tuto ambulare debeant, an meis t̄pibus tam secure incessissent? Idē propterea q̄ filij sui cessarēt a bellis & p̄dationibus, dixit esse hoīes nauici, nulliusq; bonæ frugis. Ego em̄ inquit, priusq; in iuuentute mea oīno ab istis rebus abstinuissem, indixissem vel alicui abbati bellum.

Cur Franci Christianissimi irrisio.

Cū liceat historico immo eius officium sit res gestas scribere cū veritate, etiā si odiosæ sint, nō putauī iocosis rebus nō conuenire res vere gestas (dū iocus insit) in medium afferre. Quod ideo nūc dicendū existimaui. scripsi ante aliquot dies, Regē & Cæsare Romanorū, & eundē germanū iure dicendū Christianissimū non Regē Franciæ, vel solū. quod cum quidā legisset Burgundus, cōuenit me Aquisgrani, studiūq; meū in patriā laudauit. Sed pace tua liceat dixisse, optime hospes inqt, nō germani nostri, sed Frāci sunt hodie Christianissimi. Ego rugata fronte refragabar. Ille non contristeris dixit, sinasq; tecum in reuera iocari. Ob id em̄ nostris christianissimi vident, q̄ et his sancti, & christiani diui in Brabantia, & Hollandia militēt. Causam sciscitanti, Hanc ait verissimam historiā tuis superioribus germanis apporta. Dum

T t ij

LIBER TERTIUS

nuper Anno dñi. 1.5.0.7. Frācigenæ magnus numerus
cathaphractorū duce comite Armburgen̄, suppetias tu
lissent duci Gheldrensi contra Cæsarē Maximilianū &
Burgūdiones nostros, ĩursionibusq; & prædationibus
terrā nostram inuasissent, diripuerūt magnā prædam ex
agris, & sacris tēplis, sed dum redire vellent in Franciā,
magna pars eorū non procul a naumurco, a rusticis Bra
bātinis est intercepta, miserabiliterq; trucidata, a deo vt
rustici summa gloria, magnaq; & copiosissima p̄da onu
sti triūphantes domū redierint, & inter equos phalera
ros, loricas deauratas, torques aureos, cæterāq; prædam
p̄ciosam, reperta sunt duo vasa vinarīa calicibus, alijsq;
vasis sacris plena, q̄ abstulerūt hinc inde fanis sacratissi
mis in Brabātia, & Hollandia. Vñ ego dixi inqt, diuos,
& sctōs illis militare, vel potius stipēdiarios esse, beneq;
Cicero antiquitus dixit, tantū gallos cōtra deos pugna
re, quantū alij pro dñs cōstauerūt. Cui ego, bene est. Ac
ceperunt em̄ eandē mercedem, quā sui maiores cū olim
delphos inuasērunt. Franci tñ possunt dicere & merito
fuisse, & nunc esse in terra Francia fures, & latrones, atq;
illos non Francos, sed latrones fuisse.

Facetia, Christophori comitis Vuerdenbergen̄.

Apud moniales sanctæ crucis, iudæus baptisat⁹ qui
se medicum gerebat, cui dam quem e pedibus laboran
tem curare debebat. clam fugiens equū furatus est. quē
festiuissime irridendo comes Christophorus dixit resti
tutū esse pedibus, p̄pterea q̄ non amplius equo, sed pe
dibus ire cogeret, dum alioqui illi dicantur apud nos
restituti pedibus, qui ex valetudine aliqua surrexerunt,
ireq; iam possunt. Ille autē non erat curatus in pedibus,
sed illis ire cogebatur q̄ nunc equo careret.

De simplicibus rusticis & cancro.

FACETIARVM.

Rustici Mundingenses (de quibus superius mentionem feci) dum casu in eorum solo cancrum inuenissent (nescio vnde illuc q̄ terra ibi fluminibus careat delatū) quoniā retrogradus esset nesciuerūt quale animal esset, conuocataq; per campanā tumultum significātem vniuersa cōmunitate diu inter se consultarunt, quid esset? Tandem sarcinatorē, qui olim artificij discēdi gratia terras alienas peragrauerat consuluerūt, qui sua opinione admirabundus, ceruum aut columbam esse dicebat, sed cum minus satisficeret, neq; quisq; propius accedere auderet, ad motis a lōge tormētis, animal confecerūt, locūq; illū latissime vallis, & stipitibus circūuallauerunt, ne aliquis hoīm, aut pecorē eius contagione inficeret.

De comite Roberto.

Dicebatur olim Robertum comitem Armburgēsem hostem se pronunciaisse vniuerso mundo, præterq; deo, & regi Franciæ. Ad quod vnus, cui ille notus erat euestigio respondit. Nescio de deo, iusticiæ tamen, & æquitati iam diu omnium iudicio bellum indixit.

De præposito Elvuangensi.

Præpositus Eluangensis familiæ Rechbergēsis cum olim a studio Papiensi abire vellet, misit ad magistratū illic aureum ducalem (quem ducatum vocāt) pro scientia, quam auferret, iussitq; ita dicere. Se hunc plus ex beneuolentia, & vt magnifice abiret, q̄ merito dare, se em̄ non tātum scientiæ asportare, immo vltra dimidiū iustiprecij deceptū esse, testatus est, si iure esset cōuentus.

De vera nobilitate.

Testatus sum in alio opere vanā esse, & falsam eorū Germanorū ambitionem, qui suā nobilitatē ad Romanos referunt, quoniā nulla est in toto orbe sincerior, & clarior nobilitas, q̄ apud ip̄os Germāos, nec fuit ab an-

LIBER TERTIUS

tiq̄uissimis tēporibus, vsq; in hunc diē, vt alibi latius & luculētissime probaui. q̄d propterea nūc dico. Fuit non longe a tēporibus nostris quēdā controuersia inter principē quendā, & doctōrē Nurenbergēsem. Princeps iactando suā nobilitatē dixit se esse de sanguine Troiano r̄ū, et Romanoꝝ. Cui doctōr respondit. Ego sum de sanguine Nurēbergensiū, qui quales sint satis notū est. Troiani vero, qui fuerint, & qualib⁹ moribus est ignotū, sed constat Aeneā troianū fuisse proditorē, Romulūq; latronem, qui fuerūt auctores Romanæ propagitis,

De indulgentijs.

Indulgentiæ apostolicæ, & quidē plenariæ (vt ita loquar) ita passim nostris t̄pibus vēdunt (vt loqui mos est rusticis) q̄ iā pene vilescat clauitū & literarū apostolicarū auctoritas, quāobrē nup̄ quidā frater ordinis minorū Colonia Agrippinæ ita in illas inuectus est. Audite O vos fideles anīa, ego vobis aliqd noui dicā, & rē mirandā. hanc videlicet q̄ si nūc aliqs vestrū habuerit mediū aureū, habebit & regnum cœloꝝ per has indulgētias, si quis vero quartā partem aurei habuerit, habebit & partem eiusdem regni. qui vero nihil habuerit, erit diaboli. Nōne res noua, q̄ sine pecunijs non sit locus foelicitati. Male nobiscū agitur, qui sumus minores reformati.

De ambitione sacerdotum, & episcoporum.

Abbas Fuldenſis triginta equis armatis, & ipse loriatatus cum Vlmā intraret vna cum cardinale Bernardino, Dixit cardinalis. O dñe abbas an tot equis & quidē instructis sctūs Benedictus ordinis vestri auctor equitauerit? Cui abbas. O reuerendissime pater, an cardinales sancti Petri tot mulabus phaleratis, sellis deauratis, frenisq; sericis, tantoq; & tam splēdido apparatu, ceterisq; id genus luxuriæ incellerint? vnde mutua talione statū

FACETIARVM.

ecclesiasticū a sanctitate, et frugalitate ad corruptos mores summāq; luxuriā prolapsū esse declarauerunt.

Factum cuiusdam Francigenæ.

Quidam Francigena (vt est genus hominū fallax & verlutum) in ciuitate Papiensi a quodam ciue centū aureos mutuo accepit, oppignerando ei aureum torquem atq; illius vxorem accedēs, dixit. hos accipe centū, atq; vnā noctem voluntati meæ obsequaris, mulier prædæ dulcedine capta. (cum sit nūmus optimū expugnandæ pudicitiae instrumentū) consensit. Francus postridie expleta libidine virum accessit, suū torquem exegit, quoniam aureos oēs vxori illius reddiderit, quæ cōuenta non potuit negare, frustra q; Franco fuit obsequiosa.

De Argentinensibus.

Argentinēses miserunt Oratores suos ad Henricum septimū Imperatorem Romanū, pro obedientia, priuilegijsq; suis cōfirmandis, dicētes ad Imperatorem. Dñi nostri Argentinēses &c. sed ter ita dicentes sunt repulsi tandē admoniti ab aliquo, venerunt ad illum dicentes. Ciues et subditi tui O Cæsar Argētineñ. &c. Tūc Cæsar admisit eos dicēs. Nesciebā qui essent isti dñi, sed ciues, & subditos nostros Argentinēses bene noscimus.

De sacerdote.

Quidam sacerdos in peruersos subditorū mores sermociatus, tandē enumeratis eorū sceleribus dixit, Fideiussor esse volo vos omnes esse diaboli mancipia. Cui rusticus aliorū præfectus. Bene est inquit, quoniam fideiusseris, nunq; te fideiussione tua liberabimus.

De puella deuirginata.

Puella cōfitens suā se virginitatē p̄fanasse, acerbissimè, multisq; verbis a sacerdote castigat, atq; q̄t, & quātis virgines in cœlis coronent coronis edocet. Cum aut̄ tam

Vv

LIBER TERTIUS

10
nobile, firmū & preciosum castrū, seramq; pudicitie fra-
culpa a pertā accusaretur, tandē tedio affecta correctōis
dixit. Non tam firmā seram fuisse vti ipse affirmet, quā
quibet rusticus sui pagi aperire posset, atq; aperuisset.

Cur pulices plus mulieres, q̄ viros infestent.

Sutor quidā in insula Lemāni, siue Potami lacus, Fas-
cetiariū egregius artifex, dixit ad nobiles matronas quæ
causa esset cur pulices plus mulieres infestaret, q̄ viros?
Illis aut̄ ignorātibus, atq; enixe illā scire cupiētibus, tan-
dem pmissis victus dixit. quoniā postq; cibo essent exsa-
turati, etiā flumen & aquā haberent apud illas, quibus &
sitim extinguerēt. Dixit vna illarū, se nūq; sensisse illos
ibi aquatū ire. Ad hoc ille. hoc ideo est, quia non turma-
tim accedunt, alludens ad amplitudinē fluminis.

Qui sint nimium audaces.

Qui dñm suū circa solēnia diui Martini nō timuerūt,
qñ scilicet tributa apud nos exsolui cōsueuerūt. Itē qui
Iupū in Ianuario, qui rusticū in carnis priuio, & sacerdos
tē in ieiunio, qñ confitendū est, illi nimium audaces sunt.

Qui sint insignes fatui.

Fidelis amator puellarū. probus lusor, & misericors
miles seu militans, nimium stulti dicuntur.

De Iudæo.

Iudæus iocatus cum quodā Christiano, percussit illū
in maxillā, atq; vt alterā præberet ex euāgelica doctrinā
admonuit. Christian⁹ vero eū ad terrā pstrauit, multisq;
verberib⁹ affectit. Cui Iudæus. hoc nō facis ex euāgelio.
Ad hoc christianus. Ego feci ex glossa. Proh ait Iudæus
Glossa vestra, vt video, multo durior est q̄ textus (vt ita
loquar) & difficilior etiam, q̄ legislator ipse.

De quodam egrotante.

Quidā in Riedlinga cis Danubiū egrotabat, & a so-

REFACETIARVM. I

forte Begutta multis verbis admonitus, vt diuinis sacramētis pūderetur, semper repugnauit, timēs se eo citius moriturus. Quod cū sensisset foror, dixit. Vanā & ineptā eius esse opinionē, quoniā deus hoīem quocūq; in loco, atq; conditiōe esset, facile inueniret. tandē persuasit hominē vt diceret se velle cōsiteri, vnde foror lætata illico sacerdotē accessit, atq; vt fratrem suū sacramentis pūsus maturalet. Interea dum sacerdos accelerat, occultauit se infirmus post fascē stramineū, ita vt nemo eū inuenire posset. Et cū sacerdos abiisset, prosiliit infirmus rursus in mediū, atq; fororē mendaciū accusans dixit. hō hō he, dixisti, q; deus possit hoīem vbiq; locoꝝ inuenire, & ego delitui tantum post stramina, sed nō potuit me vnacum sacerdote, & alijs hominibus inuenire,

De quodam abbate.

Quidam abbas cum cellari^o deesset dixit ad fratres suos. Quem ego eligam ex numero isto stultorum? Cui vnus ex grege. Nōne abbatem ante inuenimus ex istis stultis; intelligens & abbatem esse fatuum.

De quodam suspenso.

Quidā faber ahenarius Basileæ suspēsus erat. & alter nescius rei cum ad forū Basiliense intempesta nocte maturaret, & nimia festinatiōe clausas adhuc portas suspicaretur, cepit sub arbore non pcul a patibulo quiescere. Non aut multo post tempore venerūt alij, & ipsi ad forū propantes, qui patibulū intuētes, atq; suspēsum cognoscentes, illū inclamauerunt, si vellet vt secū ad forū iret, quibus verbis ille excitatus (quem dixi primū quiescere cōpisse sub arbore) Expectate o boni focij clamat, ego veniam. vnde illi mortuū loqui existimantes, a deo extimuerunt, vt celerrima fuga pene exanimarent. Ille vero sp sequutus. Manete inq; rogo. Ego vobiscū ibo, & q̄to

V v ij

LIBER TERTIYS

plus clamauit sequutusq; est, tanto magis illi festinarūt, adeo vt semianimes tandē ante portas vrbis reperirentur, atq; non nisi longo demum tempore sanitatem pristinam ex longa consternatione receperunt.

De alio suspenso.

Quædā sororculæ Beguttæ, cum hoïem furcis additum p consolatione accederēt, interrogatæ ab illo quæ essent, filias se dei esse responderūt. Dixit ille. Accedite precor propius, & cōsumemus matrimoniū, lasciuis tamen verbis, dum tam diuitem socerum habeamus.

De quodā confitente se monialē cognouisse.

Quidā confessus est monialē se cognouisse. A cuius infando amore sacerdos illum dehortari conatus, dixit moniales esse mortuas mūdo, & soli deo esse sacras, seruireq; debere. Ad quod ille, nō est ita inquit pater bone illam em sic sese exagitate, vt viuenti simillima fuerit, nec solius esse dei, quippe quæ profectis ad minus diebus etiam hominum seruitio manciparentur.

De monacho.

Monachus quidā quesitus quamdiu fuisset in ordine suo, dixit. Quadraginta annos, at ordo in me non fuit ad annum.

De alio.

Alius ex ordine mendicantiū cum venisset ad Argentariam ab externis regionibus, essetq; præfectus alijs & prior (vt ita loquar) cœpit ex monasterio publice alere meretricem, in eius enim forsan patria lasciuius monastici viri viuebant, quod cæteri egre ferentes, q; inde quæstui suo detraheretur publicam alere cum prohiberent, dixit ille. Deberem ego esse prior, & non futuere: non faciam, atq; direpta non modica pecunia abiit.

Quare indoctis meliora beneficia conferant.

Cum nuper in conuiuio quidam esset conquæstus, q;

FACETIARVM.

pinguiora bñficia indoctis cōferant, nec vspiā locūs sicut
literatis, rñdit alter, nō incongrue. Nā & vilioribus assis
nis & pusillis maxia onera imponunt, egregijs vero ca-
ballis leuissimi adolescētes, ne p̄manēt a grauioribus.

De quodam mercatore.

Quidā Francofurdia ferrū empturus dixit ad vendi-
torē se nihil cuiq̄ debere, neq; q̄c̄q; hactenus nisi p̄mpta
pecunia emisse. Nunc tñ se petere vt ille sibi ferrū ad ali-
quē terminū, vt dicitur, hoc est ad p̄scriptū diem ven-
deret. Cui venditor. Ego nihil tibi (inquit) sine parata
pecunia dabo. p̄pterea q̄ aut nullam fidē habeas, quo-
niam mercatores non semp pecuniā habent, aut q̄ nihil
sis haectenus mercatus, aut tam diues es, vt nō opus ha-
beas aliquo termino, proinde non expectabo.

De homine quodam docto.

Doctus quidā homo, & mihi notissimus, de cuius ge-
stis plura dicēda essent, q̄ vllius alterius, p̄pterea q̄ p̄-
ter cetera incredibilia & infinita, in chartulā, cui addi-
xisset se, miro ingenio meretricē olim etiā monialē, clam
introduxerit, diuq; apud se retinuerit. miro artificio sub-
ter mēsam occultatā, sed, quā tandē ex nīdore cuiusdam
anialis assis pdiderit, eam potissimū ob cām, q̄ venisset
iam in magnā suspitionē q̄ oīa esculēta, & poculēta ad
vsq; fundū semp exhaurire cōsueuerit. cū qua tandē ex-
pulsus erat, multaq; regna plustrauit. Is inquā doctor,
cū admonerēt a quodā viro egregio, ne tam aperte mē-
tirēt, q̄ inde eius fame, eruditioni, fideiq; nō modicū de-
traherēt. Non faciā inquit. Nam ad minus q̄nq; annis
cogerer frustra verū dicere anteq̄ diluerē mēdaciōrum
maculā, iam diu cōtractam. In his annis malo liber esse
in loquēdo, nescio enim q̄diu viuā, q̄ si breui mors mi-
hi incumberet, frustra fuisset seruus veritatis.

Vv iij

LIBER TERTIVS

De astutia mulierum.

113
Quædã mulier dilexit iuuenẽ, quem cū congrue conuenire nõ possët, nec auderet alloqui, hac calliditate vfa est. Confessa est monacho cuidã, cui iuuenis vicin⁹ erat ita, habes pater bone vicinũ iuuenẽ nõiando eũ, qui frequẽter oberrat ades meas, meq; cupide inspiciẽdo infamiam, vt timere licet mihi afferet. Cui rogo suadeas, vt istos suos gressus moderet, per hoc em̃ sperabat monachũ suis istis verbis iuuenẽ primũ incitaturũ ad sui amorem. Monachus aut̃ bene pollicitus est, atq; rem egit cū iuuenẽ, qui nihil sibi conscius intellexit mulieris technas, non tamẽ prosequit rem. Mulier secundo cingulũ, aliaq; ornãmẽta ex auro muliebria cõparat, atq; monachum accedit, cõquerendo de rebus sibi a iuuenẽ cõdonatis, atq; vt illi res, suas restituat, rogat. frater cum summa acerbitate, & castigatõe defert iuueni res suas vt credebatur. Nec longe post cū maritus mulieris peregre esset profectus, rursus cõuenit monachũ, dicitq; iuuenẽ per arborem propinquã domui suæ pridie noctu in cubile suum ascendisse. Vnde monachus magis exasperatus, dedit iuueni modum, quo tandẽ ad mulierem peruenit, sed ignarus gessit copulatorẽ illorum amoris.

De sacerdote plures liberos habente.

Vuolfgangus Richardus,

114
Cū facellani in oppido fontis blauĩ in ædibus Paratiani cõuiuarent, essetq; mensa multis crateribus argenteis strata, coeperũt alter alterius paupertatẽ exprobare, p̃sertim vnus pauperculũ quendã sacerdotẽ, cur & ipse non tot crateras haberet interrogat. Cui ille ira excãdescens. Si mihi tot essent inquit crateres q̃t liberi, haberẽtunc octo, atq; ita veritatem incautus prodidit.

De sancto Martino quidã ineptus sacerdos.

Concionabat quidā sacerdos de meritis diuī Martini, quomodo postq̄ is mediā hyeme in summo frigore tunica suā disciderit, atq̄ cuiā mendico ipertuerit, Christum dixisse ad illū. Dñe Martine, si huius ego tibi beneficij obliuiscar, auferat me dyabolus ad inferos.

Alius concionator.

Quidā alius cōcionatus est, dum Adam primū recusaret de pomo edere, Eum cū indignatiōe dixisse, Comedas de pomo hoc, aut ego a te abiēs in turpissimum aliquod lupanar intrabo, cū adhuc nullū in terra esset.

De Vdalrico comite Vuirtenbergenſi principis nostri auo.

Comes Vdalricus cū quidā rusticanus sacerdos in alpiſibus noſtris Venatores eiūs egregie tractaret. Voluit adhuc illi aliud bñficiū conferre, cū prius haberet Paratiā. Recusauit sacerdos (qd raro fit) dicēs p̄ his bonis cōsumēdis q̄ tunc haberet in suo bñficio, cogi sese ad mediū noctis vsq̄ saepe sedere, q̄ si adhuc aliud habiturus esset, dies atq̄ noctes vigilandū esse, vt oīa cōsumeret.

Plura in passione domini mentita q̄ vera

Nuper quidam callide deluſit rusticos, dicens. Multa in passione Christi mentita q̄ vera, quod rustici egre acceperunt, illumq̄ tormentis ad reuocationem reducere statuerunt, donec eorum stulticiam deludendo dixerit, bene dixi o fratres. Pauca em̄ Christus loquitur sed vera, Multa vero Iudæi & q̄dem mendacissima.

De simplici rustico vera historia.

Quidam simplex rusticus senio cōfectus, in alpiſibus noſtris Sueuicis, non longe a patria mea, cum mandatum domini noſtri ducis Vuirtenbergenſis quadā simplicitate, atq̄ incuria neglexisset, conuenit eum p̄fectus pagi sui, atq̄ carcerem ei pœnamq̄ non mediocrem mī

Vv iij

LIBER TERTIVS

nitat. Cui rusticus. O Ioānes dilecte cōsanguineæ, facias scđm diuinam voluntatē tuam, sed sis mihi propicius queso, si enim prudētior essem minus egissem.

De monachis Matthias de Hochneck.

Eram nuper cum quodam nobili in primis faceto in monasterio quodā vbi erāt fratres satis imperiti, quorū perspecta ruditate quesiuī nobilis a me. Quibus queso medijs, aut artibus defensuri sunt si opus fuerit, isti monachi fidē Christianam? Ego professus me nescire. Ad quod ille. O te imperitum, qui enim alij potando meliores? Ut em̄ alij disputatōibus, ita illi cōpotationibus aduersarios infatuarēt, atq; conuincerēt vniuersos.

De quadam sententiā cuiusdam senatoris.

Senatus Vrachensis piscabat̄ pro publica lætitiā instruēda, & cū post piscationē ante cōnā aliqd ingruisset quo consiliū habere opus erat, cū quilibet suā sniam dixisset, erat inter eos vnus qui inter consultandū obdormiuerat. & cū rogatus esset sententiā, dixit euigilās partim elixos esse debere, partim assos, intelligens de piscibus. Somno em̄ impeditus, q̄ res tractaretur, om̄ino erat oblitus, q̄ eius sententiā longe, lateq; diffusa est.

De fratribus Bernæ combustis.

Fuerunt pridē Anno dñi M. D. IX. Bernæ quidam fratres p̄dicatores ob quædā inaudita flagitia igne cremati, qui inter ceteras ineptias, quibus imponere hominibus conabātur, finxerūt vni ex eis beatā virginem crebro noctu apparere, atq; rudibus eius questiunculis multis verbis respondere. Quod ego cum legissem, dicere sæpe cōsueui, tocando in eorū fatua figmēta. si eorū cōmentum verū fuisset, diuinam virginē mihi capulari vetulæ magis ociosam, loquacioreq; videri. quæ tot fratrum ineptijs quotidie responderit. Ambitionē enī & supbia

FACETIARVM.

tionē sub specie religionis grassantē reipub. Christiana
minari summā iacturā possum non obscure intelligere,
q̄ istis artibus sit prius per scribas, & phariseos Iudeorū
res publica subuersa, atq; labefacta. Sed cui ordini mor
taliū desunt mali, bonos fratres nō tāgit calamus meus
de malis tm̄ loquar. Ad tm̄ aut̄ facinus (si verū est quod
publice scribit̄, & diuulgatur) impulit eos sola illa perti
nax, & nulli mortaliū scibilis opinio, q̄ beata virgo sit
ēcepta in pctō originali. quā falsis & pdigiosis mira
culis, sed dijs aduersis, cōuincere & pbare sunt conati.

De alijs fratribus.

Cū nup̄ quidā dicerēt in arctā fratrum regulā, humiles
q; vestes irreptasse supbiā, atq; avaritiā, dixi ego. Id mihi
mirū non videri. cū lupus humili veste, sordidoq; colo
re vestitus, totus sanguinarius sit, atq; rapax.

De rustico, & medico.

Rusticus quidā simplex cū vrina accessit medicū, a q̄
quæsitus vnde esset, dixit. Dñe doctor tu in vrina bene
inuenies.

De rustico egrotante.

Rusticus cū ei vxor, omnesq; liberi in peste obijissent,
coepit & ip̄e egrotare, cūq; sacram eucharistiā sumere ro
garet, rennuīt, q̄ ex ea (vt ip̄e dixit) vxor & om̄es liberi
mortē manducassent, atq; ab ea ad deū se appellaturum
testatur.

De simplici clerico.

Quidā indoctus clericus Cōstantiæ fuit quæsitus ab
his qui examiatores dicūtur, an esset de legitimo thoro,
credebat illos inquirere natale solum, atq; inquit. Non
sum de legitimo thoro, sed de Smicha, ita enim vocaba
tur natalis eius pagus, iuxta patriam meam.

De asino imperitorumq; iudicio.

Cū nemo foeliciter, & bene possit iudicare de artibus
nisi soli artifices, nemini dubiū erit, quin illorū sit iudic

V v v

LIBER TERTIYS

ctum omnino explodendum, violentum, rude atq; mendax, qui iudicare volunt de poetica, musica, atq; alijs artibus, quarum omnino sunt expertes, atq; ignari. Ita contigit asino, qui sibi iudicis partes arrogauit inter philomelam & cuculum, quæ de cantu decertabant vtra earum præstaret. Sententiã enim ferens ita dixit. Cuculus longe mihi excellere videtur. illius em̄ cãtus est planus, atq; intelligibilis, vniuscq; tenoris. Sed philomela nescio quid canis, nunc em̄ vocem attollis, acuteq; canis, nunc presse, atq; graui ter, nunc mediã voce, adeo vt nõ facile pateat auditoribus quo tendat cantus tuus.

De querimonia lupi super sua infœlicitate.

Fecit nuper quidam carmẽ Germanicũ, in quo mirifice, atq; venuste lupũ de sua infœlicitate, atq; rusticorũ in se iniurias, atq; inuidiã, oĩm regũ iustissimo Maximiliano Cæsari cõqueri facit, ad cuius tribunal citatur se minatur vniuersam rusticitatẽ, ita dicens. O quãta est rerũ humanarũ iniquitas. O facinus indignũ, & super iudicio vindicandũ. O pereat semen rusticorũ, quod me inuidissimũ mortaliũ genus sup̄mo odio, summa cũ iniuria p̄sequitur, cũ em̄ iura illa oĩbus mortalibus pmulgata concedãt liberaliter, aliquẽ posse in necessitate, & pro cõseruatione sui corpis rapere esculẽta & p̄culẽta, id mihi homines illi inq̄ssimĩ (bñficiũ scilicet non tã humanũ, q̄ naturale & diuinũ) cõcedere nolũt, quini mo si tpe summe famis minimã gallinam, vel anserẽ, aut ad summũ, vitulum vni eorũ rapuero, vel (quod oĩm detestabilissimũ videri debet) cadauer mortui equi excoriare temptauro, tanto in me surgũt canũ exercitu, tantoq; clamore, & armorũ apparatu in me conficiendũ, excarnificandumq; cõcurrunt p̄cipites, vt nemo vnq; atroci⁹ in suos hostes grassari debeat, aut fecisse inueniatur. Sed O rustici que

FACETIARVM.

est vestra cęcitas, quousq; ita delirabitis, qui mihi quod iura tam humana, q̄ naturalia concedunt, tam diu negatis, dum vt possim subuenire necessitati corporis alicui ex vestris interdū, & id quidē raro, sum molestus, rapiēs vel ouem, vel bouē pro sedanda fame. sed nec furor, nec virapio argentū vel aurum, nec ferrū, siliginem, auenā, vel triticū, nec quicq; earum rerū oīm, quę pręciose habentur apud mortales, sed nō nisi esculenta, vinū etiam spernēs quantūuis p̄ciosum. tm̄ oues, boues & vniuersa pecora curās, atq; tam singularis in rusticos, vel benignitatis, vel clemētia, vt nisi tēpore hyemis, vel summe famis raro alicui ex rusticis aliqd, quasi decimas mihi iure naturę a deo datę debitas diripiā, contentus pręda me siluestriū ditari. Sed audī quantā huic in me inuidia stulticia adiungāt, vt possit deus non iniuria meus vltor extimari, nobiles & dñs suos desides itē sacerdotes, pinguesq; monachos, summos eorū, & capitales inimicos genibus flexis adorant, summaq; veneratione obseruāt qui de eorū labore, sanguine & medulla viuūt. O penā condignā. O rusticorū meritam infelicitatē, me inocentem, & eorū exercitatorē odio prosequuntur, illos aut venerantur, qui ab eis auferūt non solū frumentū, vinum, equos, thauros, argentū & aurum, verū etiam vxores, filias pudicissimas, & vitā deniq; ipam sæpe depredatur, quorū vitā omnis & luxuries inaudita tantū in sudore, & sanguine rusticoꝝ nutritur. O diuinā vindictā qui tot estis, tamq; paucos intra viscera, & in sinu vestrarū filiarum alitis, me vero nihil tale cogitantem persequimini, tantopere. Vnde ego nisi Cęsar pacem vobis erga me mandauerit, perpetuum vobis bellum indico, quod & posteris vestris nepotes mei facere debebunt.

Demeretrice.

LIBER TERTIUS

Audiui olim duas mulierculas inter se dissidentes, vbi vna ad alteram dixit, Tu es meretrix. Respondit altera. Verum est, sed tu gauderes esse meae conditionis, sed tam deformis es, vt a nullo rogeris.

De sacerdote concionante.

Concionaturus quidam sacerdos suis rusticis, incepit. Salutat vos Lucas medicus, vt sacrae literae habent, sed post ita obstupuit, vt ne vnū quidem enunciare potuerit verbū vltius. Cui ex senioribus vnus assurgens dixit. habeat gratias, atq; si quādo ad eum redibis, dicitō & illi nostro omnīū nomīne plurimam salutem.

De principum praerogatiua.

Principes dum sunt ebrīj, dicuntur a familiaribus leti, dum sunt nigri dicuntur fufci, dum stulti dicuntur probi, simplices & innocentes.

De concionatore Moguntiae.

Quidam dicitur fuisse cōcionator Moguntiae, qui sepe & acriter inuehebatur in illos, qui plura beneficia ecclesiastica haberēt. hoc canonici beneficiosi (vt ita loquar) ægre ferētes contulerūt ei pingue beneficiū ad id quod ante possidebat, vt eius compererēt intempestiuam loquacitatē, quod ipse accepit, atq; id qd ante dixerat reuocauit, dicens se ante non bene in ea materia fuisse instructum, neq; eam dulcedinem ante degustasse.

Cur itinerantibus monachis pluat.

Est prouerbiū apud nostros, quando monachi peregre proficiscantur, q; sint pluuiae. Huius rei nuper quidam philosophus Tubingae causam ridicule assererat hanc, quia inquit rasi multos habent ex vino immodice hausto vapores in capite, qui facile ex calore a caluicie extrahunt, vnde postea pluuia generantur.

De viatore ebrīo.

FACETIARVM.

Vinum acinaticū apud nos Sueuos eo noie appellat̃, quo niger equ⁹, quo cum quidā viator, vt vinofus ita facetus iprimis plus iusto se onerasset, ita vt ferre nō posset, noctu id ex fenestra cubiculī vbi dormiebat, euomuit, postridie venit ad sacerdotē, apud quē diuertebat, dicens. O bone pater q̃p̃ acrem, & vehementē habes equū nigellum . nam hesternā nocte quodam furore percitus e fenestra cubiculī precipitem se dedit.

De sacerdote.

Quidam sacerdos interim dum corpus Christi eleuaret, vidit rusticum in horto suo arborem ascendentem, atq; poma decerpere statuentem, ad quem dixit. Ascende in nomine diaboli, quod astantes mirabant̃, qui non videntes rusticum ascendentem, putabant sacerdotem in Christum eleuatum hæc dixisse.

De Maximiliano Cæsare, q̃dā infamato & Iudeis.

Querebat̃ ex scribis Cæsaris Maximiliani vnus se infamari famoso carmine, vernaculisq; cantionibus, atq; vt id edicto vetaret, rogauit Cæsarem. Non facile id faciemus, inquit Cæsar, ne & ipsi in nos partem carminis transferrēt, patere æquo anō q̃d & nos aliqñ sumus perpeffi, hæ cantiones vt cito fiunt, ita cito dispereunt, nec tam diu durant, vt aliqñ conquæstus est apud nos Iudeus quidā, vt carmen hoc, Christus surrexit, q̃d nunc plus q̃p̃ M. D. annos celebratur, Dixit em̃ Iudæus. Qui fit aut quo sidere infœlicissimo nobis, vt oēs cantiones per annū euanescant, & hoc q̃d dixi duret. Qui fit insuper vt homicidia oīa apud vos post annū expiantur, atq; reconcilieñ, & homicidiū nostrum q̃d in Christum cōmissus tot annos maneat inexpiabile, nullocq; nostro incommodo, atq; miseria vel temporis spacio mitigabile.

Derustico.

LIBER TERTIVS

Rusticus alpestris apud Helucios cū egrotaret, misit ad proximū pagū pro sacerdote, qui eum cōmuniōe sacra puideret, atq; cū sacerdos venisset, conualuit paulū rusticus, dixitq; ad sacerdotē. Vade domū nunc, si na scq; deū in clauo isto (quē demonstrabat) pēdere vsq; in crastinū. Cui sacerdos. An corpus Christi tā negligēter, & irreuerēter hic custodiam? Ad hoc rusticus, O bone dñe si etiā valeret. x. aureos sine cura tua custodiam.

Prouerbiū apud Germanos.

Don Lassus
AB
Si vis esse letus per vnū diem, intra balneū, post enim largius bibunt hoīes, vnde læticia nascitur. Si per hebdomadā, minue sanguinē. Si per mensem, interfice porcam, vbi farcimīnibus, & carnibus suillis hoīes lautius epulant. Si vero per annū, ducas vxorem, multoꝝ vero opinione, penitere emitur citius, q̄ per annū ab his, qui ducunt vxores. Alij ita dicunt, si vis gaudere per vnum diem, radas barbā, si per septimanā, vade ad nuptias, si per mēsem, eme pulcrum equū, si per mediū annū eme pulcrā domū, si per annum ducas pulcrā vxorem, si semper vis esse lætus, & gaudens, fias sacerdos.

Aliud.

Hæc familia oīm inutilissima, atq; tristissima p̄dicatur. Gallina sine ouis. Porca sine fuculis. Vacca sine lacte. Filia quæ noctu extra domū diuagatur. Filius lusor. Vxor furtim bona viri absumēs. Et famula prægnās.

Aliud.

Hæc raro contingere, atq; fere contra naturæ cursum esse tradūtur ab ociosis. Puella adolescens sine amore. Nundinæ sine furibus. Antiquus ludæus sine diuitijs. Antiquum horreum sine muribus. Antiqua vestis pellicea sine pediculis. Antiquus caper sine barba. Antiqua monialis sine religione.

De puella impudica.

Erat puella in patria mea non vsq; quaq; illesæ famæ. Illa suæ a patre in foro Echingēsi emptū, domū ducebat & cū forte p̄ syluā haberet adolescentē comitē, qui eam de stupro appellaret, negauit illa primū, sperans illū instātius petiturū, sed tñ in fine nemoris cū videret illum oīno a petitōe destitisse, dixit, sed O bonæ amassæ, vt recordar p̄teritorū verborū, si tuæ voluntati condescendē rem, quo queso interim ligaremus suē, qđ postea multis annis mansit apud populares meos in puerbio.

De alia puella.

Erat alia ml̄to minoris ætatis, q̄ confessā est sacerdoti, se cū masculis sup̄ fœno fuisse. Ad qđ sacerdos. Quid tibi fecisti? Rñdit puella cū quadā irrisione. Puh, nescis domine quid faciāt adolescentes in fœno puellis.

De mendicis.

Scripti in triūpho meo venereo contra mendicos, sōleocq; aliquando illudere illis, qui homīes improbi, nulliusq; bone frugis, sed solo ocio dediti, mirificis artibus simplices hoīes, & rusticos imperitos dispoliāt. Et id faecio (testis est scrutator cordiū deus) nō ex quadā impietate: (quippe qui sum quodā singulari beneficio naturæ mirū in modū ad misericordiā propensus, & vltra facultates vere pauperū, & afflictorū misereor) sed rerū indignitate motus, q̄ videā eos per oēm iniquitatē & puerilitatem hoīm simplicium abuti liberalitate & cōmiseratione. Illi in quā impostores mendici cum tam clamose & suppliciter, atq; quasi quibusdā obtestationibus nomine dei & beate virginis, vel Valentini, Antonij, aut aliorum sanctorū extorqueant eleemosynā ab hoībus. Cogito quāta est bonitas, & æquanimitas dei & sanctorum, q̄ illi mēdici per eos viuāt, quos nuncq; venerātur.

LIBER TERTIVS

Ego em̄ eos ante sacras ædes, sed intus sub diuinis officijs vix vnū, aut alterꝝ vidi in decētio. Illos aut̄ cum audio in plateis tam argute, cōpositēꝝ canere, & boare vel quaculari (vt illo verbo vtar) soleo dicere ad cōuictores meos. Ille me multo est lætior, nec me mouebit. Nam vt Horatius dicit. Si vis me flere, dolendum est primū ipsi tibi. Si autē sunt nimīū eloquentēs, & diserte quaculantur, soleo dicere eum esse nimis peritū in sua professione artificē, vñ meo auxiliō non habeat opus. Id aut̄ est oīm detestabilissimū, q̄ illi mendici suos liberos (qui illis cōtingunt plus cæteris mortalibus numerosi) curāt facere nō nisi mendicos, ita vt mēdicus semp̄ mendicū progeneret, vnde tanta apud nos germanos mendicōꝝ copia diuagat̄, nōstra non tam misericordia, q̄ culpa, & vitio. Est aut̄ q̄culor. aris. ꝑ bñ nouū & barbarꝝ, sed nō inepte a nobis cōtra inepte loquētes excogitatū, a sono vel coruorꝝ, vel ranarꝝ, q̄ tales tā intēpestiue et inepte gariētes nō loquant̄, sed balbutiāt & instar coruorꝝ vocē eructēt.

Fabula dñi Georgij abbatis Zvuiuldensis.

Quidā erat monachus, qui semper demisso in terram vultu incedebat. postq̄ aut̄ abbas eēt factus, erecto corpore ibat. Et interrogatus cur more solito nō incederet? Rñdit, se prius terrā intuendo monasterij clauēs q̄siisse, nūc illis inuētis, non esse opus vltērius inquisitiōe.

De quodam abbate.

Noui abbatem, qui cum a quodā nobili in consensu primorꝝ Sueuicæ cōfederationis de adulterijs, & multis fornicationibus esset criminatus, Respondit. Nōne deberē asinas futuere, Ad quod nobilis. Etiā si fecisses, genus tuū accessisses. alludens ad eius imperitiā.

De quodam fratre minorum.

Erat nobiscū in conuiuio Tubingæ quidā ex ordine

FACETIARVM.

minorꝝ de non obseruantia (vt dicunt) Is hilarior factus hilari Baccho icitatoꝝ, dixit se Veronæ cū exercitū Cæsaris Maximiliani militare consueuisse, atq; hunc repetere velle. Ille cū interdum parū caste loqueret̃, de rebus & militiā Veneris, dixi. Putabā vos castitatē habere in votis. Ad quod ille. Verū est. tria voui, sed ita. Paupertatem in balneo. Obedientiā in mensa. & castitatem in altari. Et cōuersus ad me dixit. Et apud vos qui docti haberi vultis om̃i monstro mōstrosiora inueniūtur. Theologus, vel ebrius, vel libidinofus, vel auar⁹. iurisperitus, iniquus & iniustus. Atq; medic⁹ valetudinarius, & qui seipm curuare (vt ipse dixit pro curare) non potest, q̃ eorum professioni vita omnino non quadraret.

De Bohemorum irreligione.

Bohemi in eo sunt errore, vt non confessi laici quotis die sacram cōmunionē accedant. Rustica aut̃ anserē in quoddā oppidū vendendū sub brachio portans, primū est templū ingressa, atq; cum ibi tunc sacra fierent, accessit & ipsa cū anserē altare, perceptura a sacerdote hostiā, quā anser illi incaute pręripuit, atq; deuorauit. quod illa flendo sacerdoti conueritur. Cui sacerdos. Noli inquit flere, dabo tibi aliā, vel aliū deū, vt cum eis loquar.

De Laurentio Valla, & fratre minorum.

Laurētius Valla homo ipense doctus, atq; linguæ latine instaurator, cum semel in tēplo minorꝝ Neapolis deambularet, vidit sanctū Franciscum inter quattuor doctores pictū, atq; cōuocato aliquo ex fratribus. Quo inquit pacto ordinis vestri princeps & auctor, Franciscus inter quattuor doctores ponit̃, cum tñ laicus & sine literis fuisse p̃dicet̃. Cui indignabūdu frater. Immo & maximus doctorꝝ est. Huiꝫ Laurētius. Et quo modo maximus, cum sp̃ habitus sit inter minores. Hanc ego histo

LIBER TERTIUS

riā sæpe audiui narrare Ioannē Nauclerum Tubingē,
collegij, gymnasiij, & demū totius vrbis decus & orna-
mentū, omnifq; honestatis, & probitatis normam.

Quibus animalibus hoīm ætas cōparetur.

Sic ætas hominis animalibus æquiparatur.

Hedulus in decimum, vitulo vigesimus æquat

Ter decimus Iunicem, sed quater ipse leonem

Astutam vulpem fert quinquagesimus annus

Sexaginta canē simulant, supperadde decē, mox

Est lupus, at felem bruma octogesima reddit.

Æquat a fello hominē post nonagesimus annus.

Anser abibit iners demū centesimo in anno.

In currucam.

Vir bonus es, sed vix talis reperitur in orbe.

Coniunx communis, cætera solus habes.

Vita voluptuarij & sani.

Vt viuas sanus, semel in anno minuas sanguinē, se-
mel in mense intres balneū, semel in septimana ample-
ctere Venerē, bis in die comede bibeq;. Quietus et bene
de nocte dormi. De quodā fatuo.

Morio quidam instabat apud dominū suum, vt more
Christifideliū admitteretur ad sumptionē sacrae euchar-
istia. & cum altare accederet, supposuit ei sacerdos par-
ticulam raphani loco sacramenti, quā morio degustans
dixit, O dulcissime deus q; es amarus.

De mendicis.

Quidā (dum in confabulationibus mētio de mendic-
is esset facta, q; numerosam haberēt prolem) dixit, non
obscura est causa q; plures habeāt liberos, nam tuto so-
lent coire, exploratum habentes non se, sed nos eorum
pueros esse educaturos. Ipsi enim faciūt, nos autem cog-
imur educare nostra elemosyna.

FACETIARVM.

De insigni mendacio.

Quidā gloriatus se iustrasse totā fere Europā, maxieq; Italiā. Interrogatur de Venetorū vrbe magnificisq; edificijs. Ad qd̄ inquit. Non possum plura dicere de Venetijs. eam em̄ vrbē non nisi semel sub crepusculo vespertino transiuequo. Quod cū alijs impossibile dicerent, q; vrbis mari circūdata, equorū ingressum, & egressum non admitteret. Dixi ego fuisse hyemē eo tēpore dum transisset, atq; super glacie equitasse ad vrbem.

Oportet ee mendacem mendacem

De quodam studente anseres furato.

Quidā scholasticus Tubingēsis confessus a se furto ablatos anseres, atq; gallinas, cū sodalib^o suis deuorasse. Increpat a sacerdote, qui ei donec restitueret furtū, ab solutionē oīno denegat, quoniā non dimittatur peccatū nisi restituatur ablatū. Ad hoc scholasticus. Optie pater inquit. Ego in duplo restitui. ita em̄ illis me saturavi vt vix mediā horam retinerē, sed remouerem simul, atq; cepæ, piraq; qbus conditi erāt. O vtinā inquit sacerdos pulmonē, & iecur pariter euouisses, vt quadruplo redidisses, atq; indignabundus illum reliquit.

*Non dnm linstm
1800 vrbis dnm
quodam dafin
man for in go*

Qui sint præcipui, & maximi sancti.

Cum nuper Tubingæ cuius templi sanctioris tutelares sancti (quos patronos vocant) sunt diuus Georgius atq; Martinus, mentio facta esset de sanctorum meritis & sanctimonie præstantia. cum alijs Ioannē baptistam, alijs diuū Petrum apostolorū principem ceteris præstare contenderent. Quæ dementia vos agitat quidā inquit? Qui em̄ alijs sanctiores, meritisq; & honore priores Tubingensibus patronis Georgio & Martino? Nam cum alijs sancti pannosi, contēptiq; pedibus incedāt, hi egressijs caballis equitēt, & sumptuosis vestibus induant.

*Sub fin 1800 qm
ho galli.*

*bestialitatis vrbis
vrbis lurbis No*

Facetia Pauli ¶ vult traducta a Brassicano.

Wild Hürmel

XX ij

LIBER TERTIUS

Si cui incognitus sit Paulus Viueſt Sueuus ioculator egregius, hac saltē facetia eundē plane quottuſquiſq; lector agnoſcat. Conueniebāt quodā vespere tres focij gratia ludī, qui tunc in principatu Wuirtenbergeñ, vetitus fuerat, apud Tabernariū vallis Ramasiane admodū curioſum, cū quo pepigerāt, fores clauderet, et obducto vete intromitteret neminē, ne in medio ludo deprehenſi; multā inſtitutā ſoluere cogerent. quibus Tabernarius ille queſtus & lucri auidus, facile annuit, & conditiōem accepit, cumq; hi aliquandiu luſiſſent, venit Paulus ille Viueſt ex cōpoſito, fores pulſabat, muſſitabāt intus ludentes quorū techna aderat, ſimulabāt fortaffe aliquem adeſſe, cui ludus illoꝝ ſuſpectus eſſet, ob id Tabernario mandabāt ne cuiq; aperiret. Quo autē taciturniores ſe gerebāt intra aedes, tanto ille foris ianuā tumultuoſius, ſonoriusq; pedibus, & manibus pulſabat. Tandē fociorū vnus. vade inquit hoſpes, & quid rerū nouarū tamē calſeat, explorato, dū foribus admodū inſultet. Hoſpes cui rerū nouarū experiundaꝝ libido inceſſerat queſitū ibat, cui vt rñdebat Paul⁹, Oua ſe parere noſſe, ocyus rem ad ſocios, q̄s hoſpitabat, perfert, plurimūq; rogar eū hoīem intromitti ſinerēt cauſa hanc rē factū mirificētiſſimā videnti, & experiundi. Hi vt res ex cōpoſito gerebat, aliſ quātiſper cunctabant, difficillimoſq; ſe ſimulabāt, quaſi iſtius hoīs aduentū grauarent plurimū. Victi tandem aſſiduīs Tabernarij ſupplicijs, & ꝑcibus ſinebāt pulſantem (ne tñ ipſoꝝ ludus ꝑderetur) intromitti. Hoſpes (vt erat rerū nouarū auidiſſimus geſtijt, exiuit, cucurrit, repagulū foribus detorſit, aperuit, hoīem hunc ꝑſonatum hūaniter excepit, hypocauſto, q̄d ſtubā appellāt barbari induxit, ac pone fornacē in tenebras more gloctitātis galinæ collocauit, hortabaturq; eundē artis ſuæ, quā iacta

Vrote Joha 4

FACETIARVM.

De Conrado Pocherio morione.

Palatinus Rheni moriōem, & fatuū secū habebat in delicijs, cognomēto Pocherium. Ille adolescēs prius, q̄ stulticia eius esset hoībus explorara, pecoribus custodiēdis erat p̄positus, qui cū haberet secū comitē adolescentiorē, curauit semel truncū arboris, huicq; puer̄ appēdit. Interim vero procurante id sathana, vt existimandū est, turba in pecore facta ē, vt Pocherio cōpositore opus esset, qui cū ad pecus abiens puer̄ in trunco appensum reliquisset, reuersus, truncum inuenit renisum, sursumq; ductum, puer̄ exanimasse. domū rediens noctu sine comite, dicit se illū suspendisse. Tandē vinctus addictus, nullā aliam causam attulit sui facti, nisi quia puer fuerit scabiosus. In pximo aut̄ p̄cipū conuētū Augustæ, ego ip̄e audiui, q; diceret, bene cū eo actum, q; hodie cogere tur esse bubulcus, si viueret. tali vero miseria esse suspendio liberatū. Quod & nunc puerbiū est in scabiosos, vt dicamus. Caue a Pocherio, alioqui te suspendet.

De eodem.

Idē quorūdam nobiliū pascebat boues, & cū vidisset illos equis, quo elegātiores, instructioresq; ad bellū haberent caudas rescindere, ipse q̄ primū in campū venisset, oībus vaccis, & bobus idē fecit. & onustus caudis, domū noctu letus repedauit. ob eāq; rem obiurgatus, dixit se æque ac dños elegāti & pulcro pecore gaudere.

De Petro Maier.

Petrus Maier Ingstetten. cū semel in Caupona casule infra arcē Iustingēsem, eius atq; alteri^o manibus apprehēsis dixissem. Ego vos in matrimoniū coniūgo, homo admodū simplex retraxit manū indignāter, meq; obiurgās. Non est tutū, inquit, in tam seria re iocari, p̄sens em̄ esset mulcta episcopi, cuius auaricia ingrit minora deli

LIBER TERTIVS

sta. Credebat em̄ diuortio, & ep̄i auctoritatē opus esse.

De prædonibus.

Prædari & latrocinari, nec apud maiores nostros in fame, nec hodie apud quosdam nobiles flagitiosum visum. q̄ sit cōtra humani generis societate, atq; amicitia, contra ius naturale, diuinū, ciuile, & gētium, prodidi in controuersia sciā, & ignorantia. Item in republica mea Beuindana, q̄ nūc in manibus habeo. Illius vero prædationis cū nuper quidā nobilis esset rephensus, respōdit lepide. Bonū est esse prædones in terris, atq; salutiferū. Nemini em̄ dubiū est. qn̄ mercatores sæpe plus fœnore, q̄ iustis cōtractibus, magnis opibus locupletētur, ita vt nō facile beatorū sedibus dignent̄ ab oīpotente nisi nos eorū vsuras auferēdo faceremus eorū delicta leuiora, vnde tandē possent ingredi regnū cœlorum.

De incomposito rustico.

Mulier quædā nobilis, incompositū, robustūq; rusticū cū ad se admisit, nocturnis illius nuptiis satianda, rusticus nō cū plus somno, q̄ Venere carperet, non nisi ppe diē euigilauit, quē mulier ad opus nocturnū pficiendū, qm̄ dies appropinquaret, opariisq; imunitatē p̄staret vt admoneret, annulū in digitis circūagēdo, dixit. articuli frigescūt, strictioresq; sunt, credo diē ppe adesse, ad hoc insulsus rusticus. Vera dicis o dñā. nā & ego libēter vellē merdare, qd̄ signū ipse habebat aduētantis aurore.

De monachis & nobilibus.

Intercessi olim Vlme pro quodā monacho apud suū præfectū, (quem ipsi vulgo prælatū vocitant) vt liceret ei concedere ad aliquod gymnasiū, quo cōmodius literis quibus impense delectabat̄ insudare posset. Respondit mihi ille p̄fectus, eum satis doctū esse. periculosam dicitans in monacho eruditionē, quæ eum inflaret, res

bellemq; exinde efficeret. Ego hanc vocē detestandam existimans. Non ita sunt, dixi, monasteria instituta, non ea mens antiquorū patrum, qui non minus doctrina, q̄ sanctitate claruerunt, vt in eorū bibliothecis veteribus, librisq; ab eis editis videre licet. Sed cū nihil profecerim verbis meis, obticui, recordatus scribarē, & phariseorū, qui cum satis diuites essent in tēplo, sacrificijs & caris monijs, dimissis bonorū morum præceptis, solū ad cerimonialia, & auariciā conuersi, totam ludæam secū traxerunt ad interitū. Subibat item recordatio pulcerrimæ disputationis inter nobilē quendam, & monachū habitā, dum in cōuiuio Tubingæ essemus, Baccho auctore, inlaticiā plus æquo effusiores, vbi nobilis libere monacho obiecit, nunc eorū sanctitatē, eruditōem, frugalitatem, in merā superbiam, auariciā, luxuriam fuisse cōmutata. ideoq; non mireris pater bone, inquit, si sæculares, si principes, si nobiles odio habēt religiosos. q̄a pro virtutibus in eorū cucullos irrepserint praua vitia, nec nūc ratio bene viuēdi apud eos habeat, sed habēdi plurima. Et cū olim monachi bñ, honesteq; vixerint, fuisse anīatos nobiles, & principes huius sæculi, vt instituerēt, fundarētq; monasteria, institutaq; bonis, & possessionibus largiter donarēt. Nunc vero in anīo illorū esse monasteria diruere, pinguibsq; eorū bonis frui, & abuti. q̄a soli habeāt diuitias, & cū ijs prauē viuant. qd facillime fiat, q̄ frugalitatē, & temperantiā raro abundantia gignat. principibus vero intolerabile visum, q̄ solum de bonis Christi, & pauperū viuentes deberent tēperatius nobis exemplo esse. Ad quod monachus libere, cordateq; respondit. Non nego tempore vetusto & meliori, probior res fuisse monachos, quorū virtutibus, & religione permoti principes huius sæculi liberalissime eos tractauerūt

LIBER TERTIUS

sed tūc etiā & tpe illo principes, & nobiles, multo fuerūt
ad religiōem p̄iores, & probiores q̄ nunc sint. Verum
itaq; est q̄ n̄ris t̄pibus, & senescēte iam sēculo monachi
multo peiores sint, q̄ antiquus. Illud tñ cōmune vitīū est
oīm ordinū & conditionū, q̄ nemo, siue pauper, siue di
ues, sacer vel profanus, sui ordinis & conditōis p̄iscam
seueritatē retineat. proinde nec vos nobiles, nec vester
ordo nos inculpet, aut in altere primū lapidē iacere pos
test. Sed imprudēter nobis obijcis diuitias. sumus em̄ dili
gētes rerū nostrarū, p̄curatores. vos cū oīa ludo, libidine
luxuria amisistis, vultis nostris abuti bonis, vter igitur
melior?

Iocus nauarū in ebrium.

Ebrius quidā cū alijs multis lacū alemannū, seu Po
tamiū traiecit, ac in prora paulū obdormiscēs, in lacū est
precipitatus, socij aut̄ illius cum clamarēt, vt nauē sistes
ret nauita, quoniā ebrius in lacū decidisset. Ille dissimul
lauit aliquādiu, surdisq; auribus lacū sulcauit. Tumulu
tuatibus v̄o tādē oibus vt sisteret, sineretq; educi ebriū.
R̄ndit ridīcule, q̄ fatui estis, creditis hunc hoīnem aqua
suffocari? Acclamātibus illis, iam fere actū de vita eius,
nisi subueniret confestim. Stultis inquit stultiores estis.
Vino suffocatus aquā in nullā corp̄is partē admittit.

Fabula Hieronymi Emser, secretarij

Georgij ducis Saxoniarū.

Proverbīū est apud nos. Ede interim etiā olus. in eos
qui carnes sibi deuorāt, olus contēnunt. Hoc inde trahit
originē. Filiā olim mater quādā rogauit, quo mō gener
eam tractaret. an nuptijs etiā nocturnis eā exhilararet?
Respondit filia, nequaq; nisi q̄ manibus mihi vterum
palpat. Tunc mater, Postq; inquit, iterum te taliter pal
pauerit, exclama myon, ea enm vox felium (quos vul
go catts vocamus) existit, si dixerit quid vis catelle? dī

FACETIARVM.

has carnem in carnariū meum. ein flaischlin in main te
 rzlín. tunc intelliget, quid velis, teq; thoralí munere im
 buet. Nocte postridiana maritus vxorē palpitaui, mo
 re solito, illa vero maternū consiliū exequitur. tādē
 maritus vxoris voluntatem expertus, ad debitum sol
 uēdum se strenuum præstitit. Tandem vero immodica
 vxoris libidine fractus, atq; defatigatus, coepit parcius
 in ea re militare, vñ illa sapius clamauit myon. Et cum
 sæpe sapius, & præter modum repeteret vocem illam,
 coemit sibi maritus holusculum, positoq; eo clam sub
 lecto. clamanti deinde vxori solita voce, holus adiecit
 dicens. Fris ouch kraut mit vnder, id est. comede & in
 terdū holus. quasi non possit eam semper carnibus pas
 scere. Ex Lipsi quinta die Junij. Anno domini.

M. D. VIII.

De eo qui puerum non suum accepit.

Quidā cum ei vxor in. xij. hebdomadis ab eo tempe
 quādo eam duxit pueri peperisset, primū recusauit suū
 agnoscere, tandē per sacerdotē, & æditū est persuasus,
 noctes etiā esse in partu computādas, vnde tempus legi
 timū optime quadraret. Cum vero mater illius eum cas
 stigando, pueri vero parēti reddendū contēderet. Non
 credā, inquit, sacerdoti nostro homini integerrimo: qui
 noctes etiam asserat in partu cōnumerandas ex sapien
 tiū (vti non dubito) consilio, præfertim cum nūc hyemis
 tēpore noctes longissimę plus veniāt, q̄ dies cōsideran
 dæ, & pfecto mater audi quantū & ego ratiōe valeā. ex
 lōgitudine em noctiū ego inueni, super legitimū aliqd
 etiā tps superesse, adeo vt dolus om̄is excludatur.

De mēdacio cuiusdā fratris cōcionatoris.

Scripti alibi nō multum conferre ecclesiæ, immo ve
 to plerunq; obesse quorundā concionatorū ineptias, qui

Y y v

LIBER TERTIVS

cum habeant sacrā, & probatam scripturā, recurrunt ad fabulas aniles, quæ ipsi exempla vocant, quibus nō me diocre scandalum, hoc est, offendiculū ponunt simplicibus. Ea em̄ astruunt suis exemplis, quæ nec vera sunt, nec verissimilia, & quæ deum auctore supernaturaliter propter summā eorum ineptiā, & vanitatem nō merent̄. Quod ideo dico. Nosco optime quendā casearium fratrem, qui ad imperitā plebem ita concionatus est. Fideles Christi vt æternæ beatitudinis indeficiēs gaudiū intelligere possitis dabo vobis exēplū, & illud verissimū, quod vni ex patribus nostris cōtigit. Ille em̄ cum verno tēpore floridā transiret syluā, melliflue audiuit cantantē auiculā, cuius cantus dulcedine captus refedit, atq; paulum tēporis aduertit, vt credebat, sed illud tēpus qd̄ ille vix horā iudicauit, q̄ngentorū annorū spacium erat. Et cum ad cōuentum suorū fratrum rediret, neq; quisq; illorū eū cognosceret, ipse vero om̄es, admiratus rei nouitatē dīp̄it, singulos alloquēdo, & quare me cōfratres charissimi nō cognoscitis, ex qua re dixit. frater potestis vobiscū reputare, quantum sit gaudiū in cœlis, nec vllō tēpore præscribendū, si fratri nostro auicula tantū tempus in horā paruum conuertit. Ecce q̄ absurda. Non videbat ineptissimus frater, non esse credibile, vt om̄es fratres adhuc vīuerent supra vitam humanam, & q̄ totus ordo suus tanto tempore non durauerit.

De tribus Bauaris.

Tres Bauari simul peregre profecti sunt gratia morum in alienis terris discendorū, venientesq; in Germaniam inferiorē (vbi hoīes tam expedite, curteq; loquuntur, nimisq; celeriter verba pronunciant, vt vix & ægre superiores Germani intelligant) ciuitati cuidam appropinquauerūt. præmittitur aut̄ ab eis pro procurādo ho-

spitio, lautoq; prandio instruēdo, qui huius insuetæ lin-
guæ peritissimus haberi voluit, qui cum in urbem venis-
set, atq; tarda sua lingua, imprimisq; crassa & dura cum
Caupo esset locutus plura, nihil tamen eorū intellexit
caupo, quare dentes digitis demōstrans, comedendū a-
uiditatem significauit. Caupo dolore dentiū laborare
eum existimans, mox ad medicū dentarium deduci ius-
bet, vbi cum adhuc in dentibus monstrandis perseuera-
ret, Medicus Cauponis sententiā permotus, dentes du-
os illi euulsit radicitus, quare indignabundus ille, & tri-
stis exiens ciuitatem, ad suos comites peruenit, quibus
ait, O fratres charissimi per fidē meam cōsulo vobis ne
hanc ciuitatē ingrediamini. q̄ primū enim ad māducan-
dum quippiam postulaueritis, dentes vobis omnes ex-
turbabuntur. Mihi vt cernitis duo ob eam rem adempti
sunt, qui nisi adeo peritus, & edoctus fuisset in eorum
lingua, iam totus edentulus ad vos redisset. Illi boni
homines stulto illius cōsilio permoti, ferme inedia con-
fecti abierunt, suam Bauariā ieiuni repetentes.

De eo qui multas cunas emerat.

Quidā in Francia orientali, cui vxor, quā ante quatuor
hebdomadas duxerat, cum peperisset filium, mox
properauit ad quoddam forū, vbi tot cunas emit, vt qua-
drigas impleteret, atq; domū rediens, cum interrogaretur
quid vellent sibi tot cunæ dixit. Opus habeo, si enim vx-
or mea tam fœcunda est futura, vt in tam breui tempo-
re sit semper paritura, vix hæ sufficient.

De pediculoso quodam.

Quidā mihi notissimus phūs Io. Curtius cū esset in-
primis macer, quæsitus a me cum tm̄ biberet, & comede-
ret quantū quisq; pinguisissimus, cur tā macilentus esset?
Respondit, quia tantā familiā pascō proprio sanguine

LIBER TERTIVS

quantū Romanus imperator, significans pediculos quī eius corpus infestarent. Idem pediculos dicit suos esse custodes, qui nō sinant eū diutius dormire. De eodē Idē interrogatus, cur nā potes tot pediculos pati. Rñdit qm̄ misericordiā maximū opus in pauperes præ inopia exercere non possum, alo quadam misericordia pediculos, qui quotidie corpus meum corrodunt.

Spiritus sanctus in columbæ specie pingitur.

Dum Christus in die ascensionis iam esset in cœlum eleuatus, dixit pater ad illum. Bene veneris (vt nostri homines salutare consueuerunt) fili. Huic filius. Deo gratias pater charissime, mox pater subridēs ait. Ego te fili remittā in terras, vt rursus patiaris. Ad hoc filius. O pater mittas Spiritū sanctū, vt si eū nimio afficere velint dolore possit auolare. quia ille in specie colūbæ pingitur.

De Iosbarto Propheta merdoso.

Iosbartus, siue Iodocus barba Tubinge vaticinādi sibi arrogauit artē, de q̄ in carminibus nr̄is plura iuenies, & de cuius gestis integri essent libri perscribēdi. Ille ip̄e eū nimio rigore & singulari malicia vteretur erga vxorē suā, euenit vt clam illa ab eo aufugeret, atq; apud Helueticos esse diceretur. Sed cum in ieiunio sacerdoti cōsistens, absolutōis bñficiū non aliter obtinuisset, nisi vxorem quæreret, p̄misit se facturū, atq; medio die accenso lumine exiuit ciuitatē, atq; non p̄cul a portis, vbi erant congeries lignorū, anxie quæsiuit illam, atq; mox domū repetēs conuenit sacerdotē, seq; suas egisse partes testatur, neq; v̄spiam illam inuentā, etiam si solito maiorem diligentiam quærendo adhibuerit accenso lumine. Sed vt quæreret eam vbi opus erat, induci non potuit.

De puella quadam.

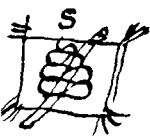
Quidā minatus est puellæ se ad eam noctu clam ven

*folio 4to sequenti **

uerat,periculū faceret,adeo moræ impatiēs extiterat ho
 spes,iussa subit Paulus ille,qui duo oua ad viuā cutē pe
 ctoris sui tam diu fouerat,ac gestauerat,vt pcaluissent.
 Cūq; aliquandiu consedisset Paulus,hospitē vocauit,vt
 ouū supposita manu blande exciperet. Accurrit hospes
 ouū excipit,ostērat id lusorib⁹,iurat per deos imortales
 adhuc incallescere.Hortat Paulum secundo ouū pariat.
 At ille subdole renitebat,bonā inquit & minie vulgarē
 gallinā esse optet,q̄ vno die bina oua parire soleat. Non
 tñ destitit hospes a p̄cando.Morē gessit Paulus hospiti,
 statimq; hospitē accersiuit,ouū secundo partu exciperet
 affuit hospes,ouū sumpserat in manus qd eque,ac pris
 mū calecebat,in mediū profert,ac rei magnitudinē mi
 ris laudibus extollit.Rogauit tandē Paulū per.oēs deos
 vt Tertio ouū pariat,pollicens amplius se nil ab eodem
 exactur,Responderat Paulus sibi id factu difficillimū
 fore. Timeo em̄ inquit ipsa ouoz; seminaria interne dis
 solui,& penitus deperire,vnde nō inmodicā iacturā sus
 merē,inde em̄ mihi victus subducerē. Quāto plus Pau
 lus rem pnegauerat,tanto obnoxius hospes eundē pres
 cabať. Tandē Paulus rem illā se tertio tentatur; ait,quo
 cunq; res caderet. Vbi vero tēpus faciendi oleti,& aluū
 soluendi adesset,Hospes(inquit)ocijissime adsis. vitellū
 excipias,quoniā ouum illud postremū testa caret.adsis,
 ne in pulueres recidat,ac nullius vsui eueniat cura. Ac
 turrebat hospes plus æquo credulus,nedū curiosus,am
 bas manus supponit.At is non ouū, sed solutæ alui pur
 gamēta in manus hospitis p̄fusissime cacauit.exclamā
 do.Eheu ad meā maximā iacturā redegisti me,ouū am
 plius nullū parire dabit, id est qd initio verebar. Cōper
 ta vero fraude hospes Paulū, nisi pone collusores desis
 luisset, personamq; detraxisset, districto gladio adortus

Arminius aijm

LIBER TERTIVS

fuiſſet. Digna Hyſtoria curioſo. Vnde ſibi exēplū ſumant quicūq; rerꝝ nouitate nimia permouent.

Facetia de ruſtico quē nō decebāt pulmētaria.

Ruſticus quidam ſeruū habebat, cui cum mane ante opus diurnū (vt hyberno tēpore fieri ſolet) pulmentariū appoſitū eſſet, & ille ſegnius ederet, quaſi idem faſtidiret. Ruſticus hiſ verbis eundē compellauit. O ſi Bētzo hoc pulmentariū mihi æque ac tibi cōgrueret, q̄ auidis buccis et faucibus id exederē. Putans id ſe amplius non decere, cum vix ante triduū in numerum eius pagi iudicium aſcitus fuiſſet, quaſi nō niſi ieiunus de agrorum limitibus in paganorum conuenticulis diſputare poſſet, aut qui ſaltem pulte craſſa inebriari ſe putabat.

Sequuntur mendacia exploſiſſima

Fabri Cantharopolitani.

Quū ſemel Faber Cantharopolitan⁹ cum Nobilitari ſuo, cui tūc ſamulabaſ circa flumen quoddā equitarent. Vidit Nobilitaris naſſam piſcatoriā inter cruſtas glaciei ſuperne fluitare. Vtinā inquit nos eā naſſam, q̄ piſcibus plena eſt, haberemus, cui Faber id factu facile eſſe r̄ndit atq; laxatis frenis in flumē arripiendæ naſſe gratia proſiliit, quē piſcis ingenti enormitate cum equo hi antibus faucibus excepit, ac repente deglutit. Cūq; piſcator quidā non lōgo poſt piſcē hunc caſu coepiſſet, ac in mēſam Lanioniā venū expoſuiſſet, aſciolaq; eundē exenteraſſet, exiluit. Faber equo inſidiēs ſaluus, reiꝝ nouitatē nobilitari recēſuit, in qua re ſane non eſt parce mētitus.

Aliud de Apro.

Pertranſeūti Fabro quadā tēpeſtate nemus, aper miræ magnitudinis, ac dentibus longitudine vnus cubiti prominentibus venit obuius, quē cum tunc incurſantē pone quercū veterem effugeret. Truculentus aper fabri

cupidus dente suo quercū annosam adeo penetravit, vt ab altera parte quercus dentis acumē emicuit. Quod cū faber vidisset, vt rebus suis ac salutē consuleret, subito in mentē venit, vt districti pugionis capulo dentis acie, vt solent fabri dum arcularū clauos incuruāt, reflecteret & retunderet, ne cum dentē hīc auelleret, iacturam su meret, quo solo sibi salutem quæsiuit.

Aliud de Lupo.

Faber ille cū per syluā itasset, & lupus ille occurrisset hianti rictu, ac si eundē viuū deglutire voluisset, vt se redimere posset, cū impetu manu dextra per rictū lupi penetravit, caudāq; arripuit, ac eundē (vt Calceolarius calceū) inuertit.

De sacerdote Aucupiaro.

Sacerdos quidam in agros profectus aucupij faciens di gratia, cum videret ardeam sublime volitantem, siuit auolare falconem vulgo dictum, quem manibus gestabat, cūq; falco arrepta ardea ex aere precipitaretur, A per, qui tunc aderat, falconem cum ardea patulis faucibus simul deuorauit, hoc vbi vidisset sacerdos, accurrit, & aprum venabulo transfixit. Cum vero hunc domi suæ mactare vellet, & aprī terga cultro lanionio superne disseuisset, falco ardeā adhuc rostro gestans euolauit saluus. Ecce q̄ belle mutuis mēdacionum illecebris, sacerdos ille, & faber fabulatores egregij decertant.

De eodem.

Idem sacerdos cum die quodā a rusticis circumfidentibus in balneis interrogaretur, An ne sibi compertum esset, quonā abirent, vel vnde redirēt Ciconiæ? Has nugas subtilissime cōmentus, Arrigite (inquit) aures rem memorandā vobis recensebo. Quum olim pater meus scholas triuiales petendi gratia me ad externas gentes ablegasset, ad remotissimam insulam casu veni, qui cum

LIBER TERTIVS

ibidē literas discēdo balneas semel intrassē, Insulanī, qui mihi assederāt, humanissime salutauerāt, quos cum interrogassem. Vnde me exterū & alienū agnouissent. Respondit illorū vnus . A parentibus vestris bone dñe Ioannes, qui tam de me q̄ gentilibus meis bene meriti sunt, optime vos agnouim⁹. Cuncq; hortarer illum, quo nam modo a parētibus meis beneficia accepisset? Rem ex ordine depromit. Verno mihi tempore (inquit) dum insula nostrā frigoribus riget, transfiguramur in Ciconias, & in partes Europæ tunc calefcere incipiētes auolumus . Vnde ego in culmine ædium parētum vestrorū ante annos triginta nidulū surculis & virgultis effinxi, quibus id tēporis tererē, donec brumalis nostræ insulæ rigor defeuiret . Aduentū meum parentibus vestris admodum gratum fuisse semper intellexi, qui nunq; passi sunt nidum nostrū minimo prouocari . Vbi vero regio vestra faciem brumæ induit, discedimus, & in nostram insulam, tunc calidissimā reuersi Aues exuti in formam pristinam demutamur . Quibus nugis rusticanam plebem adeo persuasit, vt quisq; horum Ciconias posthac maiore honore se culturum serio testaretur.

Facetia de simplicitate sponsæ.

Rusticus olim gnata suam rustico desponderat, cūq; ille prima nocte uxori cestū diffibulare vellet, cuius gratia mortales matrimoniū incunt, e lecto se corripies surgere voluit, hūc vbi sponsa rogasset, quo nam abiturus esset? clauā se allaturū respondit, qua sanctæ, & nunq; atritæ suæ rimulæ cuneū facilius intrudere posset, at illa sponsum lacertis complexa ob nimiam simplicitatem, crimen inconsulte passa detinuit. Siste (inquit) pedem. Claua tibi nequaq; opus est . Seruus enim patris mei ante triennium ad eam rem claua non indiguit.

M

FACETIARVM.

De rustica præfecti vxore.

Quidam rusticoꝝ præfectus cum esset creatus, nouā melotā, seu pelliceam vestē vxori cōparauit. Illa die dominico, tam nouę vestis, q̄ magistrat⁹ mariti honore superba, cum tēplum esset ingressa, pellibus inuersis, capiteq; elato & superbo, surrexerūt oēs hoīes, ob euangelij, quod tunc legebat reuerentiā, quod illa in suum honorem interpretabat, quare pristinae sortis recordata, dixit Sitzet still. ich denck vuol das ich ouch arm vuar, id est Sedete, memini eū & me fuisse olim pauperem.

De quodam crimina non carmina faciente.

Egolffus de Riethaim toga & militia clarissimus, eques auratus cū in pago Vualēsi, vbi habitabat, pulcherrimū, & magnis impensis tēplum cōstruxisset, opera & industria cuiusdā solertissimi artificis Burchardi Augstensis, supuenit quidā Poeta, suo iudicio non ineptus, qui infra scriptos versiculos in laudem equitis, & artificis, maximo calore Apollinis afflatus cecinit, Virgilium, ipsamq; antiq̄uitatem prouocantes.

Construxit templum miles inclytus illud Egolffus

Von Riethaim senis c̄ q; q̄ndecim. Id est M.D.VI.

Hoc quicunq; vides, artes huius conspice viri

Artificis Burckardi, petiere orare deum.

De rustico confitente, & de alijs rusticis.

Quidā rusticus cū nimis incōposite & inepte, peccata sua sacerdoti enumeraret, corrept⁹ ab illo de negligētia, & inscitia tam salutaris cōfessionis. Respondit, se huic rei non magnā operā impēdisse, ob eam maxie causam, q̄ ea arte (putans confessionē) nec possit, nec velit viuere, & se nutrire. Alius rusticus exiens sacrā ædem obuium habuit aliū quendam rusticū, a quo quæsitus an corpus Christi esset eleuatū, vt dicitur. Nescio inquit, tam

Y y

LIBER TERTIUS

leuiū enim & paruarū rerū nulla me cura tangit . Alius mihi notus in coena dñi eucharistiā sumpturus, cum casu vidisset tibi cinē, qui stultificis, & bacchanalibus diebus ad choreas cecinisset, ad hūc in accessu ad altare tacite dixit. O Conrade q̄ dissolutā, & lasciuam vitā post pasca instituemus, suam religionem declarans.

De quodam Hechingensi.

Quidā Hechingensis cū quibusdam regulis ad terrā sanctā peregrinatur. Et cū Rhodi appulissent, fratresq; ordinis oīm regionū Christianarū alumni, rei nouitate, & aduenarū videndorū, vt sit, gratia aduolarent, profusū ille in medium, atq; inquit. Non est vsq; iam inter vos bonus aliquis socius ex Hechinga . factum satis ridendum. Sed nunc in Marpach oppidulo dicuntur esse boni socij. Nescio quo prouerbio.

De Vuolfgango Australi mendico & scurra.

Vuolfgangus Australis dum semel in ædibus cuiusdam rustici super duro scamno pernoctasset, & surgens mane pennā, siue plumā anserinā in crinibus inuenisset. Heu q̄ duriter inquit, & pessime super vnica penna hac nocte quieui, quomodo cū illis agitur, qui sepiissime super mille vel pluribus plumis requiescūt. Idem cum olim acerrime obiurgaretur, a quodā nobili viro, q̄ tibi alia ab eodē sibi donata vēdidisset. Respondit, & quomodo ego seruare illa, cum tu tibi propria seruare non potueris? Idem dicebat se vbiq; esse aulicū. Vuan man sech in lieber im hoff vuan im haus. Hoc est. Nam libentius eum hoīes in vestibulo domus, q̄ in domo viderent. Vestibulū autē, & aula eiusdē vocis sunt, & vnus noīs in lingua nostra vernacula. Idem se longe ditio rem suo patre esse affirmabat. Vuann sein vatter het vuol funffzig gulden verzinft, die het er all abgeloft,

FACETIARVM.

hoc est. Nam pater suus noīe tributi, & pensionis ex bonis suis quinquaginta aureos quotannis dederit, quos omnes ipse dissoluerit, dum se decoxisse, bonaq; paterna gula absumpsisse vellet testari. Idem cum rogaretur a quodā rustica, vt vaccā eius egrotantē sanaret, dedit ille chartulā rusticā, in qua characteres aliquos simulabat se pinxisse, illamq; collo vaccæ appēdi iussit, sumptisq; septem nūmis aufugit. Mulier se delusam opinata, vti erat, vacca em̄ non cōualecebat, chartulā sacerdoti alii cui legendā præbuit, in qua scriptū erat. Ist du so gnist du. Ist du nit so gnist du nit. Siben pfennig ist mein geuūn, Blas mir in ars ich far do hin, hoc est. Si comedis conualesces, si non comedes non conualesces. Septem nūmi est lucrum meū. Linge mihi culū ego discedo.

De imperito sacerdote.

Sacerdos quidā Augustensis cū multas fabulas, resq; inanēs & supstitiosas, atq; apocripha p̄ veris plebī concionatus eſset, interrogat̄ in quibus id libris doctoribusq; legisset, Respondit se non legisse, verum a charissima matre iam mortua sep̄ius audiuisse, quæ mulier honesta & veridica fuisse, habitaq; ab om̄ibus mortalibus.

De quodam versificatore græciffante.

Olim fuit mihi sodalis non indoctus, cæterū ad carmen sine gratiis & venere, cuius dum nuper quosdā versiculos paucos legissemus, quorū initiū cum tumidius antimacho dijudicaret, finisq; in ridiculū murē defineret, nō sine Prisciani sūma iniuria, dixit Henrich manus meus. Hos versus nisi Sibylla legerit, aliū neminē interptari posse credo, sine manifestario solæcismo & barbarismo. Ad qd ego. Detis ei hanc veniā versuū, nunc em̄ animū adiecit ad elemēta græca, græciffatq; strenue. Ibi alter admodū facetus, totusq; in risum effusus dixit. Ist

Y y ij

LIBER TERTIVS

er von Græzinga: Ich mein im gescheh vñe mir. vñam
mir ist ietz das latin erleidet, ich vñill auch kriecheisch
lernē. Hoc est. Est ne Græzingē. (Est em̄ Græcinga op
pidulū nō pcul a Tubinga septē forsan milibus passuū)
verū illi vt mihi cōtigisse credo. Sordet em̄, atq; fastidio
etiā est mihi nūc lingua latina, credo nos nūc græcissas
tuos. De quibusdam iudicibus.

Quidam mihi notus, semel cum litem perdidisset in
iudicio, dixit ad iudices. Iam nunc sapius litigauī apud
vos, & semper succubui. q̄ si tu p̄fecte esses pater meus,
cæteriq; iudices om̄es mei fratres, sperarē & me aliquā
do sententiā apud vos obtenturum. Tam magnos acu
leos, atq; incitamentū credidit habere fauorem vel odia
um in vtranc; partem. Et ita profecto est, vt fauor etiā
in spectato viro totis viribus, velisq; & remis, vt dicitur
etiā nobis nō sentientibus eat in m̄iōrē, melioremq;
sententiā. Econtrario odiū nihil non aspere iudicet.

De Iudæo baptisato.

De duriciā & pertinaciā Iudæorū, veterum tēporum
plura monumēta extant, nostris vero tēporibus ab eorū
maioribus raro degenerāt, adeo vt hi qui aliquando ab
iurata gentili fide ad Christianam transierint, vix vnus
aut alter bene & perseueranter credat. Quod ideo dixi.
Fuit vnus in Dilinga oppidulo, qui suscepta fide cū co
geretur Christiano natali diūtius in maturinis laudibus
tēpore gelidissimo stare, reuersus demū dixit. Si vnico
puero tam sumus occupati, si beata virgo (quā inhonesto
nomine appellauit) adhuc aliū filium peperisset, tot
us mundus dies, atq; noctes in eorū ministerio fuisset
detentus, atq; mancipatus. Sed ob de honestationem sa
cratissimæ virginis in aqua fuit submersus, atq; suffoca
tus, iustam perfidie mercedem consecutus.

FACETIARVM.

turū. illa sub interminatiōe mortis phibuit, quia cultū
sub lecto se collocaturā quo eum interimat testat. Ille no
ctu veniēs inuenit eam iacentē, quæ altū somnū finxe
rat. vñ callide se simulauerat exiturū. Cui exeunti, puel
la euigilāti similis dixit. Mane, q̄a non habeo cultellū.

De sacerdote ebrio.

Pagus est non procul a Stutgardia, vbi cū pestis gra
faretur, atq; ex rusticis vnus peste correptus, diuinis sa
cramētis veniret prouidendus, conuocatur sacerdos pa
gi, vt suum officiū ageret, qui eo tēpore tam imodico
vino erat sepultus, vt lingue & pedū gubernamen amis
serit. Ille cum rusticū accederet p̄uisurus eum (vt more
nostro loquar) accepit libellum baptisandorū puerorū,
atq; ad lectum egroti assistens, diu compressa, ac blefa
voce quiddam submurmurans, tandem ad id deuenit,
yt diceret (& quidem sonantiore voce) nominate pue
rum. agrot⁹ ad se spectare, quæ dixisset sacerdos ratus,
inquit. Lieber herr ich hais Vurmhenslin, hoc est. mi do
mine ego vocor Ioannes vermiculus.

De fatuo cuiusdam principis.

Donatus quidā fatuus, seu morio cuidā principi elec
tori in Germania, cū sæpe obseruantīū oculos frustra
tus, & custodientīū manibus elapsus pfugisset, tandem
cōprehensus, principalī conclauī mancipat, ac aliquam
diū inclusus cœpit ventris exonerandi molestia vrgeri.
Vnde cū nec exitus pateret, nec vas aliquod in qd cacā
ret videret, in ocreas principis cacauit. Paulopost reuer
titur princeps, & ad venationē equitaturus induit illas,
quas cū iniecto pede, foetore atq; stercore plenas cōpe
risset. Fatue quis istud fecit, inquit. Ille confestim se ne
scire qs fecerit, & neq; se fecisse asseuerat. Tū princeps,
& qs fecisse potest p̄ter te? cum nemo aliū affuerit. Ad

LIBER TERTIUS

hoc fatuus. Oportet Regulū fecisse. Est em̄ Regulus omnium minima auicula, quā ibi in cauea detinebat, quam fatuus incufauit, tam grande stercus egressisse.

De eodem.

Idem cū iuxta Salā, memorabile apud historicos Germanię flumē obequitaret, fuit interrogatus ab eo, qui in aduersa parte fluminis equitabat, ubi flumē vadari posset. Respondit, ubiq; bene. Ille autē verbis fatui fidē habens, cū in flumem equū adegisset, profunditate illius pene absorptus est, & cū tandē ægre flumē superasset, quāsi uit indignāter, cur se decepisset. Ad hoc fatuus. O fatue & homo nihil. Anates ille huc ad me natauerūt illesæ, tam infirmū animal, & tu cū tanto caballo nō potes.

De eodem.

Idem cū audiret apud principē suum quandā esse arcem (nisi fame ad deditiōnē compelleret) inexpugnabilem. Cogitauit fatuus quō arcē expugnaret, atq; triduo sub munimentis ante portas ieiunus delitescbat, & cū fame sua nihil proficeret, abijt tandē, principemq; mendaciū arguebat, qui arcem fame expugnandam censeret cum ipse pene fame confectus, nihil effecisset.

De eodem.

Idem cū semel anserem incubantē interemisset, mox ipse ne oua deperirēt incubationis officiū assumpsit. quē cum ali⁹ in clamaret, expressit primū sibilū anseris, atq; altero sepius clamāte. noli, inquit, clamare, ne terrore afficias mihi oua, quā minus pullos pducant. Dicunt mihi multa alia facetissima de illo, quæ nondū audire potui.

De duobus fatuis.

Duo fratres fatui ex quercu pira decerpere cupiētes. conuenerūt, ut vnus ascenderet, atq; cōcutiēdo demitteret, alter sub arbore colligeret. Et cum alter dixisset

FACETIARVM.

tiendo arborē, nihil proficeret (vnde em̄ pira produceret
quercus) conquestus est ille, qui sub arbore erat q̄ frater
oīa pira comederet, vt sibi nihil reliquū fieret. ecōtrario
alter sup arbore cōquerit̄ illū oīa quæ ipse p̄cipitet pira
deuorare, vñ ex sūma contentiōe ad verbera deueniūt,
sed quō concordēs facti sint, nondū habeo cōpertum.

Facetum rusticæ puellæ dictum.

Quidā nobiles cis Neccharū Sueuiæ nostræ flumen
præteribāt quasdā lotrices rusticas, quarū ob nimīū frī-
gus pedes rubebāt, vnde vnus illorum cur tam rubent,
inquit, pedes vestri? Respondit vna rusticæ, quia ignē
habemus in calcibus. Iterū ille, Rogo ergo vt accendas
mihī hanc meā virgulā, educendo virilīa. Cui rustica, re-
iectis post terga vestibus, clunes ostendēs dixit. Age mi-
dñe descende, & suffla mihī in culinā meā pro excitandō
do igne, qui mihī iam extinctus est.

De sacerdote, & monastio.

Quidā sacerdos mihī notissimus, & quē honoris gra-
tia non nomino venit in monasteriū virginū Vestalium
Ille vecordis homo ingenij cū inter comessandū deside-
rio cacandī vrgeretur, neq̄ ausus desiderij suum signifi-
cancer, proprijsq̄ verbis patefacere, loquit̄ cui dā sibi vi-
cinā, q̄ esset iam satis prouectæ ætatis, hisce verbis (vt
exoneratiōem honeste circūloqueretur) vbi cōsumabo
op⁹ naturæ. Illa se de stupro appellatā rata, primis mox
precibus annuere nolebat, pudicēq̄ negans dicebat. O
tu es homo malus, sperans eū instātius petiturū. Ille ite-
rum, atq̄ iterum repetebat, necessitate vrgēte. Eia vere
oportet me opus naturæ pficere. Tandē illa cum satiffe-
cisse honorī, ac pudicitie visa esset, illū manu apprehēsa
in cubiculū deducit. Ille ad exonerādī ventris locū se de-
ductū existimās, præparat se, Ipsa vero stat ei morigerat̄

LIBER TERTIYS

tura, & eo iteꝛ repetēte. vbi de beo ꝑficere opus natureꝛ
ipsa tandē se in lectū collocauit, seqꝛ denudauit, & cum
se perperā intellectū sentiret sacerdos. Ego vellē libens
ter rosas decerpere, inquit, Ita em̄ pueri apud nos docen
tur honeste ꝑtere exonerationē ventris. Illa vero maxis
mo pudore perfusa, celeriter extra cubiꝛ limē transi
lit, ne ab eo cognosceretur. Ita ipse egressus, aliā sibi ob
uiam percūctatur verbis vulgaribus & notissimis, & fit
voti compos, hoc idem ipse sacerdos mihi retulit.

De quodam concionatore.

Fuit qdā concionator in magno quodā oppido egre
gius persuadendi magister, & eloquiꝛ maiestate gratio
sus, cæteꝛ vitæ peruersæ, & intēperantis, vnde pusillis
multū offendiculū (qd' nostri scandalū ex græco vocāt)
posuit, ꝑpterea qꝛ vt Augustinus ait. om̄i oratiōe maius
pondꝛ habet vitā dicētis. Et cū huius rei admonerēt, di
cere solebat. se cōductū. c. aureis singulis ānis, vt cōcio
nareꝛ. sed nec. cccc. accepturꝛ vt quæ doceret faceret.

Cur rufi probi.

Cum nuper rufo homini illuderem, qꝛꝛ ꝑraue existi
mationis rufi essent cōmuni ꝑuerbio probarē. Respon
dit ille mihi. rufos esse omniū probissimos, eo maxime
argumento, qꝛ Christus deus solius rufi Iudæ Iscariotis
(quem rufum pingūt) osculo tangi sit dignatus.

De imperio mulierum in viros.

Est Tubingē qdā ꝑcereꝛ statureꝛ, cui est vxor parua,
sed q̄ ei dñetur. Ille cū tribꝛ, atqꝛ societas sua ī Caupona
cōuenisset cū vxoribꝛ causa cōuiuādi, atqꝛ publice læti
ciæ hñdæ, cepit post cenā cū cæteris ludere in chartis lu
sorijs. vxor aut̄ eius indignata qꝛ vir luderet, accessit sto
machosa, atqꝛ abrepta violēter viro pecunia, chartisqꝛ in
terrā ꝑcipitatis, ꝑbrosis eū verbis dehonestauit, sæpius

FACETIARVM.

repetēs, veni mecū domū, q̄ te diabolus auferat. q̄ te dñ̄ perdāt. q̄ nisi feceris cito, ego mei corp̄is copiā alicui ex literatis faciā. Ad q̄d ille nihil aliud dicebat, q̄ hoc. O q̄ molestæ sunt nobis mulieres, vel significatius. Ah q̄ decepit nos diabolus cū mulieribus. Qd̄ ego astans, & audiens dixi. O quā virile verbū, & animi magni plenū dixit ille, q̄ bene vindicauit ab iniuriā oēm virilitatis & fortis viri honorē ille. Quod nunc adeo apud nos est in prouerbio, vt quicumq̄ vir imperiū mulieri cōcesserit dī catur loqui virile verbum contra vxorem.

De puella deformi Georgius Vueselin.

Duo deambulātes obuiā habuerunt puellā parum venustā, qua visa dixit vnus ad alterū, vt puella audire posset. Quis illā virginē non iure pulchrā affirmare posset? Ad hęc puella q̄ se derisam esse intelligebat, verum est, inq̄t, sed idē de te nunq̄ affirmaret. Cui ip̄e, posset affirmare si q̄s mentiri vellet, vt i ego de te sum mētītus.

De adultera confitente,

Quidā rusticus admiratiōe ductus, quidnā vxor sua esset cōfessura, se post sedilia sacerdotis occultauit, & cū illa cōfiterē, inter cetera adulteriū se crimīe cōtaminatā, sacerdos finita cōfessione volēs absoluere eā, primū incepit ab adulterio. Cui rusticus ex insidijs p̄siliēs. Bone dñe, dixit, ab alijs peccatis eā absoluas. ego em̄ ipse adulteriū penā ab ea exigā, vt nulla alia pœnitētia opus sit.

De imperio ancillarum in sacerdotes.

Quidā cōcionator pascali die, iocoso dīcterio, vt moris esse sup̄ius, declarauit, laticīā & risum captare studēs dixit. Si q̄s viroꝝ domus suæ imperiū agat, ille incipiat primus carmē triūphale Christianæ resurrectiōis, & cū nemo id inciperet, & dominiū domus sibi arrogaret, incepit ip̄e ille sacerdos, dicēs se nihil domi habere præter

Zz

LIBER TERTIUS

felē, cuius ipse dñs esset. Futuro anno cū idē ad viros dīceret eodē die. nec adhuc inuētus esset, qui id de se iure polliceri posset. nec ego, inqt, nūc incipiā. cū mihi domi sit ancilla, q̄ & ip̄e habent̄ impioſe in bonos sacerdotes

De puella simplici.

Quaedā ancilla ab adoleſcētibus ad choreā inuitata, timens dñam, quę eius diuagationi difficulter assentiretur, intrauit fanū beatę virginis, atq; ante illius imaginē genibus flexis suppliciter orauit beatā virginem, vt eius intercessiōe & auxilio apud dñam adeundæ choreæ impetraret veniā. Contigit aut̄ vt casu intermitteretur chorea, vnde puella cōsternata, suspirans dixit. O si hoc sciuissem, preces meas dominæ virgini effusas ad aliam rem referuassem. Hoc factū esse testatur Georgius Vueselin Ramasianus, & Schorndorffensis.

De insulso famulo.

Quidā hospites venerabiles ad cænā inuitauit. Et cū omēs confedisſent, deerat sal. q̄d cum dñs vidisſet, dixit seruo ſtructori, & ministrāti. Affer mihi scalas iuxta cos humbariū, quibus allatis dixit. Pone ad latus mēſę. quo facto dixit. ascēde. Ille dū ascendisſet. Aspice inquit, q̄d mēſæ deſit. famulus sal deesse conspicies dixit. hoc sine scalis videre potuiſſem. Ad hoc dñs. sed vt poſthac diligentiſſe, ſolicitiorq; ſis, nūc te oīm ludibrio expoſui.

De pediculoso.

Philosophus pediculofus, mihi notisſimus, atq; familiaris, cū vestes eius pediculis ſcaterēt. ob idq; a me obſurgaretur, dixit ſibi non eſſe inſolētes. sed audi, inquit, dum nuper ab Argētoraco in vngariā cōceſſiſſem, quæ & ip̄a ferax eſt illorū vermium, vidisſes pulcerrimā pugnam Elſaticorum, & Hungaricorū vermīū in veſtibus meis. Nam vt ip̄e vidi, ſemp̄ inter ſe diſſidebant. Hung

FACETIARVM.

garici tñ prauauerūt, maiores em̄ & caudati erant,

De mercatore, & adultera eius vxore,

Erat Viennæ in Austria mercatori diuiti, & senio cō
 lecti vxor oīm pulcerrima, liberiq; cōplusculi, qbus ad
 hibuit præceptorē scholasticū non vilioris formæ. Morē
 aut̄ iā multis annis hñc obseruauit, vt relicta domi vxor
 re ipse mercator matutinis sacris q̄tidie interesset. vnde
 viduo tam mane lecto vxoris, adulterādī cū adolescēte
 præbuit occasionē, & cum id post aliquod tēpus non le
 uibus indicijis suspicari cogeret, dissimulauit vir prudēs
 suspitionē, donec quadā die in absentia vxoris, q̄ amico
 rū intererat conuiuii, opportunitatē esset nactus. Tunc
 em̄ remotis arbitris adolescēti edulia delicatiora, vinas
 q; oīm plenissima apponēs, iussit eū libere, largiterq; co
 messari. Cūq; eū vino incalescētem, penitusq; obrutū
 esse, adeo vt mētis inops fact⁹ fuerit, cerneret, his eū ver
 bis allocutus est (nō nescius iuxta verbū Plinij, vulgo iā
 olim vino attributā esse veritatē). Adolescēs compertū
 habeo nō vulgariter, te stupri comertiū habere cū vxore
 mea. quod si mihi cōfiteberis libere, veniā & impunita
 tem tibi & illi cōdonabo. sin negaueris, nō patiar diuiti
 us te mendacē mecū conuersari. Cōfessus est adolescēs,
 omnēq; rei gestæ seriē aperuit. Cui mercator. Bene feci
 sti, & rem ætati tuæ cōgruam, & quāto post hac in ea re
 fortius insurrexeris, tanto rem mihi facies gratiorē. hoc
 vnū tamē rogo, vt me ipm̄ Veneris tuæ exortē reliquas
 Adolescēs nihilominus ad tps ab instituto abstinuit, do
 nec indulgētia in eū mercatoris perspecta, timorē oēm
 deposuerit. Cum aut̄ cōsuetū iter repetere cepisset, mer
 cator huius rei explorator diligentissimus, idoneū nunc
 tēpus adesse cernēs, quo domesticę iniuriæ finē impone
 ret, quodā mane infirmitatē simulās, non tam p̄cibus q̄

Zz ij

LIBER TERTIYS

minis apud vxorē obtinuit, vt ipsa vicario opere matutina sacra adiret. Quæ cū exire vellet idignāti similis, magno fragore foriū & impetu muliebri egressa est, non sine murmuratione, vt ita adolescentē experrectū, se, non maritū exiisse cōmoneret. Ille vero altissimo somno oppressus, & sero euigilās, maritū ratus est abiisse, more solito, quare nescius doli in thalamū dñæ properauit, atq; educto pene, mercatorē est amplex⁹, qui furtim se illius amplexibus subtrahēs, enormēq; baculum quē ad hanc rem comparauit arripies, in hæc prorupit verba. O hominū nequissime nōne satis superq; fuit, me meæ vxoris potiusdæ tibi copiā fecisse? Vis ne mihi vim tuæ libidinis inferre, quod ne faceres post impunitatē delictorū tuorū tibi concessam, summāq; meam in te indulgentiam, etiā, atq; etiā rogauī. & cum dicto baculū librauīt, quo caput eius ita dedolauit, nec non & laterū compages, tam misere delumbauit, vt hūc semianimē in paui mēto cubiculi consternatum relinqueret.

De rustico Leonartus Clemens.

Quidā rusticus in pago Zuifuldensi, cui nomen erat Baltasar Lotharius in proximo a Zuifulda pago fabelam narrabat, cui vt fides haberetur ita confirmauit. Nisi ita sit, auferat me diabolus, & mox conscius mendacij, & ita intra se territus reuocauit verba, atq; Absit, inquit, vt hoc pacto me hic deuoueam. nescio em̄ quales apud vos hic sint diaboli. at illud scio, si domi, & apud nos sic iurarē, q̄ nostri demones nihil mihi nocerēt.

De simplici rustico & ædituo. Vuernherus
Maierius Monasteriensis.

Rusticus quidā ad altare accedēs gratia eucharistię sumēdę stupefactus, os aperire obliuiscit, ad quē sacerdos bis vel ter ait, Aperi os, cum autē præ nimia simplicitate

FACETIARVM.

non añaduuerteret, ædituus indignabūdus dixit. Aperi os q̄ diabolus tibi bñdicat, vt nostris mos est, imprecandi alicui cibū vel aliud, quod ad maximū omnes risum incitasset, nisi sacrum illud tempus vetuisset.

De somnolēto seruo. Matthias kretz licatius.

Famulus quidā Cauponarius die quodam ad meridiem vsq; dormiebat, officiaq; sua seruilia negligebat oīa ob quā rem pater familias iratus, magno tandē clamore eum expergefecit, cuncq; ille surrexisset, cur, inquit dominus, somnolente asine in tam longum diem dormis, & quæ officij tui sunt nō curas? Respondit famulus. Ego ante quattuordecim dies in balneo fui, vnde mihi ignoscendum duco. Assolent em̄, vt compertū est, homines post balnea grauissimo plærūq; & longo quidem affici somno. Id quod etiā mihi hodie contigit. Ad quod dñs O bone sodalis, si tam longo semper tēpore postq; balneaueris te dormire oportet, non eris mihi idoneus seruus, quare euestigio te e domo alio proripias.

Inepta cuiusdam inuitatio.

Quidā volēs inuitare vicinū ad prandiū, suaq; opiniōe egregiū hospitalitatis op^o exercere, ita dixit. O bone vicine veni hodie in domū meā, & mecū prāde. si em̄ edulia tecū apptaueris, nō nisi ad vini solutionē te cōpellā.

De faceta responsione cuiusdam studiosi Iohannes Romingius Mindulanus.

Quidā quæ situs in examine magistrorū cur canes sublato altero pede posteriori meierent, Rñdit, ne sibi vrina calciamēta cōtaminet.

De ebrio.

Quidā ebrius dum noctu iuxta aquas ex cannalibus profluentes minxisset, cum labentis aquæ strepitum, & murmura audisset, continua nocte stetit, credens se vrinam emittere, atq; illius strepentis sonum audire.

Zz ij

LIBER TERTIUS

Sequuntur nunc facetiæ de ineptiis,
& ignorantia sacerdotum.

De quodâ Vlmēsi sacerdote. Leonartus Clemēs.

Fuit Vlmæ sacerdos indoctus, & in re literaria parū instructus. qui dum in cōmisso sibi sacello (quod sitū est illic extra portā beatę virginis, tāto itinere quāto Caluarie locus, vbi Christus crucifix⁹ est ab Hierosolymis distitisse fert̄, proinde ad requiē dñicam dictū) in die Parasceues, vt sit, imaginē Christi crucifixi i sepulcrū in magna populi cū religiōe spectantis frequētia posuisset, acceptaq; acerra solícite cogitaret (nam nōnulli etiā sacerdotes aderant) qua oratōe, quæ ab illis collecta dicit̄, inter thurificandū vti deberēt, mox elata voce in ea verba prorupit (gaudens vt ip̄e putauit se optimū modū inuenisse) Deus indulgentiæ dñe da anīæ famuli tui summi pontificis, cuius primū depositōis diē hodie agimus refrigerij sedē, quietis beatitudinē, & veri luminis claritatē &c. populo ob deuotionē suspirante, sacerdotes ob sacerdotis ruditatē in summū sunt risum effusi.

De alio.

Mos est eorū sacerdotū, qui tpe congruo passionē dñi cā artificiose in fanis sacris decantāt, vt v̄ba Christi exprimētes, p̄ssa vtant̄, & graui voce, vti faciūt viri graues Iudęorū aut verba vtputa tumultuantū & rabidorū, horrido clamore eructēt. Ecōtrario fecit quidā sacerdos in alpib⁹ nostris in pago noīe Vrspringa ppe Gyslingam oppidū. Nam dū Iudæi loquebant̄, pressa voce vsus est, qđ audiens corā Ioannes Cassellius Gyslingensis sacerdos dixit ad Leonartū Clementē. Iudæi profecto mature, & grauiter loquuntur, nulli dubiū quin iudicū sibi partes arrogent. Cum vero ventū esset ad Christū, acutissimē vociferabat̄ sacerdos. Ecce inquit Cassellius, Chris

stus implorat iusticiam, atq; iudicis officium.

De pedello Viennensi. Paulus Hug.

Quidā doctor sacerdos Viennæ in rectorē Gymnasij erat electus, is suæ facultatis iuridicę apparitorē, quē pedellū vulgo noitant, in negocijs tam diuinis, q̄ hūanis comitē habere solebat. & cū pro more suo sacrificiū deo oblaturus esset, atq; Cōfiteor perorasset, Pedellus vt rectori suo celebraturo ministraturus iustum, & meritum titulum tribueret, Misereatur, hisce verbis dicebat. Misereatur om̄ipotens deus magnificentiæ vestræ, & perducatur vestrā magnificentiam ad vitam æternam. Ignominia loco ducens, si rectorem in secunda persona, atq; singulari numero conueniret, non perpendens in oratione dominica se orare. Pater noster qui es in coelis.

De sacerdote peruerso. Romingius.

Quædā puella cum de pphanata virginitate petulātiaq; inexhausta sacerdoti cōfiteret̄. Ille incōtinētia eius atq; corpis forma egregia p̄motus exarsit in eius amorē atq; ad eā ita dicit. si id mecū post pascha perpetrare uoueris, ego te absolua. Annuēs puella, r̄ndit. Tradita est vobis potestas oīs ligandi, & soluēdi, fiat ergo volūtas vestra. sacerdos eā absolutā dimisit, sed anteq; præterisset annus illa grauida facta puero eum donauit.

De alio.

Cum Parætianus Iettingēsis cis Mindulā flumen in facie ecclesiæ (vt eorū more loquar) matrimoniū contractū firmare vellet, iam ab utroq; fidē sacramēti sumpturus, maritū interrogauit in hæc v̄ba. Cōrade qd est tibi nomen. Conradus cū maximo astantiū risu, vt dicitis, inquit, vocor, nomen em̄ meum tu ipse pronunciasti.

De alio.

Sacerdos erat Vlmæ indoctus, qui cum horas ca-

LIBER TERTIUS

nonicas orare nesciret, semp pro illis octo vel nouē psal-
mos legebat ex ordine. Alter vero pro psalmo quē repe-
rire nequibat, orationē dominicā orabat. Alius Tubin-
gæ hoc anno scilicet, M. D. XIII, cum in die diui Marti-
ni legeret euangeliū, & ita esset scriptū, lectio euangelij
scd̄m Mar. legit ipse, lectio euāgelij scd̄m Martinū. Ali-
us, archismagog^o legit in matutinis p̄ archisinagogus.

De alio,

Vnus sacerdos aliū absoluturus, cui plures essent li-
beri, & proinde res domestica tenuis & angustissima, di-
xit, hanc tibi absolutionē canonicam accipias, vt cun-
ctis diebus tuis, quibus militas in terra hac, in sudore vul-
tus tui comedas panem doloris, & in valle lachrymarū,
de torrente in via bibas, donec in omni tribulatione, &
angustia vitam cum morte commutes,

Qui sunt lætissimi, qui liberrimi, qui insanissimi.

Scriptit nup̄ homo quidā doctissimus, oim videri sibi
lætissimos sacerdotes, qui etiā in funere, & iuxta mortu-
os canerēt, atq; monachos qui diu, noctuq; psallerēt, &
cū hac olim dixissem inter laicos. subiūxit alter sacerdo-
tum mortē sibi lætissimā videri, vnde quattuor ḡna læ-
tent. amici de hæreditate, alius sacerdos de bñficio, ver-
mes terrestres de cadauere, & dæmon de anīa, hoc exco-
gitarūt quidā maledicti laici, qui antiquorū testi monio
oppido q̄ infesti sunt clericis. Liberrimos medicos, qui
bus solis liceret hoīes impune occidere, homicidiūq; cū
alijs capitale esset, medicis etiam mercedē afferret. Insa-
nissimos postremo meros grāmatistas, qui nec ipsi pro-
sam orationē, nec carmē pangere idonei, solum in alie-
nis libris sint oculati, atq; disertī. quicq; p̄ trib^o, vel quat-
tuor vocabulis, tanq; pro focis, aris, atq; sanguine tam
insane, & pertinaciter inter se digladiētur, vt nō maiori

FACETIARVM.

Conatu Turcarum imperator Rhodios olim oppugnauerit, quibus illi quos sibi fingunt aduersarios. Illi ipsi cum tres quattuorve, aut ad summum sex uoculas ab alijs aut neglectas, aut frigide interpretatas offenderint, tanquam graecorum omnium eloquentiae antestent, & quasi in triumpho omnium scriptorum ingenia ducere videantur. maiori apparatu currum triumphalem sibi decernunt, quibus Alexander Macedo, qui totum orientem subegit.

De illiteratis sacerdotibus & monachis.

Sebastianus Kefer Ramassianus.

Est sacerdos non procul a Ramasia flumine, qui cum superioribus diebus per fenestras, caeli uidentis gratia, an uel serenum, uel pluuiosum futurum esset prospexisset, dixit ad suos conuiuas. non sine summa iniuria grammaticae sanctionum, & cum letali uulnere Prisciani. Coelus clarificat se. Voluerat enim significare coelum serenum, & ab aeris intemperie alienum fore. Idem nup quesiuit, cur trinitas esset generis foeminini, cum tamen nulla in ea mulier foret, Respondit se nescire, sed huius dubij explicandi & discendi gratia sese olim ad aliquod gymnasium recepturum.

Idem de fratribus illiteratis.

Cum nup in quodam coenobio peccatorum confitendo gratia uenissemus, & in coenaculo varijs de rebus uerba facerem, dixit unus ex monachis. Maneat unus uestrum intus & confiteatur, adiecit alter qui apud illos frater cellos doctissimus predicabat. Vos caeteri abimini. & iterum, atque iterum repetiuit abimini, cum abire dicere debuisset. Cui alludit factum alterius fratris, qui cum exactis diebus inter interpretandum illam partem Bibliam. Et comedit Adam de pommo uetito, ita uernacula lingua expressit. Vnd Adam hat gessen von ainem stinckeden apffel, id est de pommo foetido. nesciens differentiam inter uetitum & foetidum. Iccirco ues-

LIBER TERTIUS

missimū est illud dictum. Quāuis ecclesia habeat aureos nūc calices, ligneos tñ sacerdotes magna ex pte. Alius cū in Ruttlinga oppido fierēt lustratiōes agrorum, atq; supplicatiōes. in die ascensionis dñice, vt moris est, & in quattuor locis, q̄ttuor inītia euangeliōꝝ legerent. signatumq; in libro esset, legat vnū euangeliū apud patibulū. legit sacerdos cum ventū esset ad patibulū, inītiū sancti euangeliꝝ sanctum iohannem ad patibulum.

De alio.

Cū diebus vacationū caniculariū An. dñi. M. D. XI. fecissem a Tubinga Zuifuldā, atq; ibi apud Leonhartum clementē facerīas concludere vellē, venerunt literę ad Leonhartū, dum in cōuiuiū plures sacerdotes essent, a quodā stationario (vt cū vulgo loquar) sancti Valentini, quare tenor ita sonabat. Ego petitor sancte Valentini compaream in ecclesia vestra dñica die in vesperis. Idio dignitatē, ac venerabilitatē vestram rogo, quatinus in cācellis populo pmulgare volueritis, vt cōparere vos fuerint subditi vestri ob honorē indulgentiarum & reliquiarū, quia etiā præsentanē vobis reliquia sancte Valentini. Vobis etiā constat, q; ita in vsu habemus.

In fine. Petitor sancte Valentini.

Ego postq; has literas vidissem, ad literā ita, vt vides scriptas, dixi. O q; malā grāmaticā habet hic sacerdos in sua villa, credo q; illic Prisciano null^o sit relictus principat^o q; scribit, sancte Valētini, cōpareā pro cōparebo. idio pro ideo. reliquiarū pro reliquiarū, & reliquia &c.

De sancto Nicolao, & quodā equū ei vouēte.

Dicitur mihi pro vera historia, in Bauaria nobilē cum seruo isse prædatū, hostesq; eos ad Danubiū vsq; fuisse insecutos. Et cum seruus trans flumē sacellū sancti Nicolai vidisset, vouisse illi equū si incolumis modo Danu

FACETIARVM.

Urum tranasset, atq; adacto equo flumen superasse, no-
bilem vero periculi magnitudine substituisse, atq; captū
extremo supplicio affectum. Cum vero seruus voti me-
mor, equū in facellū vi compulisset, dicitur ibi. x. aureos
sancto Nicolao obtulisse pro redimēdo equo, quē tamē
nec vi, nec aliquo modo potuisse abducere de fano, qua-
re alios insuper. x. adiecit, sed nec tunc profecisse, timo-
re tandem insequentium. xl. contulisse, & mox equum
fuisse egressum. Ad quod seruus, vrbane. O sancte Ni-
colae, inquit, q̄ difficilis, & durus es equorū permutator
vt multos rusticos in hac re tractabiliores reperias.

De Melchior morione Adelbergensi, hoc est
montis aquilæ vel aquilini montis.

Melchior morio dñi mei doctoris Leonharti dñr ab-
batis Adelbergēsis iam cōfectus senio, sed parū crescēs
in prudētia, cum quidā villanus sacerdos secū caniculā
in monasteriū duxisset, illæ inq; Melchior irritauit canē,
& tandē sublati vestibus ostendit nates caniculę, dicēs
morde, vel linge potius mihi culū. canis autē aniata per
sacerdotē inuasit mordic⁹ nates fatui, at qd ille, cessa in
noīe diaboli, fuit mihi iocus, sum tecū iocatus tantū. Et
cū nuper quæsissem ab eo cur irritasset canē ad se mor-
dendū? per deū, inquit, non serio sed tantū ioco feci. idē
cū olim ad culinā abbatis esset recept⁹ in seruitiū coco-
rum, nolebat manere, dicitās nullas ibi esse ferias, qm̄
etiā festis diebus esset necessariū coqui. audit autē liben-
tissime ferias per sacerdotes denunciari, dies autē ieiunij
alicuius summa cū indignatiōe, quāuis nihil ieiunet, &
sp̄ ferietur nūc multos annos ob reuerētiam senectutis,
q̄ si audierit in ecclesia sacerdotē denunciare aliquod iē-
iuniū, execratur illū publice, sonoraq; voce. Ego cū olim
essē in prādio Adelbergæ ybi antea nunq̄ fueram, &

a ij

LIBER TERTIUS

Melchior cōsideret mihi, vti semp est in mēsa dñi, dum tacitus & fronte ad grauitatē cōposita sederet, bene vestitus, & canicie venerabilis credebā esse vnū ex p̄fectis domus, vel cellæ vinariæ, donec abbas dixit, Melchior, hic dñs affert nobis crastinū diem esse ieiunio celebrandum, ad q̄d Melchior me alloquēs, q̄s diaboloz te huc portauit, q̄d dij te perdāt si nihil attulisti nisi ieiuniū, potuisti bñ foris māsisse; Bibit aut̄ libenter vinū, sed ægris oculis videt alios largiter bibere, & cū quis ita biberit, solet dicere. remētere, rementere (credo q̄ aliquñ audierit dici recenter, p̄quo ipse intellexit remētere.) & sp̄ addit intres (intelligens potū) in noīe omniū mille diaboloz. Cum vero cōspexerit aliquē rusticū aduenā, querit mox quid negocij habeat, & cū audierit illū aliquid velle habere a dño, psuadet esse abeundū, dum nulla possit hoc tpe haberi facultas cōueniendi dñi. si vero didicerit rusticū apportare pensionē aliquam, frumenta, vel simile mox arrepta eius manu ducit eū ad dñm, post aliquot vero horas accedit rusticū, atq̄ explorata eius patria, admonet esse abeundū, quoniā nisi abeat cito, non posse eum illo die, & sub luce domū repedare, timens ne per noctem hospitetur in monasterio.

De eodem.

Mos est apud germanos, vt in die ascensionis dñicæ, imago crucifixi iam triūphantis eleuet̄, cum canticis a terra vsq̄ trans tabulata sup̄iora tēpli, in memoriā & figurā ascensionis dñi, sed cū Melchior semel ascendisset in Adelberga ad illa tabulata, inuenissetq̄ casu illā imaginē, quā ipse ad coelū ascendisse credebat. Dixit nō sine exercitatiōe. Tu pessime nequā & impostor, quid hic iaces? quē hoīes credunt coelos ascendisse. o deceptor maxime, q̄d hic delitescis; atq̄ ad imā terrā deiciens illam

FACETIARVM.

in multas particulas cōfregit, Cantharopolis vero erat ædituus, qui cū iuuenes illo ip̄o die in eleuatione nostri Saluatoris cunctarent vltra q̄ ipsi congruū videbant, palam exclamauit ad illos, eleuate eū, intelligens Saluatorem, in noīe oīm diabolorum, q̄d ipse non fecit in deho nestamentū dei, sed illoꝝ qui ita cunctabantur.

De alio Morione.

Quidā fuit morio in algea, seu Vindelicia sub dominio epi Augustū, & cum semel epi Fœdericus comes Zollreñ. trāsiret villā in qua ille habitabat, rogauit morio epi m, vt eum tunica donaret, epi iussit eum venire Dillingā vbi sedes eius est, ad q̄d fatuus. sed si tu domi nō fueris, dabit ne mihi vxor tua? (credens epi m enā habere vxorē) epi ridēs, dabit tibi, inquit. Idem cū senect ad Kouffbeiren oppidū, in baculo equitaret, postq̄ venisset in oppidū, dicitabat se æque fessum esse, ac si pedibus iter fecisset. Idē cum in eodē oppido ab aliquibus fuisset illusus, atq; irritatus, baculo quo egrauerat multas figulo cuidā ollas, atq; fenestras quasdā, quas attingere potuit, in iracūdia discussit, atq; cōfregit. postea vero cum ira eius resedisset, atq; aliqui eū de furore nimio corriperēt, dixit furorē non esse suū, sed totum equi sui, quē sciat postq̄ irritatus fuerit, nimīū insanire, & hæc omnia ex mera simplicitate protulit.

H. Bebel. Matthiæ Schurerio olim conphilosopho suo in academia Cracouiēsi apud Sarmatas. S. D.

Mirabile mihi visum est. Matthia humaniss. q̄ missus tibi facetias correctas cum xix. die Maij. Anno dñi M. D. XIII. addere lepores Melchioris Morionis, postridie mihi afferē, eum quasi quodā fato, eodē die migrasse ad patres, qui cum dño suo fuerit gratissimus,

a iij

LIBER TERTIVS

& summo solatio, mihiq; iucundissimus suis illis stultis,
 sed tñ gratiosis cōfabulationibus, ego eū epitaphio ora-
 nauī, vt effusius aliqñ rideri possit. Et cū nulla in eo fue-
 rit sapiētia, ego tñ eum sapientissimū, & p̄inde foelicissi-
 mū nō ab re finxi, oēs enī illi, qui haberi volūt sapiētes
 varijs hic cruciant, & affliçantur curis, sollicitudinibus, &
 molestijs, vt libidini obtēperent sui aī, hi diuitijs, alij ma-
 gistratibus, alij honoribus, cæteri cæteris cupiditatibus
 inhiātes. Vñ neq; quieti, neq; foelices dici vnq; possunt,
 taceo eorū vitā oīno piculosam esse tā hic, q̄ alibi, meli⁹
 aut cū Morionibus agit, qui hic nullis molestantur curis,
 & affectibus, alibi aut certissimā hñt in cælo definitā se-
 dē, vbi sempiterna beatitudīe fruūt, vt oīm doctoz; scho-
 la cōfiteat, p̄inde ē snīa Sophoclis poetæ in Aiace nō mi-
 nus ὕψα, q̄ prudētissima. ἐμ τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἴδιος βίος
 τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ καὶ τὸ δῶδυνον κακόν. i. in sapiēdo quidē
 nihil suauissima vita est, nā nihil sape doloris expers est
 malū. Tu vale, & facetijs Melchioris hæc adiunge, Ex
 Tubinga die xxviiij. Maij Anno dñi M. D. XIII.

Epitaphiū Melchioris Morionis Adelbergēsis.

Qui fueram domini curarum grande leuamen
 Hospitibus gratus, fabula, scomma, iocus,
 Exhilarans etiam ruralia pectora verbis,
 Cuius ridebant foemina, virq; sales,
 Melchior hic iaceo mortis religatus habenis,
 O mihi q; magnus somnus habendus erit.
 Inuida me superis rapuerunt fata, q; essent
 In cælis hilares, insolitiq; ioci,
 Attamen haud maneo, si sint ieiunia dicta
 His turbis, propere sed remigrabo domum,
 Atq; meum repetam Leonhartum gressibus amplis
 Illius hospitio tempus in omne fruens.

FACETIARVM

Sed si festa dies cunctis agitabitur horis,
Abbas semper erit Iuppiter ipse meus.
Insuper hoc etiam caput, o mi Iuppiter abba,
Lætifices dulci nocte, dieq; mero
Sic valeat tellus, abbas Leonharte vafeto,
Festa mihi Iouis, & prandia lauta placent.

XXIII. die Maij Anno dñi M. D. XIII.

Aliud eiusdē in Elyfio campo emissum ab eodē,

Melchior hic ego sum lætus, si chare viator
Disquiris causam, carmina pauca legas.
Vita nocens nulli, nullis mens percita curis,
Coelica me annosum misit ad astra senem,
Morio doctus eram, sed non sapientior vllus
In terris animans, qui ratione viget.
Qui vere Solomone fui solomonior ipso,
Si mihi sic licuit verba latina loqui.
Nil admirari, vera est sapientia, vera
Vita beatorum, sic docuere sopheri
Spernere diuitias, dulces contemnere honores
Stemmata nobilium, regia scepra ducum
Atq; nihil metuisse, nihilq; libidine spurca
Vexari, hanc vitam dixeris esse deum.
Iis ego curarum furijs (o iure beatus
Et sapiens.) carui, dum mihi vita fuit.
Et quod præcipuum, in coelis mihi sella parata est,
Hic vbi cum Christo regis honore colar,
Sed vos o miseri curarum mole sepulti,
Et furijs acti foenoris, & Veneris
Vixistis mundo, multo discrimine vitæ,
Quæ merces posthac, vos ratio ipsa docet.

a iij

LIBER TERTIUS

Díc mihi tu Solom on, vbi te sapientia liquit
Turbida vita fuit, nescio nunc vbi sis.
Sola quies igitur vitæ, facit esse beatos
Integer & sceleris regna supna petit.

De Ioanne Morione Zuifuldensi.

Ioānes Morio & fatuus Zuifuldēsis, & domino meo
Georgio abbati ad recreationē in primis gratus, cum se
mel vitulū quē amiserat querēdo, in deūis syluā per
noctare cogeret, venit prope eū noctua, q̄ suo clamore
clamabat vuegg vuegg. Et qm̄ via in vernacula nostra
vueg vocat̄, credidit ip̄e volucrē sibi viā monstrasse vel
le. quare cōuersus ad illā. Cur non inqt, in noīe diaboli,
mihi illā monstrasti dū esset dies. Nunc em̄ in tantis tē
nebris quō pergā. non lōge post venit ceruus prope eū,
qui folia arborū decerpebat. Ad quē Ioannes qui iam
esuriebat. si fami tuæ, inquit, medent̄, faciā & ipse pari
er, atq; folijs arborū famē sedauit. Multa alia fecit, horū
dieq; facit, q̄ scribi nō possunt. Est aut̄ iam septuagenas
rius vel vltra, sed quotidie in stulticia crescit, vt crede
res cū atate simul in eo fatuitatē inualefcere.

Plaudite, & valete Ioannes Morio Zuiful
densis facetias conclusit.

Paulus Hugo ad lectorem, in apophtegmata
Henrici Bebelij Poetæ vrbaniſſimi.

Sí quēm forte iuuant risus, vrbanaq; verba
Hoc opus assidua perlegat ipse manu.
At vos ite procul Critici, procul ite proterui
Et quorum pectus crassa Minerua tenet.
Vos etenim fat erit grācis ridere Kalendis
Hirta ue prosequitur, quando capella lupum.

FACETIAR VM

Vos & erit ridere fatis cum pandus asellus
 Pulsaret resonæ plectræ canora Lyræ.
 Non ego Democriti risus collaudo perennes
 Heraclitū a lachrymis quando reprehendo suis
 Inter perpetuos fletus, risusq; perennes
 Virtutis mediū dicitur esse locus.
 Vir grauis interdū solet arte remittere frontem,
 Et dulces hilari voce referre sales.
 Vultum terrificus non seruat Iuppiter vnum
 Molliter interdum ridet Apollo bonus.
 Non vnam faciem semper gerit astrifer orbis,
 Et niue non semper terra sepulta iacet.
 Nec vultum semper retinebit vir bonus vnum,
 Temporibus vitam commodat ipse suam.
 Res tractare graues facie solet ille Catonis,
 Consilio pollens, & grauitate potens.
 Inter res risu dignas, mensamq; nitentem
 Ridiculo condit fercula sæpe ioco.
 Quid memorem risus Pœni iurantis ad aras,
 Ipse tuos Macedo mitto Philippe sales.
 An ne tuos Cæsar risus Auguste tacebo?
 Mordaciq; ioco, pungere doctus eras.
 Digne sed puero fueras irrisus ab hoc, qui
 Dixit in vrbe suum sæpe fuisse patrem.
 Secli sed labor est exempla referre vetusti,
 Humanos cunctos, & meminisse duces.
 Id generis passim poteris reperire magistros,
 Namq; ferunt tales tempora nostra viros.
 Bebelius, solidus Germanæ laudis amator
 Librum concinnum muneris huius habet,
 Tempore q; multo fascem congeffit in vnum,
 Imponitur libroq; vltima lima suo.

LIBER TESTIVS

Dignus vt inter doctorum conuiuia serpat,
Concinnos lepidos spargat, & ore sales.
Ergo quisquis eum mercaberis ære libellum,
Bebelio faustos vsq; precare dies.
Carmē Ioannis Hyphantici Vuciffenho
rensis in facetias Bebelij.
Quem faciles risus, Milesia dicta, lepores,
Fabula, scomma, sales. & ioca grata iuuant.
Qui lusus lepidos, dicteria, ludicra, mores,
Instructis epulis quæq; iocamur, auet
Dulcia præsentis relegat ridicula libri,
Quem modo Bebelius vulgus adire sinit.
Discedant tetrici caperata fronte Catones,
Et faciē cædat hernica turba graui.
Non sua res agitur, farrago codicis huius
Perpetuo risu concelebranda venit.
Naribus excussis, & ducta fronte, proterui
Censores carpent (auguror) istud opus.
Clamabunt nihil est, nequeo ridere profecto,
Quid dicit: lepidos non mouet ille sales.
Scribere conetur melius, qui talia garrit,
Sicq; laborificum comperietur opus.
Namq; iocos patrios latialis sermo recusat,
Plurima theutonice pulchra, latina minus.
Nec si nasutus quicq; despexerit, odit
Quilibet, & placita non sua cuiq; placent.
Ingenium discors tribuit natura creatis,
Et varias mentes vnus & alter habet,
Diuerfos diuersa iuuant, quæ spreuerit vnus
Alter amat, cunctis nemo placere potest,
Noxia bilis inest alijs, quæ tristia suadet
Omnia, nec mentes exhilarare sinit.

FACETIARVM.

Contra splen petulans, & pulmo mobilis addit

Perpetuos alij, & sine fine iocos.

Omnia continuo traduxit tempora risu,

Democritus fingens ludicra cuncta sibi.

At Heraclitus lachrymarum fonte perenni

Fleuit, & est miserum quicquid in orbe ratus;

Vix semel ad risum tribulis depastus a sellis

Commouit Crassum, splene minore senem.

Et varij motus animi discrimina ponunt,

Vt ioca mœsta tibi, tristitia læta putas.

Valdius arridet lætatus munere Bacchi,

Quæ cui infesta sitis tristitia corda premit.

Iudicium variat tacito, qui pectore curas

Versat, & erumnis corda sepulta gerit.

Obrulit at si cui se dulcis amica videndam,

Hoc sibi cuncta putat esse iocosa die.

Fabula temporibus certis iucunda refertur,

Et magis electo tempore scomma iuuat.

Non semper citharæ cantus non fistula grata est,

Res nisi legitimo tempore nulla placet.

Adde quæ & gestus, & verba mouentia multum

Afficerent, quorum pagina muta caret.

Finge legendo tibi prædicta, solutius æquo

Ridebis, lepidos tam mouet ille sales.

Et mecum Vatem defende scholastice, quando

A Criticis carpi percipis eius opus.

Viro venerabili, atque sibi amicissimo Georgio

Herman, Canonico Augustæ ad sanctum

Mauricium, S. D. P. H. Bebelius.

Vm sis homo Georgi omnium charissime ad libera-

litatem natus, omnium doctorum, atque studiosorum

amator singularis, hospesque iucundissimus, quod

ego ipse expertus sum, non sine impensa tua, indignum
dixi, vt nullū in libris meis locū oīno haberes. Sed cum
iam nullum offeratur argumētum idoneū, nullaq; fatis
efficax occasio, ne nihil oīnino facerem, volui nunc sub
tuo nomīe iocari in eos qui sine fronte nihil non audēt
quicq; in cōelū se scandere pollicētur. Eorū em̄ impuden
tia taxanda est, qui astrologiā profitentes, mirū immo
dum in dierū obseruatōe & iudicio errant, vt quē serenū
dicant, illū maxime pluuia occupet. adeoq; cōtrarij sint
inter se in iudicijs, vt nihil magis sit alienū a veritate, q̄
eorū prognostica, vnde non obscure declarāt rerū futu
rarum euentū, non volo in firma mēto cōeli, sed in eorū
numeris, nō contineri, his nugis & strophis motus, Do
ctorem Henricum Ritter Starrenvuadel vulgo appelli
tatum, tibi olim notum, existimo cōmendandum. Qui
cum haberetur imprudēs & Morio, in hoc tamē prudēs
tissime egit, q̄ cū alij ex astris futura p̄dicerēt, ipse se serio
præteritorū, Varē atq; diuinatorē predicabat. Ego itaq;
tam huius exemplo, q̄ aliorū mendacijs admonitus, ve
ram affero practicā, vt ita loquar, quæ in oēs annos du
ratura, procul abest a mendacio. quam vt effuse rideas,
tibi vni dedicaui nūcupatim, adiunctis etiam Henrich
manni tui, immo nostri, prognosticis, quæ vt ille tradu
xit ex vernacula nostra, ita ego dictitate mihi quodam
amico ex Ethrusca lingua. Reliquum est, vt summo des
siderio desiderem semel tecum esse, vna cum Henrich
manno tuo, & Michaele Coccinio, cum quibus optime
agitur. qui relictā Tubinga foelicius, melioriq; sorte vi
tam agunt q̄ apud nos. Conditio pinguis, & honestissi
ma alterius tibi nota est. Michael autem nuper cum ho
nore, & gloria ex Italia in patriam repedauit, secretari
us & cancellarius vicarij & gubernatoris, vel (vt cū vuls

PROGNOSTICON

go loquitur locum tenentis ducatus Mutinensis, affatis
secum quattuor historiãrum libris, quos de motibus bel-
lorum nostrãe tempestatis in Italia tam verissime, q̄ ele-
gantissime conscripsit. Vale, & literarum, literatorumq̄
patronũ, atq̄ principem, decus & ornamentũ tam Sue-
uorũ oĩm, q̄ Augustensium, Conradum Peutingerũ sal-
uum esse meo nomine iubeas. Iterũ vale ex Zuifulda.
vi. Kal. Augustas Anno dñi. M. D. XII.

Prognosticon ex Ethrusco sermone in latinũ tradu-
ctum ab Anno dñi. M. D. IX. vsq̄ in finem mundi.

Prima Propositio.

In hoc, atq̄ futuris annis crescet vinũ & triticum, le-
gentq̄ hoĩes multa genera frumentorũ, timẽdum tñ est
secundũ sententiã Hali Habenragel, ne parum congre-
gent, qui prædijs carent, aut seminare obmiserunt, nisi
aliorum possessiones inuaderẽ velint.

Propositio secunda.

Per oppositiõem Saturni cum Marte indicatur præ-
ciosius futurum triticum q̄ milium, & milium accepti-
us q̄ lolium.

Propositio tertia.

Eadem & euidentiori ratione suspicandũ est minus,
& tenuius frumentum collectum iri in montibus, q̄ pla-
nicie, ea etiã de causa q̄ minus seminis cõmittetur mon-
tosis prædijs propter siccitatem & lapides.

Propositio quarta.

Frequentiori in vsu erit panis triticeus q̄ milij.

Propositio quinta.

Alcindus item tradit, plus vini extorqueri de uuis, q̄
piris & alijs fructibus, & si uua nõ bene maturuerit, erit
vinum acerbum.

Propositio sexta.

Vinum Cretense, quod Malmaticum vocãt, charius
erit, q̄ vinum vernaculũ, erit etiam melioris saporis. hoc

PROGNOSTICON

quislibet bibens testabit, nisi lesum oīno fuerit palatum?
Plus itē iurabit naturā hoīs q̄ nostrū. Nam mane sum-
ptū stomachū confortabit, meridie refrigerat corpus, ve-
speri sitim extinguit. Propositio septima.

Caueant sibi quorum arbores arefactæ sunt in præ-
dijs eorū, quia fructus non producent propter lunę opo-
sitionem. Propositio octaua.

Plus vescentur homines piscibus, & leguminibus in
mense Februario, & Martio, propter obseruationē qua
dragesimę, q̄ alijs temporibus anni. In rariori tamē vsu
erit piscis apud pauperes propter respectū Aquarij con-
trariū pecunię, vt notat Albumasar in quarto tripartiti.

Propositio nona.

Propter altercationē quorundam signorū cœlestium
sciendum res quasdam nociuas futuras vsui humano.
Ad cauendū hunc influxū abstinebis ne lapides, & pa-
leas deuores. Propositio decima.

Tempore bellī caueant belligerantes vtriusq; partis,
ne vulnerentur. timendum em̄ ne aliqui moriantur, q̄ si
moriantur, non facient amplius bellum, vt conueniunt
omnes astrologi. Propositio vndecima.

Ciuitates Italię Roma, Florentia, Sena, ceteraq; om-
nes erunt in iisdem locis vbi exactis temporibus fue-
runt, & hoc secundum sententiā Ptolemæi,

Propositio duodecima.

Multi vagabuntur per diuersas regiones, & loca lon-
ginqua. aliqui tamen in propinquo manebunt non vl-
terius progredientes propter penuriā viatici, aliqui vero
procedent non timendo latrones propter diuitias con-
quirendas. Propositio tredecima.

Propter solis ascendentem in leone, iuxta Hermetis
sententiā, calidiores erunt Iulius, & Augustus ceteris

AD FINEM MVNDI.

mensibus.

Propositio decimaquarta.

Propter naturalē, & consuetū cursū Solis longiores erunt dies æstatis, q̄ hyemis.

Propositio. xv.

Propter altercationem Saturni cum Piscibus plus n̄ vis, & glaciē imminēbit nobis tēpore hyberno, q̄ æstiuo. & plus in locis alpestribus q̄ planis.

Propositio. xvi.

Imbres hoc anno erūt humidī propter respectū Aequarij.

Propositio. xvij.

In æstate lilia, & rosæ in copiā puenient. sed timēda tunc tonitrua, & fulmīa. In autumno folia de arboribus cadent, camporumq̄ decus, flores deflorebunt, & marcescent. In hyeme homīnes ad vinum bibendum erunt inclināti, vt communis schola astrologorum dīctat. In Vere om̄is vis terræ erigetur ad producendos flores, & frumenta.

Propositio. xvij.

Considerata virtute planetarum, reperio stellas numerosius videri medio noctis, q̄ diei. Verum cum cœlum nubibus obfuscatum fuerit, nec noctu, nec interdiu apparebunt.

Propositio. xix.

Corripīentur hoīes diuersis infirmitatibus secundum diuersas eorū complexionēs, vt ita dicam, ille laborabit e pedibus, alter febribus, hic dysenteria, ille lumbagine. Aliquī autem conualescent, alij morientur.

Propositio. xx.

Sani melius habebunt, q̄ infirmi, pariter diuites, q̄ pauperes.

Propositio. xxi.

Plebei, & opifices nisi laborauerint, multi eorum patientur penuriā victus, vt Hermes probat per ascensionem Scorpionem.

Propositio. xxij.

Tam principes, q̄ populares hoc anno timere habent mortem.

Propositio. xxij.

PROGNOSTICON:

Piscatoribus nonnullis res infortunatae erunt, praesertim si piscatum iuerint in montibus, vel paludibus propter aquarum siccitatem, ut in tabulis Alphonsi videri licet.

Propositio. xxiiij.

Coniunctio Veneris cum Ioue demonstrat, quod plures foeminas praegnantem fore, quae ante grauidae non fuerunt, & si masculum conceperint, parient masculum. si foemellam parient foemellam. Quod si magna coniunctio fuerit Martis, & Veneris fient, & virgines grauidae. quoniam Sagittarius in corpus earum aget, ut concordant vno ore, tam physici, quam astrologi.

Propositio. xxv.

Iuppiter intensus sub signo Leonis significat magnam pulicum, & cymicum futuram copiam, nec speret eos quisquam capere noctua, vel fistula aucuparia.

Propositio. xxvi.

Plures ferae capientur in campis, & syluis, quam in urbibus, secundum opinionem Alcindi.

Propositio. xxvij.

Aduocati, procuratores inuigilent bene suis officijs & causis, si voluerint venari sine retibus, & canibus. quia si nihil acquiserint, parum exponent.

Propositio. xxviij.

Multae foeminae querebant habitus, & formas novas, atque pleraque delectabuntur choreis, cantibus & instrumentis musicis. nonnullae nocturnis praesertim, nonnullis vero gratum erit laudari, ut Ptolemaeus tradit.

Propositio. xxix.

Ciues, & magnates operam dabunt varijs voluptatibus pro diuersitate temporum, & appetituum.

Propositio. xxx.

Cum sol fuerit in suo firmamento Padus nec equo, nec pede transiri poterit.

F I N I S.

PROGNOSTICON

Prognostica alioquin barbare practica nūcupata,
ab Iacobo Henrichmā, latinitate donata, pau-
cis quibusdam annexis, quæ in priori lin-
gua, non reperiebantur.

Tetrastichon eiusdem Henrichmanni.

Vt ventura scias, hæc tu prognostica vera
Pellegito sapiens, scripta q̄ falsa fuge.
Vnius nec erunt anni prognostica tantum,
Sed rata sunt eadē tempus in omne sequens.

Nobili, & generoso viro Christophoro Baroni de Suar-
tzenbergo, & illustri poetæ Henrico Bebelio,
Iacobus Hērichmā Sindelfingen. S. P. D.

Votannis quidā ex siderū ratione, ac motu, ter-
q̄ restriū mentiuntur futuros effectus, idq̄ postea
literis mādantes, publice om̄ibus legendū exhi-
bent. illos autē sapissime in iudicio suo falsos esse vides-
mus, adeo q̄ vulgus nunc illorū scripta mēdaciōrū libel-
los palam vocitare audeat. Superioribus autē diebus qui-
dam nescio quis, sed profecto homo industrius exiguū
edidit opusculū, quod prognostica recte, & latine voca-
mus, a barbaris vero inepto vocabulo practica nūcupa-
tur. quo libello perlecto, nihil falsi vsq̄ in eo dephende-
re potui, nihilq̄ q̄d non futurum sit inuenire licet, ita bo-
nus ille homo, cūcta quæ vera sunt narrare studuit. Ob
id ego opusculū theutonica lingua scriptū, latinitate do-
nare volui, vt id ipm non germani tm̄, sed & ceteræ nati-
ōnes legerent. Pauca etiā ego adieci, quæ prius opuscu-
lum nō continebat. Hæc autē prognostica, non tm̄ præ-
sentis anni sunt, sed pluribus immo om̄ibus sequētibus
rata & vera futura sunt. Vos ergo ambo hæc legite, que

b

PROGNOSTICON

si placuerint emittite, & vt alij legant facitote. Et tu Be-
bell charissime, hæc iocosa, facetijs tuis adiungito. Va-
lete ex Suertzlochio, vndecimo Kalendas Martias, An-
no octauo vltra sesquimillesimum.

Caput primum, de anni qualitate.

Aureus nūerus hoc anno, pius erit, & modicus apud
paupes. Multæ futurę sunt illo anno tenebræ, medię no-
ctis p̄sertim tēpestate. Sacrificare, & sanguinē minuere
bonū est, & vtile, quoties hoīem necessitas ad hoc impu-
lerit. vitāda tñ maxie sanguinis minutio, q̄ fit a rusticis
circa festa bacch analia, dū suillis farcimibus repleti sūt.
In Martio alijq; tpibus, vtilla sūt scabiosis balnea, & vn-
guēta, fricatio quoq; illis erit nō ingrata. In mense Julio
vina ex frigidiorib⁹ cellarijs allata sitiētibus sunt iucun-
dissima. In Decēbri aut tunicę iumētōꝝ pellibus subdu-
ctę stomacho, & toti vētri sunt optiæ. Mercatores oībus
mēsibus nisi auri, argentiq; virtute satis muniti fuerint,
in alienas regiones nauigare diligenter caueant.

Caput secundū, de domino huius anni.

Plures, & varij futuri sunt anni p̄ntis dñi, quilibet sup-
aliū sese extollere studebit. Scabella super scāna ascēde-
re conabunt, ancillæ sup seruos. Sacerdos quoq; marito
post ianuā coacto, sup foeminā. Et feles super murē pre-
ceps ruet. Semperq; potentior infirmiori dñabitur.

Caput tertium, de principū valetudine.

Principes præsentī anno sibi caueāt a grauibus mor-
bis. tum enim sani, & bene validi manebunt. Q; si mi-
nus fecerint timendum, vbi morbus inualuerit, quos-
dam eorum morituros esse.

Caput quartum, de abbatibus.

Abbates magnā habebūt nobiliū familiaritatē, ac etiā
opem, in euacuādīs vasis vinarijs, paruū aut contra ad-

AD FINEM MVNDI.

nerarios p̄sidiū. Plura p̄terea abbates monachis veta-
bunt, quæ tñ ipsimet licenter, & impune acturi sunt.

Caput quintum, de morbis vulgi.

Cōmunis plebs, si multum austeri lactis, prunaq̄, &
similia cōmederint, & ex huiusmodi esu, ventris proflu-
viū patiantur formidandū, si aquā biberint, ne eis vens-
er intumeat, ac graue periculum incidant, p̄sertim si
indoctum medicum curatorem susceperint.

Caput sextum, de frugibus.

Triticū, Siligo, Avena, Ordeum, & quicquid aristas
habet, in rupibus, & saxis tenuiter crescit. In stercora-
tis autem & bene cultis, copia crescit om̄is generis fru-
mentorū, si deus gratiam, & auxiliū suum non denega-
uerit. Non tamen sp̄ pari vendētur precio, sed tūc pluris
nunc minoris. Ita etiā cæteræ res in fortunæ rota, modo
ascendent postea descēdent veluti seruus, & ancilla.

Caput septimum, de vino, & ceruisia.

Nihil, aut parū vini harno anno colligū in sylua Her-
cinia. In alijs vero pluribus locis copiā vini dabūt vites
& quidē suauissimi, bibituq̄ delectabilis. Multis aut̄ vi-
num erroneā vitam faciet, fecesq̄ supra, & infra egeret.
Magnas item discordias, & seditiones Bacchus excita-
bit, plures de sedibus scānis, et scālis p̄cipitabit p̄terea
vinū magnū calorē, sed vacuā crumenā, & malas vestes
faciet, maxime si tesseraū concursu vtatur. Ceruisia aut̄
optima erit, si nimīū aquæ infusum non fuerit.

Caput octauum, de pomis.

Cerasorū, æsculorū, prunorū, & huius generis pomorū
abūde satis erit hoc anno, in superiori foro Constantiæ, &
Augustæ in foro, cui nomē Berlach. quibus absumptis,
vna nocte alia crescēt q̄ plurima. Ex horū aut̄ fructuum
esu, hoīes calculosi efficiuntur, per podicē enim innume-

PROGNOSTICON

ros calculos efficiant. Quæ res si inualescat, plures mulieres (vt suspicari possum) viua fodientur.

Caput nonū de rapis, raphanis, capis & allio.

Hec oia vsq; ad facietatē, Argētinae in macello piscario reperient exili p̄cio. Nemo tñ illis, vltra q̄ satis ē vescat tussim em̄ illa generat, & crepitū supra & infra, osculūq; eorū qui hæc comederint puellæ sedulo fugient, & horrescent.

Caput decimū de metallis.

Charius erit hoc anno argentū stanno, & aurū plumbo, ferri aut̄ multitudine vtētur laminarij, & cultellifices in conficiendis galeis, thoracibus, gladijsq; & alijs armis. Cuprū quoq; preciosum futurū est hoc anno. eius enim vsus, frequens est, & creber in cudendis monetis.

Caput. xi. de eq̄ribus, peditib⁹, ac ceteris militibus.

Milites & eq̄tes, hastarū ludo & exercitatōe, iocū querēt In venatōib⁹ fauentē habebūt fortunā. pleriq; eorū multos cuculos capiēt. vitāq; suā ita instituēt, rebusq; suis p̄uide cōsulent, ne aliqs Caupo debitor eorū maneat.

Caput duodecimū de magistris artium, scho-

lasticis, discipulisq; studentibus.

Illi iucundā hoc anno vitā ducent, ludo venereo, p̄pter vini copiā. eorum aut̄ multi magnā patenti pecuniæ penuriā. Ita tñ viuent, q̄ magis anxij erunt ipsorū creditores, quō pecuniā debitā extorqueāt, q̄ ipsi quō soluant. Secure possēs apud eos sciētiam deponere, nemo enim eam apud hosce querere conabitur, nec ipsi curiosi, quid scientiæ apud se depositum sit inuestigabunt.

Caput. xiiij. de cantoribus, amatoribus, fistu-

latoribus, Aurificibus & pictoribus.

Hi oēs magnā erga mulieres habebūt fortunā, in latere quo locus pendet, suspicabūturq; se bonā habere cām & inter pocula de magnis reb⁹ gloriabunt, vbi res fallit

AD FIDEM MVNDI.

nō potest. Plagā autē sancti Urbani, qui apd' nos vini patronus habet, q̄ assidua apd' eos versabit, cauere vix poterunt.

Caput decimūquartū de religiosis.

Sacerdotes diligētes erunt in sacra æde, quādo p̄ntibus multi numi numerātur, quos postea cum ancillulis consumēt. Quidā maximo desiderio hyemē expectabunt, adeo q̄ Martini festū quo pecunias leuant, p̄thecostes cupient celebrari, gregem sibi cōmissum, maxime amabunt, plus tamē oues, q̄ arietes. Religiosi fraticelli desmissi erūt, & simplices erga rusticos, multosq̄ caseos venabuntur, si modoblanda valebunt verba.

Caput. xv. de mulieribus, & virginibus.

Mulieres, & virgines, debiles erunt, & breuis memorię, sed prolixorū criniū. Vxores hoc anno cōiter viris suis impitabunt, maritisq̄ multa (q̄q̄ non oīa de deo) cōcionabunt meretrices vetulæ bonæ, imo optimæ erūt amatorū internūciæ. Præterea de quibusdā magna erit suspitio q̄ sint honeste, aut etiā virgines quibus fit iniuriā libenter tamen hanc suspensionem passuræ sunt.

Caput. xvi. de mulierū infirmitatibus.

Mense Maio cū sanguis in hoīe renouatur quāsdā mulieres prurit⁹ vexabit, pro remedio, viri illis scarificare debent infra vmblicū, quod si non profuerit, vngēdæ sunt infra caput, & maiorē pedicam querno bacillo.

Caput decimūseptimū de vetulis viris.

Viri vetuli in corde, magnum erga mulieres affectum habebunt, sed parum damni dabunt, quoniam eorum braccatus socius militiam recusabit &c.

Caput decimūsextum de cōmuni plebe.

Calcearij, Sartores, pelliones, opificesq̄ reliqui, & pro polæ multa mentientur, & hæc lucri causa facturi sunt. Nulli autē tam stolidi erūt, quin libētius lucrifacerent, q̄

b iij

PROGNOSTICON

q̄ damñũ paterentur. pecunię tamen penuriã hoc anno multas emptiones impedit. pecuniã etiam inequaliter inter homines præsentĩ anno diuidetur.

Caput decimũnonum. de varijs nationibus.

Vngari, & Sarmatę, seu Poloni, p̄sa bella hornotino habebũt anno, q̄a magnorũ pediculatorũ erit frequẽtia. Misnẽses, Turingi, & saxonēs, parua pocula fastidiẽt, modicũq̄ ceruisiã vitabũt. Cõmunis pp̄s Herbipoleñ. min⁹ pecuniã hoc anno habebit, q̄ canonici. Sueui & Bauari bene habebũt, quia multa pira hoc anno torruerũt.

Caput vicesimum. de ciuitatibus.

Nurẽbergenses inequales, & varios habebũt emptiões. Centussis em̄ cere, pluris v̄detur, q̄ centussis axungię. Augusteñ. & Vlmẽses, magnã habebũt familiaritatem. Sed Vrbani plaga, hoc est ebrietas, frequẽs apud eosdẽ futura est. Constãtia multas habebit affectiões, propter muriũ, gliriũq̄ multitudinẽ. Tubingę modicũ pecuniã cito cõsumet. In om̄i aut̄ loco melius diuites habebũt, q̄

Caput. xxi. de populi seditiõibus. (paupes.)

Post Kal. Februarij, magna futura est pp̄i seditio tunc em̄ stultorũ infinit⁹ erit nũerus, postea in Aprilĩ p̄xima die post parasceue, ingẽs erit sanguis, & cruoris effusio, capelli, & hedi q̄ plurimi mortui, in sanguine iacebũt.

Caput. xxij. de quorundã hominũ penuriã.

Magna erit sacerdotũ penuriã, adeo q̄ quidã tria quat tuorve, aut plura habebunt ecclesiastica officia. Penuriã etiam erit nobilium. nam & rustici conabuntur nobiles efficere. Er̄t præterea penuriã in iudæis, quia & Christiani vsuram, & fœnus exercere studebunt.

Caput vicesimũtertium de inimicitijs.

Ingẽtes erũt inimicitie inter laicos, & clericos. inter rusticos & nobiles. int̄ theologos, & poetas, inter p̄bos & im

AD FINEM MVNDI.

probos, qui oēs inter se tūc reconciliabūtur, cū quis bal-
neatorē inuenerit, q̄ nunq̄ sudauerit, Magonē, q̄ nunq̄
mētītus fuerit, aut carbonariū, q̄ nunq̄ niger factus fue-
rit, vel cū quis duos mōtēs p̄pinquos sine valle oñderit
Tum demū profecto firma inter p̄dictos erit amicitia.

Caput vltimū. generaliter complectēs quos-
dam futuros effectus huius anni.

Dies quibusdā plus equo breuiore videbūtur, vt nox
longa, q̄bus mētītur amica, diesq̄ Longa videt̄ opus de
bētibus. vt piger annus, Pupillis quos dura p̄mit custos-
dīa matrū. Mercenarios sepe hoc anno capiet laboris te-
diū, vtilius erit pecuniā accipere, q̄ dare. Meli⁹ est equi-
tare, q̄ pedib⁹ vadere. Qui vinū nō habebit, aquā bibe-
re nō spernet. Coniuges rādiu inter se pacē habebūt do-
nec litigare inceperint. Multi p̄nti anno, nocte libentius
se in lectū reponunt, q̄ mane surgāt. Nigræ vaccæ albū
lac p̄bebunt. Non minus diuites hoc anno, q̄ pauperes
moriētur. Plura adhuc vobis q̄ futura sunt enarrassem.
si Pythagoras silentium non iussisset. Valete.

I. H. Spes mea Christus. R. S. M.

Distichon Christophori Baronis de Suartzenber-
go in prognostica. I. H. præceptoris.

Henrichmannus prædixit tibi vera futura
Hic nullum fallit. tu bene crede mihi.

In laudem Germanorum, q̄ sint artis im-
pressoriae inuectores.

Laude condigna venerare Vatum
Turba Germanos, studio sagaci
Scripta qui quondam renouare norunt
Arte premendi.

CARMINA

Aere q̄ quisquis modico parare
Optimos possit veterum libellos
Hoc dedit nobis merito colendus
Teutonus orbis.

Cuncta doctorum monumenta Vatum
Gesta magnorum, pariterq̄ regum
Gente nunc vastum Latia per orbem
Missa leguntur.

Iam Maro Solis gemino cubili
Notus, Hispanis, calidis & Indis
Sarmatis, Mauris, simul & caterua
Cætera Vatum.

Ergo laudandus venies per æuum
Teuton o cunctis populis in orbe
Aspicit quosquos volucris quadriga
Phœbus equorum.

Ante cum plautro gelido bootis
Aequor vndosum bibet occidendo
Quam tua in fatum subeat supremum
Incluta fama.

Ad Cyprianũ de Serntein Cancellariũ Cæsariũ, equita
te ius esse condiendũ, dum literas Cæsaris sine pecu
nia obtinere cupiuit in Innsbruck. 1501.

O precibus Cypriane meis aduerte parumper,
Qui non es rigidus, sed pietate bonus,
Omnibus in rebus æquo moderabere leges,
Sic regitur mundus, sic manet imperium.
Aequũ est cum nũmos nequeant conferre Poetæ
Accipias versus, maxima dona viris.
Vtq̄ Scythis aurum quod spernunt imperitares
Non lex, est feritas, thura Sabæa Getis.

BEBELIANA.

Nec bene frugiferos montes in vallibus Eni
Exigeres, Sueui balsama iure negant,
Cunctorum est igitur simul inspicienda facultas,
Ut leges æquo confociare queas.
Ad Blasium Hoscelium secretarium Cæsaris;
Suaui loquos Blasi tibi deuinxisse Poetas
Iure studes meritis, officijq; tuis.
Qui poterunt amplas cultoribus addere laudes,
Dant tibi perpetuum carmina sola decus.
Meccenas uiuet, uiuet Messala per orbem,
Dum tenet Enus aquas, Danubiusq; suas.
Hi quoniam dulces semper coluere Poetas,
Per quos conspicui tempus in omne manent.
Attamen a nobis iam quæris amabile carmen
Frustra, sum mutus conticuitq; lyra.
Vilescit Phœbus, vilescit quicquid amauit,
P yridumq; chorus displicuisse solet.
Dicam equidem quare; ieiunat doctus Homerus,
Cræsus habet versus, quæq; iuuare solent.
Aula ducum gēmas peperit, viridesq; Smaragdos,
Quæritur hic summus nobilitatis honos.
Carmina sola famem, famã licet addere, præstant
Hospitibus quibus, haud vel satis ipse facis.
At si me dulces inter dignabere amicos,
Et quandoq; tibi carmina multa canam.
Ad Matthæum Langium Cubiculariũ secretarium
Cæsaris, præpositumq; Augusteñ. &c. nunc
episcopum Gurceñ. Proseuticon.
O Matthæe mihi grandi celebrande cothurno,
P yridum cultor, Phœbigenæq; Lyra.
Tanta licet tua sint merita in me, q; satis illis
Non vnq; sperem reddere posse vicem,

CARMINA

Exuperant etenim cunctas in carmine vires,
Eloquium exuperant, ingeniumq; meum.
Attamen vt virgo primum depasta pudorem
Perfricuit frontem, deposuitq; merum,
Sic ego, contentus dum non sum munere multo,
Orandi finem, deposuitq; metum.
Hoc fecisse tamen res me non parua coegit.
Paupertatis onus plura rogare docet.
Auspice nubiferas nam te penetrauimus alpes,
Auxilioq; tuo nostra peracta via est.
Ergo reduc Vatem, in patriam remeare volentem
Nolueris si me ferre famem, atq; sitim.
Omnia mercamur care, mercamur Hiacchum.
In precio grandi, frugiferamq; deam.
Qz si curabis mihi parua viatica, lætus
Discedo, grates & sine fine feram.
Viue, vale, gaude, studiorum maxime cultor
Meq; tuos famulos inter habere velis.

Ad eundem. Eucharisticon, id est.

Gratiarum actio.

At nec vana fides, postq; te vidimus ipsi
Primum, pollicita est spem mihi forma decens.
Tunc dixi socijs, Germanus Cæsaris alter
Hic mihi Mecœnas rite futurus adest.
Omnia fecisti, & plusq; sperauimus vnq;
Aut optare ausus sum petere, ipse dabas.
Illud inauditum est tu larga viatica præbes,
Quæq; mihi volui, te duce nunc teneo.
Pro tantis igitur meritis te semper amabo,
Teq; canam semper carmine Pyerio.

Ex Innspruck Ex tempore Anno M, D. I.

BEBELIANA.

De miseria humanæ cōditionis. Elegia. H. Bebelij Iustina
geñ. de miseria humanæ cōditionis ad nobilē, & exi
miū virum Hartmannū Eptingenē, Canonicū Ba
siliēn, dum laboraret podagra.

O mihi Mecoenas musarum magnus amator
Hartmanne, eximios inter habende viros,

Non tibi sit durum tristes tolerare dolores
Orbe sub hoc gemitus, valleq; tristitiā,

Socraticam sapiens proponas sumere frontem
Sideribus placidis lætus, & vsq; malis,

Noluit hic rebus nimium gestire beatīs.
Rebus in aduersis obrutus ille nihil.

~~Fortem~~ habeas animū mortis terrore carentem
Mœstitiā & luctus, quodq; dolere facit.

Est lugere nefas, nequeas quod triste mouere,
Nam quicquid patimur fata proterua volunt,

Dulciā mortales fata hæc, & tristia cogunt
Ferre, bonis toties inuidiosa viris.

Sint alijs Arabum messes, sit Lydius amnis
Diuitias habeant, possideantq; Midæ.

Sint Calabris armenta iugis, Campania diues
Sardinia segetes, mala quoq; Hesperidum,

Purpureæ vestes, Tyris infecta venenis
Nobile sit quicquid quælibet ora ferat,

Sidera mi faueant, fati sit, & hora benigni
Diuitior regum nullus in orbe foret.

Conditio miseros vrget ram nubila mundi,
Tranquillusq; manet nullus in orbe status.

Legimus hoc propter Thracas, seuū, & rude vulgus
Funera natorum concelebrasse choris.

Plausibus & saltu mixtos, iuuenesq; puellis,
Et vetulis mixtus durus arator erat.

CARMINA

Excipiunt pueros moesta iam fronte creatos
 Et decus est lachrymis saepe rigasse genas.
 Namq; opus ingressis vitam est perferre labores
 Multiplices, simul & tristia multa pati.
 Cumq; fameq; sitim, morborum mille figuras,
 Sollicitas curas, pauperiemq; grauem.
 Aestiferum solem, Scythici quoq; frigora Chauri,
 Et pluuios austros, sub Ioue ferre niues,
 Cunctaq; (si centum linguis comitatus adessem)
 Quae torquent miseros enumerasse negem.
 Attamen ex tumultu luctus, curaq; molesta
 Et dolor, & morbi deperiere simul.
 Aureus his animus supera delapsus ab aede
 Thracibus, & melior sensus adesse nequit.
 Orbe sub hoc nihil est ex omni parte beatum,
 Nec cuiq; semper fata superba fauent.

varia genera mortis.

Haec miseros pressant varia ad discrimina mortis,
 Huic caput abscissum, frangitur ille rota.
 Hic moritur furca, miseris infamia pendens
 Cognatis, gemit quem miseranda parens,
 Piscibus hic cibus est, imo sub gurgite merfus
 Oceani, cupiens mercibus esse potens.
 Hunc sitis extinxit, tostos dum pergat ad Indos,
 Dum placet eoo gemmula lecta mari.
 Sidonio hic mutans tinctas cum murice vestes
 Diuitijs mare quem subruit, atq; nothus.
 Aphricus hunc leo suffocat, vel belua martis,
 Grippes pertinuit gens Arimaspa truces.
 Alter enim immitis nocuo cadit ense latronis,
 Consatiansq; lupos alituumq; pecus.
 Suntq; venenoso ledat quos vipera morsu,
 Et quibus intulerit dira Cicuta necem.

BEBELIANA.

Multos sustulerant aconita iniusta nouerca,
 Herbas quas legit Colchica terra dabat.
 Lurida Theſſalicis vel Marſis gramina campis
 Non nullis vetulae noxia verba nocent.
 Claſſica nunc paſſim ſonitant, & bella parantur
 Ante diem miſeros tollere parca queat.
 Milia multa cadunt, regni dum vana libido,
 Induperatores mouerit, atq; duces.
 Odolor ah gemitus miſerorum ſanguine torrens
 Deſluit, ignotum perdere quando datur.
 Non pro iuſticia, nec item pro nomine Chriſti,
 Atq; Hieroſolymis, vt ſoliti eſtis auſi.
 Sed pro diuitijs, vano & moderamine regni
 Nomine vel grandi Martia tela vibrant.
 Sic ducis vnus culpa, cum corpore & vmbra
 Mille homines pereunt, ſed numerare nequiſ.
 Et modo Teutonicus, ſi ſint ſtipendia prompta,
 Miles adire ſolet Solis vtraſq; domos.
 Syrius hunc ardens nunq; vel bruma retardat
 Stridenti Borea, Sarmaticoq; gelu.
 Praemia proponas, quis ſis non querere curat:
 An pro iuſticia bella cruenta geras.
 At funeſta cohors parua ſtipe vendere vitam
 Qui potes: atq; animam negligere, atq; deum.
 Qui potes immeritum duris iugularier armis?
 Qui ſimilem perimis iam moriture cades.
 Quae fera tam ſaua, in ſocium ſauire reperta,
 Inq; genus proprium, dic mihi miles atrox?
 Inquinat haud vſus dentes in ſanguine fratris.
 Hircano hoc itidem littore nata Tygris.
 Hoc miſer attentans diuae rationis egenus,
 Ob ſacras animam peſſime perdis opes.

Bella.

c iij

CARMINA

Miles.

Iam ruis ad manes vix sicca morte peremptus,
Pars gladio aut saxo, pars cadit igne, gelu,
Aut si de multis fortuna pepercerit vni,
Ille cicatricum plurima signa gerit.
Agmine & in toto multis sunt brachia manca
Maxillas sine vel vulnere raro vides.
Non secus, atq; duces mors sanguinolenta misellos,
Ac inopes olido carcere fata manent.
Atq; ego non alios homines grauiore perire
Condicione reor, vel mage fluctuaga.
At respisce semel tandem mauortia turba,
Et discas summo numen inesse polo.
Proq; fide pugnans Turcas contunde feroces,
Sic tibi fit requies, fitq; perenne salus.
Præterea turbant nos mille pericula rerum,
Mœsticiæq; vacat nullus in orbe locus.
Alter ad ignotos ab auitis sedibus actus
Pergit, & inuisos increpat vsq; deos.
Cogitur ille suis tremebundas dicere leges
Ciuibus, & pauidos voce citare reos.
Intentus proprijs mallet cum ducere vitam
Priuatam, nam res negligit inde suas.
Alter amans solus populo imperiosus haberi
Cogitur, ah supplex sub iuga ferre pedem.
Hos metus exanimat facies quoq; dira Tyranni
Et populi nunq; certus amor dubij.
Hic queritur tristis viduatam prole toralem,
Assiduo lugens sidera tetra sibi.
Iste dolet nimiam misero consurgere prolem,
Namq; alimentâ sibi defore credit inops.
Coniugis & plures læsum sub corde pudorem
Deplorant, falsi & nomina ficta patris.

BEBELIANA.

Cœcus amor multis Veneris quoq; dira libido,
Incutit infanæ nubila fata necis.

Pyramus est testis qui (dum Babilonia Tisbe
 Tarda venit) proprio leserat ense latus.

Rupit & indigno Phyllis sua colla capistro
 Dum manet heu frustra Demophoonta suum.

Et vitam amisit Holophernes captus amore,
 Qui quoq; Abydeam est saepe remensus aquâ.

Et diues Priami sceptrum, tot regna, tot vrbes,
 Funditus excidit imperiosus amor.

Omnes humanos superat Venus anxia morbos
 Herbis qui nunq; aut pellitur Hippocrate.

~~Sonus amor ratione caret, caret impius omni~~
 Mensura atq; modo, lege, pudore, metu.

Quicquid amor iussit, seu phas, seu iura reclamant,
 Obsequitur facilis quisquis amore calet.

Quisquis amat patitur lachrymas, suspira, luctus.
 Cum gemituq; cruces anxietate madens.

Ferre famē, tolerare imbrem, contēnere somnos,
 Sub Ioue lenta pati frigora iussit amor.

Somniet aut vigilet, sibi deniq; quicquid agatur,
 Offeritur cordi dulcis amica suo.

Nulla dies vnq; veniet tam sole sereno
 Quin gemat, & lesi corda perurat amor.

Vanaq; deludunt sopitum insomnia amantem
 Perpetuis noctem ducit, & in lachrymis.

Et puer & cœcus, nudus, Pharetratus & ipse
 Alatus, Veneris fingitur ignis edax.

Quod faciatq; senes, pueros & luce carentes,
 Quod feriat miseros, quod leuis erret amans.

Et quis tam dextro pede sit coniunctus amica,
 Mœrotis demum senserit ille nihil.

De demone
XB.

CARMINA

Vivere num potuit fallaci captus amore
Quem non poenituit colla dedisse iugo?
Sic Veneris finem complent absinthia tristi
Succo, cum tribulis Corsica mella simul,
Nec mihi foelices quisq; persuaserit illos,
Quos mala luxuries, nocte dieq; trahit,
Hæc prædulce malum est, hoc perniciosior hostis,
Quo magis incautos blandus amicus adit.
Nam cui non dulce est, vino dapibusq; paratis
Indulgere, simul ocia longa sequi,
Atq; puellares ludos duxisse chorosq;
Et si quid reliquum luxuriosus amat,
Laudabant veteres si quem vixisse modeste
Constitit, & frugi vel tenuisse modum.
Tunc pudor, & probitas tunc nos Aseræa colebat,
Sed nunc in precio est immoderata gula.
Ducitur heu pulchrū iam amplas siccare lagenas,
Et calices totos euacuasse meri,
Ille propino tibi, & ferio te voce sonora
Clamitat, epotum tradit & inde scyphum.
Expectans alter nulli vult esse secundus,
Atq; ad mensuram conuocat hinc alium.
Optimus hic demum, qui plus hausisse probatur,
Illius laudis compita nulla silent,
At quantum ebrietas noceat, vel amicta dolosis
Illecebris, nequeo commemorare fatis.
Quippe nec aut pestis tantum, nec tela, nec hostes,
Quantum sola nocet dira libido gula.
Hæc male mortales hebetat caligine sensus,
Ingenium effoetat, debilitatq; caput.
Hæc morbos male sanandos, & tristia fata,
Et subitas mortes hæc peperisse solet.

BEBELIANA.

Hæc fas, atq; nefas paruulo discrimine ducit,
Quæq; suos famulos mentis egere facit.
Magnus Alexander toto dominator in orbe
Gentibus inuictus, ebrietate cadit.
Imperium Assirijs rex Sardanapalus, & ipsam
Amisit vitam luxurianter agens.
Victrix Italiae periit Maurusia plebes,
Dum male campanas suscus amaui opes.
Legimus & celsas luxus, quas verterit vrbes,
Eximiosq; duces fregit Hiacchus iners.
Multaq; præterea sunt nostræ incommoda vitæ,
Vndiq; nos agitat vasta procella maris.
Creditur a multis summos conscendere honores,
Et florere diu, non nisi quemq; malum.
Qui simulare fidem, blando prætexere vultu,
Nouerit atq; dolos, blandiciasq; leues,
Et tandem insigni solum qui crimine præstet,
Fascibus extolli diligi erve satis.
Fallimur ab miseri, nulli funesta quietem
Crimina permittunt, nulla salus sceleri est.
Excruciant animū, & semper peccata remordent,
Quodlibet ad fulmen pallet inane scelus.
Credite prauorum non est diuturna potestas,
Nam male questum, perditur atq; male.
Et si sis Cresus, si sint tibi Persica regna,
Ex animo tantum iure beatus eris.
Conscia mens vt cuiq; sua est, ita diues inops ve,
Nam vitij nullo tempore parta quies.
O inœlices vrit quos ardor habendi,
Et sitiunt quicquid versat harena Tagi.
Eripit heu dulces somnos vesana cupido,
Et requiem nullo tempore auarus habet.

*Boudanapalus
reus Assirijs rex
Sicut si vix opes
luxuriantes vides
interit ut pueri
gratias vides. q. vultu
huius fatibus se
vix gabrii autem
(v. 100)*

CARMINA

Insomnes longo ducens examine curas,
 Ne sibi congestæ diripiuntur opes.
 Qui sibi non statuit locuplete in pectore finem,
 Atq; animo posuit, diuitijsq; modum.
 Ille hic (crede mihi) poterit nec iure beatus
 Dicier aut foelix, sed magis Irus inops,
 Quamuis Lydorum teneat ditissima regna:
 Dalmaticumve aurum, vel Babylonis opes.
 Non illum auriferis satiaret Hiberia fossis,
 Non Hermus rutilo flumine plenus opum.
 Nunq; diues erit, nunq; satiabitur vllis
 Diuitijs, quisquis plura petiuit inops.
 Pestis auariciae per mille pericula, mortes,
 Tormenta & casus, exicia atq; trahit.
 Hanc Adriae fluctus, nec Scylla voracibus vndis
 Territat, aut refluua seuu Charybdis aqua.
 Classica quinetiam, tot tristia bella, tot enses
 Per populos passim diuitis arca tulit.
 Illa vias docuit properandi ad tartara multas,
 Quas mare, quas tellus, quas dedit ira nocens.
Sacculus immo Strangulat heu multos nūmorum sacculus ingens,
 Censu & exuperans, diuitiaeq; sacrae.
 Et fuit exicio dominis foecundus agellus,
 Sæpe timenda agri, fertilitasq; soli,
 Temporibus sicut diri, immitisq; Neronis
 Longino nocuit ditia habere bona,
 Et Senecæ eximio congesta pecunia mortem
 Intulit, & multis quos numerare piget.
 Adde quod (vt perhibent) locus est rarissimus ipsis
 Ditibus, in superis Elysioq; Iare.
 Præter auariciam, vitium namq; omne senescit,
 Illa die crescens tempus in omne manet.

BEBELIANA.

Est minus infœlix modicis contentus agellis

Rusticus, & quisquis simplicitate nitet.

Ergo quisquis ades fastus contemne proteruos,

Ex his consurgit cura molesta tibi.

Vtere sed lætus tibi quod natura ministrat,

Sic melius viues diues in orbe satis.

Nec mihi liuor edax vllam nouisse quietem

Creditur, aut dulcem summere in ore cibum.

Dum dolet alterius successu, & sorte secunda

Heu gemitu quali pectoris ima replet.

Si tibi vel mihi sit nummorum maior aceruus

Aut plus possideas, supplicium illius est.

Quod placido careat somno, rodentibus ipsum

Assidue curis, quodq; dolore gemat.

Aspice quam pallor vultum subduxerit omnem,

Quam sit totius tristis imago viri.

Et demum inuidiam comitatur factio discors,

Seditione potens, iurgia, bella, neces.

Iustius atamen inuidia est nihil, hæc quia primo

Auctorem rodit, excruciatq; animum.

Vexat item multos furor ambitiosus honorum,

Scandere dum cupiunt, nocte dieq; rotam.

Ast ego fortunam regum, vel celsa ducumq;

Atria, nec quisq; iure beata putet.

Vel quibus incumbunt tam multa pericula vitæ,

Et ferrum, & saxum, dira venena, neces.

Hic vigilis timor est, curarum & mille figuræ,

Sæpeq; suspectus ipse fatelles erat.

Hoc bene cognouit Sicula regnator in aula

Dum se fœlicem diceret esse sophos.

Pendit in auratis regum laquearibus ense

Cervicem supra, iussit & esse sophum.

CARMINA

Ostendens quæ sit nunc quæ sincera voluptas
Instabili regno, plena corona metu est.
Discite non nimium lautis confidere rebus
Magnanimi o reges, belligerique duces.
Aequa sed prompti semper cum mente bifrontis.
Fortunæ mores tollere fluctuagos.
Ludit in humanis rebus fors infima summis
Admiscens, firmum sed sinit esse nihil.
Precipitat reges, seruos ad sidera tollens.
Ex seruo regem rursus ad ima trahit.
Diues erat Crassus, qui sorte peremptus iniqua est.
Et Cæsar pariter victor in orbe cadit.
Sed cadit immensus, cui vix suffecerat orbis
Pelleus iuuenis, tuque Philippe parens.
Cræsus enim captus didicit ditissimus olim.
In vita foelix quod nihil esse queat.
Hoc Xerxes didicit. Cyrus, Rex Ponticus atque,
Et cum Romuleis, Argolicisque duces.
Sunt miseri viuunt quicumque sub orbe Diane,
Nec quisquam foelix tempus in omne manet.
Legimus Assyrios multis regnasse Triumphis,
Cum Madis Persas, nunc nisi nomen habent.
Græcia vel quondam extulerat vexilla per orbem,
Nunc famula est Turcis, sub pedibusque iacet.
Mœnia Romulidum que regna nec vlla potestas
Firma diu maneant, vel monumenta dabunt.
Sic quos ex humili magna ad fastigia rerum
Extulit, & pariter conspicuosque facit.
Mox rapit in preceps fortuna volubilis illos,
Et quibus infesta est post modo amica redit.
Et quem diuitijs donauit diuite cornu
Ius erit subito, verterit illa rotam.

BEBELIANA.

Hoc ita disposuit summi moderator olympi
Iudice me, diua nec ratione caret.
Vt nihil hic homines possent sperare perenne,
Sed simul instabili concta perire gradu.
Quodq; solum incolimus patriam non esse quietam;
Sed durum exilium, tristitiaq; lacum.
Qua semel emensa per tot pelagiq; procellas,
Et fluctus vitæ, iustificasq; vices,
Ingredetur homo patriam, regnumq; parentis,
Tunc non deficiet tempore parta quies.
Sunt tamen heu plures, qui nulla incōmoda ferre
Iudice se ostentant, nulla pericla timent.
Quod sibi diuitiæ, quod sint de stirpe vetusta
Coniugis & castæ Penelopeus amor.
Incolumes, pulchri, iuuenili prole beati,
Nec graue sit quod non vel bene ferre queant.
Stulte quid insanis, multis fortuna beauit
Muneribus, si quos precipitare cupit.
Raro casus humilis vexat Rhamnusia diua
Sed regum turres, moeniaq; alta petit.
Omnia prætereas, speres & diues obire
Et florere diu, nec miseranda pati.
Expectes paulum, veniet rugosa senectus,
Cum qua morborum conuenit omne genus.
Ecce valetudo aduersa, & nodosa podagra
Debilitans gressus, Chiragra & ipsa manus.
Et tua forma fugax, veluti flos tactus aratro
Marcescet, nunq; nec reditura perit.
Sis validus, sis conspicuus quocunq; decore,
Mox rapiet tremulo pigra senecta pede.
Cunctarum sequitur tandem seuißima rerum
Mors nigra, quæ tollit nobile quicquid erit;

d. liij

CARMINA

Quippe rosas æqua vel spinas falce resecat,
 Nec locus ætati est, omnibus vna quidem.
 Tempore quo immineat res o dignissima luctu
 Non homini tutum scire, nec vllus habet.
 Nemo tam solitus diuos habuisse fauentes
 Ut bene sit certus viuere posse diem.

Ergo Heracles merito fleuisse solebat

Gaudia falsa hominū, spem quoq; fluctiuagam
 Stulticiam fleuit, curas & tristia vota

Afficere, & quicquid pectora nostra solet.

Inconstans quia res hominum est. incerta caducis
 Mobilior folijs, mobiliorq; polo.

Sola igitur virtus faciet te iure beatum

Munia post vitæ post obitumq; Vale.

¶ Satyricū carmē H. Bebelij lustingē, in nephādos nr̄e
 tēpestatis mores, & contra detractores pessimos.

Quid faciam in mundo, sim iustus, amator honesti.

Sim vita sanctus, multa virtute probatus.

Despicior vulgo, contemnor, Hypocrita dicor.

Et simulator iners quandoq; fuisse nephandum.

Ah satius credo (tanta in caligine rerum

Verfamur miseri) quam nunc probitate nitere,

Tam penitus pulsæ terris virtutis amantes

Diuæ, sed tantum tenebrosi semina ditis

Liuor edax, odia, & sine fine maligna voluptas.

Alterius damni terris iam summa coluntur.

Surgam igitur propere medio cursurus ab orbe

More patrum, syluas vagabundus deuia tesqua &

Stat colere, & medios inter cœnare ferarum

Conuentus, vrsi mites vos este lupiq;

Et quæcunq; famelica bestia, mitis adesto.

Namq; ego ceu frater Samijs satiabor in hortis . . .

BEBELIANA.

Arentemq; sitim pellam torrentis ab vnda?
Belua non vsq; nostro ledetur ab orbe
Sit casa qua possim æstiuos contemnere soles
Et pluuios Austros, Scytici quoq; frigora Chauri,
O liceat colubros inter posuisse cubile,
Gramtne sub viridi quocunq; loco, atq; recessu
Proiciam corpus, plumarum nulla libido.
Huc fugere nouem Phœbo ducente Camœne
Cecropis, huc Pallas quis cum cōmercia nobis,
Quis cum solabor breuiuscula tempora fati,
Dum mihi fatales rescabunt fila sorores.
Curabunt aliq;, communia condier inter
Busta propinquorum, sit mens infracta per omnes
Terrores mortis, si occurrunt mille figuræ
Ultricesq; deæ ymbrarum, atq; horrenda Megæra,
Quasq; fouet diras animas nebulosus auernus
Terribiles volitent morientis lumina circum,
Sæpius (vt solite, vitij si quando iuuenta
Torpuit, & cōmissa meum sine fine fatigant
Pectus,) adesto precor mitissima virgo Polorum,
Quæ potes aspectum ditis remouere prophani,
Me conuexa tegant cœli quocunq; locorum.
Aeriæ seu me volucres (quod malo) vel vrsi
Depasti fuerint, liceat sim piscibus esca,
Dummodo sidereæ scandat mens mœnia sedis,
Ibo igitur propere casus quocunq; iubebit
Et pes quo ducet, populos visurus in orbe
Extremo, Meroen supra cancriq; sub axem
Ire libet, si sunt, vel Nilum a fonte bibentes.
Quandoquidem inuidiæ stimulis & mille sagittis,
Impetor & ledor veluti malefactor iniquus.
Sim bonus & liceat, multum dñs testibus, æquus,
d iij

CARMINA !

Tam canis infernus gentes suffudit in omnes
Virus lætiferum subductus ab Hercule in orbem,
Ut pauci possint (veri caligine cœci)
Prendere, quid deceat, quod honestum, quidve tenendum.
Vade igitur furias inter numerande pudendas
Liuor iners quondam sedes habitate sepultas.
Ditis, ut ostendit maciesque simillima morti
Horrenda, & stygio facies pallore grauata,
Liuentesque oculi suffusi felle perusto.
Quid tibi nobiscum, tandem malefane recedas.
Desere mortales quos vndique semine tetro
Fœdasti, tecum rixas, cœdesque nephandas,
Atque similtates tecum sub claustra reporta.
Cerberæa, inuitis nam te perspectat ocellis,
Tota cohors hominum, quisque nec viuere tecum,
Aut velit, aut poterit, cum tam mala verba profandi
Irrequieta velis in quosquos omnibus horis
Exoptare simul iustis mala, amare nephandos,
Omnibus insultas, nunc fulmine vocis aperto.
Euomis in quosquos liuentia verba, nocere
Murmure nunc tenui properas, corrumpere famam
Cunctorum, a facie quamuis laudaueris omnes.
O bona falciferi Saturni sæcula, tunc non
Terricolis tecum fuerat communio, sed tu
Mœsta tenebræa vexabas limina læthes.
Nunc superis auris fecisti ferrea sæcla.
Quercubus ipse fauam decerpisti, lacte fluentes.
Orbasti fluuios, limoso flumine turbans.
Bella paras ducibus, armasti sanguine multo.
Fraternas acies, & dira aconita nouercis
Instruere edoctus, patrius quem fuderit ensis.
Sanguine lætaris, cognata & cæde virorum.

BEBELIANA;

Quid plura & nocuum, quicquid reperitur in orbe
 Inuidiæ inuentum est; o rerum pessimus hostis.
 Tu reperis gladios quo sint ad tartara mille
 Horrendæq; viæ, fatales nonne sorores
 Sat fuerant mortale genus deperdere læto:
 Omnibus inuisus, rebus gaudere secundis
 Nescius, aduersis faciasti pectora læta.
 Est natiuus amor integros nonq; nocentes
 Vexare inuidiæ, atq; alta cacumina rerum,
 Atq; ferire viros quos vexit ad ardua virtus.
 Hannibal e Poenis dux contatissimus oris
 Inuidia pulsus, quamuis protexerat hosce.
 Inuidia primi maduerunt sanguine fratrum:
 Romulidum muri, Cæsar tot vulnera passus,
 Scipiadas, & quos Romana potentia dudum
 Florentes vidit, Pompeius tuq; Camille,
 Atq; alij multi toties qui sanguine fuso
 Nominis æterni Romam fecere superbam.
 Ingrata ex patria nigro liuore repulsi,
 Liuor Aristidem qui nomen habebat Athenis:
 Iusticiæ pepulit, nonnullos nigra venena
 Sustulerant, ~~o liuor odæx corrumpere quid non~~
~~Melissæ~~, summæ duce te Carthaginis arces.
 Funditus euerfæ pariter Lacedæmonis ædes.
 Vnde tot egregij venerunt belligerantes.
 Corruit & Thebæ centum celeberrima portis
 Et Babylon, Cadmi quoq; regia passa ruinam,
 Atq; aliæ innumeræ, quas non cõprehendere mēti est
 Turba prophetarum lapidata, vel ense necata
 Inuidia, Iudæa tuos o pessima semper
 Tollere curas, quos cõmendat vita probata,
 Heu heu quo pergam nulla pietate linitum

d. w

CARMINA

Prodigiū vitare volens vltra Garamantes
 Per Libyæ deserta ferar, vel culmina montis
 Caucaei, insequitur, lacerat, comitatur & instat
 Angulus immensi, nec quisq̃ est inuius orbis.
 Mens erat exutis peccatis in quibus ipse
 Delitui, dudum soli seruire tonanti,
 Effugere vt possim stygij prædonis habenas;
 Et scelus admissum multa virtute piare,
 Gaudia reieci tam lubrica tamq̃ caduca,
 Atq̃ voluptates mundi, quis nemo bonorum
 Immerfisse volet, nostris decor omnis abibat
 Vestibus, at rantum villosus corpora pannus
 Obtegar, & dulcem capiam sub stramine somnū,
 Dum nox obscuris subduxerat astra tenebris,
 Et siluit, quicquid tellus, & pontus, & æther
 Tentat, ego crebro suspiria mille tonanti
 Fundebam, deus o sanctissime percipe diuum
 Cantica, debentur tibi laus, honor inclytus vni
 Viuere qui nobis donas, fueram nihil ipse.
 Tu me plasmaisti, me participemq̃ polorum
 Fecisti regnis, hæc dum & sum plura locutus.
 Vt possit nobis summus mitescere Christus,
 Hæc audita procul vulgi venere sub aures,
 Conueniunt subito plebis malefana caterua
 Impungunt lacerant, fantur mihi quæq̃ nephanda.
 Ecce nouus venit cuncti exultate, propheta,
 Atq̃ sacer vitam (solus per compita pagi
 Fabula ego fiam) qui sub velamine honesti
 Fallere conatur (clamant) hominesq̃ deosq̃.
 Cum soleat facinus semper fouisse profanum,
 Exclamat pariter per compita risus anilis.
 Siccine peruerse o deludere apostata totum

BEBELIANA.

Mundum pertentas; forsan stolidissime nequam
Criminibus tegmenta tuis; quæ maxima cunctis
Testibus existunt, ponis probitatis in umbra;
Credaris verus, & simplicitate videndus,
Sum latro, sum prædo multis, mille vndiq; cinctus
Opprobriis, quisq; tota nec plebe repertus
Qui bene quod factū multa, & virtute peractum
Laudet & extollat, tam fœdus, tamq; prophanus,
Error in humanas mentes phlegetontis ab vndis
Irrepsit, toto & regnat permissus in orbe.
Hoc itidem patior monachus, licet atq; sacerdos,
Quid non audebit vulgaris concio, quem non
Obprobrio linguæ mordebit, sis licet ipse
Sanctior antiquis patribus, sacrifq; prophetis
Quos deus elegit æterna pace potiri.
Eniteas quibus ipse velis virtutibus, & sis
Fabricio grauior, defensoriq; Camillo,
Relligione Numam vincas, pietate Metellum,
Et prisicos bonitate viros superes, tamen ipse
Zoilus vsq; non aberit, qui dicere promptus
Dii tibi sint hostes nigro vestite cucullo,
Qui sub pelle ouium gestas per corda leænam,
Et tumidis solitus verbis secreta tonantis
Spargere per plebem, qui solus nosse deorum
Præterita & poteris præsentia, quæq; futura,
Vt summis nuper sis præcipitatus ab astris.
Edocet hic mundi luxum damnare malignum.
Dedecuit quicquid dissuadet fronte serena.
Attamen o Curios simulat, sed Bacchica festa
Concelebrat noctu, non scorta mouentia sensum
Desunt, in Venerem totis sed viribus itur.
Quid plura; in tenebris patrarunt turpia quæq;

F. J. J. J.

CARMINA

Vos quoq; Lollardi, quibus est syluosa caeterna
Ite procul vulgus clamat facie extenuati,
Atq; probi vultu solo, fictiq; Catones,
In cute sed nequam, sed gens tristissima, quæ nil
Non tentare audet sceleris, nil linquit inausum.
O mores, o tempora quid sanctum, aut Ioue dignū
Quod non denigrat, vel mox detractor iniquus,
Et plerumq; bonos simul, & quos multa lucerna
Viderit insequitur probris, sine pectoris æstu
Archadicum pecus, & sine sensu plebs male sana
Quod sibi non tantum nouit bonitatis inesse.
Quicquid ago demū & loquor, hoc peruertit iniquus
Interpres liuor, mala verba reponere doctus.
Si veneror sicut colui sine fine Poetas,
Delitiasq; sacras Thymbrei Vatis & Euhæ,
Teutonicæ Dryides o magna potentia fati,
Atq; sacerdotes, quibus est ignota Mîneruæ
Militia insurgunt musis, nec flauus Apollo
Tutus ab ignaris, tanta est insanîa mentis.
Nonne sacerdotes sumus, & nos turba deorum
Scimus quid deceat, quid sit superis faciundum?
Nec nobis notus Phœbus, nec castra fororum,
Quæ nequeunt nobis sacram replere crumenam.
Nos aliquid scimus panem lucratur abunde,
In solo tamq; mortales viuere pane
Sufficiat, sunt qui iam post monumenta perennem,
Et celebrẽ spernunt famã, sit dū modo nummus
Sufficiens, plena & sit dum sibi lena culina.
Non sic instituit summus bonitatis amator,
Atq; opifex rerum, sed transeat error iniquus,
Cum reliquis multis, quis toto cingimur orbe,
Dummodo dijs placeat alios inducere mores.

BEBELIANA.

Saphicum de laudibus Bacchi, omnium curarum
medici, Ieticiæq; parētis, quod Cras
couiæ adolescentulus composui.

Bacche florenti decorate Thirso
Ipse pallentem foueas Poetam.
Pallados quem mox Cytherea coges
Linquere castra.

Ipse nocturnas studij lucernas
Vertit in questus miseris cupido.
Credo quod raram teneat quietem
Pallor amantum.

Solus ex omni numero deorum
Tetricos nescis animos Catonis,
Tuq; curarum medicus salubris
Gaudia præfers.

Cordis vrentes pater ipse curas
Pellis ex te tristitiam fugarunt
Quos premunt sæuæ vigilesq; curæ, &
Ardor habendi,

Sæpe vel fortis miseræ Lyæo
Immemor pauper, quatit ecce terram
Lætus ambobus pedibus, soluto
Pectore gaudens.

Rura vel quisquis fodit inquietus
Ciuitas raro veniens ad ædes
Lentus abscedit titubante gressu
Visere natos.

Doctior nullus sibi tunc putatur
Socrates cedat, quibus & vetustas
Contulit palmam sapiente vena
Ingeniorum.

CARMINA

Nosse vult regum celebres triumphos,
Et quibus terris furiosa Martis
Signa tollentur, nitida atq; pax sit
Omnia nouit.

Sæpe languenti positus cubili
Peste vel multum calida laborans
Massico tristes pepulisse fertur
Mente dolores.

Solus hic vnus miseros amantes
Rite solatur veneratus amplis
Cantharis, solum sibi vult litari
Haustibus amplis.

Pellego interdum faciles Poeras,
Sæpe vel multo Sophiam labore
Non iuuat quicq; Cecropis Mineruæ
Castra sequentem.

Solus o pulsans Erycis parentem
Bacche fumanti calidus Phalerno
Cogor absentis memore esse curæ
Pelle dolores.

Semper absentis crucior puella
Ignis accensus nimium recusat
Reprimi, heu Vatum monumenta nuncq;
Vulnera fanant.

Nec iuuat q; sim gelidis in oris
Sarmatis terræ procul a Sueuis
Tennit a nobis stipula furenti
Pellier ignis.

Post licet plaustris gelidos triones
Post domos solis fugias vtrasq;
Quo velis pergas, amor inquietus
Vsq; sequetur.

BEBELIANA.

In Regulum auiculam tempore frigido & hyema
li cantantem, pluuiæq; indicem.

Regule parue ales parru genuisse sinistro.

Te reor Alecto sub phlegetontis aquis.

Vt fileant cunctæ volucres sub frigore brumæ,

Deliteatq; suo vel genus omne specu.

Solus ad innumeros numeros modulamina fundis,

Voceq; multifona gaudia multa refers.

Vere canis pluuiolæ tissimus, atq; sereno

Tempore venturus, si canis, imber adest.

Hinc cur rex volucrum possis, vel iure vocari

Ambigo, cum minimus corpus in me getas.

At reor alituum cum sis durissimus ipse

Tempore quod gelido gaudia solus habes.

Vel qui appellauit parcas quod parcere nulli

Consueuerint, nomen Regule parue dedit.

In eum qui sine scientia solo titulo, & gradu
dignitatis superbiebat.

Tu qui doctoris fumis tibi stemmata magni

Desine, cum foueat nulla Minerua caput.

Stulta est in solo titulo, atq; insignibus altis.

Gloria, si rerum pondera deficient.

Quippe miser rex si nullo dominabere regno,

Quis non deridet nomen inane ducis.

Sic tu cui gelidam spirant precordia Læther

Pomposum fugias nomen habere rudis.

Epigrāma ad somnum, quando laboraui dysenteria
Basileæ An. M. CCCC. XCIII. rpe caniculari.

Somne quies rerum multis optate querelis,

Cur profugus lectum spernis adire meum?

Proh dolor Hesperio dum mergitur æquore Phœbus.

Et gelidæ Phœbes cornua plena micant,

Dum placidum somnum capiunt animalia cuncta,

Dum pauidæ vulpes antra subite solent.

Omne genus volucrum querna super arbore sopit

Tu Philomela canis gaudia multa ferens.

CARMINA

Solus ego crebros cogor perferre dolores
Perpetuos gemitus pectora nostra trahunt.
Tunc dolor & morbi subeunt. phantasmata terrent
Nocte atra in somnem, cor mihi triste gemit.

vin vultu comu
hinc sunt cono Pono ventris onus decies currens, abiensq; *cito, citissime*

Merda rudis torquet sanguine sparsa rudi.

Nec requies vnq̄ poterit mea membra subire
Delphice seu splendes, siue Diana foror.

Dulcis amice veni cunctis placidissime somne
Mordaci curæ tu medicina, salus.

In exilium Iosbarti pseudo prophetæ.

Quam bene conueniunt tecum Iosbarte sacrorum
Fata prophetarum conditioq; eadem.

Gens hebræa suos multum sine crimine Vates
Persequitur, sic te nec fauor vilis habet.

Hi tamen occisi in fontes. tu crimine plenus
Urbe Tubingensi pelleris ecce procul.

Conquestio in auariciam puellarum, q̄
nemo nisi diues ametur.

Amice O miseris iuuenes quibus est non amplius suppellex
paros In domibus, sed quos bella puella premit.

Præterire diu foelicia sæcula quando
Charior argento pallor amantis erat.

Iam iam prostibulæ nullum (nisi sacculus ingens
Sit comes) ardebunt, auriferiq; Midæ.

Nec doctrina valet, Plato sis doctissimus ipse
Si careas nummis, cogeris ire foras.

Pelleris a foribus, si quando intrabis amicæ
Atria, carnificem. si det, amare solent.

Nec genus, aut quemq̄ virtus in amore iuuabit.
Quæritur in primis diues an esset inops.

In Zoilum Raucum qui cum sit indoctissimus
profitetur tamen se Poetam.

Zoile doctulo quos solitus carpsisse Poetas
Quos fouet, & Phœbus, Pycriusq; chorus,

BEBELIANA.

Atq; tuos toties solitus tempfisse magistros
Omnibus insultans, quos sacra Pallas amat
In numero Vatum stultissime dicier optas,
Et tibi iam titulos sumis inepte novos.
Tu Flaccum laudas, miraris carmina Vatum
Tamq̃ mellifluo sis Helicone fatus.
Scribere clericulis, cum vix exponere possis,
Et qui cum Beta noueris Alpha parum.
Omnibus in triuiis Rauco fœdissimus ore
Infontem oblatras me lacerasq; virum.
O te imprudentem perstes læsisse Poetas
In Pharetra quorum spicula mille latent.
Cornua mille geras, tu sis cornutus & vsq;
Durius & cornu sis licet ipse lapis
Experiere tamen musas effringere doctas
Pectus Barbaricum, cornigerumq; caput
Vtq; omnis mihi sit vindictæ dempta facultas
Pyxides vires, & sua tela dabunt.

Querimonia puellarum in Luciferum, qui
græce Phosphorus dicitur.

Phosphore æternæ dator, & minister
Lucis, & noctis nebulas opacas,
Atq; funestas remouens tenebras
Lumine claro.
Cur diem velox properas olympe
Reddere heu nostris inimice votis.
Dum meos artus Agasina tangens
Gaudia confert.
Cogitur tete veniente plorans.
Linquere amplexus gemebunda nostros
Lucidos ignes remorare Solis
Sidere pigro.
Tu puellarum inuidiosa stella
Separans enheu, miseros amantes
Sæpe te contra referunt puellæ
Impia verba.

CARMINA

Definit per te requies amantum,
Definit per te requies laborum,
Definit per te requies aratri, &
Ruricularum.

Perdidit per te requiem viator,
Perdidit per te, requiemq; pastor,
Perdidit per te requiem volucris,
Quadrupedesq;.

Incipit per te tolerare duras
Pectoris curas hominam cateruā,
Incipit dulcem refugare somnum
Pulchra puella.

Ergo lucentem remorare solem.
Dum duos noris recubare amantes;
Crede seiungens cupidas puellas
Ense necabis.

Contra Simoniacos

Elegia H. Bebelij Iustingensis. ad oīm laudatæ artium
consultissimū virum, & patronū singularē Ioānem
Naclerū Tubingēsis ecclesiæ præpositū gym-
nasijq; cancellarium in Simoniacos,

Eximios inter cunctis memorande diebus,
O Naclere viros, & probitatis honos,
Quod modo suscepta est per te prouincia, rerum
Scribere sacrarum de ambitione librum.
Et solet a nostris, nunc illa Simonia dici,
Namq; Simon sceleris hic magnus auctor erat,
Rem facis imprimis dignam, nec laude carentem,
Atq; sacerdoti iure cauenda mones.
Nam cum dira lues vitiorum regnet in orbe,
Infandumq; scelus agmine cuncta trahat.
Nulla tamen maior pestis, vefania nulla
Illius exuperat impietatis opus.
Quod si non fallar, si sim non sordidus auctor,
Diuitie pingues hoc peperere malum.

BEBELIANA.

Omnem malum nobis funesta pecunia primum
Intulit, & foris luxuriantis opes.
Præstabat quondam castos ecclesia mores,
Cum Petrus in summa sede regebat inops.
Cum non dum marmor, crustrataq; recta ferebat
Ipse locus templi, gemmiferasq; trabes.
Cana fides mundo viguit, cum paupere cultu
Stabat in exigua ferreus æ de calix.
Tunc viguit virtus, tunc nos Astræa colebat,
Inq; suo precio docta Minerua fuit.
Pontificum at postq; paupertas sobria cessit,
Et capiat luxus, quos sacer ornat honos.
Nullum crimen abest, facinusq; cupidinis, atq;
Aurum omnes pulsa iam pietate colunt.
Victa fugit bonitas aurum veneramur in orbe
Auro lex cessit, mox sine lege pudor.
Auro pulsa fides, auro cœlestia dona
Mercantur, tanta est ambitiosa fames.
At sunt iam plures, qui iusta vocabula turpi
Præterdunt celeri, & talia verba vomunt.
Emptor ego non sum, sed munus munere penso,
Sic homines lufos, credit & ipse deos.
Stulte quid insanis: Christus speculatur ab alto
Singula corda hominum, fallier atq; nequit.
Mortales circumuolitans, simul omnia Pluto
Defert æterno, cœlicolumq; deo.
Et tristes queritur mores, & debita poscit
Supplicia, o miseros quos scelera atra tenent.
Iudicij extremi memores estote fideles,
Ne vos præcipites naufraga Syris agat.
¶ Contra meretricem singulis detestantem.
Quid vos o fratres meretrix fœdissima turbat,
Opprobrio linguæ, denteq; vipereo.
Quis precor edoceat: coruos cecinisse suaue,
Deq; suo cantu noscitur omnis auis.
Quid mihi si de me referant præclara latrones
Proderit, aut Verres, vel Catilina nepos.

CARMINA

Dedecus est prauis, vt nos docuere sophorum
Dogmata, laudari vel placuisse malis.

Tunc tua laus agitur cum displicuisse videris,
Peruersæq; lupæ, Zelotypoq; seni.

Scitis enim cuncti, quam vulgarissima cunctis

Presbyteris meretrix sit, cupidisq; procis,

Turpis, auara, salax, lasciuia, petulca, bilinguis,

Et qua nil Phœbus peius in orbe videt.

¶ Parænesis Bebeliana ad iuuentutē ne prauis
mulieribus nimium credat.

Fidere non nimium iubeo cirtata iuuentus

Virginibus pulchris, fœmineoq; choro.

Verba puellarum vento leuiora feruntur.

Optima iam, nouit fallere si qua virum, est

Hoc doceo male, præceptor delusus ab illis,

Dum mihi vel fœlix, dumq; beatus eram.

Sed tu qui nostris gaudes de casibus oro,

Ne tibi contingat, vel mage dura caue.

Namq; ego dum afflictus olim insultasse solebam,

Nunc trahor in pœnam risus, & ipse alijs.

Contra Zelotypum.

Nescio quid de me tu cornicaris inepte

Presbyteros, canum verba pudica decent.

Ilia rumpuntur tibi cum mea nomina cernis

Surgere, vel doctum fama referre solet.

Atq; meam laudem ducis tibi dedecus esse,

Dum solus clarum nomen habere cupis.

Atq; apud agricolas solus vis esse propheta,

Quicquid & in toto discitur orbe lapis.

Viribus & totis me deprimis vsq; poetam,

Sæpius & forsā non bona verba refers:

At mihi si credis, vis scropha laceffere doctam

Pallada, quem laudant, teutonicæq; scholæ.

Non me gloriolæ, non me rumusculus audax

Ignaræ plebis sollicitare solet.

Tu studeas, cuius vel corruptissima libra est

Vulgo, nec durans lausq; caduca breui.

BEBELIANA.

Meraris placuisse viris iuuat, est quibus acre
Iudicium, vnde mihi fama perennis erit.

Contra eundem.

Qui tibi doctiloquos suavit læsisse Poetas

Zelotype, o sani non fuit ille animi.

Hostis enim Vatum, o quantis lacerabere plagis

Tela parata quidem semper habere solent.

Intriujs passim cur me mordere solebas

Speras melæsum posse tacere diu?

Sum placidus, fidus, suavis fautoribus ipse

Iura sodalitiij nec violare tenax.

Insuper infestus nimiumq; remittere durus

Hostibus offensam, qui pharetratus eo.

Lædere si posthac quemq; vis sancte Sacerdos,

Huncq; remorsurum præmeditare precor.

¶ Saphicon endecasyllabon tetraastrophon cū adonico
ad Philomelam auiculam musicam.

Desere Hybernas Philomela rupes

Sit satis nido accubuisse terro

Cuncta iam florent, viridesq; summo

Vertice montes.

Floridos pandit modo sylua ramos,

Et solo flores redolent fragrantés,

Fertiles promit segetes colono

Frugifer annus.

En aues aspris variæ tubetis

Concitant dulces modulando cantus,

Te vocat Cornix properans inertes

Aedere voces.

Te nemus plaudit veniente vastum,

Omnis arbusto residens in alto

Conticet mox te resonante mirans

Penniger ales.

Te iuuat tota cecinisse luce

Desinis nunq; reparando virces

Dum nigrae cœlum tenebræ recondunt

Plectra mouebas.

CARMINA

Cæteræ Phœbi radijs chorusci
Integrant, tantum modulos sonantes
Summa nidorum trepidæ subintrant,
Nocte silentes.

Fulgidum aut Solis iubar expauentes
Delitent atris aliæ cauernis
Dira, sed tantum gelidis sub astris,
Omnia cantant.

Ergo componas numeros tonantes
Leni & adsis ruricolæ susurro
Sola quæ cunctas placido volucres,
Carmine vincis.

Candidi guttur superas oloris,
Qui colens ripam Eridani rapacis
Dulce plus æquo moribundus ardet,
Pangere murmur.

Cedat ast Orpheus cythara sonora,
Regna qua Diris nebulosa visit,
Plausibus complens stygios paludes,
Lucis egentes.

Dat triumphum lusciniæ decoræ
Lesbij Vatis lyra sat canora
Quæ feris iunxit lepores molossis
Federe pacto.

Hinc velis diuis celebranda musis
Collibus belle sonuisse Apricis,
Quos premit suavis sœpor, vt quiescant
Gramine fusi.

Ex gymnasio Cracouienfi M.CCCC.XCII.
Idem de eodem.

Sarmata me vidit prima lusisse Camœna
Hoc præsens carmen, principiumq; fuit,
Cum quaterent me me febres sine fine trementem
Solamen dederat tunc Philomela mihi.

BEBELIANA.

Ad Poetas Germaniæ, ne se inuicem
lacerent, & inimicis ridendi
materiam præbeant.

O vos illustres diuino carmine Vates,
Et quibus eloquiij splendida vena datur.
Non placeat vobis vos dilacerare vicissim
Congerere inter vos, nec maledicta iuuat.
Quos studioq; pares, eademq; professio amicos
Colligat, o Vates, & sociale sacrum.
Præsertim quia præbetis spectacula multis,
Ridendiq; ansam, materiamq; ioci.
Qui cunctis vos in triuijs explodere curant
Infesti musis, carminibusq; sacris
Heu manifesta loquor, genus hoc vos nostis, & inde
Contra illos vobis, quis feret auxiliumq;

F I N I S.

Argentorati, denuo Ex Aedibus Matthiæ
Schürerij, Mense Augusto,
Anno M. D. XIII.

REGNANTE IMPE. CAES:
MAXIMILIANO. P. F.
A V G.

AZ

1 5 * 2 7
A · Z · S · Z
L Khaj

16 s r

lv
f
s l u 28

